

Σ/56

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1093/2

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

I. Nīja T. Aρραγόσσου

Σίγα Τ. Αχριδόπουλος.

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

1390

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α. ΜΕΓΑ Κ. Α.

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

γιά τὴν τετάρτη τάξη τοῦ δημοτικοῦ σχολείου

«Είστε Ἑλληνόπουλα καὶ εἰναι μεγάλο
πράγμα νὰ εἰναι κανεὶς Ἑλλην.»

I. ΜΕΤΑΞΑΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1940

Πρῶτος κύκλος
Φθινόπωρο

Επίκλησι
αριθμούς

1. ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ ΣΤΗΝ ΑΚΡΟΓΙΑΛΙΑ

1. Ό Γιαννάκης δέ Ρώτας ήταν παιδί γεμάτο ύγεια καὶ ζωή. Τὸ Σεπτέμβριο, ποὺ θ' ἀνοιγαν τὰ σχολεῖα, θὰ πήγαινε στὴν τετάρτη τάξη.

Ὄλο τὸ καλοκαίρι τὸ πέρασε βοηθώντας τὸν πατέρα του στὸ περιβόλι ἥ παίζοντας μὲ τ' ἄλλα τὰ παιδιά. Ἀλλὰ καὶ τὰ βιβλία του δὲν τὰ λησμόνησε δέ Γιαννάκης. Διάβασε τὴν Ὁδύσσεια καὶ τὴν ἴστορία τοῦ Ροβινσώνα.

Ο Γιαννάκης εἶχε ἔνα μεγαλύτερο ἀδερφό, ποὺ μόλις εἶχε γυρίσει ἀπὸ τὸν τελευταῖο μας πόλεμο. Τὸν ἔλεγαν Κώστα. Αὐτὸς εἶχε ὑποσχεθῆ στὸ Γιαννάκη νὰ τὸν πάρῃ μαζί του σὲ μιὰν ἐκδρομή, πρὶν τελειώσουν οἱ θερινὲς διακοπές.

Ολίγα χιλιόμετρα ἀπὸ τὸ χωριό τους ἀπλωνόταν ἥ θάλασσα μὲ τὰ γαλανὰ νερά της.

Ο Κώστας εἶχε μιὰ μικρὴ στρατιωτικὴ σκηνὴ καὶ πολλὰ ἀπὸ τὰ εἴδη ἔκεῖνα, ποὺ μεταχειρίζονται οἱ στρατιῶτες. Εἶχε μάθει ν' ἀγαπᾶ τὴν ζωὴ τοῦ ὑπαίθρου καὶ ἥθελε νὰ δώσῃ στὸ μικρό του ἀδερφὸ μιὰν ἰδέα ἀπὸ αὐτὴ τὴν ζωή.

2. Ἔνα ὡραῖο πρωΐ, τὴν τελευταία ἑβδομάδα τοῦ Αὐγούστου, ἔκεινησαν γιὰ τὴν θάλασσα.

Ο Κώστας εἶχε φορτωθῆ τὶς κουβέρτες, τὴ σκηνή, ἐνα τσεκουράκι κι ἔνα σακίδιο μὲ τρόφιμα. Ο Γιαννάκης κρατοῦσε τὰ σύνεργα τῆς ψαρικῆς καὶ σκεύη γιὰ τὸ μαγείρεμα. Λογάριαζαν νὰ νοικιάσουν μιὰ βάρκα ἀπὸ ἔναν ψαρά, ποὺ εἶχε τὴν καλύβα του στὸ ἀκρογιάλι ἔκεινο.

Ο Κώστας, μαθημένος ἀπὸ τὶς μακριὲς πορεῖες, ποὺ εἶχε κάμει σὰ στρατιώτης, εἶχε συμβουλέψει τὸν ἀδερφό του νὰ μὴν πάρῃ μαζί του πράματα, ποὺ δὲν ἦταν ἀπολύτως ἀπαραίτητα.

3. Ἀφοῦ περπάτησαν μιὰν ὥρα στὸν ἀνοιχτὸ τὸν κάμπο καὶ ἄλλη μιὰν ὥρα μέσα στὰ πεῦκα, ἀντίκρισαν τὴν θάλασσα, ποὺ λαμποκοποῦσε κι ἔμοιαζε σὰν καθρέφτης.

Ο Κώστας διάλεξε τότε ἔνα μέρος κατάλληλο, γιὰ νὰ στήσουν τὴ σκηνή τους. Ἡταν μέρος ψηλὸ μὲ ἔδαφος πολὺ ξερό.

Απὸ ἔκει φαινόταν κάτω ἡ παραλία, στρωμένη μὲ ψιλή, κατακάθαση ἄμμο καὶ μὲ στρογγυλά, γυαλιστερὰ πετράδια.

Ο μπάτης, τὸ ἀεράκι ποὺ φυσοῦσε ἀπὸ τὸ πέλαγος κι ἔφερνε μαζί του τὴ μυρωδιὰ τῆς θάλασσας, τοὺς δρόσιζε τὸ πρόσωπο.

Παραπάνω, μέσα στὴν κοιλάδα ἀνάβλυζε νερὸ καθαρό. Τὸ μικρὸ ρυάκι ποὺ ἔκεινοῦσε ἀπὸ ἔκει, ἔτρεχε μὲ γρηγοράδα τὸν κατήφορο.

4. Η κατασκήνωση ἦταν εύκολο πράμα.

Πρῶτα ἔστησαν τὴ σκηνή. Ἐπειτα, γιὰ νὰ ἔχουν στρώματα μαλακά, μάζεψαν ἀποκάτω ἀπὸ τὰ πεῦκα ἔρημὰ πευκό-

φυλλα κι ἔστρωσαν ἐπάνω σ' αὐτὰ τὶς κουβέρτες τους.

Ἐκεῖ γύρω βρῆκαν καὶ ἄφθονα φρύγανα καὶ ἔρδα ἔύλα· τὰ στοίβαξαν κοντὰ στὴ σκηνή τους καὶ τὰ εἶχαν ἔτοιμα γιὰ τὸ μαγείρεμα.

Μὰ δὲ Γιαννάκης ἦταν ἀνυπόμονος νὰ μπῇ στὴ θάλασσα· ἥθελε καὶ νὰ δείξῃ στὸ μεγαλύτερό του ἀδερφὸ πόσο ὡραῖα ἥξερε νὰ κολυμπᾶ. Καὶ τὴν ἀνυπομονησία του τὴν καταλαβαίνει ὁ Κώστας καὶ χωρὶς ἀργοπορία κατεβαίνουν τώρα στὴν ἀμμουδιά.

5. Ἡ θάλασσα δὲν εἶχε κύματα καὶ ἦταν ἥσυχη.

Σὲ δυὸ λεπτὰ γδύθηκαν κι ἔπεσαν κι οἱ δυὸ στὸ νερό. Ἐκαναν βουτιές, κολυμποῦσαν, ἔριχνε ὁ ἔνας νερὸ στὸν ἄλλον· ἔχει τόσα παιγνίδια ἡ θάλασσα!

Μετὰ ἔνα τέταρτο τῆς ὥρας ὁ Κώστας ἔδωσε τὸ σύνθημα νὰ βγοῦν. Ἡταν ἡ πρώτη φορὰ ποὺ κολυμποῦσαν ἔκεινο τὸ χρόνο καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ μείνουν περισσότερο στὸ νερό.

6. Ἀφοῦ στέγνωσαν στὸν ἥλιο, τὰ δυὸ ἀδέρφια ντύθηκαν κι ἔπειτα πῆραν τὸ δρόμο γιὰ τὴν καλύβα τοῦ ψαρᾶ. Ἐκεῖ θὰ ἔβρισκαν τὴ βάρκα, ποὺ χρειάζονταν, γιὰ νὰ τραβήξουν κουπὶ καὶ νὰ ψαρέψουν στ' ἀνοιχτά. Γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ εἶχαν πάρει μαζί τους ἀγκίστρια, πετονιές καὶ δολώματα.

Ο καλὸς ψαρᾶς τοὺς ἔδωσε τὴ βαρκούλα του κι ἔβαλε μέσα καὶ λίγα στρείδια γιὰ τὴν ὅρεξην.

Ο Κώστας παίρνοντας στὰ γερά του χέρια τὰ κουπιὰ τραβήξε στ' ἀνοιχτά. Κι ἀφοῦ προχώρησε κάποιο διάστημα, ἀφησε τὰ κουπιὰ κι ἔριξε τὴν ἀγκυρα.

7. Τότε ὁ Γιαννάκης κάρφωσε στ' ἀγκίστρι του κάτι κόκ-

κινα σκουληκάκια γιὰ δόλωμα καὶ μὲ τὸ καλάμι ἔριξε τὴν πετονιά του καὶ περίμενε.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα κι ἐνιωσε τὸ ψάρι νὰ τσιμπᾶ κι ἀμέσως τὴν πετονιά του νὰ βαραίνῃ καὶ νὰ τραβᾶ.

Τὸ πρόσωπο τοῦ Γιαννάκη ἄστραψε ἀπὸ χαρά. Κι εὐθὺς ἔβαλε στὴν ἐνέργεια ὅλη του τὴν τέχνη. Ὁταν τὸ ψάρι τραβοῦσε καὶ δοκίμαζε νὰ φύγῃ, ἄφηγε τὴν πετονιὰ ἐλεύθερη, χαμηλώνοντας τὸ καλάμι· ὅταν πάλι τὸ ἐνιωθε νὰ κουράζεται καὶ νὰ γυρνᾶ, τὴν τραβοῦσε.

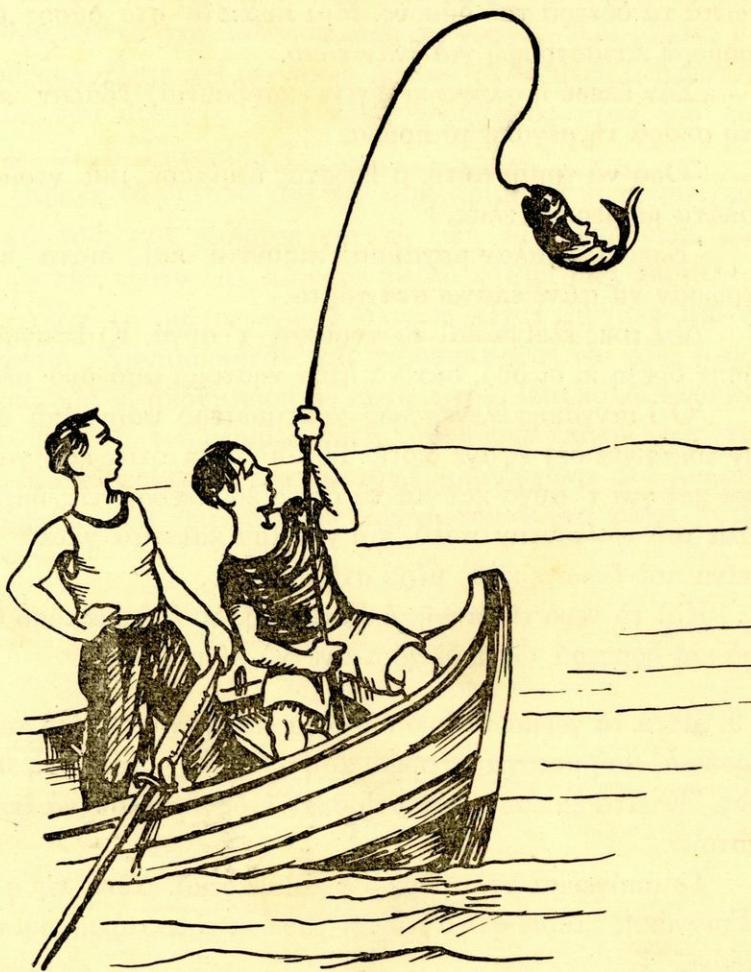
Ἐτσι σιγὰ σιγὰ κατόρθωσε νὰ κουράσῃ τὸ ψάρι καὶ νὰ τὸ φέρῃ στὴν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας. Ὁταν μιὰ ὠραία μεγάλη τσιπούρα.

Πρόφτασε τότε ὁ Κώστας καὶ τὴν ἀρπαξε μ' ἐνα γάντζο, γιατὶ εἶδε τὸ Γιαννάκη κουρασμένο καὶ κατάλαβε, πῶς θὰ δυσκολευόταν νὰ τὴν ἀνασύρῃ ἀπὸ τὸ νερό. Σὲ λίγο τὸ ψάρι ἔαγκιστρωμένο σπαρταροῦσε μέσα στὴ βάρκα.

Ἡ χαρὰ τοῦ Γιαννάκη δὲν περιγράφεται. Ψάρεψαν κάπου μιὰν ὥρα κι ἔπιασαν κι ἄλλα ψάρια, μὰ κανένα δὲν ἦταν τόσο μεγάλο, ὅσο ἔκεινο τὸ πρῶτο, ποὺ ἔπιασε ὁ Γιαννάκης.

8. Ὁταν πιὰ μεσημέρι, ὅταν ἔφτασαν μὲ τὴ βάρκα στὴν κατασκήνωσή τους. Καιρὸς πιὰ νὰ σκεφτοῦν καὶ γιὰ τὸ γεῦμα του.

‘Ο Κώστας ἔδειξε στὸ μικρότερό του ἀδερφὸ πῶς καθαρίζεται τὸ ψάρι. Μ' ἐνα μυτερὸ μαχαίρι τοῦ ἄνοιξε τὴν κοιλιὰ καὶ βρῆκε μέσα δυὸ μαρίδες, ποὺ ἡ τσιπούρα τὶς εἶχε καταπιεῖ δλόκληρες κι ἀμάσητες.

Κατόπι τοῦ ἔδειξε πῶς ἀνάβουν φωτιὰ στὴν ἔξοχήν. Τοῦ ἔξηγησε ἀκόμη, ὅτι πρέπει νὰ προσέχουν πολύ, μὴν πιάσουν φωτιὰ τὰ δέντρα τοῦ δάσους. Μιὰ πυρκαϊὰ στὸ δάσος εἶναι τρομερὴ καταστροφὴ γιὰ ἔναν τόπο.

Σὰν ἔπεσε ἡ φλόγα κι ἔγινε καρβουνιά, ἔβαλαν πάνω στὴ σκάρα τὴν μεγάλη τσιπούρα.

“Οσο νὰ ψηθῇ αὐτή, δὲ Κώστας ἐτοίμασε μιὰ ντοματοσαλάτα μὲ μερικὲς ἔλιές.

”Ἐπειτα ἔβγαλαν μαχαίρια, πιρούνια καὶ πιάτα κι ἔστρωσαν νὰ φᾶνε ἐπάνω στὰ χόρτα.

Δὲν τοὺς ἔλειψε καὶ τὸ τυρὶ καὶ τ' αὐγά. Κι ἔφαγαν μὲ τόσην ὄρεξη κι οἱ δυό, σὰν νὰ ἥταν νηστικὸι ἀπὸ δυὸ μέρες!

”Ο Γιαννάκης ἔλεγε, πῶς νοστιμώτερο ψάρι ἀπὸ αὐτὴ τὴν τσιπούρα δὲν ἔφαγε ποτέ. Τὸ ἵδιο σκεπτόταν καὶ γιὰ τὸ τυρὶ καὶ γιὰ τ' αὐγὰ καὶ γιὰ τὰ ὀπωρικὰ ἔκείνης τῆς ἡμέρας. ”Όλα τοῦ φαίνονταν πολὺ πιὸ νόστιμα καὶ πιὸ γλυκὰ ἀπὸ ἔκεινα ποὺ ἔτρωγε κάθε μέρα στὸ σπίτι.

Καὶ τὸ νερὸ τῆς πηγῆς δὲ Γιαννάκης τὸ ἔβρισκε τόσο ἔλαφρὸ καὶ δροσερό, ὥστε δὲ χόρταινε νὰ πίνῃ.

9. Μετὰ τὸ γεῦμα τὰ δυὸ ἀδέρφια ἔπλυναν τὰ πιάτα καὶ τὰ πιρούνια, ποὺ μεταχειρίστηκαν καὶ τὰ ἔβαλαν πάλι στὴ θέση τους. ”Ἐπειτα ἔαπλώθηκαν στὴ σκιὰ ἐνὸς δέντρου νὰ ἔκουραστούν.

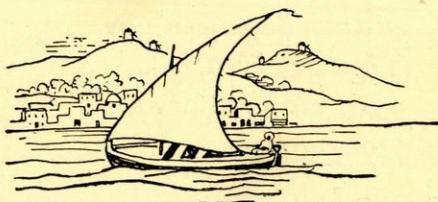
Τὸ ἀπόγευμα πάλι βαρκάδα καὶ ψάρεμα. Αὐτὴ τὴ φορὰ δὲ Γιαννάκης ἔπιασε στὸ ἀγκίστρῳ του ἕνα χρυσοκόκκινο μπαρμπούνι.

Τὸ βράδυ ἄναψαν πάλι φωτιὰ κι ἐτοίμασαν τὸ δεῖπνο τους. Σὰν ἔφαγαν, κάθισαν γύρω στὴ φωτιὰ κι ἄρχισαν νὰ μιλοῦν.

10. Ὁ Γιαννάκης ἦταν ἐνθουσιασμένος μὲ τὴν πρώτη τους αὐτὴ κατασκήνωση. Δὲ θὰ μποροῦσαν ἄραγε νὰ ζοῦν στὸ ὑπαιθρο, κοντὰ στὴ θάλασσα, δλο τὸ χρόνο; Καὶ βέβαια θὰ μποροῦσαν, ἔλεγε ὁ Γιαννάκης, φτάνει νὰ τὸ θέλη ὁ Κώστας, ὁ καλός του ἀδερφός. *“Ω!* πόσο περήφανος ἦταν γιὰ τὸν ἀδερφό του ὁ Γιαννάκης!

Ἐβαλε τὰ δυνατά του νὰ μὴν κοιμηθῇ κι ὅκουε τὸν ἀδερφό του, ποὺ μιλοῦσε γιὰ τὴ ζωὴ τῶν ψαράδων, ποὺ ζίχνουν τὴν τράτα καὶ πιάνουν πολλὰ καὶ μεγάλα φάρια.

Ἄλλὰ τὰ μάτια τοῦ Γιαννάκη εἶχαν ἀρχίσει πιὰ νὰ βαραίνουν. Χασμουριόταν καὶ προσπαθοῦσε νὰ βρῇ μέρος μαλακό, γιὰ ν' ἀκουμπήσῃ τὸ κεφάλι του. Καὶ καλὰ καλὰ δὲν κατάλαβε πότε δυὸ χέρια δυνατὰ τὸν πῆραν ἐπάνω τους, τὸν τύλιξεν στὴν κουβέρτα του καὶ τὸν ἔβαλαν ἐπάνω στὰ μαλακὰ πευκόφυλλα νὰ κοιμηθῇ τὴν πρώτη του νύχτα στὴν κατασκήνωση.

2. ΔΕ ΣΕ ΞΕΧΝΩ

Νησάκι μου ὅμορφο,
καμαρωμένο,
στὰ ξένα κι ἄν μένω,
δὲ σὲ ξεχνῶ.

Τὴν νύχτα βρίσκομαι
ξάφνου σιμά σου,
στὴν ἀμμουδιά σου
ποὺ ἀγαπῶ.

Τρέχω, ξαπλώνομαι,
κάθομαι χάμω,
πάνω στὸν ἀμμό^ν
παιζογελῶ.

Νά κι οἱ βαρκοῦλες σου
γοργοκυλᾶνε,
θαρρεῖς πετᾶνε
μὲς στὸ γιαλό.

Καλὴ βαρκούλα μου,
ἔλα στὰ ξένα,
ἄχ, πάρε καὶ μένα,
σὲ καρτερῶ.

Νησάκι μου ὅμορφο,
καμαρωμένο,
στὰ ξένα κι ἄν μένω,
δὲ σὲ ξεχνῶ.

N. Δαμιανής.

3. ΣΤΟΥΣ ΕΛΑΙΩΝΕΣ
ΚΑΙ ΣΤΑ ΝΥΧΤΕΡΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

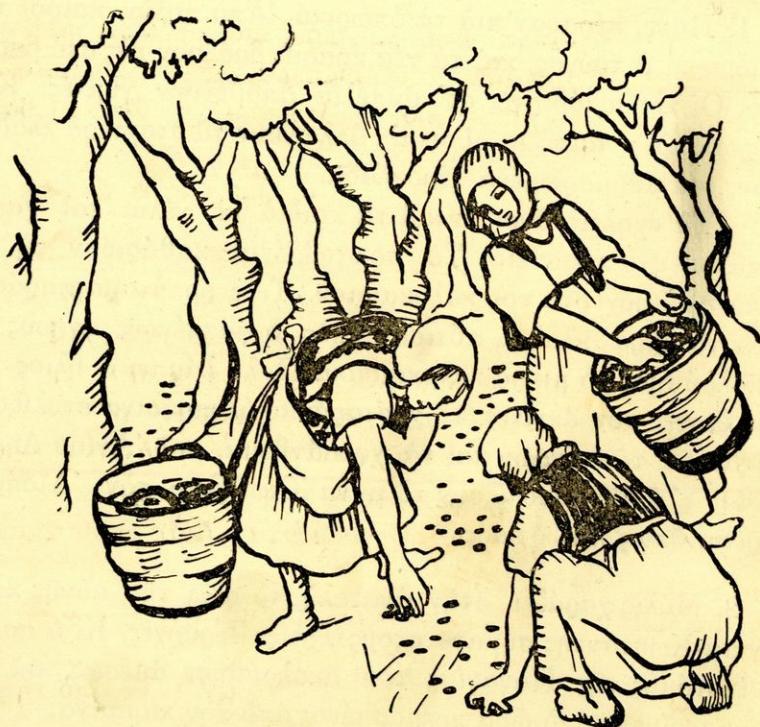
1. Πᾶνε, πέρασαν πιὰ τὰ ὀπωρικά. Ἀπὸ πολὺν καιρὸν τέλειωσε κι ὁ τρύγος, καὶ τὰ νέα κρασιὰ βράζουν μὲν στὰ βαρέλια. Οἱ κληματόβεργες στ' ἀμπέλια ἀπομένουν γυμνές. Καὶ γύρω ἀπὸ τὸ ἀμπέλια οἱ συκιές ἀπλώνουν τὰ σταχτερὰ κλαδιά τους, σὰ μαρμαρωμένα ξερόκλαδα.

Τὰ σχολεῖα ἄνοιξαν καὶ τὰ παιδιὰ μὲ γέλια καὶ χαρὲς παίζουν στὸ προαύλιο. Τὰ πρωτοβρόχια καθάρισαν τὴν γῆ ἀπὸ τὰ ξερόχερτα τοῦ καλοκαιριοῦ. Τὰ ξεροπόταμα παράσυραν τὰ ξερὰ κλαδιά, πότισαν τοὺς διψασμένους ἀγροὺς κι ἀκολούθησε τὸ μικρὸν καλοκαιράκι. Πάλι λάμπει ὁ ἥλιος μὲ τὶς ζεστές του ἀκτίνες, τὰ χορταράκια δλοπράσινα στολίζουν τὶς ἀκρες τῶν ἀγρῶν καὶ τὰ χρυσάνθεμα, τοῦ Ἀγίου Δημητρίου τὸ ἄνθη, στολίζουν τὸ μήνα Ὁκτώβριο, τὸν Ἀϊδημητρίτη, ὅπως λέει ὁ λαός.

2. Μόλις χαράζει στὴν ἀνατολὴ τὸ φῶς τῆς αὐγῆς κι ὁ παπα-Κωσταντῆς σήμανε στοὺς Τρεῖς Ιεράρχες. Κι ὁ παπα-Οἰκονόμος τῆς Παναγίας τὸν ἀκολούθησε ἀμέσως, σὰ νὰ τὸν περίμενε ἀπὸ ὡρα κρεμασμένος ἀπὸ τὴν καμπάνα.

Τὴν ὡρα ποὺ ἡ Πούλια ἡ ἀργυροκέντητη βρίσκεται στὸ μεσουράνημα, εἰ νησιωτοπούλες παίρνουν στοὺς ὕμους τὰ κοφίνια μὲ τὸ ἀδειανὰ σακιὰ μέσα, περγοῦν καὶ τὰ καλάθια στὰ χέρια τους καὶ βγαίνουν πολλὲς μαζὶ στοὺς ἔλαιωνες.

Ἐκεῖ, στοὺς ἔλαιωνες, συγκεντρώνεται τώρα τὸν Ἀϊδη-
μητρίτη δόλο τὸ χωριό. Ἐκεῖ τραγούδια καὶ χαρές, ἐκεῖ ἐργα-
σία καὶ γέλια. Ἐκεῖ κι δὲ γερο-Δῆμος, δὲ πρωτονοικοκύρης
τοῦ χωριοῦ, μὲ τὰ περιβόλια τὸ ἀλογάριαστα καὶ τοὺς πολ-
λοὺς παραγιοὺς καὶ τὰ πολλὰ μουλάρια.

Χωμένος στοὺς ἔλαιωνες του μὲ τὴν ἐργατιά του μαζεύει
δὲ γερο-Δῆμος τὶς ἔλιες ποὺ ἔπεσαν καταγῆς. Βιάζεται γὰ
στείλη στὴ Θεσσαλονίκη τὸ πρῶτο λάδι μὲ τὸ καΐκι τοῦ καπε-
τὰν Νικόλα τοῦ Παυλάκη.

Καὶ γελοῦν τὰ μάτια τοῦ γερο-Δήμου καὶ γελοῦν τὰ χείλη του, γελοῦν καὶ τὰ σταχτιὰ μουστάκια του, τὰ μικρὰ καὶ δηκαθωτά. Τὴν ἴδια ὥρα κι ἡ πρωτονοικοκυρά, ἡ κυρα-Δήμαινα, ἐτοιμάζει στὸ καλυβόσπιτο τὸ πρωινὸ φαγητὸ γιὰ τὴν ἐργατιά. Μαγειρεύει τὰ καβούρια, ποὺ ἄναψε πυροφάνι καὶ σύναξε τὴ νύχτα δὲ γερο-Δῆμος στὸ ρέμα μὲ τοὺς δυὸ παραγιούς του.

— "Α, κορίτσια μου, γρήγορα καὶ μᾶς πῆρε ἡ νύχτα! Παρακινεῖ δὲ γερο-Δῆμος τὶς ἐργάτριες στὸ μάζεμα μὲ φωνὴ ξωφρή, ποὺ ἀντηχεῖ σ' ὅλο τὸ βουνὸ καὶ σ' ὅλο τὸ βαθύ· ρεμα.

— "Α, κορίτσια, κι ἔγινε τὸ πιλάφι μας κι ἔγιναν καὶ τὰ καβούρια!"

► Χαρούμενες αὐτὲς καὶ πρόθυμες, σὰ νὰ ἔταν θυγατέρες του, μαζεύουν μιὰ μιὰ ἔλιὰ καὶ γεμίζουν τὶς ποδιές τους. Μ' αὐτὲς γεμίζουν τὰ καλάθια καὶ ἀπὸ τὰ καλάθια τὶς ἀδειά-ζουν στὰ σακιά. Κι δὲ γερο-Δῆμος φορτώνει τὰ σακιὰ στὰ ξῶα του κι οἱ παραγιοί του τὰ δόδηγοῦν καὶ τὰ ξεφορτώνουν στὸ λιοτριβιό του, ποὺ ἔχει κάτω στὴ χώρα.

Κι αὐτὸς μ' ἔνα καλάθι μαζεύει τὶς ἔλιες ποὺ σκόρπισαν μακριὰ τ' ἀνεμοβρόχια.

— Νὰ κι ἄλλη μαυρομάτα, κορίτσια, φωνάζει κάθε φορὰ ποὺ βρίσκει καὶ μαζεύει καμιὰ ἔλιά.

Καὶ τὰ κορίτσια γελοῦν ἀπὸ τὴ χαρά τους, ἀπὸ τὴ χαρά τοῦ ἀφέντη τους ποὺ ὅλο καὶ ξαναλέει :

— Οἱ καημένες οἱ μαυρομάτες! Ποῦ θέλετε νὰ μοῦ πάτε! Σᾶς ἀφήνω ἔγω νὰ μοῦ φύγετε;

Καὶ ὅλο τὸ χωριό, θαρρεῖς, γελᾶ καὶ χαίρεται μὲ τὶς χα-ρὲς καὶ τὰ γέλια τῆς ἐργατιᾶς.

3. Ὄταν περάσῃ τὸ πρῶτο μάζεμα, ὥσπου νὰ ἔσται φυσήξη ὁ βιορίας καὶ ρίξῃ τὸ δεύτερο χέρι, ἀρχίζουν τὰ ὅμορφα βράδυα τῶν νυχτεριῶν στὸ ἐργατικὸ χωριό ποὺ κάθεται στοὺς βράχους τῆς ἀκρογιαλιᾶς σὰν κλώσα.

Σχίζεις ἀπὸ δαδὶ ἀναμμένες στὴ φωτογωνιὰ φέγγουν μὲ τὶς λαμπρὲς φλόγες. Κοντὰ καθισμένες οἱ νησιωτοποῦλες ἄλλες πλέκουν, ἄλλες γνέθουν, ἄλλες κεντοῦν κι ἡ γριὰ στ' ἀπλωμένα πόδια της βάζει πάνω τὰ λανάρια της κι ἀρχίζει νὰ λαναρίζῃ τὰ μαλλιά. Αὐτὰ θὰ τὰ γνέση καὶ θὰ ὑφάνη τὰ χοντρὰ φασίδια τοῦ χειμώνα.^v

Στὶς μεγάλες ἀποθῆκες τοῦ γερο-Δήμου ἔκοκκιζουν σὲ ἀρκετὰ νυχτέρια τὸ ἀραποσίτι, ποὺ σύναξε ἀπὸ τοὺς ἀγρούς του. Βιάζεται νὰ ἐτοιμάσῃ τὸν καρπὸ γιὰ τοὺς μύλους, ποὺ ἔχει στοῦ Ἀγᾶ τὸ ρέμα, νὰ μὴ μένουν ἀργοὶ τώρα μὲ τὰ πολλὰ νερά. Κι ἡ κυρα-Δήμαινα ἐτοιμάζει νὰ δώσῃ σὲ ὅλους τὸ γλυκό της πετιμέζι, ποὺ ἔκαμε τὸν καιρὸ τοῦ τρύγου.

Οἱ ἐργάτριες μὲ τὰ δάχτυλα τῶν ποδιῶν τους στηρίζουν μιὰ χοντρὴ σιδερένια λεπίδα. Καὶ πέφτουν οἱ σπόροι τοῦ ἀραποσιτιοῦ κατακίτρινοι, σὰν κόκκοι κεχριμπαριοῦ μ' ἔνα λευκὸ ματάκι.

Αὐτὴ ἡ μονότονη ἐργασία ἔξακολουθεῖ ὡς τὰ μεσάνυχτα, ὥσπου νὰ λαλήσῃ ὁ πρῶτος πετεινός. Καμιὰ φορὰ καὶ πέρα ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα, γιατὶ οἱ ἴστορίες καὶ τὰ παραμύθια τοῦ γερο-Δήμου δὲν τελειώνουν τόσο γρήγορα.

4. Στὸ μεταξὺ πάλι φύσηξε ὁ βιορίας κ' ἔριξε καταγῆς ἔλιές. Καὶ πάλι οἱ ἐργάτριες βγαίνουν νὰ συνάξουν τὸ δεύτερο χέρι.

Τὸ βράδυ ἔνα σωρὸ μουλάρια κατεβαίνουν τὸν κατηφορικὸ ἐλαιώνα. Είναι τοῦ γερο-Δήμου, ποὺ κουβαλοῦν φορτώματα

ἀπὸ ἐλιές στὸ χωριό. Καὶ βιάζονται τὰ ζῶα ἀγκομαχώντας στὸν κατήφορο, ἐδῶ νὰ πέσουν, ἐκεῖ νὰ σταθοῦν, σὰ μεθυσμένα. Καταῆδρωμένα φυσομανοῦν, κοντοστέκονται. Καὶ ἥχοῦν τὰ κουδούνια καὶ πλαταγοῦν τὰ μαστίγια τῶν ἀγωγιατῶν, ποὺ βιάζονται νὰ φτάσουν στὸ χωριό, νὰ κουβαλήσουν τὶς ἐλιές, μὴν μπῆ δὲ Σποριὰς μὲ τ' ἀνεμοβρόχια.

4. Η ΕΛΙΑ

Ἐίμαι τοῦ ἥλιου θυγατέρα,
 ἡ πιὸ ἀπ' ὅλες χαϊδευτή·
 χρόνια ἡ ἀγάπη τοῦ πατέρα
 σ' αὐτὸν τὸν κόσμο μὲ κρατεῖ.
 Ὁσο νὰ γέίρω νεκρωμένη,
 αὐτὸν τὸ μάτι μου ζητεῖ.
 Είμαι ἡ ἐλιὰ ἡ τιμημένη !

• Οπου κι ἄν λάχω κατοικία,
 δὲ μ' ἀπολείπουν οἱ καρποί·
 ως τὰ βαθιά μου γηρατεῖα
 δὲ βρίσκω στὴ δουλειὰ ντροπή.
 Μ' ἔχει δ Θεὸς εὐλογημένη
 κι είμαι γεμάτη προκοπή.
 Είμαι ἡ ἐλιὰ ἡ τιμημένη !

Φρύκη, ἐρημιά, νερό, σκοτάδι
 τὴ γῆ τὴ θάψαν μιὰ φορά.
 Εμὲ ξωῆς φέρνει σημάδι
 στὸ Νῶε ἡ περιστερά.
 Ὄλης τῆς γῆς εἶχα γραμμένη
 τὴν ὁμορφάδα καὶ χαρά.
 Είμαι ἡ ἐλιὰ ἡ τιμημένη !

Ἐδῶ στὸν ἴσκιο μου ἀποκάτου
 ἥρθ' δ Χριστὸς ν' ἀναπαυθῆ
 κι ἀκούστηκε ἡ γλυκιὰ λαλιά του

λίγο προτοῦ νὰ σταυρωθῇ.
Τὸ δάκρυ του, δροσιὰ ἀγιασμένη,
ἔχει στὴ φίδια μου χυθῆ.
Εἶμαι ή ἐλιὰ ή τιμημένη !

Καὶ φῶς πραότατο χαρίζω
ἔγὼ στὴν ἀγρια τὴν νυχτιά.
Τὸν πλοῦτο πιὰ δὲν τὸν φωτίζω,
σὺ μ' εὐλογεῖς, φτωχολογιά.
Κι ἄν ἀπ' τὸν ἄνθρωπο διωγμένη,
θὰ φέγγω μπρὸς στὴν Παναγιά.
Εἶμαι ή ἐλιὰ ή τιμημένη.

K. Παλαμάς.

5. ΤΙ ΔΙΗΓΕΙΤΑΙ ΜΙΑ ΒΕΛΑΝΙΔΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΖΩΗ ΤΗΣ

1. «Γεννήθηκα ἀπὸ ἔνα βελανίδι, ποὺ δ' ἄνεμος τὸ ἄρπαξε ἀπὸ μιὰ μεγάλη βελανιδιὰ καὶ τὸ ἔριξε κοντὰ στὸ δάσος.
» Χωρὶς καμιὰ περιποίηση, χωρὶς κανένας νὰ φροντίζῃ γιὰ μένα, μεγάλωσα μονάχη μου σιγὰ σιγά. Κι ὑστερα ἀπὸ πολλὰ χρόνια, ἐπάνω ἀπὸ διακόσια, ἔγινα κι ἔγὼ μεγάλη βελανιδιά.
2. »Οἱ φίδια μου προχώρησαν βαθιὰ καὶ ξαπλώθηκαν μέσα

στὴ γῆ, ὅσο ἀπλώνονται ἐπάνω στὸν κορμό μου καὶ τὰ κλαδιά μου ὀλόγυρα. Ἐνα μεγάλο δέντρο πρέπει νὰ ἔχῃ μεγάλες καὶ δυνατές φύσεις, γιὰ νὰ στηρίζεται καλά.

»Τὰ κλαδιά μου μεγάλωσαν κι ἀπλώθηκαν σ' ὅλες τις μεριές, σὰν πελώρια χέρια.

»Ἐριξα πολὺ μεγάλο ἀνάστημα καὶ πέρασα ὅλα τ' ἄλλα δέντρα, ποὺ εἶναι ἔδω. Ὁ κορμός μου στὰ μικρά μου χρόνια ἦταν λεπτὸς καὶ τρυφερός· μὲ τὸν καιρὸν δύμως ἔγινε χοντρὸς καὶ δυνατός. Κι ἡ φλούδα μου, δταν ἥμουν μικρή, ἦταν πρασινωπή καὶ μαλακή· λίγο λίγο κι αὐτὴ πήρε χρῶμα· μαυρεί-δερό, ἔγινε σκληρή καὶ γέμισε σκισμάδες.

3. »Λίγο πιὸ πέρα ἀπὸ μένα εἶναι κι ἄλλες βελανιδιές, πολὺ γέρικες. Μὲ περνοῦν πολλὰ χρόνια.

»Εἶναι, σὰ νὰ ποῦμε, γιαγιάδες μου καὶ παραγιαγιάδες μου. Ὁ κορμός τους εἶναι γεμάτος ἀπὸ κουφάλες καὶ ρόξους καὶ τὰ κλωνάρια τους εἶναι δλο ρόξοι.

4. »Τὰ φύλλα μου εἶναι πολλὰ καὶ πυκνά, ἀλλὰ μονάχα στὴν ἄκρη τῶν κλαδιῶν. Στὴ μέση δὲν ἔχω πολλὰ φύλλα· γι' αὐτὸ δποιος στέκεται κοντὰ στὸν κορμό μου, μπορεῖ νὰ ίδῃ ὡς ἐπάνω στὴν κορυφή μου.

»Κάτω ἀπὸ τὴ φυλλωσιά μου φυτρώνουν λογῆς λογῆς ἀνοιξιάτικα φυτὰ κι ἀγριολούλουδα. Ὁ ἥλιος περνᾶ μέσα ἀπὸ τὴ φυλλωσιά μου καὶ φτάνει ὡς τὸ χῶμα καὶ τοὺς δίνει ζωή.

»Ο ἥλιος! "Αχ! πῶς τὸν ἀγαπῶ! Δὲν ξέρω ἀν εἶναι ἄλλο δέντρο στὸν κόσμο, ποὺ ν' ἀγαπᾶ τὸ φῶς καὶ τὴ ζεστασιὰ σὰν κι ἐμένα.

»Δὲν πολυβιάζομαι νὰ βγάλω τὴν ἀνοιξη τὰ πριονωτὰ

φύλλα μου· φοβοῦμαι τὸ κρύο καὶ περιμένω νὰ ζεστάνη δ
καιρὸς καὶ τὰ φύλλα μου βγαίνουν ὅχι χωριστὰ τὸ καθένα,
ἀλλὰ φοῦντες φοῦντες κι ἔχουν ἐνα κοτσάνι, γιὰ νὰ μποροῦν
νὰ γυρνοῦν στὸν ἀγαπημένο ἥλιο.

5. »Ο καρπός μου εἶναι ἡ πιὸ θρεπτικὴ τροφὴ γιὰ τοὺς
χοίρους. Βελανίδια ἔδινε κι ἡ Κίρκη στοὺς συντρόφους τοῦ
Οδυσσέα κι ἔτρωγαν, ἀφοῦ τοὺς μεταμόρφωσε σὲ χοίρους,
ὅπως λέει ἡ ἴστορία.

»Μὰ καὶ τὰ φλοιδωτὰ κουπάκια τῶν βελανιδιῶν μου
κι ἡ φλούδα μου δὲν εἶναι πράματα ἄχρηστα· μ' αὐτὰ οἱ
βυρσοδέψες ἀργάζουν τὰ δέρματα.

»Λησμόνησα νὰ σᾶς πῶ, πῶς τὰ φύλλα μου καὶ τὰ κλα-
διά μου, τὸ καλοκαίρι, τὰ δαγκώνουν κάποια μικρὰ ζωύφια.
Στὸ κάθε δάγκωμα γίνεται ἐνα ἔξογκωμα σὰν καρύδι. Ἐκεῖ
μέσα τὰ μικρὰ ζωύφια φυλᾶνε τ' αὐγά τους.

»Τὰ καρύδια αὐτὰ τὰ λένε κηκίδια καὶ τὰ μεταχειρί-
ζονται γιὰ γιατρικό· ἀκόμη γιὰ νὰ κάνουν μελάνη· κι οἱ χωρι-
κοὶ γιὰ νὰ βάφουν μαῦρα, ὅταν θέλουν, τὰ μάλλινα ὑφάσματά
τους.

6. »Τώρα νὰ σᾶς πῶ καὶ γιὰ τὸν κορμό μου. Στὸν κορμό¹
μου τὸ μέσα ξύλο, ἡ καρδιὰ σὰ νὰ ποῦμε, εἶναι σταχτερή καὶ
τόσο σκληρή, ποὺ δὲν μπορεῖ εὔκολα νὰ τὴν χαράξῃ τὸ μαχαίρι.
Τὸ ἄλλο ξύλο, ποὺ εἶναι δλόγυρα στὴν καρδιὰ καὶ γειτονεύει
μὲ τὴν φλούδα μου, εἶναι κιτρινωπὸ καὶ μαλακό. Αὐτὸ μὲ κάνει
καὶ ζῶ. Ἀπ' αὐτὸ περνοῦν οἱ χυμοί, ποὺ ἀνεβαίνουν ἀπὸ τὶς
οἰζες καὶ φτάνουν ὧς τ' ἀκροκλάδια.

»Η καρδιά μου πάλι μὲ συγκρατεῖ στερεὰ καὶ μὲ κάνει
νὰ μὴ φοβοῦμαι τὸν ἄνεμο, ὃσο δυνατὰ κι ἀν φυσᾶ. Τὸ ξύλο

τῆς καρδιᾶς μου εἶναι πολὺ χρήσιμο στοὺς ἀνθρώπους.

»Οταν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ξύλο, ποὺ νὰ μὴ σαπίζῃ στὸ νερό, ποὺ νὰ εἶναι αἰώνιο, τρέχουν νὰ εῦρουν καρδιὰ βελανιδιᾶς καὶ κάνουν γεφύρια, βάρκες, καράβια καὶ σπίτια. //

7. »Μὲ τὸ ἄλλο μου τὸ ξύλο, τὸ κιτρινωπό, κάνουν ἐπιπλα, ποὺ εἶναι προφυλαγμένα ἀπὸ τὸ νερὸ καὶ δὲν ἔχουν φόβο νὰ σαπίσουν. Αὐτὸ τὸ ξύλο τὸ μεταχειρίζονται καὶ γιὰ κάψιμο στοὺς φούρνους, σὲ τζάκια, σὲ θερμάστρες καὶ μὲ τὰ κλαδιά μου κάνουν τὸ πιὸ καλὸ ξυλοκάρβουνο, τὸ ἄγριο, δπως τὸ λένε οἱ νοικοκυρές.

»Τὸ κιτρινωπὸ ξύλο μου εἶναι κάποτε κατατρυπημένο. Ἐνα πλῆθος ἔντομα ἔρχονται, τρυποῦν τὴ φλούδα μου, κάνουν ἐκεῖ μέσα τὴ φωλιά τους καὶ φυλάγουν τ' αὐγά τους· σὲ λίγο, τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ κορμοῦ μου κάτω ἀπὸ τὴ φλούδα γίνεται κούφιο.

8. »Καὶ τώρα πῶς νὰ γλιτώσω; Ἄς εἶναι καλὰ δ φύλος μου δ δρυοκολάπτης, τὸ καλὸ πουλὶ μὲ τὸ βαθὺ κόκκινο, τὸ κρεμεζὶ μέτωπο, τὶς πράσινες ἥ ἀσπρόμαυρες φτεροῦγες του καὶ τὴν κοκκινωπὴ οὐρά.

»Αὐτὸ ἔρχεται ταχτικὰ καὶ μὲ τὴ δυνατὴ μύτη του ἀρχίζει νὰ χτυπᾶ τὸν κορμό μου: τὰκ τὰκ τάκ. Ἀπὸ τὰ δυνατὰ χτυπήματα ἀντιθουίζει τὸ δάσος καὶ τὸ ἔξυπνο πουλὶ καταλαβαίνει, δταν δικότος εἶναι ξερός, πὼς τὸ ξύλο εἶναι γερό. «Ἐδῶ δὲν εἶναι τίποτε», λέει μὲ τὸ νοῦ του καὶ πηγαίνει πάρα πέρα.

»Ξαναρχίζει τὸ τὰκ τάκ· κι δταν ἀκούσῃ τὸ ξύλο νὰ κουδουνίζῃ, δπως κουδουνίζουν τὰ κούφια πράματα, «ἐδῶ

εῖμαστε» λέει, καὶ μὲ τὴ φοβερὴ μύτη του σκάβει δυνατά,
βρίσκει τὴ φωλιὰ καὶ τρώει ὅλα τὰ ἔντομα.

»Στὰ παλιὰ χρόνια, δταν οἱ ἄνθρωποι ἥθελαν νὰ ἐπαι-
νέσουν κανένα γιὰ τὴν παλικαριά του καὶ τὴ δύναμή του,
δυμόταν ἐμένα καὶ τὸν παρομοίαζαν μὲ τὸ ξύλο μου, ποὺ
εἶναι σκληρὸ σὰν πέτρα». ✓

6. Ο ΚΙΣΣΟΣ

Τριγύρω στή βελανιδιὰ
κισσὸς τυλίγει τὰ κλαδιὰ
κι ὀδιάκοπα γυρεύει
μὲ λόγια καὶ μὲ γαλιφιές
ἴσα μ' ἀπάνω στὶς ψηλὲς
κορφὲς κι αὐτὸς ν' ἀνέβῃ. v

Μὰ ἡ ψηλὴ βελανιδιὰ
μὲ τὴν περήφανη καρδιὰ
τὰ τέτοια δὲν τὰ χάβει·
τοῦ λέει εἰν' ἡ φλούδα μου χοντρὴ
καὶ κολακεῖες δὲν μπορεῖ
νὰ καταλάβῃ.

Καὶ πάει ψηλὰ ἡ βελανιδιὰ
κι ἵσκιώνει ὅλη τὴν πλαγιὰ
καὶ στὰ κλωνάρια της φωλιὰ
χτίζουν ἀμέτρητα πουλιά.

Μὰ στὴ λιγόμυαλη φτελιὰ
ἡ κολακεία πῶς περγᾶ !
Πῶς εἶναι ξιππασμένη !
μὰ εἶναι τὰ φύλλα της χλομὰ
κι αὐτὴ σιγὰ σιγὰ πεθαίνει.

M. A. Στασινόπουλος.

7. ΜΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ

1. — *Ποιεί συνεδριάζουν ἐδῶ μέσα ; ρώτησε δὲ διευθυντὴς τὸν ἐπιστάτη τοῦ σχολείου.*

— *Εἶναι τὰ παιδιὰ τῆς τετάρτης τάξης. Ζήτησαν τὴν ἀδειὰ ἀπὸ τὸν κύριο Καλόκαρδο.*

‘*Αλήθεια, ἦταν πιὰ καιρός. Η τάξη αὐτὴ στενοχωροῦσε μὲ τὶς ἀταξίες της πολὺ τὸν κύριο Καλόκαρδο, τὸ δάσκαλό της. Τὰ περισσότερα παιδιὰ ἔκει μέσα ἦταν ἀκατάστατα. Εσκιζαν χαρτιὰ καὶ τὰ πετοῦσαν στὸ πάτωμα, μελάνωναν τὰ θρανία καὶ τοὺς τοίχους. Ποτέ τους δὲν ἀνοιγαν τὰ παράθυρα στὸ διάλειμμα κι ἀφηναν τὰ βιβλία καὶ τὰ τετραδιά τους, δπου φτάση. Μιὰ ἀκαταστασία ποὺ δὲ λέγεται !*

‘*Άλλὰ καὶ τὴ σωματικὴ τους καθαριότητα τὴν ἀμελοῦσαν τὰ παιδιὰ αὐτά. Νύχια ἄκοπα, αὐτιὰ ἀκάθαρτα, μαλλιὰ ἀχτένιστα...*

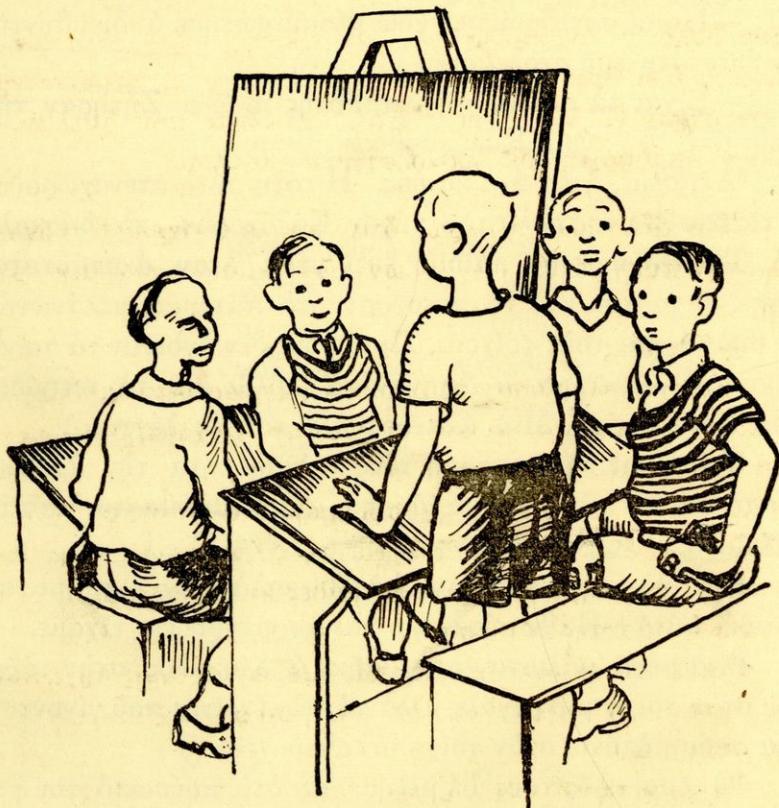
Καὶ νὰ πήγαιναν τουλάχιστο καλὰ στὰ μαθήματα ! Οὔτε κι αὐτό ! Κάθε μέρα δὲν καὶ παρατηρήσεις εἴχαμε.

‘*Μιὰ μέρα μάλιστα, ποὺ μπῆκε δὲ δάσκαλος στὴν τάξη, εἰδὲ στὸν τοῖχο μιὰ μεγάλη μελανιά, σὰν ἔκεινες ποὺ γίνοντει, ἀμα σπάσῃ ἐπάνω στὸν τοῖχο μελανοδοχεῖο. ✓*

‘*Ο δάσκαλός τους δὲ μίλησε, μὰ στὸ πρόσωπό του φάνηκε ζωγραφισμένη δλη του ἡ λύπη. ✓*

‘*Απὸ τὴ στιγμὴ αὐτὴ τὰ πιὸ φιλότιμα παιδιὰ ἔνιωσαν μεγάλη ντροπὴ καὶ παρακίνησαν καὶ τοὺς ἄλλους συμμαθητές τους ν’ ἀλλάξουν πιὰ δρόμο. Καὶ τώρα εἶναι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, ποὺ καθισμένοι ἥσυχα στὰ θρανία συζητοῦν γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτό.*

2. Τὴ συζήτηση τὴ διευθύνει ἔνας ἀπὸ τοὺς συμμαθητές τους, ὁ καλύτερος στὴν τάξη. Σὲ μιὰν ὥρα μέσα ἔχουν τελειώσει κιόλα.

Ἡ τάξη τους εἶχε τριανταδυὸ παιδιά. Τὰ χώρισαν σὲ τέσσερεις δμάδες κι ἔδωσαν στὴν καθεμιὰ δικό της ἀριθμό. Ἡ κάθε δμάδα διάλεξε τὸν ἀρχηγό της.

Οἱ πιὸ πολλοὶ ἀπ' ὅσους ἦταν σὲ κάθε δμάδα, ἦταν

φίλοι μεταξύ τους καὶ κάθονταν στὴν ἵδια γειτονιά.

Ἐτσι ἡ πρώτη ὁμάδα διάλεξε ἀρχηγό της τὸν Τατάκη, ἡ δεύτερη τὸν Παναγιώτου, ἡ τρίτη τὸν Ἀπέργη κι ἡ τετάρτη τὸν Ἀντωνόπουλο.

Αὐτοὶ ἦταν τὰ καλύτερα καὶ τὰ πιὸ ικανὰ παιδιὰ τῆς τάξης. Ὄλοι τ' ἀγαποῦσαν καὶ τὰ σέβονταν στὴν τάξη μέσα. Ἀλλὰ κι ἔξω, ὅταν ἔπαιζαν στὰ διαλείμματα, τὸ περισσότερο αὐτοὺς εἶχαν γι' ἀρχηγούς. Ἐτσι καὶ τώρα ποὺ ἥθελαν νὰ βάλουν ὁμαδάρχες, δὲ δυσκολεύτηκαν διόλου.

3. Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωί, ὅταν μπῆκε ὁ κύριος Καλόκαρδος στὴν τάξη, στὰ χεῖλη ὅλων τῶν παιδιῶν ἀνέβαινε μιὰ λέξη :

— Ὁμάδες !

Ὑστερα πλησίασαν τὸ δάσκαλο οἱ τέσσερεις ὁμαδάρχες, τοῦ εἶπαν τὰ καθέκαστα καὶ τοῦ ἐδωσαν ἕνα χαρτὶ διπλωμένο μέσα σ' ἓνα φάκελο.

Στὸ χαρτὶ αὐτὸ ἦταν καθαρογραμμένα τὰ ὀνόματα τῶν παιδιῶν, χωρισμένα σὲ ὁμάδες μὲ τοὺς ἀρχηγούς τους καὶ πιὸ κάτω τὰ χρέη, ποὺ εἶχαν οἱ ὁμάδες κι οἱ ἀρχηγοί.

Κι ὁ δάσκαλος διάβασε :

« Ἀπὸ τώρα καὶ στὸ ἔξης οἱ ὁμάδες μὲ τοὺς ἀρχηγούς τους, ἡ καθεμιὰ χωριστὰ κι ὅλες μαζί, θὰ φροντίζουν γιὰ ὅλα μέσα στὴν τάξη.

Τὰ χρέη τῶν ὁμάδων εἶναι :

1) Νὰ εἶναι ἡ τάξη καθαρὴ κι ἀερισμένη.
2) Τὰ θρανία κι οἱ τοῖχοι νὰ μὴν ἔχουν μελανιές καὶ ξυσίματα.

3) Ἡ ἔδρα τοῦ δασκάλου νὰ εἶναι πάντα καθαρὴ καὶ τὰ θρανία ξεσκονισμένα.

Τὰ χρέη τῶν ἀρχηγῶν :

1) Νὰ ἐπιβλέπουν τὴν καθαριότητα τῶν παιδιῶν ποὺ εἶναι στὴν ὁμάδα τους.

2) Νὰ τὰ βοηθοῦν καὶ νὰ τὰ βάζουν νὰ βοηθοῦνται μεταξύ τους στὰ μαθήματα, ἔτσι ποὺ νὰ μὴν ἔρχεται κανείς τους ἀμελέτητος στὴν τάξη. Τὸ ἴδιο θὰ ἐπιβλέπουν καὶ τὰ γραπτά τους νὰ εἶναι καλογραμμένα καὶ χωρὶς μελανιές.

3) Νὰ φροντίζουν γιὰ τὸ στόλισμα τῆς τάξης τους.

4) Νὰ προτείνουν στὸ δάσκαλο τὶς ἐκδρομὲς τῆς τάξης καὶ νὰ τὶς ὀργανώνουν.

5) Νὰ σχηματίσουν κι οἱ τέσσερεις μαζὶ μιὰν ἐπιτροπή, ποὺ θὰ δίνῃ λόγο στὸ δάσκαλο γιὰ δλη τὴν τάξη.

4. Δὲν πέρασε πολὺς καιρὸς καὶ τὰ καλὰ ἀποτελέσματα, ποὺ ἔφεραν οἱ ὁμάδες, ἦταν δλοφάνερα : Τάξη, καθαριότητα, ὅμορφιὰ καὶ ἀγάπη στὴν ἐργασία.

Χαρτιὰ πιὰ δὲ βλέπατε πουθενὰ στὸ πάτωμα, οὕτε μελάνες στὰ θρανία καὶ στοὺς τοίχους. Ὁ ἕνας βιωθοῦσε τὸν ἄλλο σὰν καλὰ ἀδέρφια. Ἡ τάξη μοσκομύριζε κι οἱ τοῖχοι τῆς ἦταν στολισμένοι μὲ δμορφες χρωματιστὲς εἰκόνες, ποὺ ἀγόρασαν τὰ παιδιὰ ἀπὸ τὸ ταμεῖο τῆς τάξης.

Ἐπάνω στὴν ἔδρα τοῦ δασκάλου ἦταν ἔνα ἀνθογυάλι, ποὺ ποτὲ δὲν τοῦ ἔλειπαν τὰ λουλούδια.

Τὰ δυὸ παράθυρα τῆς τάξης γέμισαν ἀπὸ γλάστρες μὲ ἄνθη τῆς ἐποχῆς.

Ὕπη τάξη δλόκληρη εἶχε καταντήσει ἀληθινὸ μιὰ καθαρούτσικη ψυχέλη μὲ καλοὺς καὶ προκομμένους ἐργάτες.

Νά τί μποροῦν νὰ κάμουν μόνα τους τὰ παιδιά ! Φτάνει νὰ τὸ νιώσουν καὶ νὰ τὸ θελήσουν ~

8. Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ

1. *Άκουσε, Γιαννάκη, αρχισε νὰ μοῦ λέη μιὰ μέρα δ πατέρας μου : Στὴν ἡλικία σου ἥμουν κι ἐγὼ παιδὶ ἔξυπνο καὶ προκομμένο. Ό πατέρας μου ἦταν πολὺ εὐχαριστημένος μ' ἐμένα κι ὅλος δ κόσμος μὲ εἶχε γιὰ καλὸ παιδί. Άκουσα τόσους ἐπαίνους, ποὺ στὰ τελευταῖα τὸ πῆρα κι ἐγὼ ἐπάνω μου καὶ κατήντησα ἔνας ἐγωιστής. Κανένα ἀπὸ τοὺς συμμαθητές μου δὲ λογάριαζα, ὅλους τοὺς περιφρονοῦσα. Γι' αὐτὸ μοῦ ἄξιζε νὰ πάρω ἔνα καλὸ μάθημα καὶ τὸ πῆρα, ἀπὸ ποιόν, νομίζεις ; Άπὸ τὸν τελευταῖο τῆς τάξης !*

2. *Ο μαθητὴς αὐτὸς ἦταν ἔνας τόσος δὰ ἀνθρωπάκος, ἀδύνατος, μὲ πρόσωπο χλοιμὸ καὶ μαραμένο. Ή ματιά του ἦταν πάντα φοβισμένη καὶ γεμάτη θλίψη. Τὸν ἔλεγαν Μιχάλη Λεμονά. Άπὸ τὰ φορέματά του φαινόταν πῶς ἦταν φτωχός. Ήταν δὲ τελευταῖος στὴν τάξη. Ποτέ του δὲν εἶπε μά-*

θημα κι ούτε παρουσίας γραπτά. "Οταν δέ δάσκαλος τοῦ ἔλεγε μὲ τὴ βαριὰ φωνή του: «Λεμονά, τὸ τετράδιό σου», ἐκεῖνος ἀπαντοῦσε σιγανὰ καὶ ντροπιασμένα: «Δὲ βρῆκα καιρό, κύριε». Κι δέ δάσκαλος τὸν μάλιστα συχνά.

Κάποτε δέ τύχη τὸν ἔφερε γείτονά μου.

Ἐκεῖνο ποὺ μοῦ ἔκαμε μεγάλη ἐντύπωση, ἵταν πώς δέ Λεμονὰς ἐρχόταν στὴν τάξη πάντα νυσταγμένος. Πολλὲς φορὲς μάλιστα κοιμόταν ἐπάνω στὸ θρανίο. Κι δταν τὸν φώναξε δέ δάσκαλος, ἐγὼ τὸν σκουγτοῦσα μὲ τὸν ἄγκωνά μου νὰ ἔσπνησῃ.

'Ο Λεμονὰς ἔσπνοῦσε τότε τρομαγμένος.

3. Μιὰ μέρα δέ δάσκαλος φώναξε πάλι τ' ὄνομά του.

Τὸν σκούντησα, τὸν ξανασκούντησα, μὰ ποῦ νὰ ἔσπνησῃ! Μὲ τὰ πολλὰ δέ Λεμονὰς ἔσπνησε. Σὰν ἄνοιξε δμως τὰ μάτια του κι ἀντίκρισε τὸ δάσκαλο, ἔκρυψε τὸ πρόσωπο μέσα στὶς φοῦχτες του.

—Λεμονά, πές μας τὸ μάθημά σου! Εἶπε μὲ βαριὰ φωνὴ δέ δάσκαλος κάνοντας πώς δὲν κατάλαβε τίποτε.

'Ο Λεμονὰς σηκώθηκε κατακόκκινος, ἔσκυψε γιὰ μιὰ στιγμὴ ἐπάνω μου καὶ μοῦ εἶπε στ' αὐτὶ παρακαλετικά.

—Αχ! Πές μου το, σὲ παρακαλῶ, Ἀντρέα!

Ποτέ του δὲ μοῦ εἶχε ζητήσει τέτοιο πράμα! Ἡταν κατατρομαγμένος. 'Εμοιαζε σὰν τὸ ἔλαφι, ποὺ τὸ ἀπόκλεισε δέ κυνηγὸς καὶ ζητοῦσε χάρη. Κρεμόταν ἀπὸ ἐμένα.

4. "Αχ, Γιαννάκη μου, παιδί μου, νάξερες τί ντροπὴ αἰσθάνομαι αὐτὴ τὴν ὥρα, ποὺ σοῦ τὸ λέω. Καὶ νάξερες τί δάκρυα ἔχυσα γιὰ τὴν κακία μου αὐτή! Δὲν τὸν λυπήθηκα λοιπὸν καθόλου! Δὲ σκέφτηκα ἄλλο, παρὰ πῶς θὰ τὸν κάμω νὰ τὰ χάση, γιὰ νὰ γελάση δέ τάξη μαζί του.

Ἐκείνη τὴ μέρα εἶχαμε ἴστορία γιὰ τὸν Περικλῆ. Τοῦ Λεμονᾶ τὰ σαγόνια ἔτρεμαν ἀπὸ τὴ σαστιμάρα του. Ἀρχισε λοιπὸν νὰ λέη :

—Ο Περικλῆς ἦταν... ἦταν γιὸς τοῦ Ξανθίππου καὶ... καὶ...

“Υστερα σταμάτησε καὶ γυρνώντας παρακαλετικὰ σ’ ἐμένα μοῦ ἔριξε μιὰ ματιά, γεμάτη ἀγωνία. Τότε μοῦ πέρασε ἀπ’ τὸ νοῦ μιὰ διαβολικὴ ἴδεα καὶ βάζοντας τὸ χέρι μου στὸ στόμα, τοῦ φώναξα :

—Καὶ τῆς Μαργαρίτας !

Ο Λεμονᾶς τὸ ξαναεῖπε φωναχτὰ κι ἡ τάξη ξεκαρδίστηκε στὰ γέλια.

—Κάθισε κάτω, Λεμονά ! Τοῦ εἴπε ὁ δάσκαλος θυμωμένος. Τίποτε δὲν ἔκαμες ώς τώρα ! Καὶ ὅχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ δίνεις τὸ κακὸ ποράδειγμα καὶ στοὺς ἄλλους.

Κι ὁ Λεμονᾶς ἀπὸ τὴν ντροπή του δὲν ξαναπάτησε πιὰ στὸ σχολεῖο.

5. Οἱ διακοπὲς πλησίαζαν νὰ τελειώσουν. Μιὰ μέρα μοῦ λέει ὁ πατέρας μου :

—Ἐχεις ὅρεξη γιὰ κυνήγι, Ἀντρέα ; Αὔριο τὸ πρωὶ θὰ σηκωθοῦμε στὶς τέσσερεις καὶ πρὸν ἀπὸ τὰ χαράματα θὰ ξεκινήσωμε γιὰ τὶς πέρδικες. Ἐσὺ θὰ σηκώνης τὸ σακίδιο. Ἐτσι θὰ συνηθίσης νὰ κουβαλᾶς καὶ τὸ δικό σου μεθαύριο, πρόσθεσε χαμογελώντας.

Ακοῦς ἔκει ! Ὁλη τὴ μέρα μὲ τὸν πατέρα καὶ μὲ τὸ σκύλο μας τὸ Σγουρῷ ! Εἶχα μιὰ χαρὰ ποὺ δὲ λέγεται. Στὶς τρεῖς τὸ πρωὶ ἥμουν κιόλα στὸ πόδι.

Βγήκαμε ἀπὸ τὴν πόλη καὶ προχωρούσαμε μὲ βῆμα γοργό, δταν ἔξαφνα εἶδα νὰ ἔρχεται ἀπ’ ἀντίκρου ἔνα καροτσάκι. Τὸ ἔσεργε ἔνας μικρός, στὴν ήλικία μου.

Τὸ καροτσάκι ἦταν φορτωμένο λαχανικά. "Οσο γιὰ τὸ μικρό, ποιὸς νομίζεις πώς ἦταν, Γιαννάκη; 'Ο Λεμονάς! Ναί, δὲ Μιχάλης.

"Απὸ τότε ποὺ ἔφυγε ἀπὸ τὸ σχολεῖο, ποτέ μου δὲν τὸν εἶχα συλλογιστῆ τὸ μικρὸ Λεμονά. Οὕτε καὶ ἀνησύχησα ποτὲ γιὰ τὴ σκληρὴ καὶ πρόστυχη πράξη μου!

◆ Καὶ ὅμως ἔτσι ποὺ τὸν εἶδα, καὶ τὴν ὥρα ἐκείνη μάλιστα, αἰσθάνθηκα τὸν ἑαυτό μου κάπως στενοχωρημένο. Δὲ θέλησα νὰ προσπεράσω, χωρὶς νὰ τοῦ πῶ δυὸ λόγια. //

6.—Καλημέρα! Τοῦ φώναξα. Γιὰ ποῦ μὲ τὸ καρότσι τέτοια ὥρα, Λεμονά;

— "Ασε με ἥσυχο, μουρμούρισε ὁ Λεμονάς, ποὺ μὲ εἶχε γνωρίσει κι ἐκεῖνος.

Πειράχτηκα καὶ ζήτησα κι ἐγὼ νὰ τὸν πειράξω. Καὶ μένοντας λιγάκι πίσω ἀπὸ τὸν πατέρα μου, τοῦ εἶπα:

— Δὲ μοῦ λές, Λεμονά, κοιμᾶσαι ἀκόμα, ὅπως τότε στὸ σχολεῖο;

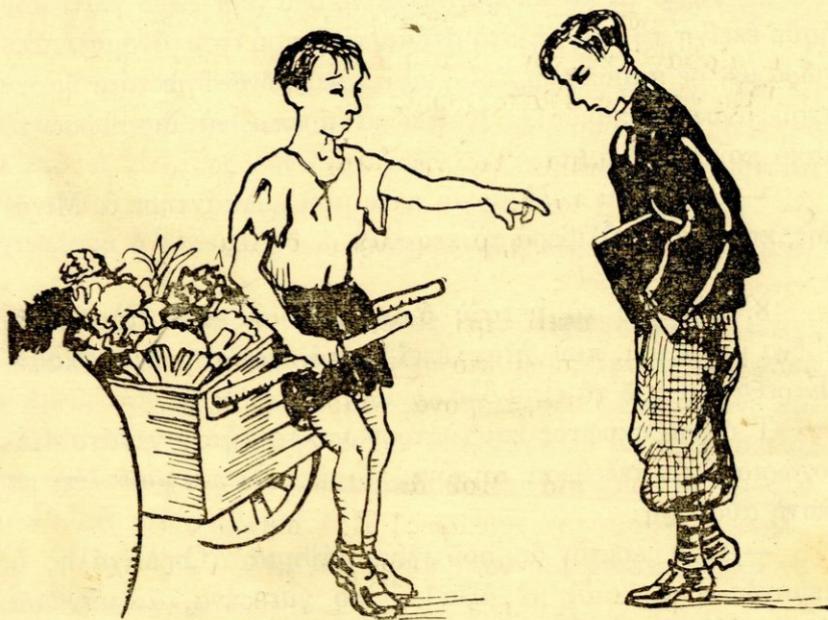
◆ Φτάνει πιά! Μοῦ ἀπάντησε ἔξω φρενῶν. Δὲ σοῦ φτάνει τὸ κακὸ ποὺ μούκαμες! 'Εσύ 'σουν ἡ αἰτία ποὺ ἔφυγα ἀπὸ τὸ σχολεῖο κι ἐννοεῖς ἀκόμα νὰ μὲ πειράζης; //

Γιὰ μιὰ στιγμὴ σώπασε. Ἐγὼ αἰσθάνθηκα τὸ πρόσωπό μου ν' ἀνάβῃ. Γιὰ πρώτη φορὰ κατάλαβα πόσο σκληρὸς στάθηκα τότε.

— "Ακουσε λοιπόν, ξαναεῖπε μὲ μιὰ φωνὴ βραχνὴ ὁ Λεμονάς, καὶ θὰ τὰ μάθης δλα: γιατί κοιμόμουν μέσα στὴν τάξη, γιατί ἥμουν δ τελευταῖος καὶ γιατί μὲ βρίσκεις τὴν ὥρα αὐτὴ νὰ σπρώχνω τὸ καροτσάκι. Πρέπει νὰ σοῦ τὸ πῶ, γιὰ νὰ καταλάβης τὸ κακὸ ποὺ μούκαμες.

7. "Ο πατέρας μου ἦταν ἄρρωστος ἀπὸ καιρό. 'Ο

γιατρὸς μᾶς εἶπε νὰ τὸν στείλωμε μακριὰ σ' ἔνα βουνὸ καὶ πῶς ἐπρεπε νὰ μείνῃ ἐκεῖ ἀρκετοὺς μῆνες. Τὸν στείλαμε. Ἀπὸ τότε δικασθεὶς στὸ σπίτι μας ἡ φτώχεια κι ἡ στενοχώρια. Τὰ λίγα χρήματα ποὺ εἶχαμε, τὰ ξοδέψαμε γιὰ τὸ ταξίδι του καὶ γιὰ τὸν πρῶτο μήνα. "Ετσι κι ἡ μάνα μου ἀναγκά-

στηκε ν' ἀνοίξῃ ἔνα λαχανοπωλεῖο στὴ γειτονιά. Νὰ περνοῦ-
με ἐμεῖς, νὰ στέλνωμε καὶ τοῦ πατέρα μου.

Μὰ πῶς μποροῦσε νὰ τὰ βγάλῃ πέρα μονάχη της ἡ μά-
να μου; ἐπρεπε νὰ τὴ βοηθήσω κι ἐγώ. "Ετσι τὰ βράδυα,
σὰ γυρνοῦσα ἀπὸ τὸ σχολεῖο, τακτοποιοῦσα τὸ μαγαζί, ἔβλεπα

τοὺς λογαριασμοὺς καὶ τὰ μεσάνυχτα πάλι ἔκεινοῦσα μὲ τὸ καροτσάκι ν' ἀγοράσω λαχανικὰ ἀπὸ τὰ περιβόλια, δπως τώρα ποὺ μὲ βλέπεις.

— Μὰ καὶ τὸ χειμώνα τὸ ἴδιο ; ρώτησα.

— Βέβαια καὶ τὸ χειμώνα. Τί πάει νὰ πῇ κρύο, δταν πρόκειται γιὰ τὴν ὑγεία τοῦ πατέρα ;

— Τώρα τὰ κατάλαβα, Μιχάλη, δλα (δὲν ἔρω γιατί μου ἥρθε ἐκείνη τὴ στιγμὴ στὸ στόμα τὸ μικρό του ὄνομα). Συχώρα με, σὲ παρακαλῶ, ἐօὺ εἶσαι καλός, ἐνῷ ἔγῳ τότε ἥμουν περήφανος καὶ κακός!... Καὶ τώρα πρέπει νὰ διορθώσω τὸ κακὸ ποὺ σοῦ ἔκαμα...

— "Αχ, εἶναι πολὺ ἀργά, φίλε μου ! " Απάντησε ὁ Μιχάλης, κουνώντας όλιβερὰ τὸ κεφάλι.

8. "Σ" αὐτὸ τὸ μεταξὺ ὁ πατέρας μου εἶχε σταματήσει σ' ἓνα μαγαζάκι, ποὺ ἦταν ἐκεῖ κοντά, νὰ πιῇ ἔναν καφέ. "Ετρεξα καὶ τοῦ τὰ εἶπα δλα.

Τ' ἄκουε σκυφτὸς καὶ τὸ πρόσωπό του ἦταν γεμάτο στενοχώρια. Σὰν τελείωσα, σηκώνει τὸ κεφάλι καὶ μοῦ λέει μὲ φωνὴ αὐστηρή :

— Αὐτὸ λοιπὸν ἀς σοῦ γίνη μάθημα. "Ο Μιχάλης ὁ Λεμονᾶς εἶναι παιδὶ μὲ ἀξία ! " Οσο γιὰ σένα, ἀς μὴν πῶ τίποτε. Μὲ καταλαβαίνεις !

"Εμένα μὲ πῆραν τὰ δάκρυα.

— "Ελα, παρηγορήσου κι δλα όλα διορθωθοῦν, ξαναεῖπε ὁ πατέρας μου. Τώρα, ἀς γυρίσωμε σπίτι. Τὸ σημερινό μας κυνήγι πρέπει νὰ σοῦ γίνη τὸ καλύτερο μάθημα τῆς ζωῆς σου. "Ελπίζω νὰ μὴν ἔχασης ποτέ σου τὴ συνάντηση αὐτή.

9. Στὸ δρόμο βρήκαμε τὸ δάσκαλό μας. Σὰν ἔμαθε

τὸ περιστατικὸ ἀπὸ τὸν πατέρα μου, εἴπε καταλυπημένος :

—Τὸ κακόμοιρο τὸ παιδί, πόσο τὸ ἀδικήσαμε !

‘Ο πατέρας μου ἔμεινε πολλὴν ὕρα μὲ τὸ δάσκαλο. Σκέπτονταν κι οἱ δυὸ τί ἔπρεπε νὰ γίνη γιὰ τὸ ἀδικημένο παιδί, τὸ Μιχάλη τὸ Λεμονά. Ἀργότερα τὸ διηγήθηκαν στοὺς γνωστοὺς κι ἀπὸ ἐκεῖ τὸ ἔμαθε ὅλος ὁ κόσμος.

‘Απὸ τότε ὅλες οἱ μητέρες τῶν παιδιῶν ψώνιζαν τὰ λαχανικά τους ἀπὸ τὸ λαχανοπωλεῖο τοῦ Μιχάλη.

Σύντομα ἔκαμαν στὴ γειτονιὰ κι ἔναν ἔρανο. Μὲ τὰ λεπτὰ ποὺ μαζεύτηκαν, πληρώθηκαν τὰ ἔξοδα τοῦ ἀρρώστου κι ἔτσι ὁ Μιχάλης δὲν ἦταν πιὰ ἀναγκασμένος νὰ σηκώνεται τὴ νύχτα καὶ νὰ πηγαίνῃ στὰ περιβόλια. Ξαναγύρισε στὸ σχολεῖο κι ὁ δάσκαλος τοῦ ἔδειξε μεγάλη συμπάθεια κι ἀγάπη.

10. ‘Ο Μιχάλης ὁ Λεμονὰς σιγὰ σιγὰ ἄλλαξε. Ἐγινε ἄλλος ἄνθρωπος. Ἡταν χαρούμενος, ἔπαιζε μαζί μας, ἄλλὰ κι ἔμεις τοῦ φερνόμαστε σὰν καλοὶ φίλοι. Δὲν ἦταν πιὰ ὁ τελευταῖος μέσα στὴν τάξη. Κάθε ἄλλο. Κι ὁ δάσκαλός μας τὸ διμολόγησε στὸ τέλος, πὼς ἔγινε ἔνα ἀπὸ τὰ καλύτερα παιδιὰ τοῦ σχολείου.

Μιὰ μέρα ὁ Λεμονὰς ἥρθε σπίτι μας βιαστικὸς καὶ γεμάτος χαρά.

—‘Ο πατέρας μου γύρισε ἀπὸ τὸ βουνό ! Γιατρεύτηκε δόλτελα !

Ὕστερα γυρνώντας σὲ μένα μοῦ εἶπε :

—Σ’ εὐχαριστῶ, Ἄντρέα μου, μᾶς παραστάθηκες σὰν καλὸς φίλος.

—Ἐγὼ πρέπει νὰ σ’ εὐχαριστήσω, Μιχάλη, τοῦ εἶπα μὲ φωνὴ χαμηλή. Μοῦ γιάτρεψες τὴν περηφάνια καὶ μ’ ἔμαθες νὰ εἰμαι καλός. ✓

9. Η ΜΑΡΟΥΛΙΩ

1. Δὲν πιστεύω νὰ ἔχασαμε τίποτε, ἐς Μαρουλιώ; Ἀνέβα, κόρη μου! Ὁ Ψαρὴς ἀρχισε κιόλα ν' ἀνησυχῇ.

—Ναί, μάνα μου, εἶπε ἡ Μαρουλιώ, ἔνα γερὸ κορίτσι μὲ κόκκινα μάγουλα καὶ δυνατὰ μπράτσα κι ἀνέβηκε στὴ σούστα, δπου τὴν περίμενε δ πατέρας της.

—Ἐχει γειά, μάνα, καὶ καλὴν ἀντάμωση!

—Στὸ καλό, κόρη μου, καὶ νάχης τὴν εὐχή μου. Μὰ ἐπρεπε κάτι νὰ φᾶς, παιδί μου. Δὲν ἔφαγες τίποτε ἀπὸ τὸ πρωὶ καὶ θὰ πεινάσῃς στὸ δρόμο.

—Ντέεε! ἀκούστηκε ἡ φωνὴ τοῦ πατέρα.

·Ο Ψαρὴς ἔκεινησε κι ἡ μάνα της γύρισε βιαστικὰ καὶ μπῆκε στὸ σπίτι. Μὰ ἡ μικρούλα ἡ Δέσπω δὲν ἔλεγε νὰ τὸ κουνήσῃ ἀπὸ τὴν θέση της κι ὀδοένα ἔγνεφε μὲ τὰ δυό της χεράκια.

·Η σούστα πῆρε δρόμο γιὰ τὴν πόλη καὶ ὅταν προχώρησε ἀρκετὰ κι ἔφτασε στὴ στροφή, ἔαναγυρνᾶ ἡ Μαρουλιώ, νὰ ἰδῇ γιὰ ὑστερη φορὰ τὸ χωριὸ ποὺ ἄφηνε πίσω της. Στὸ βάθος φαίνονταν τὰ κόκκινα κεραμίδια τῶν σπιτιῶν καὶ πάνω στὸ δρόμο ἔχωριζε ἔνα μικρὸ μαῦρο σημάδι. ·Ηταν ἡ μάνα της.

Στὴν ἀρχὴ ἔτρεξε καὶ τρύπωσε στὸ σπίτι, γιὰ νὰ μὴν τὴν ἰδῇ ἡ Μαρουλιώ νὰ κλαίη. Κρύφτηκε πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα κι ἔβλεπε ἀπὸ τὴν χαραμάδα. ·Οταν προχώρησαν δύως ἀρκετά, ἔαναβγῆκε στὸ δρόμο. ·Εβλεπε τὴ σούστα, ποὺ ὀδένα ἔεμάκραινε καὶ σκούπιζε μὲ τὴν ποδιὰ τὰ δάκρυα της. ·Η κακομίρα ἡ μάνα!...

· Ή Μαρουλιώ μὲ τὸν πατέρα της σ' ὅλο σχεδὸν τὸ δρόμο δὲν εἶπαν λέξη.

2. Κατὰ τὸ μεσημέρι ἔφτασαν στὴν πόλη καὶ σταμάτησαν ἐμπρὸς σ' ἕνα ψηλὸ διάβασαν :

**ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΦΟΥΡΙΔΗΣ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΩΝ**

· Ή Μαρουλιώ κατέβηκε ἀπὸ τὴν σούστα, μόλιο ποὺ κάτι ἀπὸ μέσα της τῆς ἔλεγε νὰ ἔναναγυρίσῃ μὲ τὸν πατέρα της στὸ χωριό.

· Ἐμπρὸς ὁ πατέρας, πίσω ἡ Μαρουλιώ μπῆκαν στὸ σπίτι. Μιὰ κυρία καθὼς πρέπει τοὺς καλοδέχτηκε καὶ τοὺς ἔδωσε τὸ χέρι. "Υστερα τοὺς ἔδειξε τὸ δωμάτιο τῆς Μαρουλιῶς.

· "Ο πατέρας κουβαλοῦσε τὰ ροῦχα τῆς κόρης του κι ἐκείνη ἀκολουθοῦσε μ'" ἔνα δέμα γεμάτο μικροπράματα δικά της.

— "Ε ! ἐγὼ φεύγω τώρα, Μαρουλιώ μου, εἴπε ὁ πατέρας της, ἀφοῦ ἀπόθεσε τὰ δέματα. "Ἐννοια σου, ἐγὼ θάρχωμαι νὰ σὲ βλέπω. Μόνο ν' ἀκοῦς τ' ἀφεντικά σου καὶ νὰ τ' ἀγαπᾶς.

· "Υστερα ἀνέβηκε στὴν σούστα κι ἔψυγε.

· "Η κυρία ἔδειξε στὴν Μαρουλιώ τὸ συρτάρι, ποὺ θὰ ἔβαζε τὰ ροῦχα της.

— "Ἐδῶ νὰ σάξης τὰ ροῦχα σου κι ὑστερα ναρθῆς κάτω στὴν κουζίνα, τῆς εἴπε ἡ κυρία καὶ κατέβηκε τὶς σκάλες.

3. · Ή Μαρουλιώ ἔμεινε μονάχη της στὸ δωμάτιο. Γύρισε καὶ εἶδε γύρω της σὰ μουδιασμένη. "Επειτα κάθισε

ξαφνικά, ἔκρυψε τὸ πρόσωπό της μέσα στὶς παλάμες της καὶ ἀρχισε νὰ κλαίη.

Ὅταν μόλις δεκατεσσάρω χρονῶν ἡ Μαρουλιώ κι ως ἐκείνη τὴν μέρα ποτέ της δὲν εἶχε χωριστῇ ἀπὸ τοὺς δικούς της. Καὶ τώρα θὰ ἔπρεπε νὰ κοιμᾶται μονάχη ἐδῶ ἐπάνω κι ὅλῃ τὴν μέρα νάχη νὰ κάμη μὲ ἔνους ἀνθρώπους...

Ἡ Μαρουλιώ ἔκαμε γιὰ μιὰ στιγμὴ νὰ πάρη ἀπὸ τὴν τσέπη τὸ μαντήλι της, ἀντὶ δικούς γιὰ μαντήλι βρῆκε ἕνα μεγάλο ἄχλαδι, ποὺ τῆς τὸ εἶχε βάλει ἡ μάνα της. Τὸ δάγκασε ἀνόρεχτα καὶ τὰ δάκρυα ἔτρεχαν βρύση ἀπὸ τὰ μάτια της.

4. Ἐκείνη τὴν στιγμὴ κάποιος χτύπησε στὴν πόρτα.

—Ποιός! Εἶπε δειλὰ ἡ Μαρουλιώ.

Ἡ πόρτα ἀνοιξε καὶ φάνηκε ἕνα χαριτωμένο κοριτσάκι ως πέντε χρονῶ.

—Ἐσύ' σαι ἡ Μαρουλιώ;

—Ναί.

—Καὶ γιατί κλαῖς; ρώτησε ἡ μικρούλα καὶ τὸ πρόσωπό της ἦταν γεμάτο συμπόνια. Θέλεις νὰ σου δείξω τὴν κούκλα μου; ἔλλα, πᾶμε κάτω.

Ἡ Μαρουλιώ χαμογέλασε.

—Πρέπει πρῶτα νὰ σάξω τὰ ροῦχα μου.

—Εἶναι δικά σου τὰ ροῦχα αὐτά; καὶ τὸ κόκκινο;

—Ναί, ἀπάντησε ἡ Μαρουλιώ.

—Ἄχ! τί ὅμορφο ποὺ εἶναι. Καὶ οἱ φωτογραφίες αὐτές; κι αὐτές δικές σου εἶναι;

—Ναί.

—Καὶ ποιὸς εἶναι αὐτός;

—Αὐτὸς εἶναι ὁ πατέρας κι αὐτὴ ἡ μάνα μου. Αὐτὴ

ἐδῶ εἶναι ἡ ἀδερφούλα μου ἡ Δέσπω μὲ τὸ σκύλο μας τὸ Μοῦργο.

—Μπά, καὶ τί κάνει αὐτὸς ἐδῶ;

5. Ἡ Μαρουλιώ μὲ τὴν διμιλία τοῦ παιδιοῦ ἔχασε τὸν

πόνο της. Συγύρισε τὰ ροῦχα της καὶ στὸ μεταξὺ αὐτὸ μιλοῦσε γιὰ τὸ σκύλο τους, γιὰ τὴν ἀγελάδα τους καὶ γιὰ τὴν ἄσπρη τους τὴ γάτα.

—Σ' ἀγαπῶ πολύ! Τῆς εἶπε ἔαφνικὰ ἡ μικρούλα.

Ἡ Μαρουλιώ κοκκίνισε ἀπὸ τὴ χαρά της. "Εσκυψε κι ἔκανε πὼς κάτι γύρευε στὸ πάτωμα.

— "Εχασες τίποιε; ρώτησε τὸ κοριτσάκι κι ἔσκυψε κι ἐκεῖνο.

"Υστερα γέλασαν κι οι δυό τους.

"Ελα τώρα, πᾶμε, εἶπε ἡ Μαρουλιώ. Πρέπει νὰ κατεβοῦμε στὴν κουζίνα.

Κατέβηκαν πιασμένες χέρι μὲ χέρι. Ἡ κυρία Φουρίδη, σὰν τὶς εἶδε, χαμογέλασε εύχαριστημένη.

— Μπράβο, μπράβο, γινήκατε, βλέπω καὶ φίλες.

Κι ἀλλήθεια, ἀπὸ τότε ἔγιναν φίλες ἡ Πόπη μὲ τὴ Μαρουλιώ. Μὰ καὶ μὲ τ' ἄλλα τὰ παιδιὰ δὲν ἀργησε νὰ φιλιωθῆ ἡ Μαρουλιώ. Τὴν ἀγαποῦσαν σὰ μεγάλη τους ἀδερφούλα.

"Ετσι τὰ καλὰ κορίτσια μὲ τὴν ἀγάπη τους ἔκαναν τὴν κακομοίρα τὴ Μαρουλιώ νὰ ξεχνᾶ τὸν πόνο τῆς ξενιτιᾶς καὶ νὰ εῖναι μαζί τους εύτυχισμένη.

↓ Μόνο τὶς νύχτες, δταν πήγαινε νὰ κοιμηθῆ στὸ δωμάτιό της μονάχη, θυμόταν ἡ καημένη τὴ μάνα της, θυμόταν καὶ τὴν ἀδερφούλα της τὴ Δέσπω τὰ μάτια της γέμιζαν δάκρυα . . .

10. Η ΜΑΡΙΓΩ

«Η κοπέλα ή Μαριγώ
 μιὰ δουλειὰ σωστὴ δὲν κάνει.
 Τὴν κουζίνα μας ξεχάνει
 καὶ θυμᾶται τὸ χωριό.

Τὰ χεράκια της ἔδω,
 τὰ μυαλό της ἔκει κάτω.
 Πέφτει κι ἔσπασε τὸ πιάτο...
 Μαριγούλα, Μαριγώ !

Φέρνει τὸ νερὸ στὸν ὕμο,
 μὰ θυμήθηκε ξανά :
 «Ποιός τὸ δράκο μας κουνᾶ ;»
 Χύνει τὸ μισὸ στὸ δρόμο.

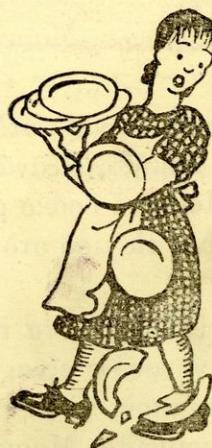
«Η ἄσπρη κότα τί νὰ κάνη ;
 τὸ γουρούνι εἶναι γερό ;
 δι παπποὺς νὰ μὴν πεθάνη ;...»
 Μαριγούλα, Μαριγώ !

«Θάβγαλε χηνάκια ή χήνα ;
 θάναι κίτρινα, σταχτιά ;
 θὰ τρυγάμε αὐτὸν τὸν μήνα ;
 θὰ μὲ πόνεσε ή γιαγιά ;»

—Τί ἔχεις σύννεφο στὰ μάτια,
τί ἔχεις ἀναφιλητό;
Κι ἄλλο πιάτο εἶναι κομμάτια,
Μαριγούλα, Μαριγώ.

Πάρε τ' ἄσπρο γιορτινό σου,
τὶς ποδιὲς ποὺ σοῦ φορῶ.
στὸ χωριό σου, στὸ χωριό σου,
Μαριγούλα, Μαριγώ.

Z. Παπαντωνίου.

11. Η ΣΚΑΝΤΖΟΧΕΡΙΝΑ ΜΕ ΤΑ ΣΚΑΝΤΖΟΧΕΡΑΚΙΑ ΤΗΣ

1. Ἐκεῖνο τὸ βράδυ ὁ κὐρὸς Στέφανος, γυρνώντας ἀπὸ τὸ κυνήγι, ἔφερε μαζί του πέντε μικρὰ σκαντζοχεράκια. Τὰ βρῆκε στὴ φωλιά τους, τὴν ὡρα ποὺ ἔλειπε ἡ μάνα τους.

Ἔταν μικρὰ ἀκόμη κι δμως ἡ ἀγκαθωτὴ προβιά τους δὲ χωράτευε. Ο κὐρὸς Στέφανος τὰ ἔβαλε μέσα σ' ἔνα κλουβὶ μὲ σιδερένια κάγκελα. Ὅστερα δοκίμασε νὰ τὰ ταΐσῃ, ἀλλὰ ἐκεῖνα οὔτε γύρισαν νὰ ἰδοῦν τὴν τροφή. Οὔτε τὸ δαμάσκηνο, οὔτε τὸ μαρουλόφυλλο, οὔτε τὸ ψωμάκι μὲ τὸ γάλα. Μόνο πηγαινοέρχονταν μέσα στὸ κλουβὶ ἀνήσυχα. Ἔταν, φαίνεται, πολὺ μωρὰ ἀκόμη καὶ δὲν ἔτρωγαν τίποτε ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ τῆς μάνας τους τὸ γάλα.

Ο κὐρὸς Στέφανος στενοχωρέθηκε. Δὲν ἦξερε τί νὰ τὰ κάμη.

2. Σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ ἄρχισε κιόλας νὰ σκοτεινιάζῃ. Όσο δμως σκοτείνιαζε, τόσο πιὸ ἀνήσυχα φαίνονταν τὰ σκαντζοχεράκια.

Ἐξαφνα ἔβγαλαν δλα μαζὶ μιὰ φωνὴ στριγγιά.

Τὴν ἵδια στιγμὴ, ἔξω ἀπὸ τὸ περιβόλι, ἀκούστηκε σὰν ἀπάντηση μιὰ ἄλλη φωνὴ παρόμοια. Ἔταν ἡ μάνα τους. Ἔτσι ἄρχισε μεταξὺ τους ἑνα εἶδος συνομιλίας. Σὲ λίγο ἡ φωνὴ τῆς μάνας ἀκούονταν πιὸ κοντά.

Ο κὐρὸς Στέφανος, συγκινημένος ἀπὸ τὴ στοργὴ τῆς μάνας, ποὺ ἔτρεχε νὰ βρῇ τὰ μικρὰ της, σηκώθηκε καὶ πῆγε νὰ τὴ βρῆ.

Σκέφτηκε πώς τὸ ζῶο, γιὰ νὰ φτάσῃ ὡς τὰ παιδιά του, ἐπρεπε νὰ περάσῃ ἔνα σωρὸ ἐμπόδια: τὸν τοῖχο τοῦ λαχανόκηπου, τὶς βραγιὲς καὶ, τὸ χειρότερο ἀπ' δλα, ἔνα βαθὺ ρυάκι μὲ δχτους ἀπότομους, ποὺ περνοῦσε δίπλα ἀπὸ τὸ κτῆμα τοῦ κὺρου Στέφανου.

*Ηταν πολὺ περιεργος δὲ κὺρος Στέφανος νὰ ίδῃ πῶς τὸ ζῶο θὰ τὰ ἔπεραση δλα αὐτὰ τὰ ἐμπόδια.

Πῆγε λοιπὸν καὶ τρύπωσε μέσα σὲ κάτι θάμνους, ποὺ ήταν γερμένοι ἐπάνω στὸ νερὸ τοῦ ρυακιοῦ.

3. Τὸ ζῶο ἐκείνη τὴν στιγμὴν περνοῦσε ἔνα δργωμένο χωράφι, ποὺ βρισκόταν πέρα ἀπὸ τὸ ρέμα. Κι ἐπειδὴ τὸ ἔδαφος ήταν ἀνώμαλο καὶ τὰ πόδια του κοντά, περισσότερο κατρακυλοῦσε, παρὰ περπατοῦσε. Μὰ δλο καὶ σηκωνόταν, δλο καὶ προχωροῦσε, βάζοντας δλα του τὰ δυνατά, δσο ἄκουε τὶς φωνὲς τῶν παιδιῶν του.

«Οἱ μεγάλες δυσκολίες ἀρχισαν, δταν ἔφτασε στὸν δχτο. Εἰδε τότε δὲ κὺρος Στέφανος τὸ ἀμοιρὸ τὸ ζῶο νὰ πηγαινοέρχεται καὶ νὰ ζητᾶ τοῦ κάκου πέρασμα.»

Οἱ σκαντζόχεροι, δπως ἔέρομε, κολυμποῦν πολὺ ἄσχημα. Καὶ δμως ἡ λαχτάρα τῆς σκαντζοχερίνας, νὰ φτάσῃ μιὰν ὥρα ἀρχύτερα τὰ μικρά της, τὴν ἔκαμε ν' ἀποφασίσῃ. Πλάφ! ρίχνεται στὸ νερό. Γιὰ μιὰ στιγμὴ κινδύνεψε νὰ τὴν πάρῃ τὸ ρέμα. Πρόφτασε δμως νὰ ἀρπαχτῇ ἀπὸ ἔνα κλαδί, ποὺ βρέθηκε ἐκείνη τὴν στιγμὴν μπροστά της. Τὸ εἶχε ἀπλώσει δὲ κύρος Στέφανος, ποὺ ήταν κρυμμένος μέσα στὸ θάμνο.

Μόλις κατόρθωσε νὰ περάσῃ στὸν ἀντικρινὸ δχτο, ἀρχισε πάλι τὸ τρέξιμο.

«Ο κύρος Στέφανος τὴν παρακολούθησε. Τὸ ζῶο ἔπερασε εὔκολα τὰ ἐμπόδια τοῦ λαχανόκηπου κι ἔφτασε στὸ κλουβί.

4. Ἀλλὰ τώρα, πῶς νὰ περάσῃ τὰ σιδερένια κάγκελα; Πηγαινοερχόταν ἀνήσυχο μπροστὰ στὸ κλουβί, καὶ κάθε τόσο στεκόταν καὶ δοκίμαζε νὰ τρυπώσῃ. Τοῦ οὐκού δύμως.

*Ηταν καιρὸς νὰ ξαναβάλῃ τὸ χέρι του δὲ κὺρο Στέφανος. Πῆγε λοιπὸν καὶ σήκωσε μὲ τρόπο τὴν κατεβαστὴ πόρτα τοῦ κλουβιοῦ κι ἡ μάνα, χωρὶς νὰ τρομάξῃ ἀπὸ τὴν παρουσία τοῦ κύρου Στέφανου, τρυπώνει μέσα καὶ δρμᾶ μὲ λαχτάρα στὰ παιδιά της.

Ποῦ νὰ βλέπατε τὰ μωρὰ τὰ κακόμοιρα πῶς τὴ δέχτηκαν τὴ μανούλα τους! Χύμηξαν δὲ ἐπάνω της καὶ σπρώχνονταν, ποιὸ νὰ τὴν πρωτοξυγάσῃ! Κι ἐκείνη, ποὺ κατάλαβε τὴ λαχτάρα τους, ξαπλώθηκε χάμω καὶ τοὺς πρόσφερε τὸ θερμό της γάλα.

*Ἐκείνη τὴν ώρα εἶχε πιὰ νυχτώσει διλότελα. Ὁ κύρο Στέφανος, συγκινημένος ἀπὸ δσα εἶδε, ἀποτραβήχτηκε, γιὰ νὰ τοὺς ἀφήσῃ ἥσυχους.

5/Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ κατέβηκε νὰ ἴδῃ τὴν οἰκογένεια. Περίεργο πράγμα! Ἡ μάνα ἔλειπε καὶ τὰ παιδιὰ κάθονταν σὲ μιὰ γωνιὰ ἥσυχα καὶ θλιμμένα. Μὰ πῶς μπόρεσε νὰ φύγῃ; ἀπὸ ποῦ; Μυστήριο!... "Ισως θὰ κατάφερε ν' ἀγοίξῃ τὴν κατεβαστὴ πόρτα. Μὰ τότε, γιατί νὰ φύγῃ μόνη της, καὶ νὰ μὴν πάρῃ καὶ τὰ μωρὰ μαζί της;

"Ολη τὴ μέρα αὐτὰ εἶχε στὸ νοῦ του δὲ κύρο Στέφανος. Στὰ τελευταῖα δμως εἶπε ἀπὸ μέσα του: Τὸ βράδυ σύγουρα, ποὺ θὰ γυρίση ἡ μάνα τους νὰ τὰ ταῖση, θὰ τοὺς παραμονέψω καλύτερα καὶ θὰ τὰ ἴδω δλα.

6. "Ετσι κι ἔγινε. Τὸ βράδυ ἥρθε πάλι ἡ μητέρα

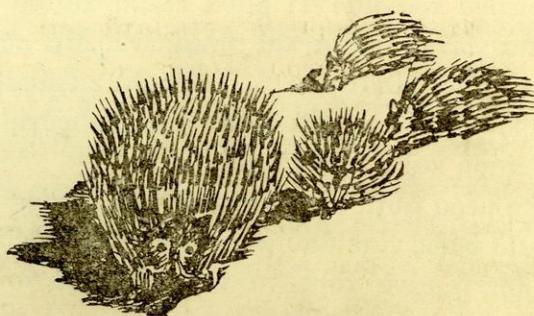
κι ἄρχισε νὰ ταῖζῃ τὰ μωρά της. Καὶ σὰν καλοσκοτείνιασε πιά, τί νομίζετε πώς εἶδε ὁ κὺρος Στέφανος, κρυμμένος πίσω ἀπὸ μιὰ μυρτιά;

‘Η μάνα πήγε στὴν πόρτα. Τὴν ἥξερε, βλέπετε, καλά. ’Εβαλε τὸ πόδι της ἀποκάτω καὶ τὴν ἀνέβασε. ’Ετρεξαν τότε τὰ παιδιὰ ἔνα ἔνα καὶ βγῆκαν στὸ περιβόλι. ’Υστερα σκύβει κι ἡ μάνα, κρατώντας πάντα μὲ τὸ ἔνα πόδι της τὴν πόρτα καὶ βγαίνει ἔξω.

‘Οταν εἶχε πέσει ἡ πόρτα βαριά, ἡ οἰκογένεια δλόκληρη ἦταν πιὰ στὸ περιβόλι ἐλεύθερη κι ἔτοιμη γιὰ φευγιό. Σὲ λίγο ἔγινε κιόλας ἄφαντη μέσα στὸ σκοτάδι.

‘Ο κύρος Στέφανος βγῆκε ἀπὸ τὸν κρυψώνα του καὶ τραβώντας γιὰ τὸ σπίτι του σταυροκοπίσταν κι ἐλεγε μουρμουριστά:

— ‘Ημαρτον, Κύριε! Ποτέ μου δὲν τὸ φαντάστηκα, πώς εἶχες προικίσει τὰ ζῶα μὲ τόση ἔξυπνάδα καὶ τόση καρδιά!

15. ΤΟ ΟΡΤΥΚΙ

1. Χρόνια πέρασαν ἀπὸ τότε. Ἡμουν μόλις δέκα χρονῶ παιδί. Ό πατέρας μου εἶχε μεγάλη μανία μὲ τὸ κυνήγι. Όταν δὲ καιρὸς ἦταν καλός, κρεμοῦσε τὸ τουφέκι στὸν ὕμιο, σφύριζε τοῦ σκύλου μας, τοῦ Ἀξώρ καὶ τραβοῦσε γιὰ τὶς πέρδικες, γιὰ τὰ ὀρτύκια.

Μιὰ μέρα μὲ πῆρε κι ἐμένα μαζί του.

Ό Ἀξώρ ἔτρεχε ἐμπρός, ἔχων τὴ μούρη του παντοῦ, σκάλιζε παντοῦ, μέσα στ' αὐλάκια, κάτω ἀπὸ τοὺς θάμνους κι ὅλο κουνοῦσε ἀνήχυχος τὴν οὐρά του. Σὰν ἄκουγε τὸ σφύριγμα τοῦ πατέρα μου, γυρνοῦσε κι ἐρχόταν γιὰ μιὰ στιγμὴ κοντά μας, ἀλλὰ σὲ λίγο πάλι ἄρχιζε τὰ ἵδια· μὲ τὴ μούρη στὸ χῶμα ἔτρεχε πέρα δῶθε κι ὅλο μύριζε κι ὅλο σκάλιζε.

2. *Έξαφνα τὸν εἰδαμε νὰ σταματᾶ καὶ νὰ στυλώνῃ τὴν οὐρά του. Σὲ λίγο, φρούροτ! ἔφυγε κάτω ἀπὸ τὴ μύτη του ἔνα ὀρτύκι.*

Τὸ ὀρτύκι πετοῦσε κάπως παράξενα· θὰ ἔλεγες, πῶς ἦταν πληγωμένο στὸ φτερό.

Ό πατέρας μου δὲν πυροβόλησε, γιατὶ φοβήθηκε μήπως τὰ σκάγια βροῦν τὸ σκυλί. Ό Ἀξώρ δμως μὲν ἔνα ξαφνικὸ πήδημα ἔπιασε τὸ ὀρτύκι καὶ τὸ ἔφερε στὸν πατέρα μου.

3. Ό πατέρας τὸ ἔβαλε στὴ φούχτα του καὶ τὸ παρατηροῦσε.

— Εἶναι πληγωμένο, πατέρα; τὸν ρώτησα.

— "Οχι, ἀλλὰ σύγουρα θὰ ἔχῃ κάπου ἐδῶ κοντὰ τὰ μικρά του. "Έκανε πώς εἶναι πληγωμένο, γιὰ νὰ τραβήξῃ τὸ σκυλί μακριὰ ἀπὸ τὴ φωλιά του κι ὕστερα θὰ ἔφευγε πετώντας μ' δλα του τὰ δυνατά. 'Αλλὰ δ 'Αζώρ φάνηκε πιὸ ἔξυπνος ἀπ' αὐτὸ καὶ τὸ ἄρπαξε.

— Δὲν εἶναι λοιπὸν πληγωμένο;

— Πληγωμένο δὲν εἶναι, ἀλλὰ δ 'Αζώρ τὸ δάγκασε πολὺ ἄσχημα. ✓

4. Πλησίασα νὰ τὸ ἴδω καλύτερα. Δὲν κουνιόταν καθόλου· τὸ κεφαλάκι του τὸ εἶχε κρεμασμένο καὶ τὰ μάτια του ἔβλεπαν λοξά. Πολὺ τὸ λυπήθηκα τὸ κακόμοιο, σὰν τὸ εἴδα ἔτσι.

— Μπαμπά, μπορεῖ νὰ μὴν πεθάνη, εἶπα καὶ χάιδεψα ἀπαλὰ τὸ κεφαλάκι του. Τὸ κακόμοιο! 'Εκεῖνο ἔκαμε τὸ χρέος του, προοπάθησε νὰ σώσῃ τὰ μικρά του· καὶ διμως δ 'Αζώρ τὸ πλήγωσε.

— Κακὲ 'Αζώρ! Εἶπα μέσα μου.

Πῆρα ὕστερα τὸ πουλὶ στὰ χέρια μου καὶ ζήτησα νὰ τὸ ζεστάνω.

5. 'Εκείνη τὴ στιγμὴ δ 'Αζώρ ξαναφέρμαρε. Τρέξαμε νὰ ἰδοῦμε τί ἥταν. "Ηταν ἡ φωλιά.

Τὰ μικρὰ δρυκάκια εἶχαν στριμωχτῆ τὸ ἔνα κοντὰ στὸ ἄλλο κι ἔτρεμαν.

— Μπαμπά! μπαμπά! Φώναξέ τον πίσω τὸν 'Αζώρ, θὰ τὰ δαγκάση κι αὐτά!

'Ο πατέρας μου φώναξε τὸν 'Αζώρ κι ὕστερα καθίσαμε στὴν πρασινάδα, γιὰ νὰ φᾶμε.

6. Ἐγώ δμως δὲν ἥθελα νὰ φάω. "Εμεινα κοντὰ στὴ

φωλιά. Πῆρα στὸ χέρι μου τὸ πληγωμένο όρτύκι καὶ δείχνοντάς το στὰ τρομαγμένα πουλάκια τοὺς εἶπα.

— Γιὰ ἵδετε ἔδῶ, ἡ μανούλα σας θὰ πέθαινε γιὰ σᾶς.
 — Τὰ μικρὰ ἔξακολουθοῦσαν νὰ τρέμουν.
 — Μοῦ τὸ χαρίζεις, μπαμπά, τὸ δρτύκι;
 — "Αν τὸ θέλης..
 — Θὰ τὸ ἀφήσω ἔδῶ στὴ φωλιά. "Ισως γίνη καλά, γιὰ
 νὰ κοιτάζῃ πάλι τὰ μικρά του.

7. Σὲ λίγο ἔκεινήσαμε.

Ἐμένα ὅμως ὁ νοῦς μου ἦταν στὰ μικρὰ καὶ στὴν πληγωμένη μάνα. Ἐτσι δὲ γυρνοῦσα κι ἔβλεπα τὸ μέρος,
 ὃσπου πιὰ δὲν ἔβλεπα τίποτε...

Λίγες μέρες ἀργότερα ἔαναίρθαμε μὲ τὸν πατέρα μου
 στὸ ἴδιο μέρος. Τὸ δρτύκι εἶχε γίνει καλὰ καὶ τάιξε τὰ μικρά του.

13. Ο ΠΟΝΟΣ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ

Ὅταν τῆς πῆραν τὴ φωλιὰ
 μὲ τὰ μικρά της τὰ πουλιά,
 σὲ μαῦρο ἀρχίνησε κλαδὶ¹
 πολὺ πικρὰ νὰ κελαηδῇ :
 — Τιριτιτιό, τιριτιτιό!
 κι ἀκούστηκεν ὡς τὸ Θεό.

Φεύγει ὁ μικρὸς ὁ κυνηγός,
 ποὺ τὰ πουλάκια της κρατᾶ,
 μὰ ἔφτασεν ἄγγελος γοργὸς
 ἔδῶ στὴ γῆ καὶ τὸν ζητᾶ.
 — Τιριτιτιό, τιριτιτιό!
 — Παιδάκι ἀσπλαχνο, ἔλα δῶ.

Καθώς ἐπῆρες τὰ μικρά,
ἔτσι κι ἔγὼ θὲ νὰ σὲ πάρω.
Γιὰ στάσου νὰ σὲ πάω στὸ Χάρο,
νὰ κλάψῃ ἡ μάνα σου πικρά.
—Τιριτιτιό, τιριτιτιό!
—Τίνος παράπονο εἶν' αὐτό;

Τρέμει σὰ φύλλο τὸ παιδί,
πέφτει στὰ γόνατα καὶ κλαίει.
—Τὴ μάνα μου λυπήσουν, λέει.
Καὶ τὸ πουλάκι ἀπ' τὸ κλαδί:
—Τιριτιτιό, τιριτιτιό!
Μάνα δὲν ἥμουνα κι ἔγώ;

Ο ἄγγελος παίρνει τὰ μικρὰ
καὶ μὲ τὴ θεία του καλοσύνη
σ' δλάνθιστο κλαρὸν τὸ ἀφήνει,
ἐκεῖ στὴ μάνα τους κοντά,
—Τιριτιτιό, τιριτιτιό!
κι ἔκείνη κελαηδεῖ στὸ Θεό.

Γιὰ χάρη, Θέ μου σοῦ ζητῶ,
τῆς μάνας του, νὰ μὴν πεθάνη!
Μὴν τὸ παιδέψης ὅλο, φτάνει·
κι ἀς μούκαμε πολὺ κακό.
Τιριτιτιό, τιριτιτιό!
Ξέρω ἀπ' τῆς μάνας τὸν καημό.

Z. Παπαντωνίου.

14. ΛΕΛΕΚΙ ΚΑΙ ΣΚΟΥΛΗΚΙ

1. *Μιὰ φορὰ δυὸ λελέκια ἔχτισαν τὴ φωλιά τους ψηλὰ στὴ σκεπὴ ἐνὸς ἐρημόσπιτου, δίπλα σ' ἓνα λιβάδι καταπράσινο καὶ μεγάλο.*

Άμα βγῆκαν τὰ λελέκια τους ἀπὸ τ' αὐγά, ἡ μητέρα τὰ φύλαγε κι ὁ πατέρας πηγαινοερχόταν μὲ τὴν τροφὴν στὸ στόμα.

Μιὰ μέρα τὸ λελέκι, ἐκεῖ ποὺ ἔψαχνε στὸ λιβάδι γιὰ τροφή, βλέπει ἕνα σκουλήκι. Ἡταν μακρὺ μακρὺ καὶ τὸ χρῶμα του ἥταν σὰν τὸ χῶμα. Δὲν εἶχε πόδια καὶ δμως προχωροῦσε. Μαζευόταν ἀπλωνόταν, μαζευόταν ἀπλωνόταν κι ἔτσι πάντα περπατοῦσε.

— *Ἐ, ποῦ πᾶς; τοῦ λέει τὸ λελέκι. Δὲ μὲ φοβᾶσαι;*

— *Καὶ ποιός εἶσαι ἡ ἀφεντιά σου; δὲ σὲ βλέπω. Εἶμαι τυφλός.*

— *Εἶμαι τὸ λελέκι, τοῦ λέει.*

— *Πὼ πώ, τί ἔπαθα τὸ ἄμοιρο!*

— *Ωστε μὲ ἔρεις, σὰ νὰ ποῦμε!*

— *Τὸν ἀφέντη τοῦ λιβαδιοῦ νὰ μὴν ἔρω, ποὺ τὸν τρέφομε δῆλοι δῆσι ζοῦμε ἐδῶ μέσα;*

— *Ωστε κι ἐσὺ ἐδῶ μένεις πάντα μὲ τὴν οἰκογένειά σου;*

— *Ποῦ νὰ τὴ βρῶ τὴν οἰκογένεια, ἀφέντη μου; δὲ μοῦ φτάνει ἡ φτώχεια μου, μόνο θέλω νάχω καὶ οἰκογένεια!*

— *Μὰ δὲ νομίζεις, πῶς ἐσὺ καὶ οἱ σύντροφοί σου, οἱ φτωχοὶ καὶ κακομοιριασμένοι, εἶστε περιττοὶ στὸν κόσμο αὐτό;*

— "Οχι δὰ καὶ τόσο περιττοὶ ὅσο νομίζεις, ἀρχοντά μου. "Αλλή φορὰ θὰ σοῦ πῶ τὸ γιατί.

— "Ας εἶναι ἄλλη φορά, εἴπε καὶ τὸ λελέκι καὶ πέταξε στὴ φωλιά του.

Τὸ σκουλήκι σύρθηκε βιαστικὰ στὴν τρύπα του.

2. Δὲν πέρασαν πολλὲς μέρες καὶ συναντήθηκαν στὸ ίδιο μέρος πάλι τὸ λελέκι μὲ τὸ σκουλήκι.

— Σκουλήκι, λέει τὸ λελέκι, μὴ φοβᾶσαι· εῖμαι χορτάτο. Τί μου ἔλεγες προχτές; πῶς κι ἐσεῖς οἱ μικροὶ δὲν εἰστε περιττοὶ σ' αὐτὸ τὸν κόσμο. Ἐξήγησέ μου, πῶς ζῆς καὶ τί δουλειὰ κάνεις.

— Δουλεύω μέρα νύχτα τὸ χῶμα, σκάβω. Ἀνοίγω παντοῦ τρύπες...

— Κι αὐτὸ τί ὠφελεῖ; ρώτησε τὸ λελέκι.

— Πῶς δὲν ὠφελεῖ! Μ' αὐτὸ ποὺ κάνω, φυτρώνουν εὔκολα τὰ φυτὰ κι ἀνάμεσα στὰ φυτὰ ζοῦν ἔντομα κι ἀπὸ τὰ ἔντομα ζοῦν οἱ βάτραχοι, οἱ σαῦρες, τὰ φίδια, ποὺ ἡ εὐγενία σου καταδέχεσαι καὶ τρῶς.

Τὸ χῶμα, ποὺ εἶναι κάτω, τὸ φέρνω ἔξω στὸν ἥλιο, στὸν ἀέρα καὶ στὴ βροχή καὶ τὸ χῶμα, ποὺ εἶναι ἀπάνω, τὸ πάρω κάτω. Αὐτὸ ὠφελεῖ πολὺ στὴ γεωργία. Καὶ ἀκόμη ἔνα ἄλλο. Θὰ ἔτυχε νὰ δῆς κάτι μαραμένα φύλλα, ποὺ τυλιγμένα σὰ χωνὶ στέκονται δρόμια. Αὐτὴν τὴ δουλειὰ τὴν κάνομε τὴ νύχτα. Τὴν ἄλλη νύχτα τραβοῦμε τὰ φύλλα πιὸ κάτω, ὡσπου χώνεται ὅλο τὸ φύλλο μέσα στὴ γῆ. Ἐτσι λίγο λίγο τὸ φύλλο σαπίζει καὶ γίνεται μαλακό, γιὰ νὰ τὸ φάμε· δ, τι περισσέψη, γίνεται λίπασμα, δηλαδὴ κάτι ποὺ δυναμώνει τὸ χῶμα καὶ τὸ κάνει παχύτερο.

— Εἰστε ὅμως πολὺ ἄσχημα, εἴπε τὸ λελέκι.

—Καὶ τί μ' αὐτό; δὲν εἴμαστε ἐργατικά; δὲν εἴμαστε ωφέλιμα; γιατί λοιπὸν μᾶς περιφρονοῦν; γιατί μᾶς πατοῦν; μὴ θαρροῦν, πώς δὲν πονοῦμε;

—Σὲ λυποῦμαι, κακόμοιο, εἶπε τὸ λελέκι.

—Μὰ ἀφοῦ ἔχεις τέτοια εὐγενική καρδιά, δὲ λὲς ἔναν καλὸ λόγο στὰ παιδιά σου γιὰ μᾶς;

Τὸ λελέκι στάθηκε στὸ ἔνα του πόδι, τεντώθηκε καμαρωτὰ καὶ εἶπε :

—Ἄφησε καὶ θὰ συλλογιστῶ μὲ τὴν ἡσυχία μου ὅσα μοῦ εἶπες.

—Καὶ τώρα θὰ σοῦ δώσω κι ἐγὼ μιὰ συμβουλή, ἀφέντη μου, εἶπε τὸ σκουλήκι.

—”Α, ἄ! ὅλα κι ὅλα, μὰ οἱ συμβουλὲς ἀς λείψουν. Βλέπω, πολὺ τὸ πῆρες ἀπάνω σου, ποὺ καταδέχομαι νὰ κουβεντιάζω μαζί σου!

—Μὲ συγχωρεῖς. Ἐγὼ ξέρω τί τιποτένιο πράμα εἴμαι. Αὐτὸ σοῦ τὸ εἶπα, γιὰ νὰ σὲ προφυλάξω ἀπὸ ἔνα μεγάλο κακό.

Τὸ λελέκι γέλασε περιφρονητικά.

—Λέγε μας λοιπόν, ἀπὸ τί κακὸ θὰ μὲ προφυλάξῃς ἐσύ;

—”Αποκάτω ἀπ' αὐτὸ τὸ παλιόσπιτο ἔχομε ἀνοίξει ἐμεῖς τὰ σκουλήκια παντοῦ τρύπες. ”Ολη ἡ γῆ εἶναι σκαμμένη· σ' αὐτὴ τὴ δουλειὰ ἔχομε ἐργαστῆ ἑκατὸ χιλιάδες σκουλήκια καὶ περισσότερα. Λοιπὸν τὰ μάτια σου τέσσερα, ἀφέντη, νὰ μὴν πέση καμιὰ ὥρα καὶ σᾶς πλακώσῃ.

Τὸ λελέκι γέλασε πολὺ δυνατὰ καὶ λέει :

—Δὲν εἶναι σωστὸ νὰ σχετίζεται κανεὶς μὲ τέτοια πλάσματα. ”Ένα σκουλήκι νὰ φαντάζεται, πώς μπορεῖ νὰ φένη δλόκληρο σπίτι μαζὶ μὲ τὴ φωλιά μας!

Αύτὰ εἶπε κι ἔφυγε. Τὸ σκουλήκι σύρθηκε ἥσυχα στὴν τρύπα του.

3. Μιὰ μέρα τὰ δυὸ λελέκια καθισμένα στὴ φωλιά τους χάιδευαν τὰ παιδιά τους μὲ τὴ μύτη τους. Ἔξαφνα ἀκοῦν ἔνα τρίξιμο.

—Τί εἶναι αὐτό; λέει τὸ θηλυκὸ λελέκι φοβισμένο. Μοῦ φαίνεται, σὰ νὰ τρέμῃ ἡ στέγη.

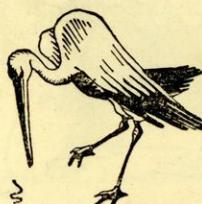
—Κι ἐμένα ἔτσι μοῦ φαίνεται, λέει τὸ ἄλλο.

Δὲν πρόφτασαν νὰ εἰποῦν ἄλλη λέξη καὶ τὸ σπίτι σωριάστηκε μὲ βρόντο μεγάλο. Ἐνα σύννεφο σκόνη σηκώθηκε ψηλὰ στὸν ἀέρα καὶ τὰ δυὸ λελέκια πέταξαν τρομαγμένα. Μὰ γύρισαν ἀμέσως πίσω. Φώναζαν τὰ παιδιά τους, χτυποῦσαν μὲ τὴ μύτη τους τὶς πέτρες καὶ τὰ ἔύλα. Καμιὰ ἀπάντηση. Τὰ παιδιά τους εἶχαν σκοτωθῆ.

Τὰ δυὸ πουλιὰ κάθισαν ἐκεῖ ἀρκετὴ ὥρα κι ἔκλαψαν τὰ παιδιά τους. Τὸ ἀρσενικὸ λελέκι θυμήθηκε τί τοῦ εἶπε μιὰ μέρα τὸ σκουλήκι καὶ τὸ διηγήθηκε στὴ συντρόφισσά του.

—Ποιός νὰ τὸ φανταστῇ, ἔλεγε, πῶς ἔνα τιποτένιο σκουλήκι μοῦ ἔλεγε τὴν ἀλήθεια!

Τὰ δυὸ πουλιὰ ἔφυγαν ἀπαρηγόρητα καὶ δὲν ξαναγύρισαν. Μὰ καὶ μὲ μιὰ ἀπόφαση, νὰ μὴν περιφρονοῦν κανένα, δῆσο μικρὸς κι ἄν εἶναι.

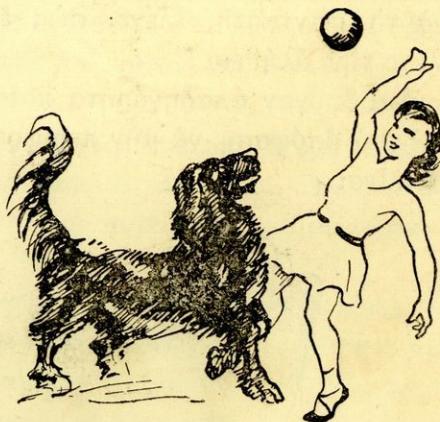
15. ΤΟΥ ΣΚΥΛΟΥ Η ΟΥΡΑ

Ἐχω ἀκούσει χίλια λόγια
χαρωπά, λυπητερά,
μὰ ποτὲ καμιὰ φορά
δὲ μιλήσανε τὰ λόγια
σὰν τοῦ σκύλου τὴν οὐρά.

Ἄνταμώθηκαν ἀνθρῶποι
κι ἔχουν κλάψει ἀπὸ χαρά,
μὰ κανεὶς καμιὰ φορά
«καλῶς ὅρισες» δὲν εἶπε
σὰν τοῦ σκύλου τὴν οὐρά.

Καὶ σὲ φίλους καὶ σὲ ξένους
ἔχω δώσει τὴν χαρά.
Μὲ ξεχάσαν μιὰ φορά...
μὰ πιστὸς μου μένει ὁ σκύλος
καὶ σαλεύει τὴν οὐρά.

Z. Παπαντωνίου.

Δεύτερος κύκλος
Χειμώνας

1. ΧΕΙΜΩΝΑΣ

Κάτω ἀπ' τὴν στέγη τοῦ ζευγᾶ
στὰ καπνισμένα ξύλα
φυσᾶ ὁ βιοριὰς τὴν ἔρημη
φωτιὰ μὲν ἀνατριχίλα.

Καὶ σέρνει τὰ μηνύματα
τῆς βαρυχειμωνιᾶς
κατὰ τὸν κάμπο χύνοντας
τὸ δάκρυ του ὁ χιονιάς. 13

Τὰ στάχυα δὲ βεργολυγοῦν,
τὸν ἄλωνια δὲ γυρίζουν,
τὰ βοῦδαμάξια σώπασαν
στὴν ρύμη πιὰ νὰ τρίζουν.

Καὶ πέρα μὲς στὸ διάπλατο
τοῦ κάμπου, μοναχὸς
σαλεύει τὸ ἀργοπάτητα
τὰ πρόβατα ὁ βισκός.

•Αλ. Φωτιάδης•

2. ΤΟ ΧΙΟΝΙ

1. Ἡταν χειμωνιάτικο βράδυ. Ό άέρας είχε πέσει και στὸ περιβόλι βασίλευε ὥσπερ. Ωστόσο ὁ οὐρανὸς ἦταν σκεπασμένος ἀπὸ σταχτιὰ καὶ μαῦρα σύννεφα.

Ἐξαφνα ἄρχισαν νὰ πέφτουν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν κάτι μικρὲς πεταλουδίτσες. Ἡταν νιφάδες χιονιοῦ. Κι ἔπεφταν τόσο μαλακά, τόσο ἀπαλὰ ἡ μιὰ κατόπι στὴν ἄλλη οἱ πεταλουδίτσες αὐτές, ποὺ δὲν ἀκούονταν καθόλου. Οἱ μικρότερες μάλιστα χόρευαν στὸν ἀέρα σὰν τρελές. Σιμώνοντας ὅμως ἐλαφρὰ ἐλαφρὰ τοὺς κοιμισμένους θάμνους καὶ τὰ δέντρα, τὰ στόλιζαν μὲ πολὺ γοῦστο. Δὲν ἔχονταν οὔτε τὸ παραμικρὸ κλαδάκι.

Κι ἔπεφταν κι ὅλο ἔπεφταν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν χιλιάδες, ἑκατομμύρια πεταλουδίτσες καὶ ἄφηναν στὴ γῆ τὰ φορεματάκια τους, ποὺ ἔμοιαζαν σὰν ἀστρουλάκια. Ἔτσι φόρεσαν καὶ τῆς κληματαριᾶς ἕνα ζεστὸ πανωφόρι καὶ τὴ χλόη τὴ σκέπασαν μ' ἕνα πάπλωμα ἀφράτο, πουπουλένιο.

Τὸ ἴδιο ἔκαμαν καὶ στὰ κάγκελα καὶ σὲ ὅλα τὰ πράματα τοῦ περιβολιοῦ. Στὸ καθένα ἔβαλαν ἀπὸ μιὰ σκούφια. Μὰ στὴ βιάση τους ἐπάνω ἔκαμαν καὶ μερικὰ στραβά. Ἀλλα πῆραν μεγάλες σκούφιες κι ἔβλεπες νὰ τοὺς κατεβαίνουν ώς τ' αὐτιά. Ἀλλα πάλι πῆραν μικρότερες καὶ τοὺς στέκονταν στὴν κορφή. Μερικὲς μπῆκαν στραβά. Μὰ τί ἔχει νὰ κάνῃ! Φτάνει ποὺ πῆραν ὅλα τὸ δῶρο τους ἔκεινο τὸ βράδυ. Κανένα δὲν ἔμεινε παραπονεμένο.

2. Τὴν ἄλλη μέρα τὸ περιβόλι ἦταν ἀγνώριστο. Μὰ τί
ξάφνισμα ἦταν ἐκεῖνο, τί χαρά, τί πανηγύρι, σὰν
πινησταν δλα καὶ εἶδαν τὰ λευκά τους δῶρα. Οἱ θάμνοι

δὲν τολμοῦσαν νὰ κουνηθοῦν, μήπως καὶ τοὺς πέσουν τὰ
δμορφα στολίδια. Ἡ χλόη ἦταν πολὺ εὐχαριστημένη μὲ
τὸ ἀφράτο, τὸ ἀπαλό της πάπλωμα. Ἡ γριὰ κληματαριά,
ποὺ ἄλλοτε ξυπνοῦσε πρώτη ἀπ' δλους, σήμερα ξύπνησε

τελευταία. Τόσο γλυκὰ κοιμήθηκε κάτω ἀπὸ τὸ ζεστό της πανωφόρι. Ἀπ' ὅλα δικιάς πιὸ πολὺ χάρηκαν τὰ κάγκελα τοῦ φράχτη.

—Θὰ μᾶς τ' ἀφήσουν ἄραγε γιὰ πάντα τὰ ὄμορφα αὐτὰ σκουφιά; φωτοῦσαν.

Ἄλλὰ δὲν πρόφτασαν καλὰ καλὰ νὰ χαροῦν τὰ δῶρα τους, ὅταν ἔξαφνα ἀκούστηκαν κάτι φωνὲς χαρούμενες καὶ σὲ λίγο τὸ περιβόλι γέμισε ἀπὸ παιδιά.

Θεέ μου! τί τρέλες ἥταν ἐκεῖνες, σὰν ἀντίκρισαν τὸ ἀπαλό, τὸ κατάλευκο χιόνι! Ἄλλα κυλιόνταν χάμω κι ἄλλα πάλι κυνηγιόνταν μὲ τὶς φοῦχτες γεμάτες χιόνι.

Σὲ λίγο ἄναψε κι ὁ χιονοπόλεμος. Πώ πώ, τί κακὸ ἥταν ἐκεῖνο. Δὲν ἔμεινε στολίδι γιὰ στολίδι στὰ χαμόδεντρα. Ἀκόμη καὶ στὰ ψηλὰ δέντρα ἔφταναν οἱ μπάλες. Πᾶνε κι οἱ σκούφιες ποὺ φοροῦσαν τὰ κάγκελα, πάει καὶ τὸ πανωφόρι τῆς κληματαριᾶς. Σωστὴ καταστροφή! Τὰ παιδιὰ δικιάς ἥταν ἐνθουσιασμένα. Κατακόκκινα τὰ μάγουλά τους καὶ τὰ μάτια τους ἄστραφταν ἀπὸ χαρά.

3. Ο ΧΙΟΝΑΝΘΡΩΠΟΣ

1. Σὰν ἔπαψε ὁ χιονοπόλεμος, τὰ παιδιὰ βάλθηκαν νὰ κάμουν χιονάνθρωπο. Στοίβαξαν χιόνι κι ἄρχισαν τὴ δουλειά. Νά τὸ κορμί του χοντρὸ χοντρό, νά καὶ τὸ μούτρο του καλοθερεμένο καὶ ξάστερο. Δυὸ καρβουνάκια ἔδειχναν τὰ μάτια, ἔξυπνα καὶ ζωηρά. Ἡ πίπα; Κι αὐτὴ στὸ στόμα! Δὲ φαντάζεστε τί ἔπιτυχημένος ποὺ ἥταν!

Χάρηκαν τὰ παιδιὰ γύρω στὸ χιονάνθρωπο, ἔπαιξαν, χόρεψαν καὶ στὰ τελευταῖα ἀποτραβήχτηκαν. Ἦταν κιόλας ἡ ὕρα τοῦ φαγητοῦ.

2.— Νά κι ἔνας φίλος καθώς πρέπει, εἶπαν τὰ κάγκελα τοῦ φράχτη, δταν ἔγινε στὸ περιβόλι ἡσυχία. Δὲν μπορεῖ, δῆλο καὶ θὰ ξέρη νὰ μιλῇ. Νὰ ἔχωμε κι ἐμεῖς λίγη συντροφιά.

Κανεὶς ὅμως δὲν τολμοῦσε νὰ κάμη τὴν ἀρχή. Καὶ καλὰ ποὺ ἀρχισε μόνος του.

— Καλημέρα σας!

— Καλημέρα σας! 'Ακούστηκε ἀπ' ὅλες τὶς μεριές.

— "Ομορφος καιρὸς σήμερα, μ' ὅλο τὸ χιόνι ποὺ ἔριξε τὴ νύχτα, εἶπε ὁ χιονάνθρωπος.

— Καλὰ ποὺ τὸ ἔριξε, εἶπαν τὰ κάγκελα· ἀλλιῶς δὲ θὰ εἴχαμε τὴ συντροφιά σου.

— Καὶ ὅμως αὐτὸ δὲ μὲ συμφέρει ἐμένα. "Αν δὲ χιόνιζε, ἔγῳ θὰ ἔξακολουθοῦσα τὸ ταξίδι μου μὲ τὸ σύννεφο... Καὶ ξέρετε τί θὰ εἰπῇ νὰ ταξιδεύῃ κανεὶς μὲ τὸ σύννεφο;

— Ἀλήθεια λοιπόν, εἴπαν τὰ χαμόδεντρα, ὥστε ταξίδεψες μὲ τὸ σύννεφο; θὰ ἦταν ὡραῖα, ἔ; "Αχ! καὶ νὰ μᾶς ἀνιστοροῦσες μερικὰ ἀπ' ἔκεινα ποὺ εἶδες.

— Μετὰ χαρᾶς σας, ἀπάντησε ὁ χιονάνθρωπος κι ἄρχισε νὰ λέη.

3. "Ερχομαι ἀπὸ τὶς χῶρες τοῦ βιορᾶ, ὅπου ὅλο τὸν καιρὸν κάμποι καὶ βουνὰ εἶναι χιονισμένα. Οἱ ἄνθρωποι εἶναι πάντα τυλιγμένοι μέσα σὲ γοῦνες παχιές καὶ ζοῦν μέσα σὲ σπίτια καμωμένα ἀπὸ χιόνι. Εἴδατε ἐσεῖς ποτέ σας σπίτια ἀπὸ χιόνι; ὅχι βέβαια! Καὶ ὅμως ἦταν σπίτια μὲ τὰ ὅλα τους, μὲ παράθυρα, μὲ πόρτες, μὲ γωνιές, τίποτε δὲν τοὺς ἔλειπε! Τὰ τζάμια τους ἦταν ἀπὸ πάγο.

Εἶδα καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ κάθονταν μέσα στὰ σπίτια αὐτά. Δὲν κρύωναν καθόλου, τὸ χιόνι μάλιστα τοὺς κρατοῦσε καὶ ζέστη. Σᾶς φαίνεται παράξενο κι ὅμως ἔτσι εἶναι. Τὸ χιόνι τὰ σκέπαζε ὀλότελα κι οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἦταν μέσα, ζεσταίνονταν, σὰ νὰ εἶχαν θερμάστρα μὲ κώκ.

— Μὰ τί βρίσκουν καὶ τρῶνε μέσα στοὺς πάγους οἱ παράξενοι αὐτοὶ ἄνθρωποι; ρώτησαν τὰ κάγκελα.

— Καὶ τί δὲ βρίσκουν! Τοὺς εἶδα νὰ κυνηγοῦν λευκὲς ἀρκοῦνδες, φῶκες καὶ κάτι παράξενα ζῶα, ποὺ μοιάζουν μὲ μεγάλα ἔλαφια καὶ τὰ λένε ταράνδους. Τὸ κρέας τους τὸ ἔτρωγαν ὡμό. ^γΕπειτα τοὺς εἶδα νὰ ψαρεύουν στὴ θάλασσα μὲ κάτι μακριὰ καμάκια καὶ μὲ δίχτυα. Τὰ ψάρια ποὺ ἔπιαναν, τὰ ἔτρωγαν κι αὐτὰ ὡμά. ^γ

4.—*Καλά, καὶ τὶς γοῦνες ποὺ μᾶς εἶπες πῶς φοροῦν, ποὺ τὶς βρίσκουν; ρώτησε ἡ γριὰ κληματαριά, ποὺ λαχταροῦσε κι ἐκείνη γιὰ καμιὰ γούνα, ἡ κακομοίρα.*

— Μὰ τί γοῦνες νομίζετε! Μήπως πῆγε ὁ νοῦς σας σ' ἐκεῖνες ποὺ φοροῦν οἱ πλούσιες κυρίες; καλέ, εἶναι προβιές ἀπὸ τὰ ξῶα ποὺ σκοτώνουν. Τὶς τρυποῦν μ' ἔνα σουβλερὸν ψαράγκαθο κι ἀπὸ τὶς τρύπες μέσα περνοῦν κάτι, ποὺ μοιάζει σὰ σπάγγος. Μοῦ εἶπαν, πῶς εἶναι νεῦρα ἀπὸ τὰ ξῶα ποὺ κυνηγοῦν. "Ετσι ἐνώνουν τὴ μιὰ μὲ τὴν ἄλλη τὶς προβιές, ἀπαράλλαχτα ὅπως οἱ ἄνθρωποι ράβουν τὰ ροῦχα τους. Βλέπετε λοιπὸν τί περίεργα πράγματα βλέπει κανείς, δταν ταξιδεύη μὲ τὸ σύννεφο;

— Κάποτε... μήπως σᾶς κούρασα μὲ τὴν πολυλογία μου; ρώτησε διακριτικὰ ὁ χιονάνθρωπος.

— Καλέ, τί λές; ἐμεῖς σ' ἀκοῦμε μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτὸ κι ἐσὺ μᾶς ρωτᾶς, ἀν κουραστήκαμε; Λέγε, λέγε μας! Φώναξαν ὅλα μαζί: τὰ δέντρα, τὰ χαμόδεντρα, τὰ κάγκελα, ἡ ἀντλία, ἡ κληματαριά καὶ ὅλα τ' ἄλλα πράγματα τοῦ περιβολιοῦ.

5.—*Κάποτε λοιπὸν... Οὕφ!... Κι ἔξαφνα σταμάτησε ὁ χιονάνθρωπος. Ἐκείνη τὴ στιγμὴ εἶχε φανῆ ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ σύννεφα ὁ ἥλιος.*

— Τί τρέχει, τί; ρώτησε τρομαγμένη ἡ ἀντλία.

— Τίποτε, τίποτε, τώρα σὲ λίγο θὰ ιδήτε, τοὺς εἶπε μὲ θλιψμένη φωνὴ ὁ χιονάνθρωπος.

Στὴν ἀρχή, ἀλήθεια, δὲν εἶδαν τίποτε. Μόνο ποὺ τὸ χιόνι ἀστραφτοκούσε περισσότερο κάτω ἀπὸ τὶς ἀκτίνες τοῦ ἥλιου.

— "Αγ, ἀν ἔξακολουθοῦσα τὸ ταξίδι μου μὲ τὸ σύν-

νεφο γιὰ τὶς ἀπάτητες κορφές, ἐκεῖ ποὺ βασιλεύει παντοτινὰ τὸ κρύο καὶ τὸ χιόνι δὲ λιώνει ποτέ, θὰ ζοῦσα κι ἔγω αἰώνια.

Αὐτὰ εἶπε ὁ χιονάνθρωπος καὶ πιὰ δὲν ξανάνοιξε τὸ στόμα του...

6. Μὰ τί τρέχει!... Γιὰ μιὰ στιγμὴ τὸ περιβόλι ἄρχισε νὰ κλαίη. Ἀπὸ τὰ χαμόδεντρα, ἀπὸ τὰ δέντρα, ἀπὸ τὰ κάγκελα τοῦ φράχτη, ἀπὸ τὴν κληματαριὰ κι ἀπὸ τὴν ἀντλία ἔπεφταν ἐπάνω στὸ χιόνι κάτι μεγάλες σταγόνες κι ὅπου ἔπεφταν, ἄνοιγαν τρύπες. "Εκλαιγαν... ἔκλαιγαν... καὶ τὸ κλάμα τους ἥταν ἀργό, βουβό... Κι ὅσο παραμέριζαν τὰ σύννεφα κι ὅσο οἱ ἀκτίνες τοῦ ἥλιου πλημμύριζαν τὸ περιβόλι, τόσο πιὸ συχνὸ γινόταν τὸ κλάμα, τόσο πιὸ γρήγορα ἔλιωναν οἱ διμορφιές, ποὺ σμίλεψε δλονυχτὶς τὸ χιόνι... καὶ ἵσια ἴσια τὴ στιγμὴ, ποὺ μὲ τὸν ἥλιο λαμποκόπησαν καὶ φάνταξαν περισσότερο. γ

4. Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

1. Τὸ πλοῖο «"Αφοβος» ταξίδευε κάποτε ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ γυροῦζοντας πίσω στὴν Ελλάδα.

Εἶχε προχωρήσει ἀρκετὸ δρόμο καὶ βρισκόταν τώρα μακριὰ ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Ἀμερικῆς. Ἐσκιζε περήφανα τὸν Ωκεανό.

"Εξαφνα δμως φοβερὴ τρικυμία ξέσπασε, ποὺ κράτησε πέντε δλόκληρες μέρες. Τὸ πλοῖο βρέθηκε σὲ πολὺ δύσκολη θέση. "Ολοι ὅσοι ἥταν μέσα, ἀπελπίστηκαν καὶ νόμιζαν, ὅτι ἀπὸ ὕδα σὲ ὕδα θὰ βουλιάξῃ σύψυχο.

"Ο ἀνεμος φυσοῦσε μὲ λύσσα καὶ τὸ πλοῖο, σὰ νὰ ἥταν καρυδότσοφλο, τὸ ἔπαιρναν τὰ κύματα, τὸ τράνταζαν, τὸ

ἀνεβοκατέβαζαν, ὅπως ἥθελαν καὶ πάσκιζαν νὰ τὸ κατακομπατιάσουν.

Σ' ἔνα δυνατὸ φύσημα τοῦ ἀνέμου λύθηκε ἡ σταύρωση στὸ μεγάλο κατάρτι κι ἦταν ἀνάγκη νὰ δεθῆ ἀμέσως, γιατὶ ἀλλιῶς ὁ κίνδυνος ἦταν μεγάλος.

Ποιός ὅμως, μέσα στὴ μεγάλη αὐτὴ θαλασσοταραχή, στὴ μανία τοῦ ἀνέμου, ποὺ τὰ σάρωνε ὅλα, θὰ μποροῦσε ν' ἀνεβῇ ἐκεῖ ψηλά; Αὐτὸ βέβαια ἦταν ἀδύνατο. "Οποιος θ' ἀνέβαινε, ἔπρεπε νὰ ξεγράψῃ τὸν ἑαυτό του ἀπὸ τὴ ζωή. Ο θάνατος τὸν περίμενε δίχως ἄλλο.

"Ἐπρεπε ὅμως χωρὶς ἀναβολὴ νὰ δεθῆ ἡ σταύρωση κι ὁ καπετάνιος δὲ δίστασε. Μὲ δυὸ ξερὰ λόγια πρόσταξε ἔνα ναυτόπουλο ν' ἀνεβῇ στὸ κατάρτι καὶ νὰ τὴ δέση.

2. Τὸ ναυτόπουλο αὐτό, πάιδι δεκατεσσάρῳ χρονῶ, ἦταν δι μοναχογιὸς μιᾶς χήρας. Ἡ κακομοίρα, φτωχὴ ὅπως ἦταν, δὲν κατόρθωνε νὰ κερδίζῃ τὸ ψωμί της κι ἔβαλε τὸ παιδί της μιοῦτσο στὸ καράβι ἐκεῖνο.

Τὸ ναυτόπουλο, μόλις ἀκουσε τὴν προσταγὴ τοῦ καπετάνιου, κοίταξε ἐπάνω ψηλὰ τὴν κορφὴ τοῦ καταρτιοῦ, κοίταξε καὶ τὰ κύματα, ποὺ χτυποῦσαν ἐπάνω στὸ κατάστρωμα καὶ τὸ γέμιζαν νερό. "Ακουσε τὰ δυνατὰ τοῦ ἀνέμου σφυρίγματα, εἴδε τὴν ἀφρισμένη θάλασσα. Δὲ δίστασε ὅμως. "Αν δὲ δενόταν ἡ σταύρωση, ἦταν φόβος ν' ἀναποδογυριστῇ τὸ πλοϊο.

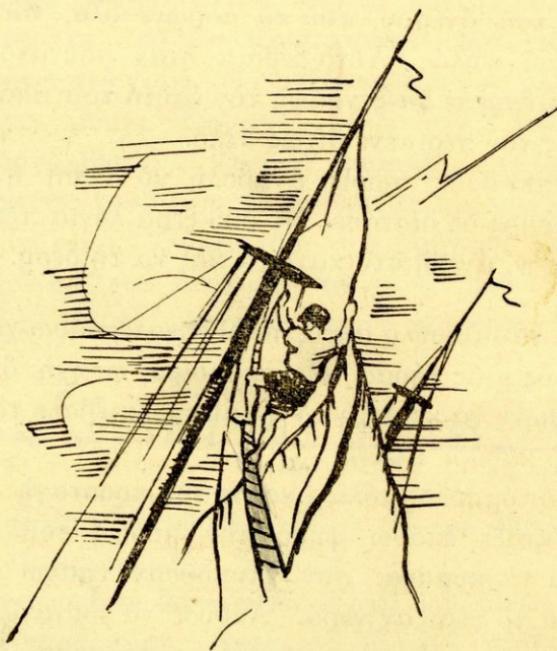
Χωρὶς δισταγμὸ ἀπαντᾶ στὸν καπετάνιο :

— Ἀμέσως, καπετάνιο μου!

Τρέχοντας κατέβηκε κάτω στὴν καμπίνα του καὶ σὲ δυὸ λεπτὰ τῆς ὥρας γύρισε πίσω καὶ σκαρφάλωσε ἀποφασιστικὰ καὶ γρήγορα ἐπάνω στὸ κατάρτι.

3. Υοί ναῦτες κοίταζαν φοβισμένοι τὸ ναυτόπουλο, ποὺ σκαρφάλωνε. Μιὰ στιγμὴ κοντοστάθηκε στὴ μέση τῆς σκοινένιας σκάλας. Θὰ ξαλίστηκε, φαίνεται.

Κάποιος ἀπὸ τὸ πλοῖο ωτήσε τότε τὸν καπετάνιο : — Γιατί, καπετάνιε, ἔβαλες τὸ μικρὸ αὐτὸ ναυτόπουλο ν' ἀνεβῆ ἐκεῖ ἐπάνω ; Βέβαια, δὲ θὰ κατεβῆ ζωντανό.

— Οἱ μεγάλοι πέφτουν ! Ἀπαντᾶ ὁ καπετάνιος. Τὰ παιδιὰ μποροῦν νὰ σκαρφαλώνουν. Νά, δές τον αὐτὸν ! Σκαρφαλώνει σὰν ἀγριόγατος !

Κι ἀλήθεια, τὸ μικρὸ ναυτόπουλο ξανάρχισε ν' ἀνεβαίνη πάλι γρήγορα γρήγορα.

Τώρα εἶχε ἀνεβῆ ώς τὴν κόφα τοῦ καταρτιοῦ. Κρεμό-

ταν ἄφοβα ἀπ' ἔκει καὶ πρεσπαθοῦσε ν' ἀνεβῆ πιὸ ψηλά.
 Ἡ τρικυμία δυνάμωνε περισσότερο κι ὁ ἀνεμος φυσοῦσε
 μὲ μανία, σὺ νὰ ἥθελε ν' ἀρπάξῃ τὸ παιδί, νὰ τὸ πετάξῃ
 στὴ θάλασσα. Τὸ καράβι ἔγερνε τόσο, ποὺ τὸ κατάρτι λίγο
 ἀκόμη καὶ θ' ἀγγιζε τὸ ἀφρισμένα κύματα. Τὸ ναυτόπουλο
 δμως κρατιόταν σφιχτά. Πέρασαν ἔτσι δέκα, δεκαπέντε λε-
 πτά. Ἡ σταύρωση δέθηκε καὶ τὸ ναυτόπουλο γελαστὸ καὶ
 χαρούμενο κατέβηκε κάτω.

④. "Ολοι τὸ κοίταζαν μὲ θαυμασμὸ καὶ τὸ καμάρωναν.

‘Ο ταξιδιώτης, ποὺ εἶχε κάμει τὴν ἐρώτηση ἔκεινη
 στὸν καπετάνιο, πλησιάζει τὸ ναυτόπουλο καὶ τὸ ρωτᾶ, ἀν
 φοβήθηκε. /

— Βέβαια φοβήθηκα! Απαντᾶ τὸ ναυτόπουλο.

— Τὸ κατάλαβα, εἶπε δ ταξιδιώτης, γιατί, πρὸν ἀνεβῆς,
 κατέβηκες κάτω στὴν καμπίνα σου, γιὰ νὰ τὸ καλοσκεφτῆς.

— “Α, ὅχι! Δὲν κατέβηκα γι' αὐτό. ”Αμα μὲ διάταξε
 δ καπετάνιος, τὸ πῆρα ἀπόφαση. “Ηθελα δμως νὰ κάμω
 τὴν προσευχή μου πρῶτα καὶ νὰ φιλήσω τὴν φωτογραφία
 τῆς μητέρας μου. Σκέφτηκα, πὼς ζωντανὸς βέβαια δὲ θὰ
 κατέβαινα καὶ γι' αὐτὸ ἔπειτε νὰ κάμω τὴν προσευχή μου.
 Μόλις δμως εἶπα τὴν προσευχή μου, δ φόβος μου κόπηκε
 πιά. Δὲ λησμόνησα ἔκεινο, ποὺ μοῦ εἶχε πεῖ ἡ μητέρα μου,
 δταν ἔφευγα ἀπὸ τὸ σπίτι:

«Παιδάκι μου, νὰ κάνης πάντα τὴν προσευχή σου
 κι δ Θεὸς δὲ θὰ σ' ἀφήσῃ νὰ πάθης τίποτε κακό! Τὸ ἴδιο
 θὰ κάνω κι ἔγω καὶ θὰ παρακαλῶ τὸ Θεὸ δ γιὰ σένα.»

Αὐτὰ θυμήθηκα, κύριε, κι δ φόβος μοῦ πέρασε. “Ημουν
 βέβαιος πιά, πὼς θὰ γύριζα πίσω γερός. Ἡ προσευχὴ μοῦ
 ἔδωσε δύναμη. /

5. ΤΟ ΝΑΥΤΟΠΟΥΛΟ

Τὰ νέφη ἀστράφτουν στὸ βουνὸν
βροντοῦν καὶ μπουμπουνίζουν,
σκεπάσαντε τὸν οὐρανό,
τὸ κύμα φοβερίζουν.

‘Ο νέος ναύτης τραγουδεῖ
καὶ τὸ πανί του σιάζει :
— ‘Εγὼ εἰμ’ Ἑλληνικὸν παιδί,
τὸ νέφος δὲ μὲ σκιάζει !

‘Αγέρας πέφτει στὰ πανιά,
τὰ σκίζει καὶ τὸ ἀρπάζει
καὶ συνταράζει τὰ σκοινιά
καὶ τὸ κατάρτι σπάζει.

‘Ο νέος ναύτης τραγουδεῖ,
παρὸν δόπου προστάζουν :
— ‘Εγὼ εἰμ’ Ἑλληνικὸν παιδί,
ἄνεμοι δὲ μὲ σκιάζουν !

‘Η θάλασσα λυσσομανᾶ
καὶ κυματεῖ κι ἀφρίζει,
τὸ πλοῖο του καταπονᾶ,
τὸ σκᾶ καὶ τὸ σκορπίζει.

‘Ο νέος ναύτης τραγουδεῖ
καὶ μιὰ σανίδ’ ἀρπάζει :
— ‘Εγὼ εἰμ’ Ἑλληνικὸν παιδί,
φουρτούνα δὲ μὲ σκιάζει !

Τὸ ἔνα κύμα τὸν πετᾶ
 καὶ τὸ ἄλλο τόνε χάρτει
 κι ἡ Μαύρη Θάλασσα ζητᾶ
 νὰ καταπιῇ τὸ ναύτη.
 Μ' αὐτὸς ἀκόμα τραγουδεῖ
 καὶ κολυμπᾶ καὶ πάει :
 —Ἐγὼ εἰμὶ Ἑλληνικὸ παιδί
 κι δὲ Πλάστης μὲ φυλάει !

Γ. Βιζυηνός.

6. TA XPISTOYGENNA THΣ MANAΣ

1. Γιαγιά κι ἐγγονή.

Ὕπαν παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων. Ἡ μέρα πῆρε νὰ βραδιάζῃ κι ἔξω ἔβρεχε δυνατά.

Δίπλα στὴ γωνιά, ποὺ ἀναβε δλόφλογη, καθόταν ἡ γριά, ἡ πρωτονοικοκυρὰ τοῦ χωριοῦ κι ἔδινε συμβουλὲς στὴν ὑπηρέτρια. Τὴν ὁρμήνευε πῶς νὰ ζεματίσῃ τὶς δίπλες, μὴν τύχῃ καὶ τὸ νερὸ πέση περισσότερο ἢ τὸ μέλι λιγώτερο ἢ τὰ καρύδια λειψά.

Ὕπαν ἐγγονή της, ἡ πολυχαϊδεμένη Μαριανθούλα, κοριτσάκι ὀχτὼ χρονῶ πηδοῦσε πέρα δῶθε σὰ ζαρκάδι, δείχνοντας τὴν χαρά της γιὰ τὴ μέρα ποὺ ἔημέρωνε. Ἔτσι, πότε ἔπεφτε στὴν ἀγκαλιὰ τῆς γιαγιᾶς, γιὰ νὰ τὴν χαιδέψῃ καὶ πότε πάλι βρισκόταν κοντὰ στὶς δίπλες, γιὰ νὰ τσιμπήσῃ κανένα καρδούτριμμα ἢ καμιὰν ἀκρούλα ἀπὸ τὶς δίπλες.

Ἡ γριὰ ὅμως, κυρτωμένη ἀπὸ τὰ χρόνια, θλιμμένη

ἀπὸ τὴν ξενιτιὰ τοῦ μοναχογιοῦ της, ἔλεγε στὴν ἀτακτη καὶ ζωηρὴ Μαριανθούλα μὲ κουρασμένη φωνή: ✓

— Μή, Μαριανθούλα μου, μὴν κάνης ζούρλιες καὶ δὲν ἔρχεται ὁ πατέρας σου ἀπὸ τὴν ξενιτιὰ. ✓

2. Οἱ φτωχὲς γυναῖκες κι ἡ εὐχὴ τους.

* Σ* αὐτὸ ἐπάνω ἥρθαν τρεῖς γυναῖκες ἀπὸ τὶς πιὸ φτωχὲς τοῦ χωριοῦ, ζητώντας ἄλλη μέλι, ἄλλη ἀλεύρι γιὰ δίπλες. ✓ "Ηξεραν, πὼς τὸ κελάρι τῆς γριᾶς ἦταν πάντα γεμάτο. ✓

Σηκώθηκε τότε ἡ γριὰ ἀπὸ τὴ γωνιά της καὶ τρικλίζοντας πῆγε στὸ κελάρι μαζὶ μὲ τὶς γυναῖκες κι ἔδωσε τῆς καθεμιᾶς δ, τι ἥθελε· κι αὐτὲς φεύγοντας τῆς ἔλεγαν τὴ συνηθισμένη εὐχή: ◆

— Σπολλάτη, κυρά! Καὶ τοῦ χρόνου τέτοια μέρα! Νάσαι πάντα καλὰ καὶ νὰ καλοδεχτῆς!

'Η γριὰ γυρίζοντας ἀπὸ τὸ κελάρι ἔλεγε μονάχη της:

— Νὰ καλοδεχτῶ καὶ νὰ καλοδεχτῶ, μοῦ λέει πάντα δ κόσμος κι δ γιόκας μου ἀκόμα δὲ βρῆκε τὸ δόρυ νάρθη! Καὶ κάθισε πάλι λυπημένη κοντὰ στὴ γωνιά. ✓

3. Ὁ ἑσπερινές.

Σκείνη τὴ στιγμὴ ἀκούστηκε τὸ σήμαντρο τῆς ἐκκλησίας, ποὺ σήμαινε τὸν ἑσπερινὸ «τσίγγ τσιάγγ... τσίγγ τσιάγγ». ✓

Σηκώθηκε ἡ γριά, πῆγε μπροστὰ στὸ εἰκονοστάσι καὶ σταυροκοπήθηκε, σκύβοντας σὲ κάθε σταυροκόπημα τὸ γέρικο κορμί της.

"Ἐπειτα ἔβαλε ἔνα σκαμνί μπροστὰ στὸ εἰκονοστάσι,

ἀνέβηκε ἐπάνω μὲ τρεμάμενα ποδάρια, ἔκρεμασε τὴ σβηστὴ καντήλα καὶ τὴν κατέβασε ἀγάλια ἀγάλιαν.[¶] Υστερα τὴν ἔχουσε στὸ βάθος τῆς γωνιᾶς, τὴν ἔπλυνε μὲ στάχτη, τὴ γέμισε πάλι μὲ καθαρὸ νερὸ καὶ τὴν ἔδωσε τῆς Μαριανθούλας νὰ τὴν κρατάῃ.

Κατόπι ἄλλαξε καντηλήθρα καὶ πέρασε καινούριο φυτίλι. "Εριξε ἔπειτα στὴν καντήλα κατακάθαρο λάδι, ἄναψε τὸ φυτίλι καὶ κρατώντας τὴν καντήλα μὲ τρεμάμενο χέρι ἔαναπηγε στὸ σκαμνί.[¶] Ανέβηκε ύστερα στὸ σκαμνὶ καὶ τὴν κρέμασε μὲ εὐλάβεια μπροστὰ στὸ εἰκόνισμα.

"Οταν κατέβηκε, σταυροκοπήθηκε πάλι καὶ ἄρχισε νὰ πέφτη στὰ γόνατα καὶ νὰ κάνῃ μετάνοιες μπροστὰ στὴν εἰκόνα τῆς Μάνας τοῦ Θεοῦ, ποὺ κρατοῦσε στὴν ἀγκαλιά της τὸ Παιδάκι της.

Τὸ παράδειγμα τῆς γιαγιᾶς τὸ μιμήθηκαν κι ἡ Μαριανθούλα μὲ τὴν ύπηρέτρια καὶ γιὰ κάμποσην ὥρα καὶ οἱ τρεῖς μαζὶ προσεύχονταν μπροστὰ στὴν ἀγία εἰκόνα.[¶]

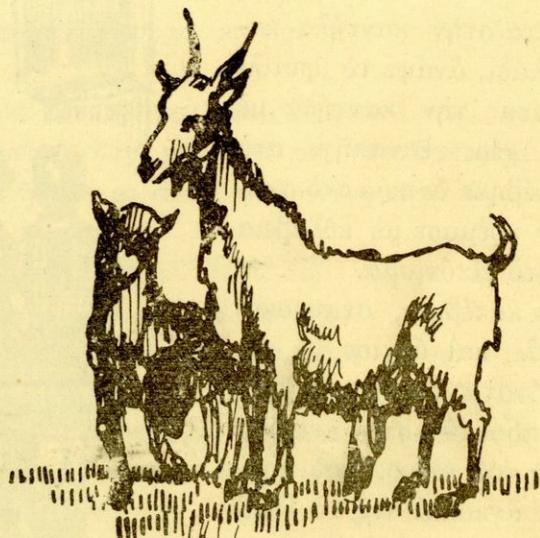
4. Τὰ κατσικάκια.

Εἶχε βραδιάσει στὰ καλὰ πιά. Οἱ ἀγέλες τοῦ χωριοῦ γύριζαν ἀπὸ τὴ βοσκὴ καὶ ἀκούονταν τὰ μουγκρητὰ τῶν βιδιῶν.

Καὶ τὰ γίδια κάθε σπιτιοῦ ἔμπαιναν στὶς πλατύχωρες αὐλὲς κι ἀκούονταν τὰ κυπριά τους «γλὰν γλάν».

Ἡ Μαριανθούλα, ἅμα ἀκουσε τὰ κυπριὰ τῶν γιδιῶν, ἔτρεξε σὰν ἀστραπὴ κατεβαίνοντας τὶς σκάλες κι ἀνακατεύτηκε μὲ τὸ κοπάδι. Ἡθελε νὰ ἴδῃ τὰ κατσικάκια, ποὺ εἶχαν γεννηθῆ ἐκείνη τὴν ἡμέρα στὸ λόγγο. Κι ἐνῷ τὸ πι-

στικόπουλο ἀπολοῦσε τ' ἄλλα τὰ κατσίκια ἀπὸ τὴν ἀχυροκαλύβα, γιὰ νὰ βυζάξουν τὰ καημένα, αὐτὴ ἀρπαξε ἐνα ἑνα τὰ τρία νεογέννητα κατσικάκια καὶ τὰ κουβάλησε ἐπάνω στὴ γιαγιά της, μὲ γέλια καὶ μὲ χαρές, γιὰ νὰ τὰ ἴδῃ κι ἐκείνη καὶ νὰ χαρῇ.

— Νά τα, γιαγιά, τὰ κατσικάκια μας, τῆς εἶπε. Τὰ καημένα! Τί δόμορφα ποὺ εἶναι!

Μὰ ἔκει ποὺ ἡ Μαριανθούλα μὲ τὴ γιαγιὰ χαιρόταν τὰ κατσικάκια, οἱ τρεῖς γίδες, οἱ μανάδες τῶν κατσικιῶν, ἀνέβαιναν τὴ σκάλα καὶ μπῆκαν μέσα στὸ δωμάτιο.

Ἡ γριά, ἀκούοντας τὸ ποδοβολητό, νόμισε πὼς κάποιος ἐπισκέπτης ἔρχόταν καὶ φώναξε: *λ*

— Κόπιασε μέσα.

Στὸ προσκάλεσμα τῆς γριᾶς οἱ τρεῖς γίδες ἀποκρίθηκαν μ’ ἔνα μακρὸν «μεκεκεέ», ἡ καθημιὰ γυρεύοντας τὸ παιδί της.¹ Ἡ Μαριανθούλα μὲ τὴν ὑπηρέτρια ἄρχισαν νὰ ἔκαρδίζωνται στὰ γέλια. Σὲ λίγο δμως κάποιος ἀνέβηκε στὰ σωστὰ τὴ σκάλα καὶ μπῆκε στὸ δωμάτιο.² Ἡταν ὁ παπᾶς τοῦ γειτονικοῦ χωριοῦ, ποὺ ἦρθε νὰ λειτουργήσῃ.³ Ἔτσι σώπασαν καὶ πῆγαν καὶ τοῦ φίλησαν τὸ χέρι.*λ*

5. Θ παπάς.

‘Ο παπᾶς κάθισε σταυροπόδι δίπλα στὴ φωτιά, ποὺ ἔκαιγε σὰ φοῦρνος.

Ἡ ὑπηρέτρια μὲ τὴ Μαριάνθη βγῆκαν ἀπὸ τὸ δωμάτιο μὲ τὶς γίδες καὶ μὲ τὰ κατσικάκια κι ἡ γριὰ σηκώθηκε κι ἔφερε στὸν παπὰ ἔνα ποτηράκι μαστίχα.⁴ Υστερα ἔβαλε νὰ ψήσῃ καφὲ κι ὅσο νὰ γίνη ὁ καφές, γύρισαν ἀπὸ τὴ δουλειὰ ἡ Μαριάνθη μὲ τὴν ὑπηρέτρια καὶ κάθισαν κι αὐτὲς γύρω στὴ φωτιά.

— Εἰς ὑγείαν, κυρά! Νὰ καλοδεχτῆς! Καὶ χρόνους πολλοὺς σὰν αὔριο... εἶπε ὁ παπᾶς καὶ τράβηξε τὴν πρώτη ρουφηξιά.

— Εὐχαριστῶ, δέσποτά μου, εἶπε ἡ γριὰ ἔκαρδα, καλὴ ιεροσύνη καὶ καλὸν παράδεισο...

6. Ή στενοχώρια τῆς γιαγιᾶς.

Ο παπάς, μὴ γνωρίζοντας ποῦ ν' ἀποδώσῃ τὴν στενοχώρια τῆς γριᾶς, τὴν ρώτησε:

— Τί ἔπαθες κι εἶσαι ἔτσι χολιασμένη;

— Πῶς νὰ μὴν εἴμαι, παπά μου; τὸ δέξεις. "Εχω τόσον καιρὸν ποὺ καρτερῶ κι ἀκόμα δι γιός μου δὲ βρήκε τὸ δρόμο! Γριὰ γυναίκα εἴμαι. Ποῦ δέχονται τί μου ξημερώνει!

Καὶ λέγοντας αὐτὰ ἔριξε τὰ μάτια δακρυσμένα ἐπάνω στὴ Μαριανθούλα, ποὺ ἦταν δραφανή ἀπὸ μανούλα ἐδῶ καὶ τόσα χρόνια. Νὰ τῆς λείψῃ κι ἡ γιαγιά!

— Δὲν ἔλαβες ἄλλο γράμμα, τὴν ρώτησε πάλι δι παπάς, ἀπ' ἐκεῖνο ποὺ σοῦ ἔχω διαβάσει ἐδῶ κι ἔνα μήνα;

— Δὲν ἔλαβα ἄλλο...

— Τότε θὰ πῇ, πῶς μπορεῖ νάρθη αὐτὲς τὶς μέρες.

— Ποῦ ναι τος, παπά μου! 'Αφοῦ δὲν ἥρθε ώς ἀπόψε, κόπηκαν οἱ ἔλπιδες μου!

— "Α, κυρά! Μὴ στενοχωριέσαι ἔτσι! "Εχει δι Θεός...

Δρόμος εἰν' αὐτός! Θάλασσες, ποτάμια, βροχές, χιόνια....

Η καημένη ἡ γριὰ δὲν μπόρεσε ν' ἀπαντήσῃ ἄλλο, μόνο ἀκούμπησε τὶς πλάτες τῆς στὸν τοῖχο καὶ ἀφαιρέθηκε μονάχη τῆς!

Ο παπάς, μὴ θέλοντας νὰ τῆς ἀνάψη περισσότερο τὸν πόνο, ἀκούμπησε κι αὐτὸς στὸ προσκέφαλο κι ἀρχισε νὰ παίζη τὸ κομπολόγι του «τὶκ τάκ, τὶκ τάκ...» Κι ἡ Μαριανθούλα ἔγειρε στὴν ἀγκαλιὰ τῆς γιαγιᾶς της μὲ τὰ μάγουλα κατακόκκινα ἀπὸ τὴν μεγάλη φωτιά... Πέρασε ἔτσι κάμπιση δρα.

"Εξαφνα ξεπετιέται ἡ γριὰ καὶ λέει στὴ Μαριανθούλα.

— Σήκω, κυρά μου, καὶ βάλε τραπέζι νὰ φᾶμε, γιατὶ

Θὰ ξυπνήσωμε πολὺ πρωὶ αὔριο νὰ πᾶμε στὴν ἐκκλησία.

Στὴ διαταγὴ τῆς γριᾶς στρωθηκε τὸ τραπέζι, κάθισαν δὲ οἱ γύρω γύρω, εὐλόγησε ὁ παπᾶς, σταυροκοπήθηκαν καὶ ἀρχισαν νὰ τρῶνε. Σὰν ἀπόφαγαν, εὐλόγησε πάλι ὁ παπᾶς καὶ σήκωσαν τὸ στρογγυλὸ τραπέζι ἀπὸ τὴ μέση.

^οΥστερα ὁ παπὸς καλονύχτισε καὶ πῆγε στὸ δωμά-
τιό του.

7. Ἡ ἀγρυπνία τῆς γιαγιᾶς.

Ἐνῶ ὁ παπᾶς ἔπαιρνε κιόλας τὴν πρωτούπνι, ἡ γριὰ
μὲ τὴν Μαριανθούλα δὲν εἶχαν πλαγιάσει ἀκόμα. Ἐκαναν
μετάνοιες καὶ σταυροὺς καὶ παρακαλοῦσαν μυστικὰ τὴν
Παναγιὰ καὶ τὸ Χριστὸ νὰ τοὺς φέρουν ἀπὸ τὴν ἔνιτιὰ τῆς
μιᾶς τὸ γιό της καὶ τῆς ἄλλης τὸν πατέρα της. Κατόπι ἔπε-
σαν στὸ κρεβάτι νὰ κοιμηθοῦν.

‘Η Μαριανθούλα κοιμήθηκε στή στιγμή μὲ τὴ γλυκιὰ
ἰδέα, πώς, ἅμα θαρρόταν ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, θὰ ἔτρωγε μα-
γειρίτσα καὶ κότα δυὸ λογιῶν: βραστὴ καὶ ψητή.

‘Η καημένη δμως ἡ γοιὰ δὲν μποροῦσε νὰ κλείσῃ μάτι.
‘Ο νοῦς της πετοῦσε μακριὰ σὰν τὸ πουλὶ κι ἔφευγε σὰν
ἀστραπὴ καὶ πήγαινε στὴν Ἑενιτιά, γιὰ νάβρη τὸ παιδί της,
που τὸ καρτεροῦσε τόσα χρόνια μὲ δάκρυα στὰ μάτια.

· Ή νύχτα προχωροῦσε συννεφιασμένη κοὶ κατάμαυρη
μὲ τὰ σκοτάδια της, μὲ τὸν ἄγριο τὸν ἀνεμό της, ποὺ βογ-
γοῦσε ψηλὰ στὶς στέγες.

μέσα ἀπὸ τὸ κοτέτσι ὁ μεγάλος πετεινὸς τοῦ σπιτιοῦ.
 «Κικιρίκουουουουουου!» λάλησαν κι οἱ ἄλλοι, οἱ μικρότεροι,
 «κικιρίκουουουουουουου!» φώναξαν κι οἱ πετεινοὶ τῆς γειτονιᾶς
 καὶ ὅλου τοῦ χωριοῦ.

‘Ο παπὰς ξεπετάχτηκε ἀμέσως ἀπὸ τὸ κρεβάτι του, ἀναψε ἔνα κερί κι ἀφοῦ ἐτοιμάστηκε, πῆρε τὸ ραβδί του καὶ τράβηξε γιὰ τὴν ἐκκλησία.

8. Τ' ὄνειρο τῆς Μαριανθούλας.

Σὲ λίγο ἀκούστηκε τὸ σήμαντρο τῆς ἐκκλησίας. Ἡ γριὰ ξύπνησε τὴν ὑπηρέταια καὶ τὸ πιστικόπουλο κι ἀναψαν τὴν φωτιά.

‘Ἡ Μαριανθούλα κοιμόταν βαριὰ βαριά, σὰν ὅλα τὰ μικρὰ παιδιὰ καὶ δὲν ξυπνοῦσε εὔκολα.

— Ξύπνα, Μαριανθούλα μου! Φώναξε ἡ γριά. Ξύπνα καὶ μᾶς καρτερᾶ ὁ παπὰς στὴν ἐκκλησία, νὰ μᾶς δώσῃ πασχαλίτσα καὶ νὰ γυρίσωμε γρήγορα γρήγορα, νὰ φᾶμε μαγειρίτσα, κότα καὶ δίπλες. Σήκω, Μαριανθούλα μου.

Μὲ τὰ πολλὰ ξύπνησε ἡ κορούλα. “Ανοιξε τὰ μάτια της καὶ κοίταζε κακιωμένα τὴ γιαγιά της, δακρύζοντας καὶ λέγοντας:

— “Αχ, γιαγιὰ κι ἐσύ, τί μούκαμες! ”Αχ, τί μούκαμες!

— Τί σούκαμα, ψυχή μου; Τί σούκαμα, καρδούλα μου; τὴ ρώτησε μὲ τρυφεράδα ἡ γιαγιά.

— Πῶς, τί μούκαμες! Ἐγὼ ἔβλεπα στὸν ὑπνό μου τὸν πατερούλη μου κι ἐκεῖ ποὺ τὸν ἀγκάλιαζα καὶ τὸν φιλοῦσα, μὲ ξύπνησες ἐσύ! Γιατί νὰ μὲ ξυπνήσης, καημένη γιαγιά; ”Αχ, τί δμορφος ποὺ ἦταν ὁ πατερούλης μου! Ψηλός, ἀσπροκόκκινος, ἄγγελος γραμμένος!

‘Ἡ γριά, ἀκούοντας τὰ λόγια τῆς ἐγγονῆς της, ἀρχι-

σε νὰ σταυροκοπιέται, ἐνῶ τὰ δάκρυά της ἀνέβαιναν ἀπὸ τὴν καρδιὰ στὰ μάτια.

Αφοῦ νίφτηκαν, κάθισαν κοντὰ στὴ φωτιὰ καὶ περίμεναν, ὅσπου χτύπησε τὸ δεύτερο σῆμαντρο.

9. «Η γέννησή Σου, Χριστὲ ὁ Θεός...»

Τότε ξεκίνησαν ὅλοι γιὰ τὴν ἐκκλησία. Τὸ πιστικόπουλο πήγαινε μπροστά, κρατώντας ἔνα μεγάλο δαυλὶ ἀναμμένο, γιὰ νὰ φέγγη στὸ δρόμο. Ἔτσι πήγαινε στὴν ἐκκλησία κι ὅλο τὸ ἄλλο χωριό.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα κι ἡ ἐκκλησία ἀγκάλιασε μὲ τοὺς τέσσερεις τοίχους της ὅλο τὸν κόσμο τοῦ χωριοῦ. Ἀντρες, γυναῖκες, γέροι καὶ παιδιά, ὅσες ψυχὲς βρίσκονταν στὸ χωριό, ἥταν συναγμένοι μέσα στὴν ταπεινὴ ἐκκλησούλα κι ἄκουαν μὲ πολλὴν εὐλάβεια τὸ χαρμόσυνο τροπάριο:

«Η γέννησή σου, Χριστὲ ὁ Θεός...»

Τελείωσε ἡ λειτουργία κι ἀρχισε ὁ κόσμος νὰ μεταλαβαίνῃ. Πρώτη πρώτη μετάλαβε ἡ γριὰ μὲ τοὺς δικούς της. Αὐτὴ πῆρε πρώτη τὸ ἀντίδωρο κι αὐτὴ βγῆκε πρώτη ἀπὸ τὴν ἐκκλησία καὶ τράβηξε σπίτι της, γιατὶ ἥταν ἡ πρώτη τοῦ χωριοῦ.

10. Τὸ χριστούγεννιάτικο τραπέζι.

Ἄμα ἔφτασαν στὸ σπίτι, ἡ ὑπηρέτρια ἔστρωσε τὸ τραπέζι καὶ περίμεναν τὸν παπὰ νάρθη ἀπὸ τὴν ἐκκλησία.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα κι ἦρθε ὁ παπάς. Κύκλωσαν τότε ὅλοι τὸ καταφορτωμένο τραπέζι κι ὁ παπᾶς ἔβαλε τὸ εὐλογητό: «Χριστὲ ὁ Θεὸς εὐλόγησον τὴν βρῶσιν καὶ τὴν πόσιν...». Ἀλλὰ πρὶν τελειώσῃ τὸ εὐλογητό του,

«μπούμ» ἀκούστηκε μιὰ τουφεκιὰ στὴν ἔξωθυρα. «Μπούμ» κι ἄλλη μία.

Αναταράχτηκαν τὰ σκυλιά. Πετάχτηκαν δλοὶ δρόθοι καὶ σωρὸς κουβάρι κατέβηκαν τὴν σκάλα καὶ βγῆκαν στὴν αὐλή.

—Ψυχούλα μου, παιδάκι μου, φώναξε ἡ γριὰ μὲ πόνο ψυχῆς. Δόξα σοι δ Θεός, ποὺ ἤρθες γερὸς καὶ καλά!

—Πατερούλη μου, φώναξε κι ἡ Μαριανθούλα. Καλῶς δρισες!

Κατέβηκε ὁ ξενιτεμένος ὁ γιὸς τῆς γριᾶς ἀπὸ τὸ ἄλογό του καὶ μάνα καὶ παιδί, πατέρας καὶ κόρη ἔγιναν κι οἱ τρεῖς ἔνα σύμπλεγμα ἀγάπης καὶ πόνου, χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης.

Ἡ ύπηρέτρια μὲ τὸ πιστικόπουλο τράβηξαν τὸ ἄλογο στὸ κατώνι νὰ τὸ ξεφορτώσουν, ἐνῶ οἱ τρεῖς καλοκαρδισμένοι ἀνέβηκαν τὴν σκάλα μαζὶ μὲ τὸν παπὰ καὶ μπῆκαν στὸ δωμάτιο, ποὺ ἦταν τὸ τραπέζι στρωμένο.

11. Ή χαρὰ τῆς μάνας.

Οἱ γάτες εἶχαν στήσει πανηγύρι ἀπὸ τὴν στιγμή, ποὺ πέφτοντας οἱ τουφεκιὲς πετάχτηκαν οἱ ἄνθρωποι ἔξω. Εἶχαν φάει δλο τὸ γάλα καὶ τὴ στιγμὴ ποὺ ἔμπαιναν οἱ νοικοκυραῖοι στὸ δωμάτιο, ξέσκιζαν τὴν βραστὴ κότα, τὴν τετράπαχη. Δὲν εἶχαν προλάβει ἀκόμη ν' ἀγγίξουν τὴν κότα, ποὺ ἦταν στὸν ταβά.

—Ψίτ! ψίτ! καταραμένες, φώναξε δ παπάς.

Ἡ γριὰ δμως, ποὺ σὲ ἄλλη περίσταση θὰ ἦταν ίκανὴ νὰ τὶς σκοτώσῃ, δὲ θύμωσε καθόλου, μόνο εἶπε :

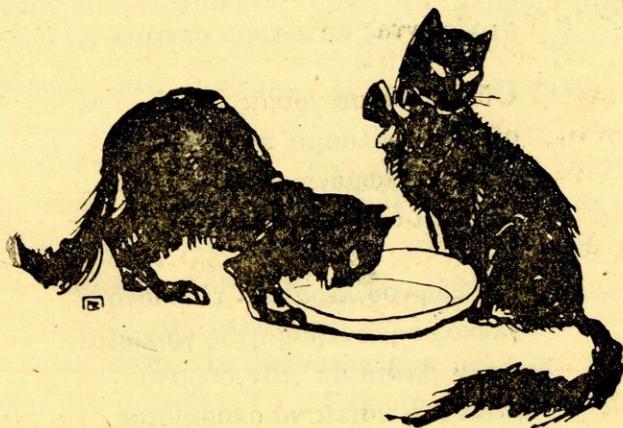
—“Ἄσ τες, παπά μου. Ζῶα εἶναι. Ἐχουν κι αὐτὲς δίκιο σήμερα νὰ κάμουν πασχαλιά.

Κάθισαν τότε γύρω στὸ τραπέζι, δ παπᾶς ξαναευλό-

γησε κι ἄρχισαν νὰ τρῶνε. Μόνο ἡ γριὰ δὲν ἔτρωγε μὲν ὅρεξη.
‘Η χαρὰ τῆς εἶχε κόψει τὴν ὅρεξη.

“Ολη τὴν ὥρα ἔλεγε :

—Δόξα σοι, Θεέ μου. Σ’ εὐχαριστῶ. Καλῶς ὅρισες,
παιδί μου !

7. ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Μὲς στὴν ἀχνόφεγγη βραδιὰ
πέφτει ψιλὸς ψιλὸς τὸ χιόνι
γύρω στὴν ἔρμη λαγκαδιὰ
στρώνοντας κάτασπρο σεντόνι.

Οὔτε πουλιοῦ γρικᾶς λαλιὰ
οὔτ' ἔνα βέλασμα προβάτου,
λές κι ἀπλωμένη σιγαλιὰ
εἰν' ἐκεῖ δλόγυρα θανάτου.

Μὰ ξάφνου πέρα ἀπ' τὸ βουνὸ
γλυκὸς σημάντρου ἡχὸς γρικιέται,
ώσαν βαθιὰ ἀπ' τὸν οὐρανὸ
μέσα στὴ νύχτα νὰ σκορπιέται.

Κι ἀντιλαλεῖ τερπνὰ τερπνὰ
γύρω στὴν ἄφωνη τὴν πλάση
καὶ τὸ χωριὸ γλυκοξυτνᾶ,
τὴν ἄγια μέρα νὰ γιορτάσῃ.

Πέτρος Βασιλεκός..

8. ΤΑ ΚΑΡΒΟΥΝΑ

1. Στὸ δάσος τὸ τσεκούρι ἀκούεται βαριά. "Ολη μέρα στὸ δάσος ἀκούεται τὸ τσεκούρι: Γκάπ, γκούπ. Γκάπα, γκούπ.

Γιατί χτυπᾶ τὸ τσεκούρι μέσα στὸ δάσος;

Πέρασε τὸ καλοκαίρι κι ἥρθαν οἱ καρβουνιάρηδες νὰ μᾶς δώσουν τὸ χειμώνα φωτιά. Κάρβουνα θὰ μᾶς δώσουν, νὰ τὰ βάλωμε στὸ μαγκάλι, κάρβουνα κόκκινα, χρυσοκόκκινα.

Θὰ καθίσωμε τότε δλοι γύρω, θὰ ψήσωμε κάστανα καὶ θὰ ποῦμε παραμύθια κι ἵστορίες παλιές. 'Ο βοριάς ἔξω θὰ σφυρίζῃ θυμωμένος· τὰ δέντρα τοῦ κήπου μας θὰ χτυποῦν τ' ἄφυλλα κλαριά τους σκληρά: κράπ, κρούπ. Τὸ χιόνι λευκὸ κι ἀπαλὸ θὰ κατεβαίνη στὴν αὐλή μας.

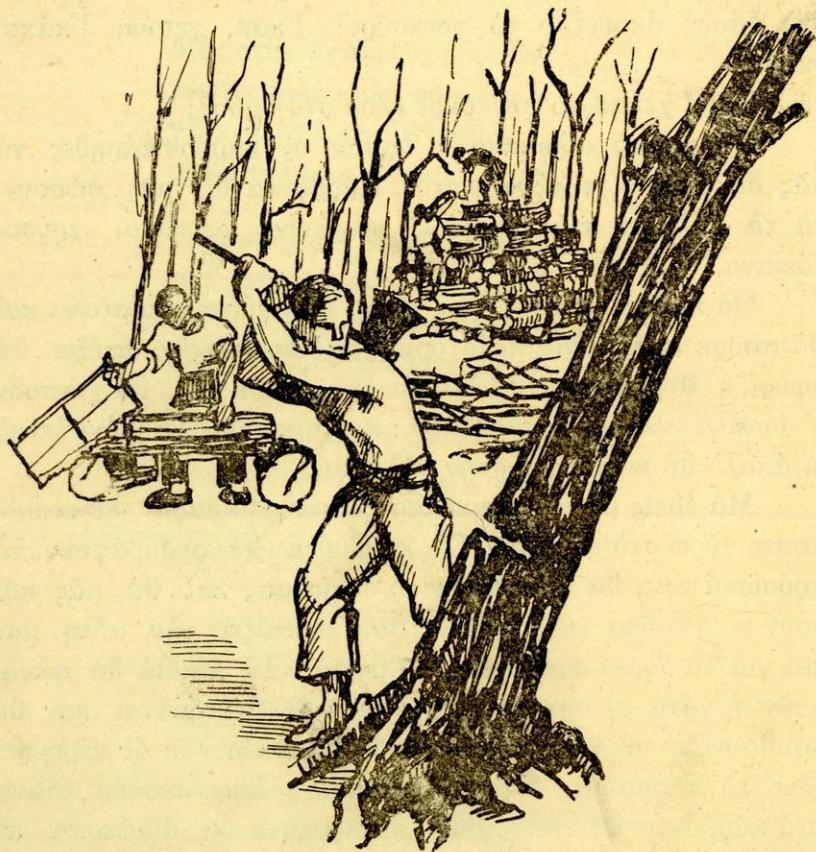
Μὰ ἐμεῖς μέσα στὴν καλοστρωμένη κάμαρα θὰ καθώμαστε γύρω στὸ μαγκάλι. Τὰ κάρβουνα θὰ οδοιβάφουν τὰ πρόσωπά μας, θὰ ζεσταίνουν τὸ σῶμα μας καὶ θὰ μᾶς κάνουν νὰ γελοῦμε γιὰ τὸ χιόνι, ποὺ σκεπάζει τὴν αὐλή μας καὶ γιὰ τὸ ἄγριο σφύριγμα τοῦ βοριᾶ. Τὰ παιδιὰ θὰ φλυαροῦν· ἡ γάτα μὲ σηκωμένη τὴν οὐρὰ θὰ τεντώνεται καὶ θὰ ζουθουνίζῃ· οἱ νέες θὰ κεντοῦν ἡ θὰ ζάβουν κι οἱ γέροι θὰ λένε τὸ παραμύθι. Καὶ μιὰ στυμμένη λεμονόκουπα ἐπάνω στὰ κάρβουνα θὰ τσιτσιρίζῃ συγκρατητὰ κι ἀδιάκοπα, σὰ νὰ βαστᾶ τὸν ἵσο στὸ παραμύθι.

2. Νά γιατί χτυπᾶ τὸ τσεκούρι μέσα στὸ δάσος.

"Ολη μέρα δουλεύουν οἱ καρβουνιάρηδες στὴ λαγκαδιά, γιὰ νὰ ἑτοιμάσουν τὸ καμίνι. Ρίχνουν κάτω ἀγριό-

δεντρα μὲ τὰ τσεκούρια τους κι ὕστερα κόβουν μὲ τὸ πριόνι
μικρὰ μικρὰ κομμάτια τὰ χοντρὰ κλωνάρια τους.

“Ολα αὐτὰ τὰ κομμάτια θὰ τὰ βάλουν ἐπειτα μὲ τάξη

τὸ ἔνα ἐπάνω στὸ ἄλλο καὶ θὰ τὰ κάμουν μεγάλο σωρό.
Πλατὺς θὰ είναι κάτω ὁ σωρὸς κι ἐπάνω μυτερός, ἀπαράλ-
λαχτος σὰν ἔνα μεγάλο χωνί.

Στὴν κορυφὴ τοῦ σωροῦ θ' ἀφήσουν μιὰ τρύπα, ποὺ θὰ φτάνῃ ως κάτω. "Ομοιες τρύπες θ' ἀφήσουν καὶ γύρῳ στὴ βάση, ποὺ θὰ συγκοινωνοῦν μὲ τὴν τρύπα τῆς κορυφῆς. Τὸ σωρὸ θὰ τὸν σκεπάσουν μὲ χῶμα ἐκτὸς ἀπὸ μερικὲς τρύπες· ἔπειτα θὰ βάλουν μὲ προσανάμματα φωτιὰ στὴ μεσιανὴ κι ὑστερα θὰ κλείσουν μὲ σειρὰ τὶς ἄλλες τρύπες.

"Υστερα θὰ κλείσουν ἐκεῖνες, ποὺ εἶχαν ἀνοιχτὲς καὶ θ' ἀνοίξουν δοσες εἶχαν κλειστές.

"Η φωτιὰ ἔτσι θὰ προχωρῇ ἀργὰ καὶ χωρὶς νὰ λαμπαδιάζῃ μέσα στὸ σωρό. Οἱ καρβουνιάρηδες, ὅταν καταλάβουν, πὼς ἡ φωτιὰ πέρασε δλο τὸ σωρὸ καὶ ἰδοῦν νὰ βγάζῃ φλόγες χωρὶς καπνό, θὰ βουλώσουν δλες τὶς τρύπες μὲ χῶμα καὶ θὰ τὴν ἀφήσουν νὰ κρυφοκαίη.

Σὲ δυὸ τρεῖς μέρες θὰ ξεσκεπάσουν τὸ σωρὸ καὶ τὰ κάρβουνα θὰ εἶναι ἔτοιμα.

9. ΠΟΣΟΙ ΕΙΝΑΙ ΠΟΥ ΜΑΣ ΒΟΗΘΟΥΝ

"Ηταν πρωὶ κι ὁ Νίκος, ἀφοῦ ἐτοιμάστηκε, κάθισε στὸ τραπέζι κοντὰ στὸν πατέρα καὶ στὴ μητέρα του, γιὰ νὰ πάρουν τὸ πρωινό τους.

"Ἐξαφνα ὁ Νίκος λέει στὸν πατέρα του:

—Πατέρα, ὁ κύριος Γαρύφαλος ἔχει τρεῖς ἀνθρώπους στὸ σπίτι καὶ πέντε στὸ κτῆμα κι ὅλοι αὐτοὶ ἐργάζονται γι' αὐτόν. Ἐμεῖς δὲν ἔχομε κανένα.

—Πῶς δὲν ἔχομε; εἶπε ὁ πατέρας του. "Ἐχομε μάλιστα πολὺ περισσότερους ἀπὸ τρεῖς κι ἀπὸ πέντε, ποὺ ἐργά-

ζονται γιὰ μᾶς καὶ μᾶς βιηθοῦν. Σκέφτηκες πόσοι ἀνθρωποι ἐργάστηκαν, γιὰ νὰ πάρωμε σήμερα τὸ πρωινό μας; Τὸ λιγώτερο ἑκατό.

—Ἐκατό; εἶπε ὁ Νίκος. Τὸ ἑτοίμασε μόνη καὶ μοναχὴ ἡ Μαρία. Κανεὶς ἄλλος δὲν τὴ βοήθησε.

—Ἄς δοῦμε, ἀπάντησε ὁ πατέρας του. Ἡ μητέρα σου ἔχει τὴ στιγμὴ αὐτὴ ἔνα φλιντζάνι τσάι κι ἐγὼ ἔνα φλιντζάνι καφέ. Ξέρεις πῶς ἥρθε τὸ τσάι ἐδῶ;

—Τὸ ἀγόρασες, εἶπε ὁ Νίκος.

—Μάλιστα, τὸ ἀγόρασα στοῦ κυρίου Μανωλοπούλου, ἄλλὰ ποῦ τὸ βρῆκε αὐτός; βέβαια δὲν τὸ μάζεψε στὸ χωράφι του!

—Τὸ ξέρω, εἶπε ὁ Νίκος. Τὸ τσάι δὲ φυτρώνει στὸν τόπο μας, ἔρχεται ἀπὸ τὴν Κίνα.

—Λοιπὸν σὲ ρωτῶ πόσα πρόσωπα ἐργάστηκαν, γιὰ νὰ γίνη αὐτὸ τὸ φλιντζάνι τοῦ τσαϊοῦ, ποὺ πίνει αὐτὴ τὴ στιγμὴ ἡ μητέρα σου;

—Δύο, ἀποκρίθηκε ὁ Νίκος. Ἐσύ, ποὺ τὸ ἀγόρασες κι ἡ Μαρία ποὺ τὸ ἑτοίμασε.

—Κι ἔκεινος, ποὺ φύτεψε τὸ φυτὸ στὴν Κίνα; κι ἔκεινος, ποὺ μάζεψε τὰ φύλλα καὶ τὰ ἔβαλε νὰ ξεραθοῦν; κι ἔκεινος, ποὺ ἔκαμε τὴ συσκευασία καὶ κουβάλησε τὸ κιβώτιο στὸ πλοῖο, γιὰ νὰ τὸ φέρῃ στὸν τόπο μας; Ἐπειτα καὶ τὸ πλοῖο, πόσους ἀνθρώπους χρειάστηκε, γιὰ νὰ γίνη; καὶ μποροῦσε νάρθη στὸν τόπο μας χωρὶς ναῦτες, χωρὶς πλοίαρχο; ἔτσι κι αὐτοὺς πρέπει νὰ τοὺς θεωρήσωμε σὰ βοηθούς μας.

—Ἐπειτα ἄλλοι ἀνθρωποι πῆραν τὰ κιβώτια ἀπὸ τὸ πλοῖο καὶ τὰ κουβάλησαν σὲ κάποια ἀποθήκη. Τότε ὁ κ. Μανωλόπουλος, ὁ παντοπάλης, ἀγόρασε ἔνα δυὸ κιβώτια

καὶ τὰ ἔστειλε στὸ κατάστημά του μ' ἔνα ἀμάξι. "Ετσι ἐγὼ ἀγόρασα ἀπ' αὐτὸν ἔνα κουτάκι κι ἡ Μαρία ζέστανε τὸ νερὸ δικαιούμασε τὸ τσάι.

Αλλὰ κι ἡ Μαρία δὲ θὰ μποροῦσε νὰ τὸ προσφέρῃ στὴ μητέρα σου, ἀν δὲν εἴχαμε φωτιὰ καὶ τσαγιέρα καὶ φλιντζάνια καὶ πιατάκια. Καὶ γιὰ νὰ τὰ ἀποχτήσωμε, πρέπει νὰ ἔχουν ἐργαστῆ πάρα πολλοὶ ἀνθρωποι.

—Καὶ τὰ κουταλάκια κι ἡ ζάχαρη γιὰ τὸ τσάι; πρόσθεσε δὲ Νίκος. Μοῦ δίνετε, σᾶς παρακαλῶ, μιὰ φέτα ψωμὸ μὲ βούτυρο;

—Μάλιστα, εἶπε ὁ πατέρας του, ἀν μοῦ πῆς πόσοι ἀνθρωποι βοηθοῦν, γιὰ νὰ γίνουν δλ' αὐτά.

—"Ω, νὰ σου πῶ, πατέρα, εἶπε ὁ Νίκος. Καταλαβαίνω, πῶς χρειάστηκαν χιλιάδες ἀνθρωποι, γιὰ νὰ μᾶς ἐτοιμάσουν ἔνα πρόγευμα. Όρισμένως χρειάστηκαν περισσότεροι ἀπὸ ἑκατὸ γιὰ ἔνα φλιντζάνι τσάι κι αὐτὸ εἶναι μονάχα ἔνα μέρος ἀπὸ τὸ πρόγευμά μας. Ποτὲ δὲ φανταζόμουν, δτι τόσοι ἀνθρωποι ἐργάζονται γιὰ μᾶς.

10. Ο ΜΙΚΡΟΣ ΕΥΓΕΝΗΣ

Σάββατο βράδυ. Στὴν πλατεῖα τὰ λεωφορεῖα φεύγουν στοιβαγμένα ἀπὸ κόσμο. "Οποιος προφτάσῃ νὰ μπῇ! Οἱ ἄλλοι περιμένουν νὰ φτάσῃ νέο λεωφορεῖο. Καὶ πάλι τὰ ἴδια. Σπρωξίματα, τσαλαπατήματα, φωνές, σκοτωμός. Καὶ τὰ λεωφορεῖα ἔρχονται καὶ φεύγουν τὸ ἔνα ὑστερὸ ἀπὸ τὸ ἄλλο κάθε δύο, κάθε τρία λεπτά. Καὶ πάντα ἔνα πλήθος ἀνήσυχο, ποὺ περιμένει καὶ ποὺ δὲ φαίνεται νὰ λιγο-

στεύη. Εἶναι τάχα οἱ ἄνθρωποι, ποὺ ἔμειναν ἔξω ἀπὸ τὰ λεωφορεῖα, ποὺ ἔφυγαν ἢ εἶναι ἄλλοι, ποὺ ἤρθαν κατόπι, χωρὶς νὰ τοὺς νιώσῃ κανένας καὶ πῆραν τὴν θέση τους στὸ πεζοδρόμιο ἢ εἶναι κι αὐτοὶ κι ἐκεῖνοι; Δὲν ἔρει τί νὰ ὑποθέσῃ κανένας. "Ο, τι καὶ νὰ εἶναι, τὸ πλῆθος δὲ λιγοστεύει. Νομίζει κανένας, πὼς ἡ γῆ γεννᾶ ἀνθρώπους.

"Ο γεροντάκος ὅμως, ποὺ στέκεται παράμερα κάπου, φαίνεται πὼς εἶναι ὁ ἵδιος, ποὺ ἥταν ἐκεῖ καὶ μισή ὥρα πρωτύτερα. Χωρὶς ἄλλο εἶναι ὁ ἵδιος. Τὰ λεωφορεῖα περνοῦν καὶ φεύγουν ἀπὸ μπροστά του. Αὐτὸς μένει. Μιὰ στιγμὴ ἀκούεται νὰ λέη ἀναστενάζοντας:

— "Οπως πηγαίνουν τὰ πράματα, οὕτε αὔριο τὸ πρωὶ δὲ θὰ τὰ καταφέρω νὰ φύγω ἐγώ!

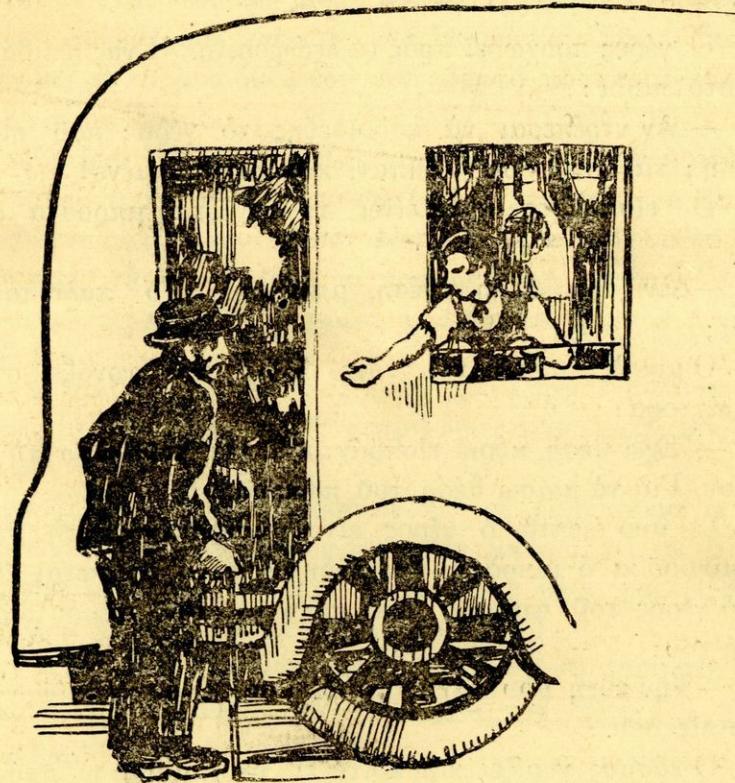
"Ἐνα παχουλὸ παιδάκι μὲ κοντὰ πανταλονάκια καὶ μὲ σάκα σχολείου κρεμασμένη στὴν πλάτη ἀκούει τὸ γέρο καὶ χαμογελάει πονηρά. Θὰ γελᾶ χωρὶς ἄλλο μὲ τὴν ἀδυναμία του. 'Ο πιτσιρίκος αὐτὸς δὲ θὰ περιμένη βέβαια πολύ, σὰν τὸ γέρο. Μ' ἔνα πήδημα θὰ βρεθῇ ἐπάνω στὸ λεωφορεῖο. Καὶ δὲν ἀργεῖ νὰ τὸ δείξῃ.

Σὲ λίγο φαίνεται ἔνα ἄδειο λεωφορεῖο, ποὺ κατεβαίνει. Μόλις σταμάτησε, ὁ πιτσιρίκος μ' ἔνα πήδημα βρίσκεται κιόλα ἐπάνω στὸ σκαλοπάτι, ἀρπαγμένος μὲ τὸ ἔνα χέρι ἀπὸ τὰ σίδερα τῆς τέντας. Μὲ τὸ ἄλλο χέρι ἀνοίγει τὴν πόρτα, χώνεται πρῶτος μέσα στὸ λεωφορεῖο καὶ πιάνει μιὰ θέση, ἐνῶ ἀπὸ πίσω του οἱ ἄλλοι, ποὺ σκαρφαλώνουν, τὸν σπρώχνουν, τὸν βρίζουν, τὸν ἀποπαίρουν.

— Παλιόπαιδο! Πρῶτος καὶ καλύτερος θέλεις νὰ μπῆς. Νιροπή σου!

— Δὲν μποροῦσε, βλέπεις, νὰ σοῦ λείψῃ καὶ τὸ κάθισμα, κακομαθημένο παιδί. "Επρεπε νὰ καθίσης!

—Αύτὴ τὴν ἀνατροφὴ σοῦ ἔδωσαν οἱ γονεῖς σου· κι οἱ δάσκαλοί σου; Κι εἶσαι καὶ μαθητὴς τοῦ σχολείου! Καὶ φορεῖς καὶ τὸ σῆμα τῆς Νεολαίας! Καὶ δὲν ντρέπεσαι!

‘Ο πιτσιρίκος ἀκούει τὶς βρισιὲς καὶ χαμογελᾶ στρογγυλοκαθισμένος στὴ θέση του.

—Εἶδατ’ ἐκεῖ τὸ ἀναίσθητο πλάσμα! Φωνάζει μιὰ κυρία ἀπέξω. Χαμογελάει κιόλας γιὰ τὸ κατόρθωμά του. Ξύλο ποὺ τοῦ χρειάζεται!

"Εξαφνα ό πιτσιρίκος σκύβει άπο τὸ παράθυρο καὶ φωνάζει, κουνώντας τὸ χέρι του πρὸς τὸ μέρος ποὺ περιμένει—άκόμα περιμένει—ὅ γέρος.

—Παππού, ἔ, παππού! "Εμπα μέσα. "Έχει θέση γιὰ σένα.

"Ο γέρος προχωρεῖ πρὸς τὸ λεωφορεῖο. "Ένας ἐπιβάτης λέει στὸ παιδί :

—Δὲν ντρέπεσαι νὰ κοροϊδεύῃς τὸ γέρο; ποῦ εἶναι ἡ θέση; τὰ ἀστεῖα σοῦ ἔλειπαν, κακοαναθρεμένε!

"Ο εἰσπράχτορας κλείνει τὴν πόρτα μπροστὰ στὸ γέρο.

—Δὲν ἔχει ἄλλη θέση, μπάρμπα. Τὸ παλιόπαιδο ἀκοῦς;

"Ο μικρὸς σηκώνεται τότε δρυτιος καὶ φωνάζει στὸν εἰσπράχτορα :

—"Έχει θέση, κύριε εἰσπράχτορα. Θὰ τοῦ δώσω τὴ δική μου. Γιὰ νὰ πιάσω θέση τοῦ παπποῦ...

Σὲ δυὸ λεπτὰ ὁ γέρος εἶναι καθισμένος στὴ θέση τοῦ μικροῦ κι ὁ μικρὸς μὲνα πήδημα πάλι βρίσκεται ἔξω, ἐνῷ ὁ γέρος τοῦ φωνάζει ἀπὸ πίσω μὲ τὴν τρεμουλιαστὴ φωνή του:

—Τὴν εὐχή μου νάχης, παιδί μου! Νὰ σὲ χαίρωνται οἱ γονεῖς σου.

"Ο κόσμος γυρίζει καὶ κοιτάζει τὸ παιδί ποὺ φεύγει. "Ένας δημοσιογράφος κάνει νὰ τὸ σταματήσῃ.

—"Ελα δῶ, παιδί μου! Τοῦ λέει μὲ καλοσύνη. Ποιανοῦ εἰσαι; πῶς σὲ λένε;

Μὰ δὲ πιτσιρίκος προχωρεῖ βιαστικά, χωρὶς νὰ πῆ τ' ὅνομά του καὶ χάνεται μέσα στὸ πλῆθος.

11. ΕΝΑΣ ΜΙΚΡΟΣ ΒΙΟΠΑΛΑΙΣΤΗΣ

1. Μόλις ἥταν δέκα χρονῶ παιδὶ ὁ Ἀντρέας καὶ γνώριζε κιόλας τὶς στενοχώριες τῆς ζωῆς.

Σὲ ἡλικία τεσσάρω μόλις χρονῶ εἶχε χάσει τὴν μανούλα του καὶ τώρα ἔχασε καὶ τὸν καλό του τὸν πατέρα. Ἐτσι ὁ Ἀντρέας μὲ τὸ μικρούλη του τὸν ἀδερφό, τὸ Νότη, ἔμειναν στοὺς πέντε δρόμους.

Καλὰ ποὺ βρέθηκε ἡ θεία τους ἡ Σταυρούλα, ἡ ἀδερφὴ τῆς μάνας τους τῆς συχωρεμένης καὶ τὰ περιμάζεψε. Φτωχὴ δμως κι αὐτὴ ἐργάτρια σ' ἔνα ταπητουργεῖο, ποὺ νὰ τὰ χορτάσῃ ψωμὶ τὰ δραφανά! Τί νὰ πρωτοκάμη ἡ θεία ἡ Σταυρούλα μὲ τὶς λίγες δραχμοῦλες, ποὺ παίρνει;

2. Μιὰ μέρα ὁ Ἀντρέας, ποὺ ἥταν παιδὶ πολὺ στοχαστικὸ καὶ καταλάβαινε τὶς στενοχώριες τῆς θείας του, τῆς λέει:

—Ξέρεις, θεία Σταυρούλα, ἐγὼ σὲ λίγο τελειώνω πιὰ τὸ σχολεῖο. Θὰ πάω νὰ δουλέψω. Δὲν μπορῶ νὰ σὲ βλέπω νὰ κουράζεσαι ἔτσι καὶ πάλι νὰ πεινοῦμε δλοι μας. Πρέπει κι ἐγὼ νὰ βγάζω τὸ δικό μου.

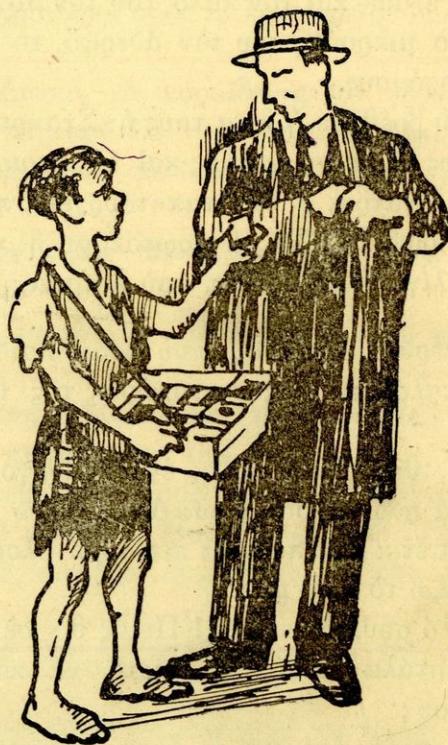
—Σὲ καλό σου, γιόκα μου! Ποιός θὰ σὲ πάρη στὴ δουλειά του μιὰ στάλα παιδί; Τί μπορεῖ νὰ κάμη ἔνα παιδὶ στὴν ἡλικίᾳ σου;

Μὰ ὁ Ἀντρέας ἐπέμενε κι ἔγινε... ἔμπορος. Πουλοῦσε σπίρτα στὸ δρόμο, στὰ καφενεῖα, στὶς γωνίες, δπου βρισκόταν.

—Ἐτσι χλοιμὸ ἀπὸ τὴν κακοπέραση καὶ φτωχοντυμένο δποιος τὸν ἔβλεπε, καὶ ἀνάγκη νὰ μὴν εἶχε, ἔπαιρνε κανένα κουτί. Σπίρτα εἶναι, χρειάζονται.

3. Μιὰ μέρα ὁ Ἀντρέας πλησίασε ἔναν κύριο, τὴν ὥρα
ποὺ ἔβγαινε ἀπὸ ἔνα μεγάλο κατάστημα. Ἀπὸ τὸ πρωὶ δὲν
εἶχε πουλήσει οὕτε ἔνα κουτί.

—Πάρτε, κύριε, ἔνα κουτάκι σπίρτα ἀπὸ τὸ φτωχόν
Ο κύριος γύρισε καὶ εἶδε τὸ παιδί μὲ συμπόνια. Δὲν

ἔμοιαζε μὲ τὰ χαμίνια τοῦ δρόμου. Στὸ χλομό του πρόσωπο
ῆταν ζωγραφισμένη ἡ θλίψη.

Ἐψαξε τότε ὁ κύριος γιὰ ψιλά, ἀλλὰ δὲ βρῆκε. Ὅτε
ὅταν ἔβγαλε τὸ πορτοφόλι του, ἀλλὰ κι ἐκεῖνο δὲν εἶχε τίποτε
λιγώτερο ἀπὸ ἑκατοστάρικα. ν

— Λυποῦμαι, μικρέ μου, ποὺ δὲν ἔχω ψιλά, εἴπε δὲ κύριος κι ἔκαμε νὰ φύγη.

— Δῶστε μου, κύριε, τὸ ἑκατοστάρικο κι ἐγὼ θάβω νὰ τὸ χαλάσω. Θὰ τρέξω γρήγορα γρήγορα καὶ σὲ δυὸ λεπτὰ θὰ σᾶς φέρω τὰ ψιλά. ✓

— Ἀλήθεια τὸ λές; φάτησε δὲ κύριος, βλέποντας τὸν Ἀντρέα κατάματα.

— Ναί, ἀλήθεια σᾶς τὸ λέω.

Τὸ ξάστερο πρόσωπο τοῦ παΐδιοῦ κι δὲ τρόπος ποὺ τοῦ μῆλησε, ἔπεισαν τὸν κύριο νὰ τοῦ ἐμπιστευτῇ τὸ ἑκατοστάρικο.

✓ Ο Ἀντρέας ἔφυγε τρεχάτος.

Ο κύριος ἔμεινε ἐπάνω στὸ πεζοδρόμιο καὶ περίμενε. Στὸ μεταξὺ πλησίασε τὴ βιτρίνα κι ἔβλεπε.

Πέρασαν πέντε λεπτά, πέρασαν δέκα κι δὲ οἱ Ἀντρέας ἀκόμη νὰ φανῆ! Ο κύριος ἄρχισε νὰ κουνᾶ τὸ μπαστούνι του νευρικὰ καὶ τὸ πρόσωπό του ἔδειχνε ἀνησυχία. Πέρασαν ἄλλα δέκα λεπτά, τίποτε!

✓ «Κουτός ήμουν νὰ πιστέψω σ' ἓνα παιδί τοῦ δρόμου», ἔλεγε ἀπὸ μέσα του.

Μετὰ μισὴ ὥρα, σὰν ἀπελπίστηκε, πῆρε τὸ δρόμο καὶ τράβηξε γιὰ τὸ σπίτι του.

4. Τὴν ἄλλη μέρα βλέπει δὲ κύριος ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ του ἓνα μικρούλη νὰ τὸν περιμένῃ. Ἔμοιαζε ἀπαράλλαχτα μὲ τὸν μικρό, ποὺ τοῦ εἶχε δώσει τὸ ἑκατοστάρικο, μόνο ποὺ ἦταν μικρότερος ἀπὸ ἐκεῖνον. ✓

Κάποια μεγάλη θλίψη θὰ εἶχε στὴν καρδιά του τὸ παιδί, γιατὶ τὰ μάτια του ἦταν γεμάτα δάκρυα. / 2

— Κύριε, τοῦ εἴπε μὲ ὕφος φοβισμένο, ἐσεῖς εἴστε πων

δώσατε στὸν Ἀντρέα μας χτές τὸ πρωὶ τὸ ἑκατοστάρι-
χο ;

+ Ναί, ἐγὼ εἶμαι, ἀπάντησε ὁ κύριος.

— Νάτα τὰ λεπτά σας, κύριε. Μ' ἔστειλε ὁ Ἀντρέας
μας νὰ σᾶς τὰ δώσω.

— Καὶ πῶς βρῆκες τὸ σπίτι μου, παιδί μου;

— Μ' ἔστειλε ὁ Ἀντρέας στὸ κατάστημα ποὺ σᾶς βρῆκε
χτές καὶ ρώτησα γιατὶ τὸν Ἀντρέα τὸν πάτησε τὸ αὐτοκί-
νητο, εἴπε ὁ μικρὸς χύνοντας πικρὰ δάκρυα.

‘Ο κύριος στάθηκε γιὰ μιὰ στιγμὴ σκεπτικὸς καὶ τὸ
πρόσωπό του ἔδειχνε μεγάλη ταραχή.

Τίστερα πῆρε τὸ παιδί ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τοῦ λέει :

— Πᾶμε, μικρέ μου, στὸ σπίτι σας.

5. Σὲ λίγο μπῆκαν σ' ἔνα στενοδόρμι.

— Εδῶ, κύριε, εἶναι τὸ σπίτι μας, εἴπε τὸ παιδί κι ἔδει-
ξε μὲ τὸ δάχτυλό του ἔνα σκοτεινὸν ὑπόγειο.

Κατέβηκαν τέσσερα πέντε σκαλοπάτια. Σὲ μιὰ γωνιὰ
τοῦ ὑπογείου ἦταν ἔνα ἀχυρένιο στρῶμα. Ἐπάνω στὸ στρῶ-
μα αὐτὸ κειτόταν ἔνα παιδί καὶ στὸ πλάι του παράστεκε
μιὰ φτωχοντυμένη γυναικούλα μὲ τὰ μάτια πρησμένα ἀπὸ
τὸ κλάμα.

‘Ο κύριος γνώρισε ἀμέσως τὸν Ἀντρέα. Τὸ πρόσωπό
του ἦταν κατάγλωμο σὰν τὸ κερί.

Γονάτισε ὁ κύριος κι ἔπιασε τὸ χέρι τοῦ φτωχοῦ παι-
διοῦ, ἔνα χεράκι ξυλιασμένο.

— Εδωσες στὸν κύριο τὰ λεπτά; ρώτησε ὁ Ἀντρέας
τὸν ἀδερφούλη του κι ἡ φωνή του, ἀδύνατη, νόμιζες πῶς
θὰ ἔσβηνε, πρὶν ἀποσώσῃ τὰ λόγια του.

‘Ο καλὸς κύριος ἔσκυψε τότε καὶ φίλησε τὸ μέτωπο

τοῦ παιδιοῦ καὶ μὲ φωνὴ γεμάτη συμπόνια εἶπε στὴ θεία του·

—Θὰ φροντίσω ἔγὼ γι' αὐτὸ τὸ παιδί, γιὰ νὰ γίνη καλά. *Μιὰ στιγμὴ καὶ θὰ ξανάρθω.*

Καὶ ἀνέβηκε βιαστικὸς τὰ σκαλοπάτια.

6. Σὲ λίγο ξαναγύρισε μὲ τὸ αὐτοκίνητο τῶν πρώτων βοηθειῶν. Πῆρε δὲ τὸ παιδί στὴν ἀγκαλιά του καὶ τὸ ἔβαλε προσεκτικὰ μέσα στὸ αὐτοκίνητο.

Υστερα ἀπὸ λίγην δρα δὲ Ἀντρέας ήταν ξαπλωμένος ἐπάνω σ' ἓνα λευκὸ κρεβάτι στὸ νοσοκομεῖο.

‘Η πληγή του βέβαια ήταν βαριὰ κι ὁ κίνδυνος μεγάλος. ‘Αλλὰ οἱ φροντίδες τῶν καλῶν γιατρῶν τὸν ἔσωσαν. *Λ*

‘Εμεινε ἀρκετὲς μέρες στὸ νοσοκομεῖο δὲ Ἀντρέας.

‘Οταν ἔγινε καλὰ καὶ βγῆκε ἀπὸ τὸ νοσοκομεῖο, ὁ καλὸς κύριος δὲν τὸν ἄφησε πιὰ νὰ πουλᾶ σπίδτα. Τὸν ἔστειλε πάλι στὸ σχολεῖο, γιὰ νὰ μάθῃ περισσότερα γράμματα. *Τὸ ίδιο ἔκαμε καὶ γιὰ τὸ Νότη, τὸν ἀδερφὸ τοῦ Ἀντρέα.*

Οὕτε τοὺς ἄφησε νὰ ζοῦν στὸ ίδιο ὑγρὸ καὶ ἀνήλιο ὑπόγειο. Πῆρε τὴ θεία τους τὴ Σταυρούλα οἰκονόμο στὸ πλούσιο σπίτι του καὶ παραχώρησε καὶ γιὰ τοὺς τρεῖς ἓνα μεγάλο προσηλιακὸ δωμάτιο. *Λ*

*Απὸ τότε ἡ θεία Σταυρούλα μὲ τὰ δρφανὰ ἀνεψάκια της ἔζησε εὐχαριστημένη. Τὰ παιδιὰ μεγάλωσαν κι ἔγιναν τίμιοι ἐργάτες καὶ καλοὶ ἀνθρωποι. *Λ**

12. ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ

“Ε! σεῖς, δπου σκορπίζετε τὰ πλούτη στὸν ἀέρα,
τὸ χέρι σας τὸ ἄπονο καὶ ἄσωτο ἀπλῶστε
καὶ δῶστε καὶ στὸν ἄρρωστο καὶ στὴ φτωχὴ μητέρα...
·Ἐλεημοσύνη, χριστιανοί, ἐλεημοσύνη δῶστε!
Ποιός λέει, ποιός, πώς ὅλ' αὐτὰ ποὺ τώρα σεῖς πετᾶτε,
εἴναι δικά σας;... Δύστυχοι, αὐτὸ ποὺ περισσεύει,
εἴναι τῆς χήρας, τ' ὁρφανοῦ καὶ μὴν τὸ σπαταλᾶτε.
·Οποιος τὰ πλούτη του σκορπᾶ, ἀπ' τοὺς φτωχοὺς τὰ κλέβει!
·Ἐλεημοσύνη, χριστιανοί ἀδέρφια ἐλεημοσύνη.
πολλὰ χαρίζει ὁ Θεὸς σ' ἔκεινον, δπου δίνει.

·Α. Παράσχος.

13. ΕΝΑΣ ΦΑΛΑΓΓΙΤΗΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΣΠΑΡΤΗ

1. Ἡ χαρὰ τοῦ Ἀλκιδάμα δὲν περιγράφεται, διαν ἔνα καλοκαιρινὸ πρωὶ ἔσκινησε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα μαζὶ μὲ τὸν πατέρα του καὶ μερικοὺς ἄλλους Σπαρτιάτες γιὰ τὴ Σπάρτη. Πόσον καιρὸ τὴν εἶχε ὀνειρευτῆ αὐτὴ τὴ μέρα!

Ο Ἀλκιδάμας ἦταν ἔνα Σπαρτιατόπουλο, ποὺ ζοῦσε τὸν καιρό, ποὺ οἱ Ἑλληνες πολεμοῦσαν μὲ τοὺς Πέρσες. Φαινόταν, πὼς εἶχε περάσει τὰ δώδεκα χρόνια, ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα μόλις εἶχε κλείσει τὰ δέκα. Σὲ ἔγειροῦσε τὸ ψηλὸ ἀνάστημά του καὶ τὸ γυμνασμένο κορμί του. Ο πατέρας του λεγόταν Δαμάγητος κι εἶχε μείνει χρόνια στὴν Ἀθήνα γιὰ ὑπηρεσία τῆς πατρίδας του, τῆς Σπάρτης.

Ἐτσι ὁ Ἀλκιδάμας δὲ θυμόταν διόλου τὴν πατρίδα

του. "Ηξερε μόνο δ, τι εἶχε ἀκούσει ἀπὸ τὴ μητέρα του καὶ τὸν πατέρα του.

"Οταν ἔστριβαν γιὰ τὴν Ἐλευσίνα, ἐφιξε πίσω του μιὰ τελευταία ματιά. Ἡ Ἀκρόπολη ὑψωνόταν μὲ μεγαλοπρέπεια καὶ τὸ χάλκινο ἄγαλμα τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς ἀστραφτε στὸν ἥλιο καὶ βεβαίωνε τὸ μικρὸν Ἀλκιδάμα, πῶς ἡ θεὰ ἔξακολουθοῦσε νὰ προστατεύῃ τὴν ἀγαπημένη της πόλη.

"Ἐκαμαν ἀρκετοὺς σταθμούς, ὥσπου νὰ φτάσουν στὴ Σπάρτη. Ὁ τελευταῖος σταθμὸς ἦταν ἡ Τεγέα.

2. "Οταν πλησίασαν στὴ Σπάρτη καὶ τὴν εἶδαν ἐπάνω ἀπὸ τοὺς λόφους ν' ἀπλώνεται κάτω στὸν κάμπο, δ Ἀλκιδάμας δὲν παραξενεύτηκε, γιατὶ δὲν εἶχε οὔτε τείχη οὔτε ἀκρόπολη. "Ηξερε ἀπὸ τὸν πατέρα του, πῶς τείχη της ἀνίκητα ἦταν τὰ γενναῖα στήθη τῶν παλικαριῶν της.

Πέρασαν τὴ μικρὴ γέφυρα τοῦ Εύρωτα καὶ μπῆκαν στὴν πόλη.

Τὰ σπίτια ἦταν ἀπλὰ καὶ μικρά. Πολλοὶ Σπαρτιάτες ἔτρεξαν νὰ τοὺς καλοσορίσουν. Στὴν πλατεῖα μάλιστα κάθισαν λίγο μαζὶ μὲ ἔναν διμιλο Σπαρτιατῶν. Ἐντύπωση προένησε στὸν Ἀλκιδάμα δ τρόπος τους. Μόλις μιλοῦσε κανένας γεροντότερος, ἀμέσως σώπαιναν οἱ νεώτεροι κι ἀκουγαν μὲ προσοχὴ καὶ σεβασμό. Ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἤρθε κοντὰ ἔνας ἄλλος γέρος. Φοροῦσε μόνο χιτώνα, δπως δλοι κι ἀκουμπούσε στὸ δραβδί του. Ἀμέσως σηκώθηκαν δλοι καὶ τοῦ ἔδωσαν τὴν πρώτη θέση νὰ καθίση.

3. Τὴν ἄλλη μέρα πολὺ πρωὶ δ Ἀλκιδάμας βγῆκε ἔξω μαζὶ μὲ τὸν πατέρα του. Ἡ μητέρα του, ἡ Ἀγησάνδρη, τὸν φίλησε καὶ τοῦ εἶπε :

«Παιδί μου, ἀπὸ δῶ καὶ μπρός μητέρα σου θὰ εἶναι ἡ Σπάρτη. Θὰ πᾶς ἀπὸ σήμερα μαζὶ μὲ τ' ἄλλα παιδιά της στοὺς στρατῶνες. Καὶ μὴν ἔχνας, πῶς ὁ πατέρας σου νίκησε πάντα στὶς μάχες, ποὺ πῆρε μέρος».

‘Ο ‘Αλκιδάμας ἔφυγε σιωπήλος. Σὲ λίγο ἔφτασαν σ’ ἐναν ἀνοιχτὸ χῶρο. Στὴν ἄκρη ἦταν μιὰ δεντροστοιχία καὶ στ’ ἄλλο μέρος ἔνα γυμναστήριο, ὃπου γυμνάζονταν ἑκατοντάδες παιδιά τῆς Ἰδιας ἡλικίας. Οἱ μικροὶ ἔκαναν στρατιωτικὰ γυμνάσια, σὰν τέλειοι στρατιῶτες. Στὴν Ἀθήνα τὰ παιδιά ἀποτελοῦσαν χορωδίες ἢ χόρευαν στρατιωτικοὺς χορούς, ὅχι δμως μὲ τόση τέχνη κι ἐπιδεξιότητα, σὰν κι αὐτὰ ποὺ ἔβλεπε ὁ ‘Αλκιδάμας.

“Ολα τὰ παιδιά ἦταν ἡλιοκαμένα, λιγνὰ καὶ γρήγορα σὰν πουλιά. Κοίταξε μὲ πόση ταχύτητα ἔκαναν τὰ γυμνάσια. Στὴ στιγμὴ ἐκτελοῦσαν τὰ προστάγματα τοῦ ἀρχηγοῦ, τοῦ φαλαγγάρχη. Πότε πηδοῦσαν μπροστά, προφυλαγμένα κάτω ἀπὸ τὶς ἀσπίδες τους· πότε πρόβαλλαν μεμιᾶς τὰ κοντάρια τους καὶ σχημάτιζαν ἔτσι ἐναν ἀμυντικὸ τοῖχο. Ἡταν φοβερὸ νὰ βλέπης αὐτὸ τὸ θανατηφόρο τοῖχο. Τώρα καταλάβαινε γιατί ἦταν περιττὰ τὰ τείχη κι ἡ ἀκρόπολη.

Ξαφνικὰ σταματοῦσαν, γύριζαν πίσω κι ἔτρεχαν δλα μαζὶ μὲ μεγάλη ἀταξία. Στὸ τέλος δμως τοῦ γηπέδου σταματοῦσαν κάνοντας μεταβολή.

Καὶ νά! τὸ κάθε παιδί βρισκόταν στὴ θέση του καὶ πρόβαλλε τὸ κοντάρι του. ‘Ο ‘Αλκιδάμας δὲν μποροῦσε νὰ κρύψῃ τὸ θαυμασμό του γιὰ τὴν τελειότητα, ποὺ γίνονταν οἱ ἀσκήσεις.

Σὲ λίγο μέσα σ’ αὐτὲς τὶς φάλαγγες θὰ ἔμπαινε κι ὁ ‘Αλκιδάμας. Τ’ ὅνειρό του νὰ γίνη φαλαγγίτης στὴ Νεολαία τῆς Σπάρτης ἀλήθευε. //

4. Ό 'Αλκιδάμας μπῆκε ἀμέσως στὴ γραμμὴ καὶ τὰ γυμνάσια ἄρχισαν. Ἡταν πολὺ σκληρότερα ἀπὸ δ, τι τὰ φανταξόταν. Τ' ἄλλα παιδιὰ ἥταν πιὸ γυμνασμένα. Ἐτσι, δταν πηδοῦσε ἐμπρός, τὸ πήδημα τοῦ 'Αλκιδάμα ἥταν πιὸ μικρὸ ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα. Ὅταν πάλι ἔκαναν ἔφοδο, τὸν πρόφταιναν καὶ μιὰ φορὰ τὸν ἔριξαν κάτω.

Μὰ δ 'Αλκιδάμας τὸ πῆρε ἀπόφαση νὰ τὰ μάθῃ καλὰ τὰ γυμνάσια. Ὁλη τὴν ὁρα στριφογύριζαν μέσα στὸ μυαλό του τὰ λόγια τῆς μητέρας του.

Στὸ τέλος δ ἀρχηγὸς πρόσταξε:

— Στὸν Εὔρωτα !

Στὴν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ Εὔρωτα τὰ παιδιὰ σκόρπισαν κι ἔκοβαν καλάμια μὲ τὰ χέρια τους χωρὶς κανένα ἐργαλεῖο καὶ μάζευαν βοῦρλα. Ὅταν ἔκοψαν ἀρκετά, τὰ κουβάλησαν στοὺς στρατῶνες.

Γιὰ δεῖπνο εἶχαν τὰ παιδιὰ λίγο σιταρένιο ξερὸ ψωμὶ καὶ μιὰ μαύρη σούπα, τὸ μέλανα ζωμό, δπως τὸν ἔλεγαν. Ὅστερα κοιμήθηκαν ἐπάνω στὰ καλάμια, ποὺ εἶχαν κόψει. Ἐτσι κοιμήθηκαν ὅλοι κι δ ἀργηγός τους. Γιὰ τὸ μεγαλεῖο τῆς πατρίδας τους ἔπρεπε νὰ μάθουν νὰ ὑποφέρουν ὅλες τὶς στερήσεις. ↴

5. Τὴν ἄλλη μέρα δ 'Αλκιδάμας ρώτησε τοὺς ἄλλους:

— Πότε πηγαίνουν τὰ παιδιὰ στὰ σπίτια τους;

— Σπίτι; δὲν πηγαίνομε σπίτι. Δὲν εἴμαστε πιὰ μωρά.

Τώρα εἴμαστε στοὺς στρατῶνες, τοῦ ἀπάντησαν καὶ γέλασαν μαζί του.

Ὅταν δμως ἀργότερα τὰ παιδιὰ ἔπεσαν στὸν Εὔρωτα, δ 'Αλκιδάμας τοὺς ξεπέρασε ὅλους στὸ κολύμπι γιατὶ στὴν 'Αθήνα εἶχε γίνει πολὺ δυνατὸς στὰ θαλασσινὰ γυμνάσια.

Τὰ παιδιὰ τὸ πρόσεξαν τὸ κατόρθωμα τοῦ Ἀλκιδάμα καὶ τοῦ ἔδειξαν ἐκτίμηση. Τὴν ἵδια μέρα μάλιστα ἔνα ἀπὸ τὰ παιδιά, ὁ Λαοδάμας, τοῦ χάρισε ἔνα κοντάρι. Τοῦτο ἦταν μεγάλο δεῖγμα φιλίας.

6. Τὴν τρίτη μέρα ὁ λόχος τοῦ Ἀλκιδάμα πήγε μὲ τὰ μεγαλύτερα παιδιὰ στὰ δάση τοῦ Ταῦγέτου νὰ κυνηγήσουν ἄγριογούρουνα.

‘Ο Ταῦγετος εἶναι πολὺ ἄγριο καὶ ἀπότομο βουνό, πιὸ ψηλὸ ἀπὸ τὰ βουνὰ τῆς Ἀθήνας. Περοῦσαν ἀπὸ πυκνὲς τοῦφες θάμνων, ποὺ φαίνονταν πώς δὲν εἶχε ἔαναπεράσει ἀπὸ ἐκεῖ ἄνθρωπος. ‘Υπῆρχαν ἀπότομες πλαγιές, ποὺ γιὰ νὰ σκαρφαλώσουν, ἔπρεπε νὰ πιάνῃ ὁ ἔνας τὸ χέρι τοῦ ἄλλου καὶ νὰ τὸν τραβᾶ.

Κάποτε τὰ σκυλιὰ ἀρχισαν νὰ τρέχουν ἐδῶ κι ἐκεῖ μὲ τὶς μύτες στὸ χῶμα καὶ νὰ γαβγίζουν ἀνυπόμορνα.

—Βρῆκαν τὰ γουρούνια, φώναξαν τὰ παιδιὰ κι ἔτρεξαν ἀπὸ κοντά.

Τί ἔξοχο θέαμα γιὰ τὸν Ἀλκιδάμα, νὰ βλέπῃ τὸ μεγάλο θηρίο νὰ τρέχῃ ἀνάμεσα ἀπὸ θάμνους τόσο γρήγορα! “Επει-
τα τὸ ἄγριογούρουνο σὲ μιὰ χαράδρα γύρισε ἔαφνικὰ πίσω κι ἔπεσε ἐπάνω στὰ σκυλιά. Ἀλήθεια, τί φοβερὰ δόντια ποὺ εἶχε!

‘Ο ἀρχηγός τους δμως πήδησε μπροστὰ καὶ χτύπησε μὲ τὸ κοντάρι του τὸ ἄγριογούρουνο κατάστηθα. Κι οἱ ἄλλοι ἔκαμαν τὸ ἵδιο καὶ τὸ φοβερὸ θηρίο κυλίστηκε νεκρό.

7. Αὐτὸ τὸ βράδυ ὁ λόχος τοῦ Ἀλκιδάμα δὲν ἔαναγύ-
ρισε στοὺς στρατῶνες. “Εμεινε ἔξω στὸ ὑπαιθρο. “Αναψαν

μεγάλη φωτιὰ κι οἱ δοῦλοι ἔκοψαν τὸ ἀγριογούρουνο, πέρασαν τὰ κομμάτια στὶς σοῦβλες καὶ τὶς ἔβαλαν στὴ φωτιά. Ὁλα τὰ παιδιὰ ἔφαγαν ἐκεῖνο τὸ βράδυ μὲ πολλὴν ὅρεξη.

‘Ο ‘Αλκιδάμας δὲν ἔχασε ποτὲ αὐτὴ τὴν νύχτα. Τὴν ἔκανε ἀλησμόνητη ὁ δροσερὸς καὶ μυρωμένος ἀέρας, ἡ ὅμιορφη φωτιὰ μέσα στὸ σκοτεινὸ δάσος καὶ τὸ θέαμα τοῦ Ταῦγέτου, ποὺ ὑψώνε τὴν κορυφή του ώς τ’ ἄστρα. Μὰ πάνω ἀπ’ ὅλα τὸν ἔκανε ὑπερήφανο τὸ συναίσθημα, πῶς μεγάλωσε πιά, ἔγινε ἄντρας.

Τὴν νύχτα ἔκεινη ὅλα τὰ παιδιὰ κοιμήθηκαν χάμω στὸ χῶμα, ἐνῶ γύρω ἔαγρυπνοῦσαν τὰ σκυλιά.

8. Πέρασαν χρόνια ἀπὸ τότε. ‘Ο ‘Αλκιδάμας μεγάλωσε πιὰ κι ἔγινε ἄντρας πραγματικός. Στὰ γυμνάσια εἶχε γίνει ὁ πρῶτος ἀπὸ τὰ παιδιὰ τῆς ἡλικίας του. Τὰ ἔπερνοῦσε στὸ πήδημα, στὸ λιθάρι καὶ στὸ κοντάρι. Μὰ ἔκει ποὺ εἶχε φτερά, ἥταν τὸ τρέξιμο. ‘Ελαβε μέρος στοὺς ‘Ολυμπιακοὺς ἀγῶνες καὶ νίκησε στὸ τρέξιμο δυὸ φορές. Ὁλοι οἱ ‘Ελληνες τὸν ζητωκραύγασαν καὶ τ’ ὄνομα τῆς Σπάρτης δοξάστηκε στὸ στάδιο τῆς ‘Ολυμπίας.

Τί ώραῖος ποὺ ἥταν, ὅταν τοῦ φοροῦσαν τὸ στεφάνι τοῦ νικητῆ! Γιατὶ ὁ ‘Αλκιδάμας μὲ τὰ γυμνάσια εἶχε κάμει ὅμιορφο σῶμα. Μαῦρα μάτια καὶ μαῦρα μαλλιά, ώραῖο κεφάλι, πλατὺ στῆθος καὶ ψηλοὺς ὕμους, χέρια καὶ πόδια δυνατὰ κι εὐκίνητα. Πόσο τὸν καμάρωνε ὁ πατέρας του!

Εἶχε λάβει μέρος σ’ ὅλες τὶς μάχες καὶ πρῶτος εἶχε ἀνεβῆ τὰ τείχη σὲ πολλὰ κάστρα. Ἡ μητέρα του τοῦ ἔδινε

γελαστή καὶ περήφανη κάθε φορὰ τὴν ἀσπίδα, γιατὶ ἦξερε, πῶς θὰ τῇ φέρῃ πάντα νικητής.

Ολοι τὸν καμάρωναν στὴ Σπάρτη γιὰ τὴν ἀνδρεία του καὶ τοὺς καλούς του τρόπους στοὺς μεγαλυτέρους του. Κι οἱ μητέρες ἔλεγαν στὰ παιδιά τους:

— Νὰ γίνετε σὰν τὸν Ἀλκιδάμα.

Αργότερα δὲ Ἀλκιδάμας διηγόταν, πῶς σὲ ὅλη του τὴ ζωὴ ὁδηγό του εἶχε τὰ πρῶτα ἔκεινα λόγια τῆς μητέρας του:

«Παιδί μου, ἀπὸ τώρα καὶ πέρα μητέρα σου θὰ εἶναι ἡ Σπάρτη. Καὶ μὴν ἔχηνᾶς, πῶς δὲ πατέρας σου νίκησε πάντα στὶς μάχες, ποὺ πῆρε μέρος».

14. ~~ΠΩΣ~~ ΠΗΡΕ Τ' ΟΝΟΜΑ ΤΗΣ Η ΑΘΗΝΑ

1. Τὸν παλιὸν καιρὸν κοντὰ στὸν Ἰλισὸν εἶχε χτιστῆ ἔνα χωριουδάκι. Στὴν ἀρχὴν ἦταν χωρὶς ὄνομα καὶ ἄγνωστο. Οἱ κάτοικοί του δμως ἦταν παλικάρια καὶ πολὺ ἔξυπνοι κι εἶχαν γι' ἀρχοντά τους τὸν Ἐρεχθέα.

Ο Ζεύς, σὰν παντογνώστης ποὺ ἦταν, γνώριζε, πῶς τὸ χωριουδάκι αὐτὸν θὰ γινόταν μιὰ μέρα ἡ πιὸ δοξασμένη πολιτεία τοῦ κόσμου καὶ τὸ εἶπε στοὺς ἄλλους θεούς.

Οταν τὸ ἄκουσαν οἱ ἄλλοι θεοί, ἥθελαν δὲ καθένας νὰ δώσῃ στὸ χωριὸ τοῦ Ἐρεχθέα τὸ δικό του ὄνομα. Ο Ζεὺς δμως ἀποφάσισε μονάχα δυὸ θεοὶ ν' ἀγωνιστοῦν μεταξύ τους, γιὰ νὰ δώσουν τ' ὄνομά τους στὸ νεόχτιστο χωριό· γιατὶ οἱ κάτοικοί του δυὸ τέχνες ἦξεραν καλύτερα:

νὰ φτιάνουν γερὰ καράβια, γιὰ νὰ ταξιδεύουν στὴ θάλασσα καὶ ὡραῖα ἄγγεῖα καὶ ἀγάλματα γιὰ τοὺς ναοὺς τῶν θεῶν. "Ετσι ἔμεινε ν' ἀγωνιστοῦν δὲ Ποσειδώνας, δὲ θεὸς τῆς θάλασσας καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, ποὺ προστάτευε τὶς τέχνες.

2. Τὴ μέρα ποὺ πρόσταξε δὲ Ζεύς, ἥρθαν δὲ οἱ θεοὶ καὶ κάθισαν σὲ χρυσοὺς θρόνους κοντὰ στὴν ὅχθη τοῦ Ἱλισοῦ. Ψηλότερα ἀπὸ δὲ οὐς ἦταν δὲ θρόνος τοῦ Δία. Στὸ πλάι του εἶχε καθίσει ἡ Ἡρα, ἡ μεγάλη θεά. Παρέκει ἦταν δὲ Ἀπόλλωνας μὲ χρυσὴ λύρα στὸ χέρι, κοντά του ἡ ἀδερφή του ἡ Ἄρτεμη μὲ τόξο καὶ σαΐτες, ἔτοιμη γιὰ κυνήγι.

Πίσω τους καθόταν ἡ Ἀφροδίτη, ἡ θεὰ τῆς ὁμορφιᾶς, δὲ Ἄρης, δὲ ἀτρόμητος θεὸς τοῦ πολέμου καὶ ἡ Δήμητρα, ἡ θεὰ τῆς γεωργίας, αὐτὴ ποὺ ἔμαθε τοὺς ἀνθρώπους νὰ σπέρνουν καὶ νὰ θερίζουν τὸ σιτάρι. Ἐκεῖ ἦταν καὶ δὲ Πλούτωνας, δὲ θεὸς τοῦ Ἄδη καὶ δὲ Ἡφαιστος, δὲ θεὸς τῆς φωτιᾶς. Πίσω ἀπὸ τὸν Δία καθόταν δὲ Ἐρμῆς μὲ τὰ φτερωτά του πόδια.

3. Μέσα σ' ἐκείνη τὴ συνέλευση ἡ Ἀθηνᾶ καὶ δὲ Ποσειδώνας στέκονταν ἀμίλητοι καὶ περίμεναν τὸν Δία ν' ἀποφασίσῃ. Η Ἀθηνᾶ κρατοῦσε στὸ δεξὶ της χέρι τὸ ἀνίκητο δόρυ της στὸ χέρι τοῦ Ποσειδώνα ἔλαμπε ἡ τρίαινά του, ποὺ κάνει τὴ θάλασσα νὰ τρέμῃ. Τότε εἶπε δὲ Ζεύς:

— "Οποιος ἀπὸ τοὺς δύο θεοὺς θὰ κάμη νὰ βγῆ ἀπὸ τὴ γῆ τὸ δῶρο, τὸ πιὸ χρήσιμο στοὺς κατοίκους τῆς Ἀττικῆς, αὐτὸς θὰ δώσῃ τὸ δικαίωμα του στὸ χωρὶ τοῦ Ἐρεχθέα.

Αμέσως σηκώθηκε ὁ Ποσειδώνας καὶ μὲ τὴν τρίαινά του χτύπησε δυνατὰ τὸ χῶμα. Τότε εὐθὺς ἀναταράχτηκε ἡ γῆ καὶ μέσα ἀπὸ τὰ σπλάχνα τῆς τινάχτηκε ἔνα πεντάμορφο ἄλογο, ἄσπρο σὰν τὸ χιόνι.

Οἱ θεοὶ τὸ κοίταζαν μὲ θαυμασμό.

Ἡ χαίτη του ἀνέμιζε στὸν ἀέρα, τὰ μάτια του ἔλαμπαν καὶ τὰ γοργά του πόδια ἐτοιμάζονταν νὰ πηδήσουν καὶ νὰ τρέξουν.

4. Ἡ Ἀθηνᾶ ἀτάραχη ἔσκυψε ἥσυχα στὴ γῆ, τὴν ἔσκαψε λίγο μὲ τὸ ἀριστερό της χέρι κι ἔριξε στὸ μικρὸ λάκκο ἔνα μικρὸ σπόρο, ποὺ κρατοῦσε στὸ δεξῖ της χέρι. Δὲν ἔλεγε τίποτε, μόνο μὲ χαμόγελο στὰ χείλη κοίταζε τοὺς ἄλλους θεούς.

Καὶ νά, ἀμέσως φυτρώνει ἀπὸ τὴ γῆ ἔνα μικρὸ βλαστάρι, ποὺ μεγαλώνει στὴ στιγμὴ καὶ γίνεται δέντρο μεγάλο μὲ κορμό. Καὶ στὴ στιγμὴ γεμίζει μὲ κλαδιά, κλωνιά καὶ φύλλα, ποὺ ἔλαμπαν σὰν ἀσήμι. Τὸ δέντρο δὲν καὶ μεγάλωνε καὶ τὰ κλαδιά του ἔγερναν φορτωμένα ἀπὸ καρποὺς πρασινωπούς, καρποὺς γεμάτους χυμό.

— Πατέρα Δία, λέει τότε ἡ Ἀθηνᾶ· αὐτὸ εἶναι τὸ δῶρο μου. Τὸ ἄλογο τοῦ Ποσειδώνα θὰ κάμη αὐτὸν τὸ λαὸν ἀγαπήση τὸν πόλεμο καὶ τὰ αἴματα. Τὸ δῶρο τὸ δικό μου, ἡ ἐλιά, θὰ εἶναι σημεῖο τῆς εἰρήνης, τῆς ἥσυχίας καὶ τῆς εὔτυχίας.

5. Τότε δῆλοι οἱ ἀθάνατοι θεοὶ φώναξαν μὲ μιὰ φωνή:

— Τὸ δῶρο τῆς Ἀθηνᾶς εἶναι τὸ καλύτερο. Καὶ τὸ χωριὸ αὐτό, ποὺ μιὰ μέρα θὰ γίνη ἡ πιὸ δοξασμένη πολιτεία τοῦ κόσμου, θὰ πάρῃ τὸ δνομα τῆς Ἀθηνᾶς.

Ἐτοι πῆρε τ' ὄνομά της ἡ Ἀθήνα.

Ἡ θεὰ ἀπὸ τότε προστάτευε τὴν ἀγαπημένη της χώρα.

Οἱ Ἀθηναῖοι τῆς ἔχτισαν στὴν Ἀκρόπολη ἕνα λαμπρότατο ναό, τὸν Παρθενώνα καὶ γιὰ τιμὴ τῆς γιόρταζαν κάθε χρόνο τὰ Παναθήναια. X

15. Η ΑΘΗΝΑ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Χαρὰ σ' ἔσε, χώρα λευκὴ καὶ χώρα εὐτυχισμένη !
 Καμιὰ χώρα σ' δλη τὴ γῆ, καμιὰ στὴν οἰκουμένη
 δὲν ἥβρε τέτοιο φυλαχτὸ σὰν τὸ δικό μου μάτι.
 'Απ' ἄλλες χῶρες πέρασα γοργὰ γοργὰ τρεχάτη
 καὶ μ' εἶδαν τῆς Ἑλλάδας μου τ' ἀγαπημένα μέρη
 σὰν ἄνεμο καὶ σὰν ἀιτὸ καὶ σύννεφο κι ἀστέρι.
 "Ομως σ' ἔσε τὸ θρόνο μου αἰώνια θεμελιώνω
 καὶ ὁίζωσ' ἡ ἀγάπη μου στὰ χώματά σου μόνο.

Κ. Παλαμάς.

16. ΕΠΑΝΩ ΣΤΟΝ ΠΑΡΘΕΝΩΝΑ ΣΤΑ 438 π.Χ.

1. Πλησίαζε ἡ μέρα τῆς πομπῆς τῶν Παναθηναίων. Αὔτη τὴ χρονιὰ — 438 π.Χ. — ἡ μεγάλη γιορτὴ τῶν Ἀθηνῶν θὰ εἴχε ἔξαιρετικὴ λαμπρότητα, γιατὶ θὰ γίνονταν τὰ ἐγκαίνια τοῦ νέου μαρμάρινου ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς, ποὺ εἴχε κτίσει ὁ Περικλῆς ἐπάνω στὴν Ἀκρόπολη μὲ τὰ συμμαχικὰ χρήματα.

"Υστερ' ἀπὸ τόσων χρόνων ἔργασία ὁ λαμπρὸς ναός, ἔργο τῶν ἀρχιτεκτόνων Ἰκτίνου καὶ Καλλικράτη, ἦταν ἔτοιμος νὰ παραδοθῇ στὴ λατρεία τῆς θεᾶς, ποὺ εἴχε σώσει τόσες φορὲς τὴν ἀγαπημένη τῆς πόλη ἀπὸ τοὺς βαρβάρους.

Καὶ πρώτη φορὰ τώρα τὰ διαλεχτὰ κορίτσια τῶν Ἀθηνῶν θὰ ἔφερονταν τὸν πέπλο τῆς θεᾶς, ποὺ εἴχαν ύφαντει, σὰν πάντα, μὲ τὰ χέρια τους στὸ νέο χρυσελεφάντινο ἄγαλμα τῆς

Αθηνᾶς, ποὺ τὸ εἶχε ἐργαστῇ μὲ τὴν ἀφθαστη τέχνη του δ γλύπτης Φειδίας.

Οἱ Ἀθηναῖοι, ποὺ κοίταζαν ν' ἀστράφτη ἀπὸ τὸ μάρμαρο καὶ τὸ χρυσάφι ψηλὰ ἐπάνω στὴν κορυφὴ τοῦ βράχου τῆς Ἀκρόπολης δέ νέος ναός, δὲν ἔβλεπαν πότε νὰ φτάσῃ ἡ μέρα, ποὺ δὲ Περικλῆς, τριγυρισμένος ἀπὸ τὸν Ἰκτίνο, τὸν Καλλικράτη, τὸ Φειδία καὶ τοὺς ἀρχοντες τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς πομπῆς τῶν Παναθηναίων, θὰ παράδινε τὸ θαυμαστὸ ναὸ στοὺς Ἱερεῖς τῆς θεᾶς καὶ θὰ ἔκανε τὴν πρώτη θυσία στὸ βωμό της.

2. Τὴν παραμονὴ τῆς μεγάλης μέρας στὸ σπίτι τοῦ Ἰκτίνου, ποὺ βρισκόταν σὲ μικρὴ ἀπόσταση κάτω ἀπὸ τὸ βράχο τῆς Ἀκρόπολης, εἶχαν μαζευτῆ δὲ Καλλικράτης, δὲ Φειδίας καὶ ἄλλοι, νέοι ἀρχιτέκτονες καὶ γλύπτες, μαθητές τους, ποὺ εἶχαν ἐργαστῇ στὰ ἐργαστήριά τους, παίρνοντας μαθήματα τῆς τέχνης τους ἀπὸ τοὺς μεγάλους δασκάλους τους. Καὶ οἱ νέοι αὐτοὶ τεχνίτες ἥταν ὑπερήφανοι ποὺ εἶχαν βάλει κι αὐτοὶ ἔνα λιθάρι, γιὰ νὰ γίνη τὸ μαρμαρένιο αὐτὸ θαῦμα, ποὺ δημοιό του δὲν εἶχε ἰδῆ ἀκόμη δὲ σόμος.

Ἄπὸ ἔκεī — ἥταν μιὰ ἀπὸ τὶς ὡραῖες ἡλιόλουστες μέρες, ποὺ εἶχε χαρίσει δὲ Ἀπόλλωνας στὶς γιορτὲς τῆς ἀδερφικῆς του θεᾶς — ὅλη ἡ συντροφιὰ θὰ ἔκεινοῦσε γιὰ τὴν Ἀκρόπολη. Οἱ λαμπροὶ τεχνίτες πήγαιναν νὰ φέξουν μιὰ τελευταία ματιὰ στὸ ἐργο τους καὶ νὰ τοῦ δώσουν, ἀν ἥταν πουθενὰ ἀνάγκη, τὸ τελευταῖο χάιδεμα τῆς σμίλης, ποὺ τὸ παραδώσουν στὴν πόλη.

3.— Νάρθωμε κι ἐμεῖς μαζί, θεῖε; ζώτησε δὲ μικρὸς Ἐρμόλαος, δὲ ἀνιψιὸς τοῦ Ἰκτίνου, ποὺ ἔπαιξε τὰ κότσια στὴ

μεσιανὴ αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ μαζὶ μὲ ἄλλα παιδιὰ τῆς ἡλικίας του.

— Νάρθετε, παιδί μου, τοῦ εἶπε ὁ Ἰκτίνος, χαῖδεύοντάς του τὰ δλόσγουρα μαλλιά. Γιὰ σᾶς δουλεύαμε ἐμεῖς τόσα χρόνια. Ἐμεῖς θὰ περάσωμε, ἄλλὰ ὁ Παρθενώνας θὰ μείνη. Καὶ μέσα στοὺς αἰῶνες, ποὺ θὰ περάσουν ἀπὸ πάνω του, πολλὲς γενεὲς παιδιῶν, σὰν καὶ σᾶς, ποὺ θάρχωνται στὸν κόσμο, μαζὶ μὲ τὸν ἥλιο, ποὺ θὰ πρωτοβλέπουν, θὰ βλέπουν ἔκει ψηλὰ καὶ τὸν Παρθενώνα.

Τὰ παιδιὰ χαρούμενα ἀφησαν τὰ κότσια κι ἀσχισαν νὰ ἔτοιμάζωνται, γιὰ ν' ἀνεβοῦν μαζὶ μὲ τοὺς μεγάλους στὴν Ἀκρόπολη.

4. — Θὰ ἴδοῦμε καὶ τὸν Ἐριχθόνιο; φότησε φοβισμένος δι μικρότερος ἀπ' δλους, δι Ἐρμείας, ποὺ εἶχε ἀκούσει ἀπὸ τὴν μητέρα του γιὰ τὸ στοιχεῖο αὐτὸ τῆς Ἀκρόπολης, πῶς ἦταν σὰ μεγάλο φίδι καὶ κατοικοῦσε κάτω ἀπὸ τὴν γῆ.

— Γιατί τὸν φοβᾶσαι τὸν Ἐριχθόνιο, Ἐρμεία; τοῦ εἶπε δι Ἐρμόλαος. Αὐτὸς εἶναι καλὸ στοιχεῖο. Δὲν πειράζει.

— Μὰ ἐγὼ εἶχα ἀκούσει — εἶπε ἔνα ἄλλο παιδί, δι Δεξιλεως — δτι δι Ἐριχθόνιος εἶχε φύγει ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη.

— Ἐχεις δίκιο — τοῦ εἶπε τότε δι Ἐρμόλαος, ποὺ σὰ μεγαλύτερος τὰ ἤξερε δλ' αὐτά. Ὁταν ἔφυγε ἡ Ἀθηνᾶ ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη καὶ κατέβηκε στὰ καράβια, γιὰ νὰ διώξῃ τοὺς βαρβάρους ἀπὸ τὴν Σαλαμίνα, εἶχε πάει μαζὶ της κι δι Ἐριχθόνιος, ποὺ τὴν ἀκολουθοῦσε πάντα. Ἀπ' αὐτὸ μάλιστα κατάλαβαν οἱ Ἀθηναῖοι, πῶς εἶχε φύγει κι ἡ Ἀθηνᾶ

καὶ κατέβηκαν δλοι στὰ «ξύλινα τείχη» νὰ πολεμήσουν τὸν ἔχθρο καὶ νὰ σώσουν τὴν Ἀθήνα. Ὅτερα δμως ποὺ γύρισε ἡ Ἀθηνᾶ στὸ ναό της, γύρισε κι ὁ Ἐριχθόνιος μαζί της.

— Καὶ πῶς τὸ κατάλαβαν, πὼς εἶχε φύγει ὁ Ἐριχθόνιος; ζώτησε πάλι ὁ μικρός, ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ βγάλῃ ἀπὸ τὸ νοῦ του τὸ τρομερὸ φίδι.

— Δὲν ἦταν δύσκολο νὰ τὸ καταλάβουν, τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ Ἐρμόλαος. Ὅταν εἶδαν οἱ ιερεῖς, πὼς ἡ μελόπιτα ποὺ τοῦ ξύμωναν οἵ γυναικες καὶ τοῦ τὴν πήγαιναν γιὰ τροφή του, ἔμεινε ἀφάγωτη, κατάλαβαν, πὼς τὸ φίδι δὲν ἦταν ἐκεῖ, γιὰ νὰ τὴ φάη. Καὶ εἰδοποίησαν τότε, δτι τὸ ίερὸ φίδι εἶχε φύγει ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη.

— Καλύτερα νὰ μὴν ξαναγυρίση, εἴπε τότε ὁ μικρός.

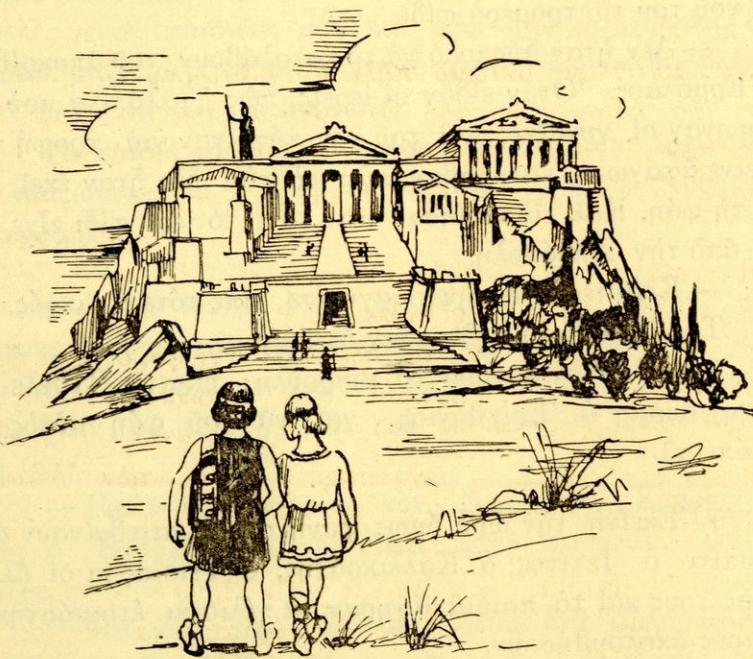
Τὰ ἄλλα παιδιὰ ἔσκασαν στὰ γέλια.

— Εἶδες τὸν πονηρὸ τὸ μικρούλη; εἴπαν. Ἡθελε νὰ λείπῃ ἀκόμη ὁ Ἐριχθόνιος, γιὰ νὰ τοῦ φάη αὐτὸς τὴ μελόπιτα.

5. Ἐκείνη τὴν ὥρα δμως φάνηκαν νὰ κατεβαίνουν ἀπὸ τὸ σπίτι ὁ Ἰητίνος, ὁ Καλλικράτης, ὁ Φειδίας κι οἱ ἄλλοι φίλοι τους καὶ τὰ παιδιὰ ἄφησαν τὰ γέλια κι ἐτοιμάστηκαν νὰ τοὺς ἀκολουθήσουν.

Σὲ λίγο μέσα στὸ δροσερὸ φῶς τῆς ἀνοιξιάτικης μέρας μὲ τὶς αὔρες τοῦ Φαλήρου, ποὺ ἔφταναν γλυκόπνοες ἀπὸ τὰ γλαυκότατα νερά, ποὺ χρύσωνε ἀντίκρυ τους στὸ βάθος τοῦ ὁρίζοντα ὁ ἥλιος, ἡ συνοδεία, μπροστὰ οἱ μεγάλοι καὶ πίσω τὰ παιδιά, περνοῦσαν τὰ Προπύλαια κι ἔφταναν στὸν Παρθενώνα. Τί θαῦμα ἦταν ἐκεῖνο! Στάθηκαν δλοι καὶ τὸ κοίταζαν, σὰ νὰ μὴν εἶχε βγεῖ ἀπὸ χέρια ἀνθρώπων. Οἱ σαραν-

ταέξι του κολόνες ύψωνονταν λευκὲς καὶ λυγερὲς κι ἀνάλαφρες μέσα στὸ φῶς μὲ τὰ κομψὰ κιονόκρανα. Βαστοῦσαν τὰ ὠραῖα ἀετώματα, τὶς μετόπες, τὰ ἐπιστύλια, τὰ διαζώματα. "Ολ' αὐτὰ ἦταν σκαλισμένα καὶ ἴστορημένα ἀπὸ χέρια ἐπιδέ-

ξιου τεχνίτη, στολισμένα μὲ ἀγάλματα καὶ ἀνάγλυφα χρωματιστά. Τὰ λαμπρά τους χρώματα λαμποκοποῦσαν κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο, μέσα στὶς ἀστραπὲς τοῦ λευκοῦ μαρμάρου τῆς Πεντέλης.

6. Τὰ παιδιά δὲ χόρταιναν νὰ ρωτοῦν καὶ νὰ μαθαίνουν. Στὸ ἀνατολικὸ ἀέτωμα ἦταν ἴστορημένη ἡ γέννηση τῆς Ἀθηνᾶς, ποὺ βγῆκε ὀπλισμένη μὲ δόρυ, ἀσπίδα καὶ περικεφαλαία ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ Δία. Ὁ Ἡφαιστος εἶχε σκίσει μὲ ἔνα πελέκι τὸ κεφάλι τοῦ Θεοῦ, ἡ Ἀθηνᾶ ἦταν δίπλα του πάνοπλη κι ὀλόγυρα οἱ ἄλλοι θεοὶ κοίταζαν τὸ παράξενο θαῦμα.

Στὸ δυτικὸ ἀέτωμα πάλι ἦταν ἴστορημένη ἡ φιλονικία τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Ποσειδώνα, ποιὸς νὰ πάρῃ δικῆ του τὴν Ἀττική. Καὶ γύρω πάλι ἄλλοι θεοὶ καὶ ἥρωες παρακολουθοῦσαν τὴν φιλονικία τῶν δύο θεῶν.

Στὶς μετόπες πάλι ἦταν ἴστορημένοι οἱ πόλεμοι θεῶν καὶ γιγάντων, οἱ Λαπίθες, ποὺ πολεμοῦσαν μὲ τοὺς Κενταύρους, δπως καὶ ἄλλοι πόλεμοι.

Ἄλλὰ τ' ὧραιότερο ἀπ' ὅλα ἦταν ἡ ζωφόρος, ποὺ ἔζωνε ὀλόγυρα σὰν πλατιὰ λουρίδα τοὺς τέσσερεις τοίχους τοῦ ναοῦ. Ἐπάνω σ' αὐτὴν ἦταν ἴστορημένη σὲ συνέχεια μὲ λαμπρὰ ἀνάγλυφα ἡ μεγαλύτερη γιορτὴ τῶν Ἀθηνῶν, ἡ πομπὴ τῶν Παναθηναίων.

7. Ὁ Φειδίας, ὑπερήφανος γιὰ τὸ ἔργο του, προχωρώντας στὸ πλευρὸ τοῦ Ἰκτίνου δὲ χόρταινε νὰ τὸ κοιτάζῃ. Ἔταν ἐκεῖ ἐπάνω ἡ Ἀθηνᾶ, ὁ Ζεύς, ἡ Ἡρα κι οἱ ἄλλοι θεοί, ποὺ εἶχαν ἔρθει νὰ λάβουν μέρος στὴ γιορτὴ καὶ τὴ θυσία καὶ στὴ μέση τους ἦταν ἴστορημένη ἡ παράδοση τοῦ πέπλου. Ἡ παράσταση αὐτὴ ἔπεφτε ἐπάνω ἀπὸ τὴν κυρία εἰσοδο τοῦ ναοῦ στὴν ἀνατολικὴ πλευρά.

Στὶς ἄλλες πλευρὲς τοῦ διαζώματος ἦταν ἴστορημένοι ἄντρες νέοι καὶ γεροντότεροι μὲ μακριὰ ἵματια, ἀκουμπημένοι ἐπάνω σὲ βακτηρίες καὶ μιλοῦσαν μεταξύ τους.

"Αλλοι πάλι εἴφιπποι σὲ περήφανα ἄλογα προχωροῦσαν καλπάζοντας κι ἄλλοι ἐπάνω σὲ ἄρματα, ποὺ τὰ ὀδηγοῦσαν. "Αλλοι ἔπειτα ὀδηγοῦσαν γιὰ τὴ θυσία βόδια, ποὺ δὲν ἥθελαν νὰ προχωρήσουν, σὰ νὰ καταλάβαιναν τὴ μοῖρα τους. "Αλλοι κουβαλοῦσαν ἀγγεῖα γεμάτα μὲ κρασὶ καὶ ἄλλοι ἔπαιξαν τὸν αὐλό.

Κι ἔπειτα οἱ σεμνὲς παρθένες μὲ τοὺς πολύπτυχους χιτῶνες, ποὺ κρατοῦσαν ίερὰ σκεῦη ἢ στέκονταν ἀκίνητες, σὰ θαμπωμένες ἀπὸ τὸ λαμπρὸ θέαμα.

Νόμιζε κανείς, πὼς ἡ ὁραία πομπή, κομματιαστὰ ίστορημένη ἀπὸ τὸν τεχνίτη, εἶχε ζωντανέψει ἐπάνω στὸ μάρμαρο.

Τὰ παιδιὰ ὅμως μὲ περισσότερη λαχτάρα κοίταζαν τοὺς καβαλάρηδες. Δὲν ἔβλεπαν τὴν ὁρα, πότε νὰ γίνουν κι αὐτοὶ ἔφηβοι καὶ νὰ καβαλικέψουν τὰ περήφανα ἄτια καὶ νὰ λάβουν μέρος στὴν πομπὴ τῶν Παναθηναίων.

8. Ἀφοῦ καμάρωσαν ἀπέξω τὸν ὁραῖο ναό, τὰ παιδιά, ὀδηγημένα ἀπὸ τοὺς λαμπροὺς τεχνίτες, μπῆκαν μέσα στὸ ναὸ καὶ προχώρησαν ὡς τὸ σηκό, ὅπου ἦταν στημένο τὸ χρυσελεφάντινο ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς.

Τί θάμπωμα ἦταν ἔκεῖνο ! Τὰ παιδιὰ νόμιζαν, πὼς ἔβλεπαν ὄνειρο. Λαμποκοποῦσε ὀλόγυρα τὸ μάρμαρο καὶ τὸ χρυσάφι καὶ τὰ λογῆς λογῆς χρώματα. Καὶ στὸ βάθος τοῦ σηκοῦ ὑψωνόταν στὸ βάθρο του τὸ πελώριο ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς μὲ ἐνδύματα ἀπὸ καθαρὸ χρυσάφι καὶ τὸ πρόσωπο καὶ τὰ χέρια ἀπὸ σκαλιστὸ ἐλεφαντόδοντο. Ὁρθή, φοροῦσε μακρὺ χιτώνα, περικεφαλαία στὸ κεφάλι καὶ τὴν αἰγίδα στὸ στῆθος. Μὲ τὸ δεξὶ χέρι κρατοῦσε ἕνα μικρὸ ἄγαλματάκι Νίκης καὶ τὸ ἀριστερὸ χέρι τὸ στήριζε

ἐπάνω στὴν ἀσπίδα, ἵστορημένη κι ἀπὸ τὶς δυό της μεριές.
Ἡ ἀσπίδα πατοῦσε στὴ γῆ κι ἀνάμεσα ἀσπίδας καὶ θεᾶς φαινόταν τὸ ιερὸν φίδι.

Τώρα δλοι, μεγάλοι καὶ μικροί, εἶχαν σταματήσει σιωπηλοί, ἀκίνητοι, κρατώντας μ' εὐλάβεια τὴν ἀναπνοή τους μπροστά στὴ θεά.

9. Ὁταν βγῆκαν ἀπὸ τὸ ναό, ὁ ἥλιος ἔγερνε πρὸς τὰ νερὰ τῆς Σαλαμίνας, στέλνοντας τὶς τελευταῖς του ἀκτίνες πρὸς τὸ ιερὸν τῆς Προμάχου. Ἐξαφνα εἶδαν ἐναν ὠραῖο, ὑπερήφανο ἄντρα νὰ προχωρῇ μονάχος του πρὸς τὸ ναό. Ἡταν ὁ Περικλῆς, ποὺ ἐρχόταν κι ἐκεῖνος νὰ χαιρετήσῃ τελειωμένο τὸν Παρθενώνα, ἔτοιμο νὰ παραδοθῇ στὴ λατρεία τῆς θεᾶς. Καὶ σὲ μιὰ στιγμὴ ὁ Περικλῆς, ὁ Ἰκτίνος, ὁ Καλλικράτης κι ὁ Φειδίας ἔδιναν τὰ χέρια δακρυσμένοι μπροστά στὸ ἀθάνατο ἔργο τους.

Τὰ παιδιὰ παράμερα κοίταζαν μὲ θαυμασμὸ τοὺς τέσσερεις ἄντρες, ποὺ φάνταζαν στὰ μάτια τους σὰν ἡμίθεοι.

‘Ο Περικλῆς μιὰ στιγμὴ γύρισε τὰ μάτια του κι εἶδε τὰ παιδιά, ποὺ κοίταζαν φοβισμένα· τοὺς χαμογέλασε γλυκά· προχώρησε, τοὺς χάιδεψε τὰ δλόσγουρα μαλλιά καὶ τοὺς εἶπε:

— Σὲ σᾶς, παιδιά, στὴ νέα γενεά, παραδίνω τὸν Παρθενώνα. Γενῆτε ἄξιοι !

17. Ο ΟΡΚΟΣ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

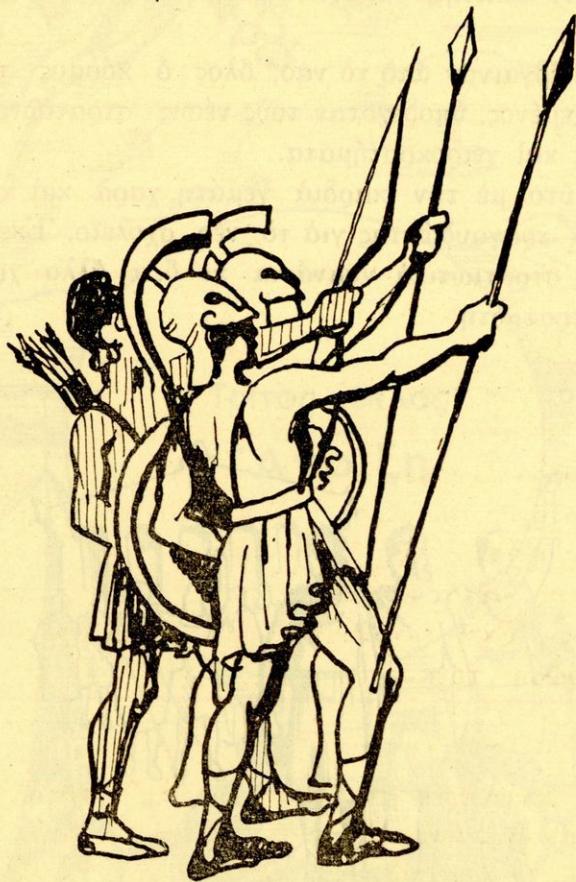
1. Στὰ παλιὰ τὰ χρόνια στὴν Ἀθήνα, δταν ὁ νέος ἔκλεινε τὰ δεκαεφτά του χρόνια, γινόταν στρατιώτης. Ἐπαναν πιὰ τὰ παιγνίδια καὶ τὰ εύκολα μαθήματα τοῦ σχολείου. Δὲν ἔμενε πιὰ [στὸ πατρικὸ σπίτι, γιατὶ ἀπ' ἐκείνη τῇ στιγμῇ ἔπειτε ν' ἀφοσιωθῆ στὴν ὑπηρεσία τῆς πατρίδας. Ἡταν πιὰ ἔφηβος καὶ στρατιώτης.

Μιὰ μέρα ὡρισμένη δλοι οἱ ἔφηβοι, ποὺ ὥφειλαν νὰ δώσουν τὸν δρόκο τοῦ στρατιώτη, μαζεύονταν μαζὶ μὲ τοὺς γονεῖς τους στὸ ίερὸ τῆς Ἀγραύλου.

Τὸ ίερὸ αὐτὸ βρισκόταν στὴ βιορεινὴ πλαγιὰ τῆς Ἀκρόπολης. Ἐκεὶ ἐρχόταν κι ἄλλος κόσμος πολύς, γιὰ νὰ καμαρώσῃ τοὺς αὐριανοὺς στρατιῶτες τῆς πατρίδας του.

2. Ἡ δρομοσία γινόταν μὲ μεγάλη πομπή. Οἱ ἔφηβοι ἔρχονταν ἔνας ἔνας μὲ τὴ σειρὰ ἐμπρὸς στὸν ἄρχοντα τῆς πολιτείας κι ἔπαιρναν ἀπὸ τὰ χέρια του τὸ κοντάρι καὶ τὸ τόξο, ποὺ τοὺς ἔδινε ἡ πατρίδα τους. Ἐπειτα μὲ τὸ κεφάλι ψηλὰ καὶ μὲ φωνὴ ζωηρὴ ἔδιναν ἐπίσημα τὸν δρόκο αὐτό :

«Θὰ τὰ κρατῶ τὰ ὅπλα αὐτὰ καὶ δὲ θὰ τὰ ντροπιάσω. Καὶ μόνος καὶ μὲ συντροφιὰ κι ἔδῶ κι ὅπου νὰ λάχη θὰ πολεμήσω μὲ καρδιὰ κι ἀφρόντιστα θὰ πέσω καὶ τὴν πατρίδα μιὰ φορὰ μεγάλη θὰ τὴν κάμω.

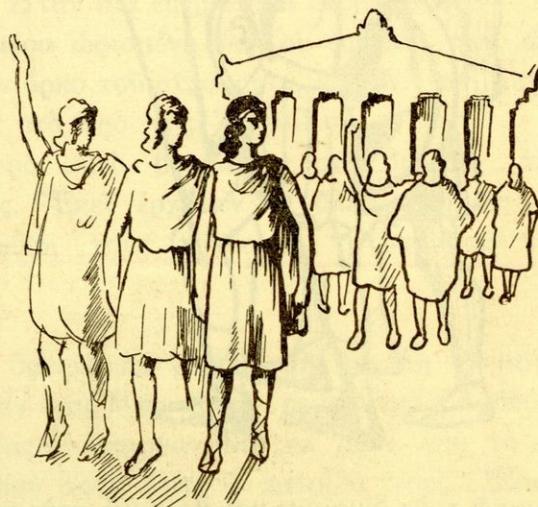
Καὶ θ' ἀγαπῶ τοὺς δίκαιους καὶ θὰ τιμῶ τοὺς νόμους,
θὰ κατατρέχω τὸν κακό, θὰ σφάξω τὸν προδότη.
Κι ἀν ἵσως λέω ψέματα, κολάστε με, θεοί μου.»

3. "Οποιος ἔδινε αὐτὸ τὸν ἴερὸ δρκο, ἦταν πιὰ παιδὶ τῆς πατριδας. Ἀπὸ τὴν ἐπίσημη ἐκείνη στιγμὴ δ ἔφη-

βος γινόταν πολίτης, στρατιώτης καὶ ὑπερασπιστὴς τῆς πατρίδας του.

Ἄμα ἔβγαιναν ἀπὸ τὸ ναό, δλος ὁ κόσμος ποὺ ἦταν ἀπέξω μαζεμένος, ὑποδεχόταν τοὺς νέους στρατιῶτες μὲ ζητωκραυγὴς καὶ χειροκροτήματα.

Κι αὐτοὶ μὲ τὴν καρδιὰ γεμάτη χαρὰ καὶ περηφάνια τραβοῦσαν τραγουδώντας γιὰ τὸ νέο σχολεῖο. Ἐκεῖ θὰ μάθαιναν τὰ στρατιωτικὰ γυμνάσια κι δ,τι ἄλλο χρειαζόταν γιὰ ἔνα στρατιώτη.

1. ΑΝΟΙΞΗ

Μέσα στὰ ἔρείπια τοῦ χειμῶνα
δίχως βιὸν καὶ κορνιαχτὸν
μιὰ κρινομέτωπη νυφούλα
χτίζει παλάτι πυργωτό.

Δουλεύουν μύριοι μαστοράδες,
πρωτοὶ στὴν τέχνη καὶ στὸ νοῦ,
τ' ἀγέρι, δὲ ἥλιος, τὸ φεγγάρι
κι δλα τ' ἀστέρια τ' οὐρανοῦ.

Φτιάνουν τὸ θόλο γαλαξένιο,
δλη τὴ γῆ χρυσὴ φωλιὰ
καὶ τῆς σωριάζουν γιὰ στολίδια
ἄνθη καὶ δέντρα καὶ πουλιά.

Καὶ τὸ ψηλότερο βουνάκι
τὸ φτιάνουν γυάλινο θρονὶ^ν
κι ἐκεῖ βασίλισσα θρονιάζουν
τὴν "Ανοιξη τὴ γαλανή.".

Σ. Σκίπης.

2. ΤΟ ΠΛΗΓΩΜΕΝΟ ΠΟΥΛΙ

①. Ό Κώστας περιπατοῦσε στὸ περιβόλι τους μὲ τὴν ἀδερφούλα του, τὴν Καίτη. Ἐκεῖ ποὺ περιπατοῦσαν, ἄκουσαν ἔνα θόρυβο, σὰ φτερούγισμα πουλιοῦ. Ο θόρυβος ἔβγαινε μέσα ἀπὸ ἔνα πυκνόφυλλο θάμνο.

Πλησιάζουν καὶ βλέπουν στὴ ρίζα τοῦ θάμνου ἔνα μικρὸ πουλάκι, ζαρωμένο ἀπὸ τὸ φόβο του· ἔκανε νὰ πετάξῃ, ἀλλὰ ἡ μιὰ φτερουγίτσα του δὲν ἄνοιγε· ἦταν μαζεμένη καὶ σερνόταν στὴ γῆ.

Τὰ παιδιὰ κατάλαβαν, δτι τὸ πουλάκι ἦταν πληγωμένο. Πλησιάσαν νὰ τὸ πιάσουν κι αὐτὸ τὸ κακόμοιο ζάρωνε στὴ ρίζα τοῦ θάμνου κι ἔτρεμε ἀπὸ τὸ φόβο του· κοίταζε λυπητερὰ τὰ παιδιά, σὰ νὰ τους ἔλεγε:

— Αφῆστε με νὰ πεθάνω καὶ μὴ μὲ βασανίζετε ἄλλο· μοῦ φτάνει ὁ πόνος τῆς πληγῆς μου· κάποιο κακὸ παιδὶ μοῦ ἔριξε μιὰ πετρίτσα μὲ τὸ λάστιχο καὶ μοῦ ἔσπασε τὴ φτερούγα μου· ἀφῆστε με λοιπὸν ἥσυχο νὰ πεθάνω ἐδῶ στὰ φύλλα.

2. Ό Κωστάκης πῆρε στὰ χέρια του τὸ πουλάκι καὶ τὸ κοίταζε μὲ τὴν Καίτη. Ἡταν πληγωμένο πολύ· σπάραζε ἀπὸ τὸ φόβο του στὰ χέρια τοῦ Κωστάκη· ἡ καρδιά του πήγαινε νὰ σπάσῃ.

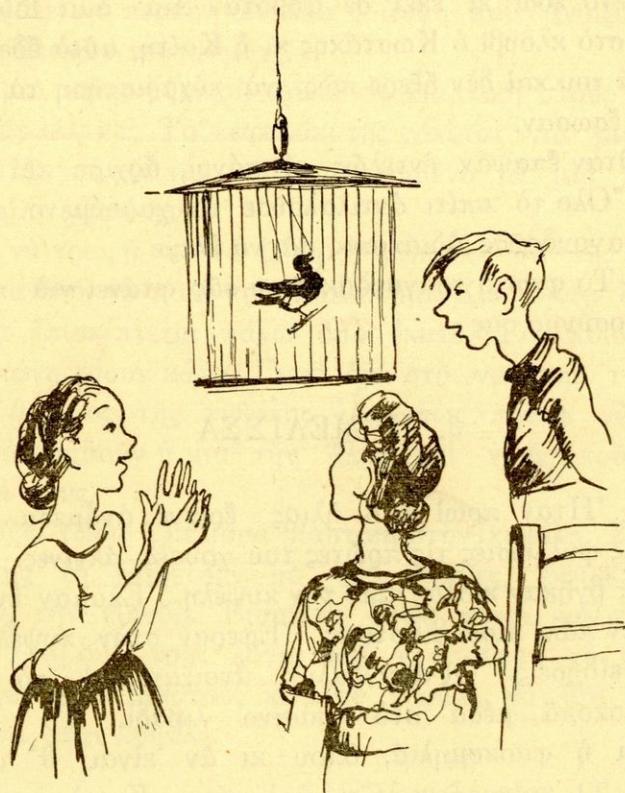
Τὰ παιδάκια τὸ χάιδευαν καὶ τὸ φιλοῦσαν μὲ πόνο· ἥθελαν νὰ τοῦ δώσουν θάρρος· ἀλλὰ τὸ πουλάκι ἔτρεμε δλόκληρο.

Τὰ παιδάκια ἔτρεξαν στὸ σπίτι.

— Μητέρα, φώναξαν ἀπὸ τὴ σκάλα, βρήκαμε ἔνα που-

λάκι πληγωμένο· τρέχει αἷμα ἀπὸ τὴν πληγή του.

·Η μητέρα τους ζέστανε λίγο νερό, ἔριξε μέσα καὶ λίγο
οἰνόπνευμα κι ἐπλυνε καλὰ τὴν πληγὴ τοῦ πουλιοῦ· ἐπειτα
τὴν ἄλειψε· μὲ λάδι.

—·Η φτερούγα δὲ θὰ γίνη ποτὲ καλά, εἶπε ἡ μητέρα·
ἄν τὸ ἀφήσωμε ἐλεύθερο, θὰ τὸ ἀρπάξῃ καμιὰ γάτα. Καλύ-
τερα είναι νὰ τὸ βάλωμε στὸ ἀδειανὸ κλουβάκι μας· ἵσως
ἔτσι μπορέσῃ τὰ ξήση.

·Έτσι κι ἔγινε. Τὸ πληγωμένο πουλί, ἓνα σταχτερὸ ἀη-

δονάκι, βρῆκε τὴν ἡσυχία του στὸ κλουβί· ὅλοι κοίταζαν πῶς νὰ τὸ περιποιηθοῦν μὲ σπόρους, μὲ τρυφερὰ φύλλα καὶ νερὸ καθαρό.

Σιγὰ σιγὰ ἡ πληγή του ἔθρεψε καὶ τὸ πουλάκι πηδοῦσε χαρούμενο ἐδῶ κι ἔκει· δὲ φοβόταν πιά· ἀμα ἵδιως πλησίαζαν στὸ κλουβὶ ὁ Κωστάκης κι ἡ Καίτη, αὐτὸ ἔδειχνε ὅλη τὴν χαρά του καὶ δὲν ἥξερε πῶς νὰ εὐχαριστήσῃ τὰ παιδιά, ποὺ τὸ ἔσωσαν.

“Οταν ἔπαψαν ἐντελῶς οἱ πόνοι, ἄρχισε καὶ νὰ κελαηδῇ. Ὁλο τὸ σπίτι ἀντιλαλοῦσε τὸ χαρούμενο τραγούδι του· τραγουδοῦσε ἀδιάκοπα, σὰ νὰ ἔλεγε :

— Τὸ φτωχὸ τραγουδάκι μου σᾶς φτάνει γιὰ πληρωμὴ τῆς καλοσύνης σας ;

3. Η ΜΕΛΙΣΣΑ

1. Ἡταν πρωὶ κι ὁ ἥλιος ἔριχνε ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς πράσινες φυλλωσιές τὶς πρῶτες του χρυσὲς ἀκτίνες. Μερικὲς μέλισσες βγῆκαν κιόλας ἀπὸ τὴν κυψέλη. Ἐκαμαν ἔνα γύρο κι ἥρθαν πάλι πίσω βιαστικές. Ἐφεραν στὴν κυψέλη πολὺ καλές εἰδήσεις. Οἱ ἀμυγδαλιές ἀνοιξαν καὶ τὸ τριφύλλι λαμποκοπᾶ μέσα στὸ πράσινο λιβάδι. Τὸ μελισσόχορτο κι ἡ φασκομηλιά, ὅπου κι ἀν εἶναι, θ' ἀνοίξουν κι αὐτά. Ὁ κρίνος ξεχειλίζει ἀπὸ γύρη. Καιρὸς πιὰ ν' ἀρχίσουν τὴ δουλειά.

Νάτες κιόλας οἱ μέλισσες, ποὺ βγαίνουν πυκνὲς πυκνὲς ἀπὸ τὸ στενὸ ἀνοιγμα τῆς κυψέλης.

2. Καὶ τώρα ἐλάτε νὰ παρακολουθήσωμε μιὰ ἀπὸ τὶς

μέλισσες αὐτές, ποὺ πᾶνε νὰ ἐπισκεφτοῦν τὰ λουλούδια τοῦ κάμπου καὶ τῶν περιβόλιῶν.

Γιὰ ίδέτε την. Πετᾶ ἀνάλαφρα, ἀνασαίνει τὴν πρωινὴ δροσιὰ καὶ χαίρεται τὸν ἥλιο. Τρέχει τώρα βιαστικὴ βιαστική. Πρέπει νὰ περάσῃ ἀπ’ δλα τ’ ἄνθη ποὺ ἄνοιξαν, νὰ δοκιμάσῃ δλονῶν τοὺς χυμούς.

Μὲ μιὰ κίνηση ζωηρὴ τρυπώνει βιαστικὴ στοὺς μισοανοιγμένους κάλυκες. Τὸ κεφαλάκι της χάνεται γιὰ μιὰ στιγμή, μὰ ἔαναφαίνεται πάλι φορτωμένο μὲ μιὰ χοντρὴ σταγόνα ἀπὸ γλυκὸ χυμό.

Γιὰ νὰ τραφῇ καὶ νὰ ξῆση ἡ μέλισσα, θὰ τῆς ἔφταναν βέβαια δυό, τὸ πολὺ τρία λουλούδια. Καὶ δῆμος σὲ μιὰ ὥρα μέσα ἐπισκέπτεται πάνω ἀπὸ ἑκατό. Γιὰ ποιό λόγο τάχα νὰ κάνῃ τόσον κόπο; Γιατὶ ἔχει στὸ νοῦ της τὴν κυψέλη. Κι δὲ νόμος τῆς κυψέλης λέει, πὼς πρέπει νὰ δουλεύουν, νὰ βοηθοῦν ἡ μιὰ τὴν ἄλλη καὶ ν' ἀγαποῦν τὴν κοινότητά τους.

Γυρίζει τώρα ἡ μέλισσα βιαστικὴ στὴν κυψέλη. Στὸ πέρασμά της τὴν χαιρετοῦν μὲ τὶς κεραῖες, ἔκεινες ποὺ φυλάγουν τὴν εἰσοδο. Βιαστικὴ δπως εἶναι, μόλις προφταίνει νὰ πῆ δυὸ τρία λόγια καὶ ν' ἀποθέσῃ τὸ φορτίο της. Φεύγει πάλι βιαστικὴ κι οὕτε γυρίζει νὰ ίδῃ τί γίνεται μέσα στὴν κυψέλη.

3. Εἶναι ἡ ὥρα ποὺ βασιλεύει δ ἥλιος. "Ἐκανε καὶ τὸν τελευταῖο της δρόμο. Ἡ μέλισσα γύρισε μὲ τὴ γούλα ξεχειλισμένη ἀπὸ νέκταρ.

Μὰ φαινόταν πολὺ ταραγμένη. Παρ’ ὀλίγο νὰ τὴν πάθη ἄσχημα ἡ δμορφη ταξιδιάρα. Τὴν ὥρα ποὺ ξαναγυρνοῦσε ἀπὸ τὸ ωάκι, ἀκούει ἔξαφνα πίσω της τὸ ἄγριο

ξουζουμητὸ μιᾶς πεινασμένης σφήκας. Ἀλίμονο ἀν ἔπεφτε στὰ βρόχια της. Ἄρχισε λοιπὸν νὰ πετᾶ σὰ φρενιασμένη ἀπὸ τὴν τρομάρα της. Ο ἔχτρὸς δὲ οὐδεύνα καὶ ξύγωνε περισσότερο. Λίγο ἀκόμα καὶ θὰ τὴν πρόφταινε, γιὰ νὰ τῆς μπήξῃ τὸ θανατερὸ κεντρό. X

Ἐξαφνα δμως, ἐκεῖ ποὺ πετοῦσε δλόισα ἡ μέλισσα, κάνει μιὰν ἀπότομη κίνηση κι ἀρχίζει νὰ πετᾶ ἐπάνω κάτω. Ο ἔχθρος της μὲ τὰ ξαφνικὰ ἀλλαξιδρομήματα τάχασε, κουράστηκε καὶ στὰ τελευταῖα ἀναγκάστηκε νὰ τὴν ἀφήσῃ ἥσυχη..

4. Καὶ τώρα ἡ μέλισσα ξεκουράζεται. Κάθεται κι ἀκούει τὰ νέα τῆς ἡμέρας. Η κυψέλη ἐκεῖνο τὸ βράδυ βρισκόταν στὶς μεγάλες της χαρές. Η βασίλισσα γέννησε πάλι τρεῖς χιλιάδες αύγα.

Τέσσερεις μεγάλες κερῆθρες γέμισαν μέλι καὶ γύρη. Ετοι ἐκεῖνες ποὺ φτιάνουν τὸ κερὶ πρέπει νὰ στρωθοῦν πάλι στὴ δουλειά, γιὰ ν' ἀρχίσουν ἄλλη καινούργια πίτα. Y

Εξι δλόκληρες ἑβδομάδες ἀκόμη κι ἡ μέλισσα θὰ κάνη στὴ σειρὰ τὴ μαζεύτρα, τὸ φύλακα, τὴν καθαρίστρα ἡ τὴν παραμάνα. Πάντα θὰ δουλεύῃ γκαὶ δὲ θάχη καιρὸ γιὰ γλέντια ἀνόητα καὶ φλυαρίες. Θὰ δώσῃ στὴν κυψέλη τὴ δύναμη καὶ τὴν προκοπή της, ως τὴν τελευταῖα της πνοή.

4. Η ΓΟΡΓΟΝΑ

1. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, δταν πολέμησε καὶ πῆρε ὅλα τὰ βασίλεια τοῦ κόσμου, κάλεσε τοὺς σοφοὺς καὶ τοὺς ρώτησε:

— Πέτε μου σεῖς, ποὺ τὰ ξέρετε ὅλα, τί μπορῶ νὰ κάμω, γιὰ νὰ ζήσω πολλὰ χρόνια νὰ χαρῶ τὸν κόσμο, ποὺ τὸν ἔχω τώρα δικό μου;

— Βασιλιὰ πολυχρονεμένε, ἀποκρίθηκαν οἱ σοφοί, ἔνα μόνο πράμα εἶναι, ποὺ μπορεῖ νὰ σὲ κάνῃ νὰ εἰσαι ἀθάνατος: τὸ ἀθάνατο νερό, ποὺ ὅποιος τὸ πιῆ, θάνατο δὲ φοβᾶται.

— Καὶ ποῦ εἶναι τὸ ἀθάνατο αὐτὸν νερό;

— Εἶναι σὲ μέρος ἀπάτητο, βασιλέα μου. Εἶναι ἀνάμεσα σὲ δυὸ βουνά, ποὺ ἀνοιγοκλειοῦν καὶ χτυπᾶ τὸ ἔνα μὲ τὸ ἄλλο τόσο γρήγορα, ποὺ οὔτε πουλὶ πετάμενο δὲν προφταίνει νὰ περάσῃ. Πόσα ξακουσμένα βασιλόπουλα δὲν ἔχασαν τὴ ζωή τους μέσα σ' ἐκείνη τὴν τρομερὴ παγίδα!

2. Ἀφοῦ τὸ ἄκουσε ὁ βασιλιὰς Ἀλέξανδρος, προστάζει καὶ τοῦ φέρνουν τὸ ἄλογό του, τὸ Βουκέφαλο, ποὺ φτερὰ δὲν εἶχε καὶ σὰν πουλὶ πετοῦσε.

Καβαλικεύει, δίνει βιτσιὰ τοῦ ἀλόγου του καὶ πάει. Σὰν ἔφτασε στοὺς βράχους, ποὺ ἀνοιγοκλειοῦν, δίνει ἄλλη βιτσιὰ τοῦ ἀλόγου του κι ἐκεῖνο περνᾶ σὰν ἀστραπὴ καὶ πάει πέρα.

Τότε γέμισε τὸ γυαλὶ ποὺ εἶχε μὲ ἀθάνατο νερὸ καὶ γύρισε στὸ παλάτι του.

Ἐκεῖ ἡ ἀδερφή του, μὴ ἔροντας τί εἶχε μέσα στὸ γυαλί, τὸ ἔχυσε. Ὁταν διως ἐμαθε τὸ κακὸ ποὺ ἔκαμε, ἥταν ἀπαρηγόρητη.

— Θεέ μου, λέει, δὲ θέλω νὰ πιστέψω, πὼς μιὰ μέρα θὰ πεθάνη ὁ ἀδερφός μου. Ἀφησέ με νὰ ζῶ πάντα μὲ τὴν ἐλπίδα, πὼς κι ἀν πεθάνη, πάλι θὰ τὸν ἔαναφέρης στὸν κόσμο. Ποιός ἔρει, ἀν δὲν ἔρθουν δύσκολα χρόνια γιὰ τὴν πατρίδα μας!

Στὴ στιγμὴ ἡ ἀδερφὴ τοῦ βασιλιᾶ ἔγινε ἀπὸ τὴ μέση καὶ κάτω ψάρι καὶ πήδησε στὴ θάλασσα.

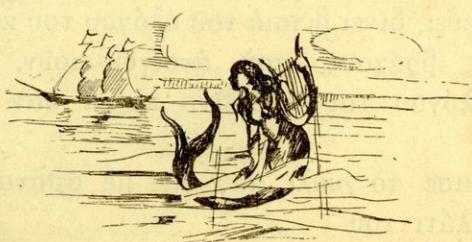
Ἐγινε Γοργόνα. Ἀπὸ τότε γυρίζει πάντα στὴ θάλασσα κι ἄμα ἵδη κανένα καράβι, τρέχει καὶ ωτᾶ:

— Καράβι, καραβάκι, ζῆ ὁ βασιλιὰς Ἄλεξανδρος;

Κι ἀν ὁ καροβοκύρης δὲν ξέρῃ τὴν ἴστορία της καὶ πῆ «πέθανε», τότε ἡ κόρη ἀπὸ τὴ μεγάλη της λύπη ταράζει μὲ τὰ χέρια καὶ μὲ τὴ μεγάλη της ψαρίσια οὐρὰ τὴ θάλασσα καὶ πνίγει τὸ καράβι.

Οσοι διως ξέρουν, τῆς λένε «Ζῆ καὶ βασιλεύει» καὶ τότε ἡ πολύπαθη κόρη κάνει καλὴ καρδιὰ καὶ τραγουδᾶ χαρούμενη γλυκὰ τραγούδια.

Ἐτσι μοθαίνουν οἱ ναῦτες τοὺς καινούργιους σκοποὺς τῶν τραγουδιῶν καὶ τοὺς φέρνουν στὴν πατρίδα τους.

5. Η ΓΟΡΓΟΝΑ

Μὲς στὸ πλατὺ τὸ πέλαγο καράβι ταξιδεύει
 — τριγύρω νύχτα ἀπλώνεται —
 καὶ μὲ τ' ἄγέρι, π' ἀλαφρὰ τὰ κύματα χαῖδεύει,
 σὰ νύφη δῆλο καὶ λυγᾶ καὶ γλυκοκαμαρώνεται.
 Μὰ ἔφνω, σὰ νὰ κάρφωσε σ' ἀμμουδιαστὸ ἀκρογιάλι
 τὶς δυό του ἄγκυρες μαζί,
 τὸ μπρίκι στέκει καὶ μπροστὰ στὴν πλώρη του προβάλλει
 Γοργόνα θαλασσόβρεχτη μ' ἄγριωπὸ κεφάλι.
 — 'Ο Βασιλιὰς Ἀλέξανδρος ἀπέθανε γιά ζῆ;
 Βροντολογᾶ τὸ στόμα της καὶ τὰ νερὰ ἀναδεύει
 μὲ τὴν ψαρίσια της οὐρά.
 Καὶ τὸ γυναίκειο της αὐτὶ ἀπόκριση γυρεύει.
 — 'Ο Βασιλιὰς Ἀλέξανδρος στὸν κόσμο ταξιδεύει,
 δὲ ναύτης ἀποκρίνεται, ζωὴ νάχης κυρά.
 *Ἀλίμονο, ἃν τῆς ἔλεγε, πῶς εἶναι πεθαμένος
 ἀπὸ τὰ χρόνια τὰ παλιά.
 Εὔθυνς τὴν ἵδια τὴ στιγμὴ δὲ ναύτης ὁ καημένος
 μαζὶ μὲ τὸ καράβι του θὰ βούλιαζε πνιγμένος
 καὶ ἡ Γοργόνα θ' ἄρχιζε νὰ κλαίη τὸ Βασιλιά.
 Μὰ τώρα πόμαθε πῶς ζῆ, τὴν ὅψη της ἀλλάζει
 καὶ μ' ὄμορφιὲς στολίζεται.
 Γίνεται κόρη λυγερή, στὰ κύματα πλαγιάζει
 κι ἀπ' τὰ ξανθά της τὰ μαλλιά τὸ πέλαγο φωτίζεται.
 Τὸ μπρίκι πάλι ξεκινᾶ καὶ σιγαλαζμενίζει
 στὴ θάλασσα τὴ γαλανή.
 Καὶ ἡ γοργόνα στὸν ἀφρὸ σὰ γλάρος φτερουγίζει.
 Λύρα κρατᾶ διλόχρυση καὶ παιζοντας ἀρχίζει
 νὰ τραγουδᾶ στὸ πέλαγο μ' οὐράνια φωνή.

Γ. Δροσίνης.

6. ΟΤΑΝ ΠΟΛΕΜΟΥΣΕ ΤΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

1. Δυὸς μεγάλοι Τοῦρκοι στρατηγοὶ μὲ πολυάριθμο στρατὸ μῆνες πολιορκοῦσαν τὸ Μεσολόγγι. Μὰ ἡ ἵερὴ πόλη τῆς Πατρίδας μας ἄντεχε. Οἱ Ἑλληνες ἦταν παλικάρια, δὲνας καλύτερος ἀπὸ τὸν ἄλλο. Πολεμοῦσαν νύχτα μέρα μὲ μιὰ μόνο σκέψη, τὴν Πατρίδα μας. Οἱ γυναῖκες φρόντιζαν τὸν λαβωμένους καὶ τὸν ἀρρώστους κι ἐτούμαζαν ψωμὶ γιὰ τὰ παιδιά τους καὶ τὸν ἄντρες τους. Πολλὲς κρατοῦσαν καὶ τουφέκι στὸν προμαχῶνες, γιὰ νὰ ἔκουσαν τὸν δικοὺς τους. Τὰ παιδιὰ κουβαλοῦσαν νερὸ καὶ ψωμὶ στὸ κάστρο, ἔφτιαναν φυσέκια μὲ χαρτὶ καὶ βοηθοῦσαν σὲ δὲ τι μποροῦσαν. Κι ὅταν ἀπὸ τὸ πολὺ τὸ κανονίδι ἀνοιγε σὲ κάποιο μέρος τὸ κάστρο καὶ μποροῦσε ἀπὸ ἑκεῖ νὰ δομήσουν οἱ Ἀρβανίτες μέσα, ἔτρεχαν γυναῖκες καὶ παιδιὰ καὶ κουβαλοῦσαν καλάμια καὶ ἔύλα ἀπὸ τὰ γκρεμισμένα σπίτια τους καὶ πέτρες καὶ πλίθρες κι δὲ τι ἔβρισκε ὁ καθένας κι ἔκλειναν τὸ ἀνοιγμα. Καὶ πάλι ὅταν δὲν εἶχαν δουλειὰ τὰ παιδιά, μαζεύονταν σὲ κάποια ἑκεῖ ἀπλοχωριὰ κι ἔπαιζαν. Στὴ φωτιὰ καὶ στὸν πόλεμο ποὺ ζοῦσαν, τῆς φωτιᾶς καὶ τοῦ πολέμου παιγνίδια ἔπαιζαν. Μάζευαν σφαῖρες μολυβένιες, σκόρπιες σ' δλο τὸ Μεσολόγγι καὶ τὶς ἔλιωναν στὴ φωτιὰ καὶ τὶς ἔχυναν σὲ καλούπια χωματένια, καμωμένα ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ παιδιὰ πολὺ ἐπιδέξια.

"Ετσι ἔκαναν μικρὰ κανονάκια μολυβένια, τὰ ἔστηναν ἐπάνω σὲ χωματένια κάστρα, ἀντίκρου τόνα στ' ἄλλο κι ἔπαιζαν ψευτοπόλεμο. Κι οἱ γέροι πολεμιστές, παλιοὶ ἀρματολοὶ καὶ κλέφτες, περνῶντας ἀπὸ κεῖ, γιὰ νὰ πᾶνε στὸ ἀληθινὸ τὸ κάστρο καὶ στὸν ἀληθινὸ τὸν πόλεμο, κοντόστεκαν λίγο, γιὰ νὰ δοῦν καὶ τὸν παιδιάτικο πόλεμο καὶ νὰ καμαρώσουν τὰ παιδιὰ καὶ τὰ ἔγγονάκια τους — δικά τους ἥξενα. Καὶ τὰ

δόδηγούσαν καμιά φορά ή φώναζαν σε δσους κόντευαν νὰ χάσουν τὸ παιγνίδι :

— Εμπρός καὶ σᾶς πήραν οἱ ἄλλοι ἀπὸ πέρα !

2. Στὴν ἵδια ἐκεῖ ἀπλοχωριὰ ποὺ ἔπαιζαν τὰ παιδιά, εἶχε τὸ κατοικιό του κι ἑνας σκύλος, ἑνας μεγαλόσωμος μαῦρος, μαλλιαρὸς μαντρόσκυλος, ποὺ τὸν φώναζαν Ἀλή.

“Ολοι, μικροὶ μεγάλοι, προπάντων οἱ μικροί, ποὺ τὸν εἶχαν καθημερινὴ συντροφιά, τὸν ἤξεραν τὸν Ἀλή.

Μὰ δὲ Ἀλῆς ἔγινε ἔσακουστὸς ἀπὸ τὴν ἀκόλουθη ἴστορία :

“Ἐνα ἀπογευματάκι τὰ παιδιά, μαζεμένα στὸ συνηθισμένο τους μέρος, ἔπαιζαν ὅπως πάντα καὶ γέμιζαν τὸν ἀέρα μὲ φωνὲς καὶ γέλια. Ἐκεῖ ποὺ ἔπαιζαν, νά κι ἔρχεται σφυρίζοντας καὶ πέφτει μιὰ σιδερόμπαλα κανονιοῦ στὴ μέση ! Ἡταν μεγάλη σὰ μικροῦ παιδιοῦ κεφάλι κι ἀπὸ μιὰ τρύπα της

πρόβαινε τὸ ἄναμμένο φυτίλι, ποὺ θὰ ἔδινε φωτιὰ στὸ μπαρόύτι μέσα καὶ θὰ ἔκανε τὴ σφαῖρα νὰ σκάσῃ, νὰ σκορπιστῇ σὲ χίλια κομμάτια, σκορπίζοντας μαζὶ γύρω καὶ τὸ θάνατο.

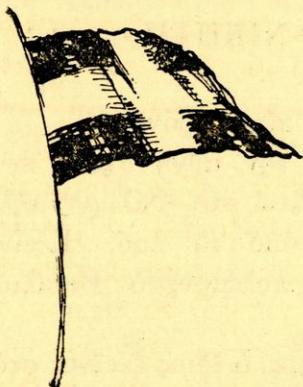
Τὴν ἵδια στιγμή, πρὸ τὰ παιδιὰ προφτάσουν νὰ κινηθοῦν ἀπὸ τὸν τόπο τους, δὲ Ἀλῆς πετιέται ἐπάνω γαβγίζοντας καὶ μὲν ἔνα πήδημα ἀρπάζει τὴ μπάλα μὲ τὰ δόντια του. Μὰ ἡ μπάλα ἥταν μεγαλούτσικη καὶ τὰ δόντια τοῦ σκύλου γλίστρησαν τρίζοντας ἐπάνω στὸ σίδερο καὶ καθὼς κλείστηκαν μὲ δρμὴ οἱ μασέλες του, βρέθηκε σφιχτὰ δαγκωμένο τὸ ἄναμμένο φυτίλι. Ό σκύλος τέναξε τὸ κεφάλι, καθὼς ἔνιωσε τὴ φωτιὰ στὸ στόμα του καὶ βγῆκε τὸ φυτίλι ἀπὸ τὴ θέση του. "Ετσι δὲν πρόφτασε νὰ πάρῃ ἡ μπάλα φωτιά.

"Ο Ἀλῆς ἔπειτα τὴ μύρισε μιὰ δυὸ φορές, κούνησε τὴν οὐρά του στὰ παιδιά, ποὺ τοῦ φώναξαν καὶ τὸν χάιδευαν, γιατὶ τοὺς εἶχε σώσει, καὶ ἔαναπτηγε καὶ κουλουριάστηκε στὴ θέση του.

Μέρες ἔπειτα εἶχε νὰ κάνῃ τὸ Μεσολόγγι μὲ τοῦ Ἀλῆ τὸ κατόρθωμα. Κι δταν ἀργότερα ἥρθαν οἱ κακὲς μέρες τῆς μεγάλης πείνας κι οἱ πολιορκημένοι ἔφαγαν δὲ τι μποροῦσε νὰ φαγωθῆ, καὶ τὰ γατιὰ καὶ τὰ σκυλιά τους, τὸν Ἀλὴ ὅχι, δὲν τὸν πείραξε κανείς. "Εξησε μαζί τους καὶ γλίτωσε μαζὶ μὲ πολλὰ παιδιά, δταν μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι ἔγινε ἡ ἀλησμόνητη ἔξοδος τοῦ Μεσολογγίου.

7. Η ΣΗΜΑΙΑ

Πάντα κι δπου σ' ἀντικρίζω,
μὲ λαχτάρα σταματῶ
καὶ περήφανα δακρύζω,
ταπεινὰ σὲ χαιρετῶ.

Δόξα ἀθάνατη στολίζει
κάθε θεία σου πτυχή
καὶ μαζί σου φτερουγίζει
τῆς Πατρίδας ἡ ψυχή.

“Οταν ξάφνου σὲ χαιδεύη
τ' ἀγεράκι τ' ἀλαφρό,
μοιάζεις κύμα, ποὺ σαλεύει,
μὲ χιονόλευκον ἀφρό.

Κι δ Σταυρός, ποὺ λαμπυρίζει
στὴν ψηλή σου κορυφή,
εἴν' δ φάρος, ποὺ φωτίζει
μιὰν ἐλπίδα μας κρυφή.

Σὲ θωρῶ κι ἀναθαρρεύω
καὶ τὰ χέρια μου χτυπῶ
σὰν ἄγια σὲ λατρεύω,
σὰ μητέρα σ' ἀγαπῶ.

Κι ἀπ' τὰ στήθη μου ἀνεβαίνει
μιὰ χαρούμενη φωνή :
νάσαι πάντα δοξασμένη,
ὦ Σημαία γαλανή.

I. Πολέμης.

8. Η ΥΠΟΔΟΧΗ ΤΟΥ ΝΙΚΗΤΗ

1. Πᾶνε τώρα ἐπάνω ἀπὸ εἴκοσι πέντε χρόνια.

Κόσμος ἀμέτρητος περίμενε ἀπὸ τὴν αὐγὴν στοὺς κεντρικοὺς δρόμους τῶν Ἀθηνῶν καὶ κάτω στὸ Φάληρο· μῆλο νὰ ἔριχνες, δὲν ἔπεφτε στὸ χῶμα ἀπὸ τὸ λαό. Ἐκείνη τῇ μέρα γύριζε νικητὴς ἀπὸ τοὺς πολέμους ὁ Βασιλιὰς Κωνσταντῖνος.

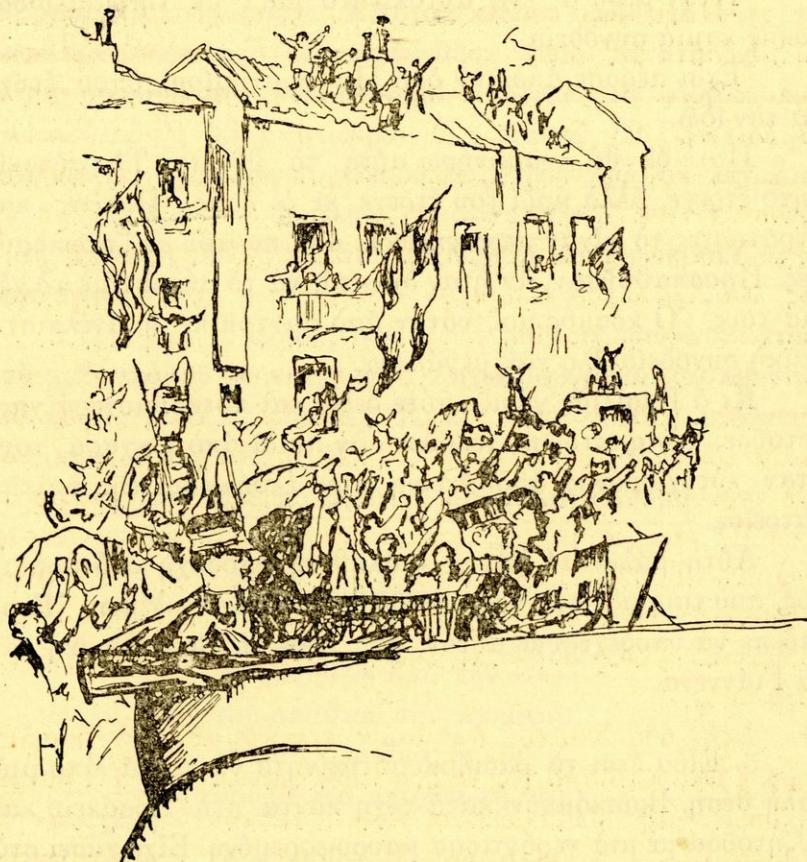
“Υστερα ἀπὸ ὕδα φάνηκε ὁ στόλος, ὁ ἴδιος ἔκεινος στόλος, ποὺ ἀπόκλεισε μέσα στὸν Ἑλλήσποντο τὰ τουρκικὰ πολεμικὰ κι ἔδωσε τὴν νίκην.

Φαίνεται, πὼς ἡ Γοργόνα, ποὺ λέει τὸ παραμύθι, ὅτι ρωτοῦσε τοὺς ναῦτες γιὰ τὸ Βασιλιὰ Ἀλέξανδρο, θὰ ἔμαιθε τώρα, πὼς ὁ Βασιλιὰς «ξῆ καὶ βασιλεύει καὶ τὸν κόσμο κυριεύει». γιὰ τοῦτο γαλήνη ἀπλωνόταν στὴ θάλασσα.

Μὲ τάξη καὶ μεγαλοπρέπεια μπήκανε τὰ πολεμικὰ στὸ Φάληρο. Τί δόξα φέρνει ἐπάνω του ὁ Ἀβέρωφ! Κι δταν ὁ Βασιλιὰς βγῆκε στὴν ἔξεδρα, ἡ συγκίνηση ὅλου τοῦ κόσμου δὲ λέγεται. “Ολο ἔκεινο τὸ πλῆθος δοξάζει τὴν ἴδια του τὴ δόξα.

Στὴν ὁδὸ Σταδίου ἡ θριαμβευτικὴ ἄμαξα τοῦ βασιλιᾶ πέρασε μπροστὰ ἀπὸ τὴν ἔξεδρα τῶν τραυματιῶν. Τί συγκινητικὴ στιγμή! Ἡταν ἔκεινοι στρατιῶτες του, ποὺ ἔχυσαν τὸ αἷμα τους γιὰ τὴ νίκη τῆς Πατρίδας. Μὲ μεγαλοπρέπεια ὑστερα ἔγινε ἡ δοξολογία στὴ Μητρόπολη. Οἱ Ἑλληνες πάντα εἶχαν αὐτὴ τὴν καλὴ συνήθεια. “Οταν νικοῦσαν τοὺς ἔχτρους καὶ γύριζαν πίσω, πρώτη τους πράξη ἦταν νὰ εὐχαριστήσουν, λαδὸς μαζὶ καὶ νικητὴς στρατηγός, τὸ Θεό, ποὺ

προστατεύει τὴν Ἑλλάδα. Οἱ ἀρχαῖοι πρόσφεραν θυσίες στὴν Ἀκρόπολη, οἱ βυζαντινοὶ ἔκαναν δοξολογίες πρὸς τὴν Ὑπέρμαχο μέσα στὴν Ἀγια - Σοφιά.

Κατόπι δ λαὸς μαζεύτηκε μπροστὰ στὰ ἀνάκτορα καὶ δὲν ἔπαυε νὰ ζητωκραυγάζῃ τὸ νικητή, ποὺ χαιρετοῦσε ἀπὸ τὸν ἔξωστη.

2. Μὰ ἡ πραγματικὴ ὑποδοχή, ἡ ἀληθινὴ ἀποθέωση τοῦ νικητῆ ἔγινε ἀργότερα, ἀμα σκόρπισε ἡ παράταξη κι ὅταν δ Κωνσταντῖνος μετὰ τὴ δοξολογία, κατὰ τὸ δειλινό, ἔκεινησε ἀπὸ τὸ παλάτι του, γιὰ νὰ πάη στὸ Τατοί.

⁷Ηταν μέσα σ' ἔνα αὐτοκίνητο μαζὶ μὲ τὴ βασίλισσα, χωρὶς καμιὰ συνοδεία.

⁸Ετσι πέρασε ἀπὸ τὴν ὁδὸν Πανεπιστημίου, ὅπου ἔτυχε νὰ τὸν ἴδω.

Ποτὲ δὲ θὰ λησμονήσω αὐτὸν τὸ θέαμα. Τὸ αὐτοκίνητο ἔτρεχε, ἀλλὰ μαζὶ του ἔτρεχε κι ὁ λαός. Πολίτες καὶ στρατιῶτες τὸ εἶχαν περικυκλώσει ἀπὸ παντοῦ μὲ ζητωκραυγές. Προσπαθοῦσαν, ἵνα ἡταν δυνατό, νὰ τὸ σύρουν μὲ τὰ χέρια τους. Ο κόσμος μαζευόταν ἀπὸ παντοῦ κι ἡ ἀνέλπιστη λαϊκὴ συνοδεία ὅλο καὶ μεγάλωνε.

Κι ὁ Βασιλιάς γύριζε πότε δεξιὰ καὶ πότε ἀριστερά, χαιρετοῦσε, εὐχαριστοῦσε, γελοῦσε σὰν παιδὶ ἀπὸ τὴ χαρά του. Ἡταν εύτυχισμένος ἀπὸ ἐκείνη τὴν ἐκδήλωση τῆς λαϊκῆς λατρείας.

Αὐτὴ μάλιστα! ⁹Ηταν ἡ ἀληθινὴ ὑποδοχὴ κι ὁ θρίαμβος, ποὺ ταίριαζε στὸ νικητὴ τῶν βαλκανικῶν πολέμων. ¹⁰Ετσι ἔπρεπε νὰ ὑποδεχτοῦμε αὐτόν, ποὺ πήρε τὴ Θεσσαλονίκη καὶ τὰ Γιάννενα.

3. Εἶδα ἔτσι τὸ βασιλικὸν αὐτοκίνητο νὰ περνᾶ, ἀπὸ μιὰ καλὴ θέση. Βρισκόμουν κατὰ τύχη κοντὰ στὸ Ἀρσάκειο καὶ συζητοῦσα μὲ μιὰ γερόντισσα μαυροφορεμένη. Εἶχε χάσει στὸ βουλγαρικὸν πόλεμο τὸ γιό της. ¹¹Έξοχο παλικάρι.

— Εἶμαι εὐχαριστημένη, γιατὶ τὸ παιδάκι μου δὲν πῆγε ἀπὸ ἀρρώστια, μοῦ ἔλεγε. Σκοτώθηκε γιὰ τὴν Πατρίδα κι ἔλευθέρωσε λαό. Σήμερα ἥρθα στὴ γιορτὴ τοῦ παιδιοῦ μου.

"Εξαφνα ὁ δρόμος ἀντήχησε ἀπὸ ζητωκραυγές. Κόσμος πολὺς ἔτρεχε καὶ μιὰ φωνὴ ἀκουόταν:

—Ζήτω ὁ Βασιλιάς! Ζήτω ὁ Κωνσταντῖνος!

Οἱ μαθήταις τοῦ Ἀρσακέίου μπῆκαν ἀμέσως σὲ γραμμὴ μπροστὰ στὴν πόρτα. Κι δταν πέρασε μπροστά τους τὸ βασιλικὸ αὐτοκίνητο, ζητωκραύγαζαν τόσο δυνατὰ καὶ μὲ τέτοια συγκίνηση κι ἐνθουσιασμό, ποὺ γιὰ μιὰ στιγμὴ οκέπασαν δλες τὶς ἄλλες ζητωκραυγὲς τοῦ λαοῦ. Ὁ Βασιλιάς γύρισε καὶ μὲ ἴδιαίτερη συγκίνηση χαιρέτησε πρὸς τὰ ἔκει, ἀπὸ δπου εἶχαν ἔρθει οἱ δροσερὲς παιδικὲς φωνές.

* Ήταν ἡ νέα γενεά, ποὺ θὰ ἔπειρε νὰ ἔξακολουθήσῃ τὸ ἔργο του.

Γύρω ἀπὸ τὸ αὐτοκίνητο εἶχαν μαζευτῇ τώρα κι ἔτρεχαν μαζὶ πολλοὶ φοιτητές, ποὺ ζητωκραύγαζαν καὶ κρατοῦσαν μικρὲς γαλάζιες σημαῖες. Τὰ ἑλληνικὰ νιάτα συνόδευαν τὸ νικητή, δπως τοῦ ἄξιζε.

‘Αλήθεια, αὐτὴ ἡ σκηνὴ θὰ μοῦ μείνη ἀλησμόνητη.

9. YMNOΣ ΣΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὅψη,
ποὺ μὲ βιὰ μετράει τὴ γῆ.

‘Απ’ τὰ κόκαλα βγαλμένη
τῶν Ἐλλήνων τὰ ἰερὰ
καὶ σὰν πρῶτα ἀντρειωμένη
χαῖρε, ὦ, χαῖρε Ἐλευθεριά!

Δ. Σολωμός.

10. Η ΠΑΠΑΡΟΥΝΑ

1. "Απὸ μακριὰ τώρα φαινόταν ὁ κάμπος, ματωμένος ἀπὸ τὶς παπαροῦνες, σὰ νὰ ἥταν ἀπλωμένο ἐπάνω του ἔνα κατακόκκινο σεντόνι. Παρακάτω ἡ γαλαζένια ἥρεμη θάλασσα καὶ στὸ βάθος δυὸ μικρὰ βουνά.

Πῶς ἔκουσανδραζόταν τὸ μάτι κοιτάζοντας τὴν ὅμορφη αὐτὴ εἰκόνα! Καὶ μὲ τί χάρη κουνιόνταν ἀπὸ τὸ βραδινὸ ἀεράκι τὰ κόκκινα σκουφάκια τῶν λουλουδιῶν!

Βαδίζοντας στὸ χαλικοστρωμένο δρομάκι, φτάσαμε σὲ λίγο στὸ ἀμπέλι, κατακουρασμένοι ἀπὸ τὸ παιγνίδι.

Τὸν μπαρπα-Στάθη, τὸ γέρο ἀμπελουργό, τὸν βρήκαμε νὰ κάθεται κοντὰ στὴ στέρνα, ἔνυνοντας μὲ τὸ σκουριασμένο σουγιά του κάποιο καλάμι.

— Μπούμ! μπαρμπα-Στάθη...

— Καλῶς τα! Τί γινήκατε;

— Ἐκστρατεία στὶς παπαροῦνες.

Μᾶς κοίταξε ἀπὸ τὸ κεφάλι ώς τὰ πόδια. "Ολοι γεμάτοι παπαροῦνες. "Άλλοι στὰ καπέλα μας, ἄλλοι στὰ στήθια μας, ἄλλοι στὰ χέρια μας, παντοῦ.

— Καὶ τώρα, μπαρμπα-Στάθη;

— Τί;

— Τὴν ἴστορία τῆς παπαρούνας, ποὺ μᾶς εἶχες ὑποσχεθῆ.

— "Α! ὅχι. Εἶναι ἀργά. Πρέπει νὰ πάω νὰ ποτίσω.

— "Ω! μπαρμπα-Στάθη...

— Δὲν μπορῶ, ἄλλοτε...

·Αρχίσαμε δολοι μαζὶ τὰ παρακάλια καὶ στὸ τέλος τὸν καταφέραμε. Καθίσαμε χαρούμενοι στὸ πεζούλι τῆς στέρνας κι ὁ μπαρμπα-Στάθης ἀρχισε :

2.—Θὰ σᾶς πῶ σύντομα τὴν ἴστορία της. Ἡ παπαρούνα στὴν ἀρχὴ δὲν ἦταν ἔτσι κόκκινη, ὅπως τῇ βλέπετε. Ἡταν ἀσπρη, ὀλόασπρη, σὰ λεμονανθός. Τὸ κόκκινο χρῶμα τὸ πῆρε ἀργότερα. Ἀκοῦστε μὲ τί τρόπο :

“Οταν κάρφωσαν τὸν καλό μας τὸ Χριστὸ ἐπάνω στὸ Σταυρό, ἀπὸ τ’ ἄγιο του μέτωπο καὶ τὰ χέρια του ἐπεφταν σταλαματιές αἷμα στὴ γῆ. Στὴ βάση τοῦ Σταυροῦ ἦταν φυτρωμένα μερικὰ λουλούδια κι ἀνάμεσα σ’ αὐτὰ καὶ μιὰ παπαρούνα. Ὁπως σᾶς εἶπα, ἦταν ἀσπρη, κάτασπρη, σὰ λεμονανθός. Ἡ παπαρούνα λοιπὸν σὰν εἶδε τὸ αἷμα, ποὺ ἔσταζε ἀπὸ τὶς θεῖες ἐκεῖνες πληγές, ἀπλωσε πονετικὰ τὰ βελουδένια πέταλά της καὶ δέχτηκε μὲ φόβο τὸ θεῖο ἐκεῖνο ὑγρό.

“Εδῶ δο μπαρμπα-Στάθης ἔκουψε τὴν ἴστορία, γιὰ νὰ φέξῃ μιὰ πετρίτσα στὸ ἄλογο τοῦ μαγγανοπήγαδου, γιατὶ σταμάτησε. “Οταν τ’ ἄλογο ἀρχισε πάλι τὸ δρόμο του, ἔξακολούθησε κι ἐκεῖνος τὴν δμιλία του :

“Αφοῦ ἡ παπαρούνα ἔκλεισε βαθιὰ μέσα της τὸ πολύτιμο αὐτὸ ὑγρό, ἀρχισε σιγὰ σιγὰ νὰ οδίζη, ώς ποὺ πῆρε τὸ χρῶμα αὐτό, ποὺ βλέπετε. “Υστερὸ ἀπὸ κάμποσον καιρὸ ὅλες οἱ παπαρούνες κοκκίνισαν. Κι αὐτὲς τώρα, ποὺ τόσο ἀσπλαγχνα τὶς χωρίσατε ἀπὸ τὶς συντρόφισσές τους, μᾶς θυμίζουν τὸ μαρτύριο τοῦ Γολγοθᾶ καὶ τὸν πόνο, ποὺ δοκίμασε ἐπάνω στὸ Σταυρὸ δο Σωτήρας μας.

3. Μὴ σᾶς φαίνεται παράξενη ἡ ἴστορία αὐτῆ. Πολλὰ λουλούδια στὴν ἀρχὴ δὲν εἶχαν τὸ χρῶμα, ποὺ ἔχουν τώρα.

Μπορεῖ ἄλλη φορὰ νὰ σᾶς διηγηθῶ τὴν ἴστορία τῆς κίτρινης μαργαρίτας, ποὺ ἀπὸ λευκὴ στὴν ἀρχὴ ἔγινε ἔπειτα κατακίτρινη.

“Ολοι μας βουβοὶ ψήτεροι ἀπὸ τὴν ἴστορία αὐτὴ βυθίσαμε ντροπαλοὶ τὸ βλέμμα μας στὶς παπαροῦνες, ποὺ κρατούσαμε. Ή βραδινὴ σιγαλιὰ ἀρχισε ν' ἀπλώνεται παντοῦ. Μονάχα τὸ κουρασμένο γύρισμα τοῦ ἀλόγου καὶ τὸ τρίξιμο τοῦ μαγγανιοῦ ἔξακολουθοῦσε.

11. ΠΑΠΑΡΟΥΝΑ

Μὲς στοὺς κάμπους βασιλεύεις,
ζῆς χαρούμενη ζωὴ
καὶ περήφανη σαλεύεις
στοῦ ζεφύρου τὴν πνοή.

Ἐχεις λουλουδάκια χίλια
ποθητή σου συντροφιά
καὶ κοιτοῦν τὰ χαμομήλια
τὴ δροσάτη σου δμορφιά.

Στὴ θωριά σου λαμπυρίζει,
φέγγει ὁ ἥλιος πιὸ πολύ
μέλισσα σὲ τριγυρίζει,
πεταλούδα σὲ φιλεῖ.

Καὶ τὰ χόρτα, ποὺ φυτεύνουν
γύρω γύρω σου ἀπλωτά,
πράσινο χαλὶ σοῦ στρώνουν
νὰ πατῆς καμαρωτά.

I. Πολέμης.

12. Η ΛΑΜΠΡΗ

1. Ντάγκ, ντάγκ, ντάγκ. Ντάγκ, ντάγκ, ντάγκ! ἀκούστηκε τὰ μεσάνυχτα ἡ καμπάνα τῆς Λαμπρῆς.

Ἐγώ, ζωγραφίζοντας μὲ τὸ κεφὶ μιὰ πέρδικα σ' ἔνα κόκκινο αὐγό, δὲν εἶχα ἀποκοιμηθῆ. Τ' ἄλλα τ' ἀδέρφια μου κοιμόνταν ἥσυχα σὰ στὸν καλὸ καιρό. Ἡ μητέρα μου χώριζε τὰ φρεσκοπλυμένα ἀσπρόρουχα τοῦ καθενός. Ἡ γιαγιά μου παιδευόταν μὲ τὴν ψυχοκόρη μας στὸ μαγειρεῖο, ἐτοιμάζοντας τὴ μαγειρίτσα μὲ τὰ συκωτάκια καὶ τ' ἄλλα λιανώματα τοῦ ἀρνιοῦ μὲ κρεμμυδάκια καὶ ἄνηθο. Τότε ἀκούστηκε ἀπὸ τὸ διπλανὸ δωμάτιο ἡ φωνὴ τοῦ πατέρα μου:

— Σηκωθῆτε κι ἐτοιμαστῆτε γρήγορα, νὰ μὴν κάθεται ὁ κόσμος καὶ μᾶς περιμένη.

— Ποῦ νὰ ξυπνήσουν δμως τ' ἀδέρφια μου! Ο μικρὸς μάλιστα, ἀν δὲν τὸν ράντιζαν μὲ νερό, θὰ κοιμόταν ἀκόμη ως τὰ τώρα! Τόσο, ποὺ κίνησε κι ἥρθε ἄνιφτος.

— Πήρατε τὶς λαμπάδες σας; ζώτησε ὁ πατέρας μου. Καὶ τὴ μεγάλη γιὰ τὸ Χριστό; σβήσατε καλὰ τὶς φωτιές; κοιτάξτε νὰ μὴν ἀφήσετε τὴ γάτα στὸ μαγειρεῖο μὲ τ' ἀρνί. Κάμετε λοιπὸν γρήγορα. Χρονιάσατε, δσο νὰ ἐτοιμαστῆτε!

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2. "Ολος δέ κόσμος στὸ ποδάρι. Ἔνας ἔκλεινε τὸ σπίτι, ἄλλοι ἔτρεχαν ἀμύλητοι γιὰ τὴν ἐκκλησία μὲ τὰ ἀναμμένα δαδιὰ στὸ χέρι, γιὰ νὰ βλέπουν νὰ περπατοῦν· κάποιος φώναζε τοὺς γείτονές του, ἢν ξύπνησαν, κι ἡ καμπάνα χτυποῦσε ἀτελείωτα: Ντάγκ, ντάγκ, ντάγκ. Ντάγκ!"

Τὴν ἐκκλησία τὴν βρήκαμε γεμάτη. Ο παπᾶς περίμενε δῆλο τὸ χωριό, γιὰ νὰ βάλῃ εὐλογητὸ κι' ἔστελνε παιδιὰ στὰ σπίτια νὰ ξυπνήσουν τοὺς κοιμισμένους. Καὶ τὰ παιδιὰ τράνταζαν τὶς θύρες μὲ χτυπήματα, δοσο νὰ τοὺς ξυπνήσουν.

Ο Γερομπίρος μονάχα, ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ περπατήσῃ ἀπὸ τοὺς ρευματισμούς, δὲ θ' ἄκουγε δέ κακομοίρης τὸν «Καλὸ τὸ Λόγο», ἄλλὰ σὰν ἄρρωστος καὶ κατάκοιτος ἦταν συχωρεμένος.

— "Ολοι οἱ ἄλλοι εἴμαστε ἐδῶ; Θώτησε δέ παπάς.

— Εἴμαστε, παπά μου.

— Εμπρόδει λοιπόν. «Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς...».

Αμα βγήκαμε ἔξω στὸ νάρθηκα γιὰ τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη», νά κι δέ κακομπίρος καβάλα στὸ μουλάρι του.

— Δὲν μποροῦσα νὰ τὸ χωνέψω αὔτό, ἔλεγε, ν' ἀπομείνω ἔτσι ἐφέτος ἀπὸ τὰ παλιοπόδαρα. Ακόμη είμαι ζωντανός, δὲν είμαι πεθαμένος.

3. "Οταν ἀπόλυτε δέ κακομπίρος μὲ τὶς ἀσπρες λαμπάδες ἀναμμένες, γιὰ νὰ πᾶμε καὶ στὰ σπίτια τὴν χάρη τῆς Λαμπρῆς ἀπὸ τὸ «Δεῦτε λάβετε φῶς», ἀσπριζε πέρα στὸ βουνὸ κι ἡ ἀνατολή. "Αχ! τί ὅμορ-

φα μοσκοβιοῦσαν αὐτὴ τὴν ὥρα τ' ἀνθισμένα δέντρα στὶς αὐλὲς καὶ στοὺς κήπους !

Οἱ ἄνθρωποι χώριζαν γιὰ τὰ σπίτια τους μὲ τὶς εὐχὲς στὸ στόμα: « Χριστὸς ἀνέστη ! », « Χρόνια πολλά ! », « Χαρούμενοι μὲ δὲ τι ἀγαπᾶ ἡ καρδιά σας ! »

Τ' ἀηδόνια τὸ ἔλεγαν στὰ λακκώματα κάτω μέσα στὰ βάτα.

Προτοῦ νὰ μποῦμε στὸ σπίτι μας, ἐμεῖς τὰ παιδιὰ περάσαμε ἀπὸ τὴ μάντρα, γιὰ νὰ φωτιστοῦν ἀπὸ τὶς λαμπάδες μας καὶ τὰ γιδοπρόβατα μὲ τὸ ἀρνιὰ καὶ τὰ κατσίκια· περάσαμε κι ἀπὸ τὸ μουλάρι μας, τὴ Σίβα. Τὸ σκυλί μας μᾶς δέχτηκε μὲ τόση χαρὰ τὸ καημένο στὴν αὐλή.

4. Ή πρώτη μας δουλειά ήταν νὰ τραβήξωμε στὴν τραπέζαρία.

Ή μαγειρίσα ήταν ἔτοιμη, οἱ λαμπριάτικες κουλούρες βγῆκαν ἀπὸ τὸ ἔρμαρι κι ἡ Ρήνα, ἡ ψυχοκόρη μας, ἔφερε καὶ τὰ κόκκινα αὐγά, γιὰ νὰ τσουγκρίσωμε μὲ τὸ « Χριστὸς Ἄνεστη ».

Παίρνομε νὰ τσουγκρίσωμε, τί νὰ ἰδοῦμε! Ό μικρὸς ἀδερφός μου, γιὰ νάβρη ποιὸ αὐγὸ εἶχε τὴν πιὸ γερή μύτη καὶ νὰ νικήσῃ τὸ ἄλλα παιδιά, δοκιμάζοντας τὸ ἐνα μὲ τὸ ἄλλο, δὲν εἶχε ἀφῆσει αὐγὸ γερό!

—Γιὰ τιμωρία του, εἴπε ὁ πατέρας, νὰ γυρίζῃ ὑστερα τὴ σούβλα μὲ τὸ ἄρονι μοναχός του στὸν κῆπο.

Ἐκεῖ δῆμως ποὺ τὸ γύριζε, δλοι τὸν παρακαλούσαμε γιὰ χάρη νὰ μᾶς ἀφήσῃ λίγο νὰ γυρίσωμε κι ἐμεῖς κι ἐκεῖνος μᾶς ἔκανε τὸ βαρύ, σὰ νὰ μᾶς χάριζε κάτι δικό του.

Μονάχα ή Ρήνα μας δὲν πρόφτασε νὰ τὸν βοηθήσῃ, γιατὶ κουβαλοῦσε τὶς λαμπριάτικες κουλούρες καὶ τὰ κόκκινα αὐγὰ στοὺς δεκαεφτὰ βαφτιστικοὺς τῆς μητέρας μου, δπως ηταν ή συνήθεια στὸν τόπο μας. ↴

13. ΒΡΑΔΥ ΣΤΗ ΓΕΙΤΟΝΙΑ

Μές στὴ γειτονιὰ
πέφτει ἡ σκοτεινιά,
σβήνει καὶ θαμπώνει πιὰ τὸ δεῖλι·
καὶ τὴν ὥρ᾽ αὐτὴ
ἡ γιαγιά, πιστή,
στὴν εἰκόνα ἀνάβει τὸ καντήλι.

"Εφτασ" ἡ βραδιά.
 Τώρα τὰ παιδιὰ
 ἀπὸ τὰ παιγνίδια χορτασμένα
 ἔχουν χωριστῆ
 κι ἔχει μαζευτῆ
 μέσα στὸ σπιτάκι του καθένα.

Μὲς στὸ σιγαλὸ
 βράδυ ἔνα δειλὸ
 φῶς φωτάει σὲ κάθε παραθύρῳ
 κι ὅλα τὰ μικρὰ
 σπίτια μὲ χαρὰ
 τὸν καλὸ προσμένουν νοικοκύρη.

M. Στασινόπουλος.

14. ΠΡΟΣΠΑΘΗΣΕ ΠΑΛΙ

1.—[¶]Βοήθησέ με, Χαρούλα, νὰ πετάξω τὸν ἀετό μου,
 εἴπε ὁ Νίκος στὴν ἀδερφούλα του, ἀφοῦ προσπάθησε νὰ τὸν
 πετάξῃ μόνος του καὶ δὲν τὸ κατάφερε. Ὁ ἀετὸς σεργόταν
 ἐπάνω στὴ γῆ.

Ἡ Χαρούλα ἔτρεξε μὲ πολλὴ προθυμία, πῆρε τὸν
 ἀετό, τὸν σήκωσε ψηλὰ καὶ τὸν ἄφησε νὰ πειάξῃ. Ἄλλα
 δὲν πρόλαβε νὰ τρέξῃ κι ὁ ἀετὸς ἔπεσε πάλι
 καταγῆς.

—'Αδέξια ποὺ εἶσαι, καημένη! Εἶπε ὁ Νίκος.

—Σ' αὐτὸ δὲ φταιώ ἐγώ, ἀποκρίθηκε ἡ Χαρούλα.
 Τὸ σφάλμα είναι δικό σου, ποὺ δὲν ἔτρεξες ἀμέσως, μόλις
 ἀφῆκα τὸν ἀετό.

— Προσπαθῆστε πάλι, παιδιά, εἶπε ὁ θεῖος τους, ποὺ καθόταν μπροστὰ στὴ θύρα καὶ παρακολουθοῦσε τὸ παιγνίδι τῶν παιδιῶν.

2. Ἡ Χαρούλα πῆρε πάλι τὸν ἀετὸν καὶ τὸν κράτησε ψηλά. Τὴν φορὰ δύμως αὐτὴν ὁ Νίκος βιάστηκε πάρα πολύ. Ἐτρεξε τόσο ξαφνικά, ποὺ τράβηξε τὸν ἀετὸν ἀπότομα ἀπὸ τὸ γέρι τῆς Χαρούλας. Κι ὁ ἀετὸς ἔπεισε φαρδὺς πλατὺς κάτω, δπως καὶ πρῶτα.

— Καὶ τώρα ποιός φταίει; ρώτησε ἡ Χαρούλα.

— Προσπαθῆστε πάλι, ξαναεῖπε ὁ θεῖος τους.

Αὐτὴν τὴν φορὰ κι οἱ δυὸς ἥταν προσεκτικώτεροι. Ἄλλὰ ἔνας ἀνεμος δυνατός, ποὺ φύσηξε ἀπὸ τὸ πλάι, ἄρπαξε τὸν ἀετὸν καὶ τὸν ἔριξε ἐπάνω σὲ κάτι θάμνους. Ἐκεῖ μπλέχτηκε ἡ οὐρά του κι ὁ φτωχὸς ἀετὸς ἔμεινε κρεμασμένος μὲ τὸ κεφάλι πρὸς τὰ κάτω.

— Τὰ βλέπεις; εἶπε ὁ Νίκος. Τὸν ἔριξες λοξὰ καὶ γι' αὐτὸν πῆγε πρὸς αὐτὴν τὴν μεριά.

— Μά, Νίκο, μπροστὸν ἔγω νὰ κάμω τὸν ἀνεμο νὰ φυσήξῃ κατευθείαν; ἀποκρίθηκε ἡ Χαρούλα.

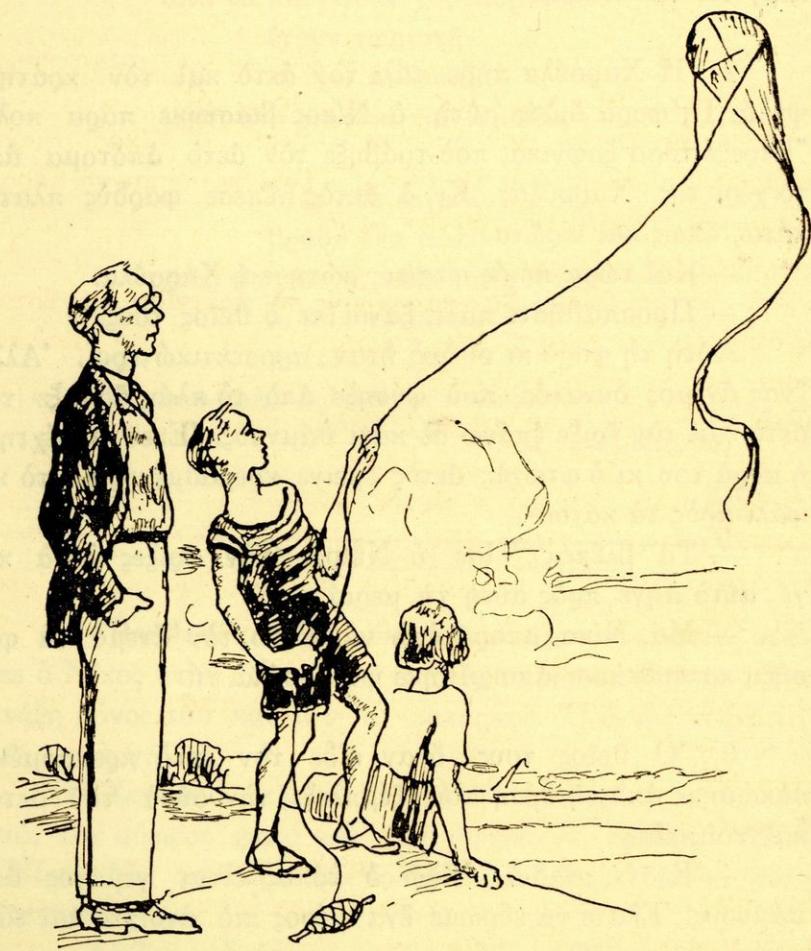
3. Ὁ θεῖος τους, δταν εἶδε τὸν ἀετὸν κρεμασμένο, σηκώθηκε ἀπὸ τὴν θέση του, ἔμπλεξε τὴν οὐρὰ τοῦ ἀετοῦ καὶ τοὺς εἶπε:

— Ἐλάτε, παιδιά. Ἐδῶ ὁ τόπος εἶναι γεμάτος ἀπὸ θάμνους. Ἐλάτε νὰ εῦρωμε ἕνα μέρος πιὸ ἀνοιχτὸ καὶ τότε προσπαθῆστε πάλι.

Καὶ ὅδηγησε τὰ παιδιὰ σ' ἔνα δμαλὸ τόπο, ποὺ ἥταν καταπράσινος ἀπὸ τὴν χλόην.

Ἐκεῖ, ἀφοῦ ἐτοιμάστηκαν, κράτησε πάλι ἡ Χαρούλα

τὸν ἀετὸν καὶ τὸν ἀφῆκε ἀκριβῶς τὴν στιγμήν, ποὺ ἔκαμε
ὁ Νίκος νὰ τρέξῃ.

·Ο ἀετὸς ἀνέβηκε ψηλά σὰν μπαλόνι καὶ πετοῦσε
μιὰ χαρά. Μὰ ὁ Νίκος χαρούμενος, ποὺ ἔνιωθε τὸ σπάγ-
γο νὰ τραβᾶ, στάθηκε γιὰ μιὰ στιγμή, γιὰ νὰ καμαρώσῃ

τὸν ἀετό. Ὁ σπάγγος δμως χαλαρώθηκε κι ἐπειδὴ ὁ ἄνεμος δὲν ἦταν ἀρκετὰ δυνατός, ὁ ἀετὸς ἔπεσε πάλι ἐπάνω στὴ χλόη.

4.—"Ἄχ, καημένε Νίκο, δὲν ἔπρεπε νὰ σταματήσης, εἶπε ὁ θεῖος. "Ἄς εἶναι δμως, προσπάθησε πάλι.

—"Οχι, δὲ θὰ προσπαθήσω πιά, εἶπε ὁ Νίκος στενοχωρημένος. Δὲν εἶναι ἀετὸς αὐτός! Τί νὰ κάθωμαι νὰ βασανίζωμαι μ' ἔναν ἀετό, ποὺ δὲν πετᾶ.

Κι ὁ θεῖος τοῦ λέει :

— Μπά, Νίκο, θὰ παρατήσης τὸ παιγνίδι σου ὑστερα ἀπὸ τόσους κόπους, ποὺ κάναμε; τόσο εὔκολα ἀπελπίζεσαι, ἐπειδὴ σοῦ παρουσιάστηκαν λίγες δυσκολίες; ἔλα, τύλιξε τὸ σπάγγο σου καὶ προσπάθησε πάλι.

5. Αὐτὴν τὴ φορὰ ὁ ἀετὸς ἀνέβηκε μὲ τὸν ἀέρα σὰ φτερό. Κι δταν τελείωσε δλος ὁ σπάγγος, ὁ Νίκος στάθηκε, κρατώντας σφιχτὰ στὸ χέρι του τὸ ξυλαράκι. "Ολο χαρὰ κοίταξε τὸν ἀετό, ποὺ φαινόταν τώρα σὰ μιὰ μικρὴ ἀσπρη κουκκίδα στὸ γαλάζιο οὐρανό.

— Κοίτα, θεῖε, κοίτα, τί ψηλὰ ποὺ πετᾶ! Καὶ μὲ τί δύναμη τραβᾶ! Θαρρεῖς κι εἶναι ἄλιγο, ποὺ τραβᾶ τὸ χαλινάρι. Κι ἄλλο τόσο σπάγγο νὰ εἶχα, θὰ τὸν ἄφηνα δλο. Θὰ πήγαινε στὰ σύννεφα!

'Αφοῦ ὁ Νίκος διασκέδασε ἀρκετὰ μὲ τὸν ἀετό, ἀρχισε νὰ τυλίγῃ σιγά σιγά τὸ σπάγγο· καὶ δταν ἔπεσε ὁ ἀετός, ἔτρεξε καὶ τὸν σήκωσε. 'Η χαρά του ἦταν μεγάλη, δταν εἶδε, δτι ὁ ἀετός του δὲν ἔπαθε τίποτε, ἀν καὶ πετοῦσε τόση ὡρα.

— Θάρθωμε, θεῖε, κι αὖριο μετὰ τὸ μάθημα νὰ προσπαθήσωμε πάλι.

15. Ο ΣΤΕΡΓΙΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΓΕΡΟΝΤΑΚΙ

1. [¶]Η ώρα εἶναι πέντε. Τὸ κουδούνι τοῦ σχολείου σήμανε ἔξοδο καὶ σὲ λίγο δ δρόμος γέμισε ἀπὸ παιδιά.

Τρία μεγάλα ἀγόρια γυρίζοντας στὸ σπίτι τους λοξοδρομοῦν ἐκεῖ κοντὰ σὲ κάποιο οἰκόπεδο κι ἀρχίζουν νὰ παίζουν βόλους.

Τὸ ἔνα εἶναι ὅμορφο παιδὶ μὲ γαλανὰ μάτια κι ὄλοξανθα μαλλιά· εἶναι ζωηρὸ καὶ χαριτωμένο. Τὸν φωνάζουν Στέργιο.

Τὴν τοέπη του δ Στέργιος τὴν εἶχε πάντοτε γεμάτη βόλους· εἶχε ἀκόμη ἔνα παλιὸ φολόγι χωρὶς δεῖχτες, ἔνα μαχαιράκι, σπάγγους κι ἄλλα πράματα.

Ο Στέργιος κατόρθωσε μιὰ μέρα νὰ γλιτώσῃ ἔνα κοριτσάκι, ποὺ λίγο ἔλειψε νὰ τὸ παρασύρῃ ἔνα αὐτοκίνητο.

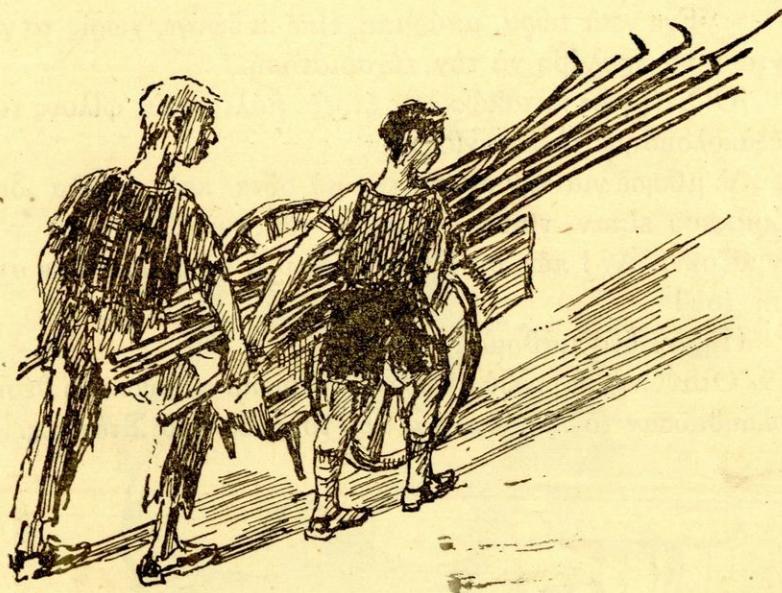
Δὲν ἦταν καθόλου ὑπερήφανος· ἦταν σεμνὸ καὶ φιλότιμο παιδί. Ἡταν τὸ πιὸ ἀγαπημένο παιδὶ τοῦ σχολείου καὶ στὰ διαλείμματα δὲν ἄκουε κανεὶς, παρὰ Στέργιο ἀπὸ δῶ, Στέργιο ἀπὸ κεῖ. Όλα τὰ παιδιὰ τὸν ἀγαποῦσαν κι ἥθελαν νὰ τὸν ἔχουν φίλο.

2. Στὴν πιὸ καλὴ στιγμὴ τοῦ παιγνιδιοῦ ἀκούεται ἔνας μεγάλος θόρυβος καὶ τρίξιμο τροχῶν. Τὰ παιδιὰ βούλωσαν τὸ αὐτιά τους καὶ γύρισαν νὰ ἴδουν.

Εἶδαν ἔνα καροτσάκι γεμάτο παλιοσίδερα, ποὺ τὸ ἔσπρωχνε ἔνα φτωχὸ γεροντάκι. Τὰ σίδερα αὐτά, καθὼς ἀναταράζονταν, ἔκαναν δαιμονισμένο κρότο. Τὸ φόρτωμα ἦταν βαρὺ κι ὁ δρόμος ἀνηφορικός.

Ο καημένος ὁ γέρος, μόλις ἔφτασε κοντὰ στὰ παιδιά,

σταμάτησε γιὰ μιὰ στιγμὴ ὀλοκόκκινος ἀπὸ τὸ δρόμο καὶ τὴν κούραση. Πῆρε βαθιὰ ἀναπνοή, σφούγγισε τὸν ἴδρωτα, ποὺ κατέβαινε αὐλάκι ἀπὸ τὸ ζαρωμένο του πρόσωπο^{χι} ἢταν ἔτοιμος νὰ τραβήξῃ πάλι τὸ δρόμο του.

‘Ο Στέργιος εἶδε τὸ γέρο ἔξαντλημένο καὶ κάτι ἔυπνησε μέσα του. ’Αφησε τὸ παιγνίδι, τὸν πλησίασε καὶ τοῦ εἶπε εὐγενικά :

— Μπάρμπα, εἶσαι πολὺ κουρασμένος. Θέλεις νὰ σὲ βοηθήσω ;

— ‘Ο Θεὸς νὰ σ’ ἔχῃ καλά, παιδί μου.

‘Ο Στέργιος ἔσπρωχνε τώρα τὸ καροτσάκι μὲ ὅλη του τὴ δύναμη καὶ διαβαίνοντας μπροστὰ στοὺς συντρόφους του, φώναξε :

— Παιδιά, νὰ μὲ περιμένετε. Νίκο, νὰ μὴν πειράξουν τοὺς βόλους μου.

Καὶ προχώρησε σπορώχνοντας τὸ καροτσάκι. Μὰ εἶχε μεγάλο βάρος καὶ μὲ δυσκολία ἔβγαλε τὸν ἀνήφορο.

“Οταν ἔφτασε στὸ Ἰσιωμα, τὸ ἄφῆκε.

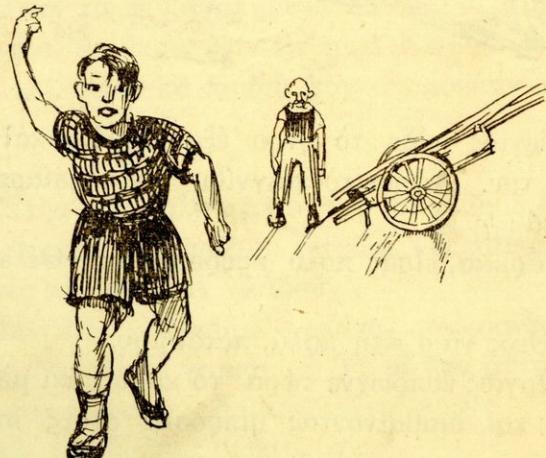
— “Εχε γειὰ τώρα, μπάρμπα, εἴπε κι ἔφυγε, χωρὶς τὸ γεροντάκι νὰ προλάβῃ νὰ τὸν εύχαριστήσῃ.

‘Ο Στέργιος κατακόκκινος ἔτρεξε πάλι στοὺς φίλους του κι ἔξακολούθησε τὸ παιγνίδι του.

Δὲ μίλησε γιὰ τὴν πράξη του μὰ οῦτε καὶ τ’ ἄλλα .δυὸς ἀγόρια τοῦ εἶπαν τίποτε. Μονάχα τὸν κοιτάζουν καὶ τὸν θαυμάζουν. “Αχ ! πῶς θὰ ήθελαν κι αὐτὰ νὰ βρίσκονταν στὴ θέση του !

Πῆραν ἔνα μάθημα :

“Οταν καμιὰ φορὰ ἔβλεπαν ἄνθρωπο σὲ δύσκολη θέση, ἀκολουθοῦσαν τὸ παράδειγμα, ποὺ τοὺς ἔδωσε ὁ Στέργιος.

16. ΤΟ ΜΕΛΙΣΣΙ ΤΟΥ ΚΥΡ ΚΩΣΤΑ

① Προχτὲς πήγαμε μὲ τὴν τάξη μας ἐκδρομὴ στὸ περιβόλι τοῦ κυρίου Κώστα. Μᾶς ὑποδέχτηκε μὲ μεγάλη καλοσύνη.

— Καλῶς τὰ παιδιά ! Σὲ καλὴ ὁρα ἔρχεστε. Σήμερα ἀπόκτηστα καινούργιο μελίσσι. Ἰδέτε το. Εἶναι πιασμένο ἀπὸ τὸ κλαδὶ τῆς ἀχλαδιᾶς. Σὲ λίγο θὰ μποῦνε σ' αὐτὸ τὸ κοφινάκι, ποὺ βλέπετε. Ἐλᾶτε μαζί μου.

Φόρεσε τότε ὁ κὺρος Κώστας μιὰ συρματένια προσωπίδα καὶ τὰ χειρόχτια του, πῆρε τὸ μελισσοκόφινο καὶ τράβηξε ἐμπρός. Τὸν ἀκολουθήσαμε κι ἐμεῖς.

2. Ὁταν πλησιάσαμε τὴν ἀχλαδιά, ὁ κὺρος Κώστας μᾶς εἶπε νὰ σταθοῦμε λίγο μακριὰ κι ἐκεῖνος προχώρησε καὶ πῆγε ἵσα ἵσα κάτω ἀπὸ τὸ κλαδί, ποὺ κρέμονταν οἱ μέλισσες.

Οἱ μέλισσες ὅρμησαν ἐπάνω του, ἀλλὰ δὲν μπόρεσαν νὰ τὸν πειράξουν. Ἡ προσωπίδα καὶ τὰ χειρόχτια τὸν προστάτευαν γιὰ καλά. Σὲ λίγο ζαλίστηκαν κιόλας ἀπὸ τὸν καπνό, γιατὶ ὁ κύρος Κώστας κρατοῦσε στὸ χέρι κι ἔνα κομμάτι σβουνιὰ ἀναμμένη.

Ὁ κύρος Κώστας ἔβαλε τότε τὸ κοφίνι κάτω ἀπὸ τὸ μελίσσι καὶ μὲ τὰ δυό του τὰ χέρια ἔσεισε δυνατὰ τὸ κλαδί. Τὸ μελίσσι δλόκληρο κύλησε, θαρρεῖς, μέσα στὸ κοφίνι. Κατόπι σκέπασε τὸ κοφίνι καὶ τὸ πῆγε ἐκεῖ, ποὺ ἦταν καὶ τ' ἄλλα τὰ μελίσσια.

Τότε καθίσαμε κάτω ἀπὸ ἔνα μεγάλο δέντρο καὶ μᾶς πρόσφερε διάφορα δπωρικά. Ἐβγαλε κι ἀπὸ ἔνα μεγάλο μελισσοκόφινο δύο πίτες καὶ μᾶς τὶς πρόσφερε. Ἡ μιὰ ἦταν κάτασπρη κι ἡ ἄλλη εἶχε τὸ χρῶμα τοῦ μελιοῦ.

Κι οἱ δυὸ εἶχαν τρυπίτσες, ποὺ ἦταν γεμάτες μέλι. Ἐμεῖς τὶς μοιραστήκαμε καὶ τρώγοντας τὸ μέλι φτύναμε τὴν κερήθρα, ποὺ δὲν τρώγεται.

3.— Πῶς βρέθηκε τὸ μελίσσι αὐτὸ ἐπάνω στὴν ἀχλαδιά; ρώτησε ὁ Χρίστος.

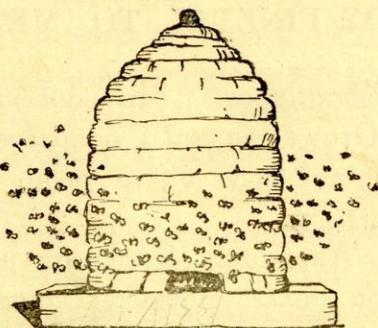
Κι ὁ κύρος Κώστας ἀποκρίθηκε :

— Σὲ κάθε μελισσοκόφινο, παιδί μου, κατοικεῖ ἔνα μελίσσι ἀπὸ πολλὲς χιλιάδες μέλισσες. Τὸ κάθε μελίσσι ἔχει τὴ

βασίλισσά του. Ἡ βασίλισσα εἶναι ἡ μόνη μέλισσα, ποὺ γεννᾶ αὐγά. Κάθε καλοκαίρι μπορεῖ νὰ γεννήσῃ τριάντα ώς πενήντα χιλιάδες. Ἀλλὰ γεννᾶ ἔχωρα καὶ λίγα αὐγὰ ἀλλιώτικα. Ἀπ' αὐτὰ βγαίνουν νέες βασίλισσες. Ἔτσι πληθαίνει ὁλοένα ὁ λαὸς μέσα στὸ σκοτεινὸν παλάτι. Καὶ τότε οἱ μέλισσες τὴν νύχτα τὴν περνοῦν στριμωγμένες σὰ σταφύλια. Ὁ τόπος δὲν τὶς χωρεῖ πιά. Γι' αὐτὸ δταν μεγαλώσῃ ἡ νέα βασίλισσα, ἡ παλιὰ παίρνει μαζί της τὶς πιὸ πιστές, τὶς πιὸ θαρρετές δουλεῦτρες της καὶ φεύγει· πάει ἄλλου νὰ στήσῃ καινούργια πολιτεία.

Αὐτὸ ἔγινε καὶ σήμερα τὸ πρωί. Ἔφυγε ἀπὸ ἕνα μελισσοκόφινο ἡ παλιὰ βασίλισσα μὲ τὴ συντροφιά της καὶ πῆγε ἐπάνω στὸ κλαδὶ τῆς ἀχλαδιᾶς.

Αὐτὰ μᾶς εἶπε ἔκεινη τὴν ἡμέρα ὁ κὺρος Κώστας κι ἐμεῖς φύγαμε εὐχαριστημένοι, ποὺ εἰδαμε καὶ μάθαμε τόσα πράματα.

17. ΤΟ ΚΗΠΑΚΙ ΜΟΥ

Πεντοβόλησαν τ' ἀνθάκια
στὶς γλαστρίτσες τους,
τὰ πουλάκια κελαηδοῦνε
στὶς φωλίτσες τους.

Στὸ κηπάκι μου, ίδες, ὅλα
εἶναι μιὰ χαρά,
χόρτα, ἄνθια, πουλιά, καθάρια
κρύσταλλα νερά.

Κάθε ἀνθός, κάθε πουλάκι
στὸ κηπάκι μου,
μιὰ ψυχούλα π' ἀγαπάω
σὰν ἀδερφάκι μου.

Κωστής Βελμόρας.

18. ΠΩΣ ΓΙΝΕΤΑΙ ΤΟ ΜΕΤΑΞΙ

1. "Ημουν δώδεκα χρονῶ, δταν ἀρρώστησα ἀπὸ μιὰ
βαριὰ ἀρρώστια. "Οταν ἔγινα καλά, ὁ πατέρας μου μ' ἔστει-
λε σὲ μιὰ θεία μου, ποὺ ἔμενε σ' ἓνα χωριὸ τῆς Χαλκιδικῆς,
γιὰ ν' ἀναλάβω.

"Ήταν ἀρχὲς Ἀπριλίου. Ἐντύπωση μοῦ ἔκαμε, πὼς
τὸ χωριὸ εἶχε πάρα πολλὲς μουριές, περισσότερες ἀπ' δλα
τὰ ἄλλα δέντρα.

2. Τὸ πρωὶ δταν ξύπνησα, ἀκουσα τὴ θεία μου νὰ
λέη: Πᾶτε τώρα νὰ μαζέψετε μουρόφυλλα.

Οἱ μουριὲς μόλις εῖχαν ἀνοίξει κι εῖχαν κάτι φυλλαράκια σὰν τὴν καρδιὰ τοῦ μαρουλιοῦ. Παραξενεύτηκα· τί νὰ τὰ ἥθελαν;

Αφοῦ ἑτοιμάστηκα, βγῆκα καὶ κοίταξα στὸ ἄλλο δωμάτιο.

— Μιὰ στιγμή, νὰ ταΐσω τὰ μικρούλια, μοῦ εἶπε ἡ θεία μου, καὶ θὰ σοῦ φέρω τὸ γάλα.

— Ποιά « μικρούλια »; ρώτησα.

Πλησιάζω καὶ βλέπω σὲ μιὰ ἐφημερίδα κάτι μικρούτσικες κάμπιες ἐπάνω σὲ φυλλαράκια μουριᾶς. Κοντά, μέσα σὲ μπαμπάκι, ἦταν κάτι σπόροι, ὅμοιοι μὲ τοὺς σπόρους τοῦ σύκου.

— Εἶναι κουκουλόσπορος, μοῦ ἔξήγησε. Λίγο ἔβαλα, πολὺ λίγο, μιὰ δυὸ καλαμωτές. Θὰ ἵδης πῶς θὰ μεγαλώσουν οἱ κάμπιες καὶ θὰ πλέξουν κουκούλι.

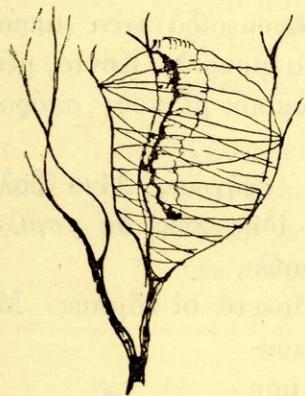
Σὲ μιὰ ἔβδομάδα μεγάλωσαν ἀρκετὰ οἱ κάμπιες. Μεγάλωσαν ὅμως καὶ τὰ φύλλα τῆς μουριᾶς κι ἔγιναν σκληρά. Ἡ θεία μου τὰ ἔκοβε τότε ψιλὰ ψιλὰ κι ἔκεινες τὰ ἔτρωγαν ἀχόρταγα. Εἶχαν πιάσει τέσσερεις καλαμωτές, κάτι σὰν κρεβάτια φτιασμένα ἀπὸ καλάμια κι ἐπάνω στρώμένα μ' ἐφημερίδες. Ἡ θεία μου ἔριχνε τὰ φύλλα στὴ μιὰ καλαμωτὴ καὶ ὕσπου νὰ φέρῃ στὴν τελευταία, στὴν πρώτη ἦταν φαγωμένα τὰ φύλλα. Καὶ ἀκουες ἔνα θόρυβο ἀδιάκοπο, σὰν ἔκεινον ποὺ κάνει ἡ βροχὴ ἐπάνω στὰ ξερὰ φύλλα.

Στὸ τέλος τῆς ἔβημάδας τὰ σκου-

λήκια ἔμειναν ἀκίνητα σὰν ἀρρωστημένα.

Βγάζουν τὸ πουκάμισό τους, μοῦ ἐξῆγησε ἡ θεία μου. "Οσο μεγαλώνουν, τόσο αἰσθάνονται τὸν ἑαυτό τους στενοχωρημένο μέσα στὸ παλιὸ πουκάμισο καὶ τ' ἀλλάζουν. Θ' ἀλλάξουν τρεῖς φορὲς ἀκόμη. "Υστερα ό" ἀρχίσουν νὰ πλέκουν τὸ κουκούλι.

3x Ἔπειτα ἀπὸ τρεῖς ἑβδομάδες δλη ἡ οἰκογένεια ἦταν σὲ κίνηση. Κι ἐγὼ βιηθοῦσα δσο μποροῦσα. Οἱ καλαμωτὲς εἶχαν γίνει ἔξι. Ὁ θεῖος ἔκοβε δλόκληρες κλάρες ἀπὸ τὴ μουριά, ἔμεῖς τὰ παιδιὰ τὶς κουβαλούσαμε κι ἡ θεία, ἀφοῦ ἔκοβε τὰ φύλλα, τὰ πετοῦσε ἔτσι δλόκληρα στὶς καλαμωτές. Κάθε σκουλήκι ἦταν μεγάλο δσο τὸ μικρὸ δάχτυλο. Ἀρχιζε τὸ φύλλο ἀπὸ τὴ μιὰν ἄκρη, τὸ ψαλίδιζε μὲ τὸ στόμα του γρήγορα καὶ ἀδιάκοπα καὶ σὲ λίγο ἄφηνε μόνο τὸ κοτσάνι καὶ λίγα νεῦρα. Αὐτὸ γινόταν πέντε ἔξι φορὲς τὴν ἡμέρα.

Κάθε μέρα ἔβγαζαν τὶς ἐφημερίδες μὲ τὰ κοτσάνια, ποὺ ἔμεναν κι ἔβαζαν καθαρές.

Ἄφοῦ ἔφαγαν λίγες μέρες, σταμάτησαν καὶ σήκωναν τὸ μαυρὸ κεφαλάκι τους ψηλά.

— Θέλουν κλαρὶ νὰ πλέξουν τὸ κουκούλι, εἶπε ἡ θεία μου κι ἔστειλε τὸν ὑπηρέτη ἔξω ἀπὸ τὸ χωριὸ σ' ἔνα βουναλάκι.

Σὲ μιὰ δυὸ ὕρες γύρισε μὲ τὸ γαϊδουράκι φορτωμένο ρεί-

κια καὶ θυμάρια. Κάθε φίλος τὴν ἔζωσε ἡ θεία μου μ' ἐνα
σκοινάκι στὴ μέση καὶ τὴν ἔδεσε σὲ ξύλα, ποὺ τὰ ἔστησε ἀπὸ
τὶς καλαμωτὲς ώς τὸ ταβάνι.

— Κάθισε τώρα σὲ μιὰ καρέκλα νὰ διασκεδάσης, μοῦ εἶπε.

Κάθισα καὶ νά τί εἶδα. "Οσα σκουλήκια εἶχαν χορτά-
σει, σκαρφάλωσαν στὰ κλαριά. Πήρε τὸ καθένα τὴ θέση του
ἀνάμεσα στὰ κλωναράκια κι ἄρχισε νὰ κουνῆ τὸ κεφάλι του
καὶ νὰ κάνῃ κύκλους στὸν ἀέρα. Κοίταξα πιὸ καλὰ καὶ εἶδα,
πῶς ἔβγαζε ἀπὸ τὸ στόμα του μιὰ κλωστὴ καὶ τὴν ἔπλεκε ὁ-
λόγυνη του. "Επλεκε τὸ μεταξένιο του πέπλο κι ὀλοένα τυλι-
γόταν μ' αὐτόν.

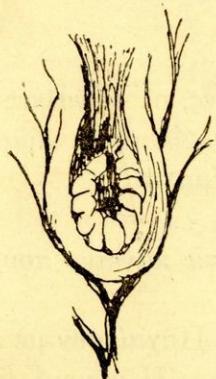
Πρὸς τὸ βράδυ ἦταν ὅλόκληρο τυλιγμένο μέσα σ' αὐτὸν
τὸν πέπλο, σὰ σὲ διμέχλη. Μόλις τὸ διέκρινα. Τὴν ἄλλη μέρα
δὲ φαινόταν πιὰ καθόλου. Τὸ μετάξι τὸ εἶχε σκεπάσει ὅλό-
τελα. Μὰ ἔκεινο μέσα δλο καὶ ὑφαινε.

— Στὶς τρεῖς μέρες, εἶπε ἡ θεία, παύει πιὰ νὰ κλώ-
θη τὸ σκουλήκι, ναρκώνεται.

4. "Ετσι σὲ λίγες μέρες ἔπλεξαν
ὅλα τὰ σκουλήκια τὰ κουκούλια τους. Ἡ
θεία μου τὰ τρύγησε καὶ τ' ἄπλωσε στὸν
ἡλιο.

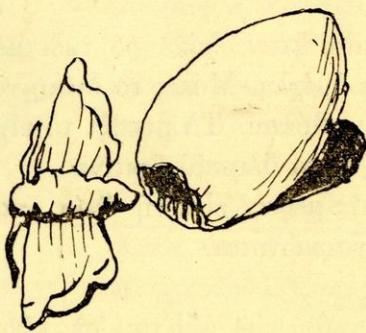
"Αν τ' ἀφήσω στὸν ἵσκιο, θὰ
βγοῦν πεταλοῦδες, μοῦ εἶπε, κι οἱ ἔμπο-
ροι δὲν τὸ παίρνουν αὐτὸν τὸ κουκούλι.
Θ' ἀφήσω μερικά, γιὰ νὰ ἰδῆς.

Ἐκεῖνα ποὺ ἀφησε, τρύπησαν σὲ δέ-
κα μέρες τὴ μιὰν ἄκρη καὶ βγῆκαν πετά-
λοῦδες. Οἱ πεταλοῦδες γέννησαν τ' αὐγά τους κι ἔπειτα μιὰ
μὲ τὴν ἄλλη πέθαναν δλες.

Μὲ τὸ ψαλίδι ἔκοψα ἔνα ἀπὸ τὰ κουκούλια, ποὺ ἡ θεία μου εἶχε ἀπλωμένα στὸν ἥλιο γιὰ τὸν ἔμπορο κι εἶδα μέσα τὴν χρυσαλλίδα νεκρή. Ἡ ζέστη τοῦ ἥλιου τὴν εἶχε ξεράνει.

5. Καθὼς μοῦ εἶπε ἡ θεία, στὰ περισσότερα σπίτια τοῦ χωριοῦ ἔτρεφαν κουκούλι. Κατὰ τὸν Ἰούνιο ἥρθαν οἱ ἔμποροι κι ἀγόρασαν τὸ κουκούλι. Μερικὲς οἰκογένειες πῆραν καὶ δυὸ χιλιάδες δραχμές, οἵ περισσότερες ἀπὸ πεντακόσιες ἔως χίλιες.

"Οταν τύχαινε νὰ βγάλουν πεταλοῦδες, οἱ γυναῖκες τὰ ἔβραζαν, τὰ ἔξαιναν κι ὑστερα τὰ ἔγνεθαν. Ἀπὸ τὰ νήματα αὐτὰ ὕφαιναν σεντόνια καὶ μεταξωτὰ φορέματα.

6.—Τ' ἀποφάγια τοῦ σκουληκιοῦ τί τὰ κάνετε, ποὺ τὰ μαζεύετε; ρώτησα τὴν θεία μου.

—Τρέφομε τὸ χειμώνα τὰ μοσχάρια. Παχαίνουν μὲ αὐτὴν τὴν τροφὴν πολὺ καὶ τ' ἀκριβοπουλοῦμε. Ἡ μουριά, βλέπεις, μᾶς δίνει πολλά. Τώρα τὰ φύλλα τὰ ἔφαγαν τὰ σκουλήκια. Σ' ἔνα μήνα θὰ φουντώσουν πάλι καὶ θὰ θρέψωμε ἔνα

δυὸς ἀρνιὰ ἡ κάθε οἰκογένεια. Τὸ φυινόπωρο οἱ μουριὲς θὰ εἶναι πάλι γεμάτες, τὰ φύλλα τους θὰ τὰ μαζέψωμε καὶ θὰ τὰ ξεράνωμε γιὰ τὸ χειμώνα. Νά πόσο χρήσιμη εἶναι ἡ μουριά.

Ἐπική ζωήτου δύνη οὐτενάδι στηνέδι

7. Ἔμεινα στῆς θείας μου ὡς τὰ τέλη τοῦ Αὐγούστου. Μὲ τὸν καθαρὸν ἀέρα τοῦ βουνοῦ εἶχα δυναμώσει κιόλας. Ἀποχαιρέτησα τὴν καλή μου θεία καὶ τὶς ξαδερφούλες μου καὶ γύρισα πίσω στοὺς γονεῖς μου.

19. ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

“Ηλιε μου,
ἔβγα, ἥλιε μου,
ποὺ κάνεις τὸ χωράφι
καὶ γεμίζει ἀπὸ χρυσάφι.

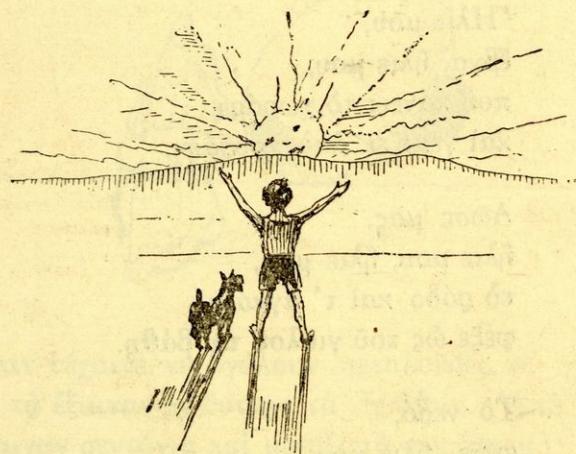
Δῶσε μας,
ἥλιε μου, ἥλιε μου,
τὸ ρόδο καὶ τὸ ἀγκάθι,
φέξε ὡς τοῦ γιαλοῦ τὰ βάθη.

Τὸ νερό,
φέξε, ἥλιε μου,
νὰ τρέχῃ καὶ νὰ λάμπῃ,
νὰ μισκοβιοῦν οἱ κάμποι.

Στρῶσε μας,
χρυσοήλιε μου,
τὴ γῆ μὲ χαμομήλι,
δῶσ’ μου τὸ γλυκὸ σταφύλι.

Τὸν κάμπο,
ἥλιε, ἥλιε μου,
τὸ θέρο χάρισέ μας,
σᾶν τὸ δέντρο ἀνάστησέ μας.

Z. Παπαντωνίου.

Τέταρτος κύκλος
Καλοκαίρι

Kayakia
Tetrapoták kúkyoč

1. ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

‘Ο κόσμος λάμπει
σὰν ἔνα ἀστέρι,
βουνὰ καὶ κάμποι,
δέντρα, νερά
γιορτάζουν πάλι,
καθώς προβάλλει
τὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά !

Φωνοῦλες, γέλια βίτις οὐρανῷ ζεῖ
φέρνει τὸν ἀγέριον διονύσιον εὐεργετέοντα
μὲν ἀπὸ τοῦ αμπέλια
τὰ καρπερά.
Παιδιὰ ἀγγελούνδια φέλνουν τραγούδια
στὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά !

Τὴν ὥρα τούτην σκορπᾶ ἔνα χέρι
χάδια καὶ πλούτη
κινήσαντες πιοτέραν
Ζωῆς πλημμύρα
τὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά !

‘Η φύση πέρα,
ω νέοι και γέροι,
σὰ μιὰ μητέρα
μᾶς καρτερᾶ.
‘Η φύση δλη
σὰν περιβόλι
τὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά !

Κ. Παλαμάς.

2. ΠΩΣ ΣΩΘΗΚΕ ΤΟ ΧΩΡΙΟ

1. Σ' ἔνα χωριὸ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδας τὸν καιρὸ τῆς μεγάλης ἐπιδημίας τοῦ δαγκείου τρία παιδιά, ὁ Μάρκος, ὁ Ἀντρέας κι ὁ Σπύρος, ἀπὸ τὴν ἴδια γειτονιὰ καὶ τὰ τρία, πήγαιναν ἔνα πρωὶ στὸ σχολεῖο.

Καθὼς πήγαιναν, εἶδαν ἀπὸ μακριά, ἐκεῖ ποὺ ἔπεφταν τὰ τελευταῖα σπίτια τοῦ χωριοῦ, ἀντρες καὶ γυναῖκες μαζι- μένες.

Ζύγωσαν νὰ ἰδοῦν τί τρέχει κι εἶδαν τότε δλον αὐτὸ τὸν κόδσμο νὰ σκύβῃ, νὰ μαζεύῃ πέτρες καὶ νὰ τὶς βάζῃ ἀράδα σὲ μιὰ γραμμή, ποὺ προχωροῦσε δλοένα καὶ τριγύριζε τὰ σπίτια. Τὰ παιδιὰ εἶχαν ἰδεῖ ὡς τώρα τοὺς συχωριανούς τους νὰ κάνουν πολλὰς δουλειὲς στὸ χωριό. Νὰ σκάβουν, νὰ χτίζουν, νὰ κάνουν φράχτες γύρω ἀπὸ τὰ κτήματα, ἀλλὰ τέτοια δουλειὰ δὲν εἶχαν ἰδεῖ ποτέ τους. Τοὺς φάνηκε περισσότερο σὰν τὰ παιγνίδια, ποὺ κάνουν στὰ χώματα τὰ πολὺ μικρὰ παιδάκια, παρὰ σὰ δουλειὰ γιὰ μεγάλους. Καὶ τοὺς ἥρθαν γέλια, νὰ

βλέπουν μεγάλους ἀνθρώπους, καὶ γέρους ἀκόμα, νὰ παιζουν σὰν παιδάκια.

2 Ὁ Μάρκος, ὁ μεγαλύτερος ἀπὸ τὰ τρία παιδιά, καθὼς ζύγωσαν, γνώρισε μέσα στοὺς ἀνθρώπους, ποὺ ἔκαναν τὴν παράξενη αὐτὴ δουλειά, ἐναν κουμπάρο τους, τὸν μπαρμπα-Γεώργη. Τὸν καλημέρισε καὶ τὸν ρώτησε :

— Τί κάνετε αὐτοῦ, μπάρμπα ;

— Τί νὰ κάνωμε, παιδί μου ! Τοῦ εἶπε ὁ μπαρμπα-Γεώργης. Ζώνομε τὸ χωριό, γιὰ νὰ μὴν περάσῃ καὶ μᾶς ἔρθη κι ἐδῶ τὸ θανατικό, ποὺ ἔπεσε στ' ἄλλα τὰ χωριά. Ὁ Θεὸς νὰ φυλάχῃ, δῆλο καὶ μᾶς ζυγώνει, παιδί μου. Στὸ Καστρί, ποὺ εἶναι μιὰ ὡρα ἀπ' ἐδῶ, δὲν ἔμεινε ἀνθρωπος στὸ πόδι. Καὶ πόσοι πεθαίνουν, ἐνας Θεὸς τὸ ξέρει ! Τί νὰ κάμωμε, λοιπόν, παιδί μου ; Σηκωθήκαμε πρωὶ πρωὶ καὶ ζώνομε τὸ χωριό.

Κι ἔσκυψε πάλι βιαστικὰ ὁ μπαρμπα-Γεώργης στὴ δουλειά του μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους.

— Κι ἄμα τὸ ζώσετε, μπάρμπα, τὸ χωριό, ρώτησε δειλὰ ὁ Μάρκος, δὲ θάρρη τὸ θανατικό ;

— Ἐτσι ἔχουν νὰ ποῦν, παιδί μου... τοῦ εἶπε, χωρὶς νὰ σηκώσῃ τὸ κεφάλι του ἀπὸ τὴ βιαστικὴ δουλειά, ὁ μπαρμπα-Γεώργης. Ἐτσι τὸ βρήκαμε, ἔτσι τὸ κάνομε.

3. Τὰ παιδιά, ἐπειδὴ ἦταν κι ἡ ὡρα περασμένη, ἀφησαν τοὺς συχωριανούς τους καὶ τράβηξαν νὰ πᾶνε στὸ σχολεῖο τους. Ὅσο λίγα γράμματα κι ἀν ἥξεραν, κατάλαβαν, πὼς ἔνα τέτοιο ἀστεῖο τεῖχος, ποὺ ἔφτιαναν οἱ χωριάτες, δὲν μποροῦσε νὰ σταματήσῃ τὸ δρόμο τῆς ἀρρώστιας.

— Εγὼ δὲν τὰ πιστεύω αὐτά, εἶπε ὁ Μάρκος στ' ἄλλα

παιδιά. Ὅμως θὰ τὸ πῶ τοῦ δασκάλου, νὰ ἴδοῦμε τί λέει κι αὐτός.

Τ' ἄλλα δυὸ παιδιά πίστευαν καὶ δὲν πίστευαν.

4. Ὄταν πῆγαν στὸ σχολεῖο, ὁ Μάρκος, ποὺ εἶχε πάντα περισσότερο ψάριος ἀπὸ τοὺς ἄλλους, παρουσιάστηκε στὸ δάσκαλο καὶ τοῦ εἶπε αὐτὰ ποὺ εἶδαν τὸ πρωΐ.

— Τὸ ξέρω, παιδιά μου, τὸ ξέρω, τοὺς εἶπε ὁ δάσκαλος κουνώντας τὸ κεφάλι του. Μὰ τί νὰ τοὺς κάμης τοὺς χωρικούς; μήπως ἀκοῦν; Ἐδῶ καὶ τρεῖς μέρες τοὺς μάζεψα στὴν πλατεῖα μαζὶ μὲ τὸν πρόεδρο τῆς Κοινότητας καὶ τὸν παπᾶ τοῦ χωριοῦ καὶ τοὺς ἔξηγησα τὶς ὀδηγίες, ποὺ μᾶς ἔστειλαν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, γιὰ νὰ φυλαχτοῦμε ἀπὸ τὴν ἐπιδημίᾳ· τοὺς εἶπα τί πρέπει νὰ κάμουν. Μήπως ἔκαμαν τίποτε; Τὴν ἄλλη μέρα, τὴν περασμένη Κυριακή, τοὺς εἶδα δλους στὰ καφενεῖα καὶ στὰ οἰνοπωλεῖα, σὰν καὶ πάντα. Ἀντὶ νὰ κάμουν αὐτὰ ποὺ ἔπρεπε, ἀραδιάζουν τώρα πετραδάκια, γιὰ νὰ κλείσουν τὸ δρόμο τῆς ἀρρώστιας!

Καὶ ξανακούνησε πάλι λυπητερὰ τὸ κεφάλι του ὁ δάσκαλος. Ὄλα τὰ παιδιά τοῦ σχολείου, ποὺ ἦταν μαζεμένα ὀλόγυρα, ἀκούντων τὰ λόγια του μὲ προσοχή. Τότε ὁ Μάρκος προχώρησε δυὸ βήματα, σὰ νὰ εἶχε πάρει μέσα του κάποια ἀπόφαση καὶ διέβη τὸ δάσκαλο.

— Καὶ τί ἔπρεπε νὰ κάμουν οἱ χωριάτες, κύριε;

5. — Πρῶτα πρῶτα νὰ καθαρίσουν τὸ χωριό, εἶπε ὁ δάσκαλος. Τὸ χωριό μας βρωμᾶ ὀλόκληρο. Μᾶς ἔφαγε ἡ μύγα καὶ τὸ κουνούπι. Αὐτὰ φέρνουν δλες τὶς ἀρρώστιες. Γιὰ νὰ ἔξιλοι θεύσωμε λοιπὸν τὴ μύγα καὶ τὸ κουνούπι, πρέπει νὰ καθαρίσωμε τὸ χωριό ἀπὸ τὶς ἀκαθαρσίες τῶν ζώων καὶ τὶς

ἄλλες ἀκαθαρσίες, δπου ἀφήνουν τ' αὐγά τους οἱ μύγες καὶ νὰ σκεπάσωμε, δπου μποροῦμε, τὰ στάσιμα νερά, δπου ἀφήνουν τ' αὐγά τους τὰ κουνούπια. "Οπου δὲν μποροῦμε νὰ τὰ σκεπάσωμε ἢ ν' ἀνοίξωμε δρόμο νὰ φύγουν, πρέπει νὰ φέρωμε ἐπάνω τους λίγο πετρέλαιο, γιὰ νὰ μὴν μποροῦν νὰ γεννηθοῦν ἄλλα κουνούπια. Αὐτὰ μᾶς γράφουν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα νὰ κάμωμε.

— Καὶ δὲν μποροῦν νὰ γίνουν αὐτά, κύριε; ρώτησε ὁ Μάρκος.

— Γίνονται καὶ παραγίνονται, παιδί μου, εἶπε ὁ δάσκαλος· λίγα χέρια χρειάζονται, λίγος κόπος καὶ λίγα φτυάρια. Καί, δόξα σοι ὁ Θεός, ἀπ' ὅλα αὐτὰ βρίσκονται στὸ χωριό. "Οσο γιὰ τὸ λίγο πετρέλαιο, ποὺ θὰ χρειαστῇ, δ Πρόεδρος τῆς Κοινότητας φάνηκε πρόδυμος νὰ τὸ ἀγοράσῃ. 'Αλλὰ λείπει ἡ καλὴ θέληση, παιδιά μου. Καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλα λείπει κάτι ἄλλο. Οἱ ἀγράμματοι χωριανοὶ δὲν τὰ πιστεύουν αὐτά, ποὺ τους λέμε, γιατὶ δὲν τὰ καταλαβαίνουν. Γι' αὐτὸ δὲ θέλουν νὰ τὰ κάμουν.

6. "Οσο μιλοῦσε ὁ δάσκαλος, τὰ μάτια τοῦ Μάρκου ἔλαμπαν ἀπὸ μιὰ παράξενη εὐχαρίστηση. Γύρισε κι ἔριξε μιὰ ματιὰ στ' ἄλλα παιδιά, ἔπειτα γύρισε πρὸς τὸ μέρος τοῦ δασκάλου καὶ τοῦ εἶπε μὲ ζωηρὴ καὶ χαρούμενη φωνή :

— Αὐτὰ ποὺ δὲ θέλουν νὰ κάμουν οἱ χωριανοί μας, κύριε, θὰ τὰ κάμωμε ἔμεῖς.

• Ο δάσκαλος δὲν καλοκατάλαβε.

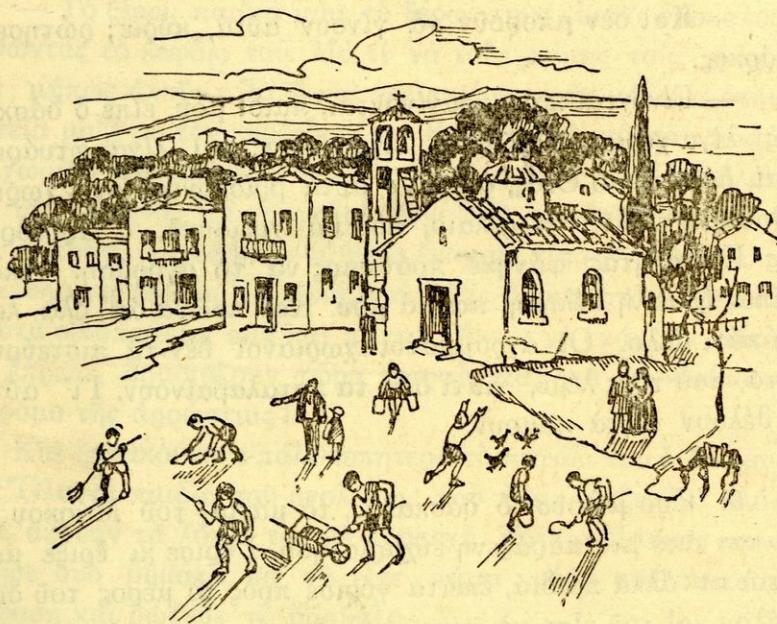
— Ποιοί ἔσεις; εἶπε.

— Εμεῖς, ὅλα τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου, ἀποκρίθηκε ὁ Μάρκος. Εἴμαστε πενήντα παιδιά. Σὲ μιὰ μέρα τὸ χωριό θὰ λάμψη.

— Μάλιστα, μάλιστα, κύριε! Φώναξαν μὲ μιὰ φωνὴ ὅλα τὰ παιδιά. Θὰ τὰ κάμιωμε ἐμεῖς.

‘Ο δάσκαλος μόνο ποὺ δὲν ἔκλαιγε ἀπὸ τὴ συγκίνησή του.

— Εῦγε, παιδιά μου! Εἶπε, “Ἐτσι δείχνετε, πῶς ὅσα μαθαίνετε κάθε μέρα σ’ αὐτὰ τὰ θρανία, δὲν πηγαίνουν χαμένα.

Καὶ σὲ λιγάκι ξαναεῖπε ἀποφασιστικά;

— Λοιπὸν αὖριο, παιδιά, δὲν ἔχει μάθημα. Ἀπὸ τὸ πρῶτον θὰ ξεκινήσωμε ὅλοι κι ἐγὼ μαζί σας, γιὰ νὰ σᾶς δείχνω τί πρέπει νὰ γίνη. Καὶ θὰ καθαρίσωμε τὸ χωριό καὶ θὰ σκεπάσωμε ὅλα τὰ στάσιμα νερά. Ὁ Πρόεδρος τῆς Κοινότητας θὰ φροντίσῃ νὰ μᾶς βρῇ ὅ,τι μᾶς χρειάζεται. Θὰ πάρωμε καὶ

τὸ χωροφύλακα μαζί, γιὰ νὰ μὴ βροῦμε ἐμπόδια ἀπὸ κανένα. Καὶ τὸ βράδυ, δταν γυρίσουν οἱ χωριανοὶ ἀπὸ τὰ χωράφια, θὰ βροῦν τὸ χωριὸ ἀγνώριστο. Κι αὐτὴ ἡ δουλειὰ θὰ γίνεται μιὰ φορὰ τὴν ἑβδομάδα ἀπὸ δλους μας. Σύμφωνοι, παιδιά;

— Σύμφωνοι! Φώναξαν δλα τὰ παιδιὰ μ' ἔνα στόμα.

7. Κι ἔτσι ἔγινε. Τὸ χωριὸ ἔλαμψε ἀπὸ τὴν καθαριότητανητα νερά, ποὺ πρασίνιζαν σ' αὐλὲς καὶ δρόμους καὶ χαντάκια, ἔλειψαν ἀπὸ παντοῦ ἡ σκεπάστηκαν μὲ πετρέλαιο. Ἡ μύγα καὶ τὸ κουνούπι χάθηκαν. Καὶ τὸ μόνο χωριὸ ἀπὸ δλα τὰ γύρω χωριά, ποὺ δὲν τὸ χτύπησε ἡ κακὴ ἀρρώστια, ἥταν τὸ χωριὸ τῶν καλῶν παιδιῶν.

Οἱ χωρικοὶ τώρα ἔλεγαν, πὼς τὸ χωριὸ σώθηκε ἀπὸ τὸ ζώσιμο, ποὺ τοῦ ἔκαμαν μὲ τὰ πετραδάκια.

Τὸ ἔλεγαν, μὰ δὲν τὸ πίστευαν κι οἱ ἴδιοι. "Ηξεραν, πὼς καὶ ἄλλα χωριὰ κοντά τους ζώστηκαν μὲ τὸν ἴδιο τρόπο, ἄλλὰ ἡ ἀρρώστια τὰ ρήμαξε.

— "Ἄς λένε δ, τι θέλουν οἱ χωριανοί, εἶπε ὁ δάσκαλος στὰ παιδιά, ποὺ τὸ εἶχαν παράπονο. Ἔσεῖς κάματε αὐτό, ποὺ ἔπρεπε. Κι ἄς μὴ σᾶς τὸ γνωρίζουν ἔκεινοι. Σώσατε τὸ χωριὸ ἀπὸ τὴν ἀρρώστια. Αὐτὸ σᾶς εἶναι ἀρκετό, γιὰ νὰ εἶστε ὑπερήφανοι σ' δλη σας τὴ ζωή.

3. ΤΟ ΧΩΡΙΟ

Ἐκεῖ στὰ πλάγια τοῦ βουνοῦ, στὰ δροσερὰ χορτάρια,
ποὺ μουρμουρίζουν τὰ νερὰ καὶ χύνονται καθάρια,
ἐκεῖ στὰ πλάγια τοῦ βουνοῦ, ὅπου φυσᾶ τ' ὀγέρι
καὶ χαιρετᾶ τὰ λούλουδα καὶ παίζει μὲ τὴ φτέρη
καὶ τὰ πουλάκια κελαηδοῦν στὰ δέντρα ταίρι ταίρι,
ἄπλωνται μικρὸ χωριὸ μὲ πεῦκα στολισμένο
καὶ μὲς στὸν ἥλιο λούζεται λευκὸ κι εὔτυχισμένο.
Τὰ κάτασπρα σπιτάκια του, μικρὰ καὶ μετρημένα,
καθὼς φωλιὲς μικρῶν πουλιῶν στὰ δέντρα εἶναι κρυμμένα.
Ἐχει κι ἀμπέλια νὰ χαρῇ καὶ στάχυα νὰ θερίσῃ,
ἔχει καὶ πρόσχαρη ἐκκλησιὰ κοντὰ στὴν κρύα βρύση
κι ἔρχεται κάθε χωρικὸς ἐκεῖ νὰ προσκυνήσῃ.
Φιλοῦν τὸ χέρι τοῦ παπᾶ καὶ τὸν καλημερίζουν
καὶ στὴ δουλειά τους ὕστερα μὲ προκοπὴ γυρίζουν.

I. Πολέμης.

ΟΙ ΚΟΠΥΔΑΙΟΙ ΜΕΣΑ ΟΤΣ ΟΤΣΛΗΣ

4. ΕΛΑΤ' ΕΔΩ ΜΑΖΙ ΜΟΥ.

'Ελατ' ἐδῶ μαζί μου μὲς στὰ δάση!

'Ελατ' ἐδῶ στὴν πράσινη τὴν πλάση
μακριὰ ἀπὸ τοῦ κόσμου τὴ βοή.

'Ελατ' ἐδῶ νὰ νιώσετε μιὰ μέρα
πιὸ καθαρὸ στὰ στήθη τὸν ἀέρα,
πιὸ ζηλευτὴ νὰ βρῆτε τὴ ζωή.

'Ελατ' ἐδῶ στὴν πράσινη τὴν πλάση
κι ἐλατε ν ἀναστήσωμε τὰ δάση
ἔκει, ποὺ ἡ φάχη τοῦ γυμνοῦ βουνοῦ
γυμνή, φλιμμένη δείχνει τὴν 'Ελλάδα'
ν ἀπλώσωμε καινούργια πρασινάδα
κάτω ἀπ' τὸ γαλάζιο τ' ουρανοῦ.

N. Γεννηματάς.

5. ΟΙ ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΙ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΣΠΑΡΤΟ

1. Μέσα στὸ χωράφι, ποὺ ἦταν σπαρμένο μὲ σιτάρι, ἔ-
φτιασε ἡ κορυδαλλίνα τὴ φωλιά της. Σὲ λίγες μέρες ἐσκασαν
τ' αὐγὰ καὶ βγῆκαν τὰ μικρὰ κορυδαλλάκια, χαριτωμένα καὶ
ζωηρά, μὲ τὴ σκουφίτσα στὸ κεφάλι.

Ἡταν πολὺ εύτυχισμένα τὰ κορυδαλλάκια μέσα στὴ
δροσιὰ τοῦ ψηλοῦ σιταριοῦ, ποὺ τὰ προφύλαγε ἀπὸ τὴ ζέστη
καὶ τὰ γλίτωνε ἀπὸ τὰ κακὰ παιδιά, ποὺ γύριζαν στὰ χωρά-
φια γιὰ φωλιές.

“Οταν δμως πῆρε νὰ μεστώνῃ τὸ σιτάρι, ἡ μάνα τους
ἄρχισε ν’ ἀνησυχῇ. Φοβόταν τοὺς θεριστές, ποὺ θάρχονταν
μὲ τὰ δρεπάνια τους νὰ χαλάσουν τὴν ἥσυχη φωλιὰ καὶ νὰ
τῆς σκοτώσουν ἵσως τὰ μικρά της.

Κάθε μέρα λοιπόν, δταν ἔβγαινε γιὰ φαῖ, ἄφηνε στὰ
κορυδαλλάκια της τὴν παραγγελία, νάχουν τὸ νοῦ τους καὶ
νὰ τῆς λένε δ, τι ἀκούσουν κι δ, τι ἰδοῦν.

2. Μιὰ μέρα ποὺ γύρισε στὴ φωλιά της ἡ κορυδαλλίνα,
βρῆκε τὰ παιδιά της τρομαγμένα.

— Μάνα, ἀκουσε, μάνα, τῆς εἶπαν. Πρέπει νὰ μᾶς
πάρης ἀπ’ ἐδῶ, ἀπόψε κιόλας! Σήμερα ἀκούσαμε τὸν μπαρ-
μπα-Θόδωρο, ποὺ ἔχει τὸ χωράφι, νὰ λέη: «Τὸ σιτάρι μέ-
στωσε. Αὔριο πρέπει χωρὶς ἄλλο νὰ θερίσωμε» κι ἔστειλε
τὸ γιό του νὰ καλέσῃ τοὺς γειτόνους, νὰ βοηθήσουν κι αὐτοὶ
στὸ θέρισμα.

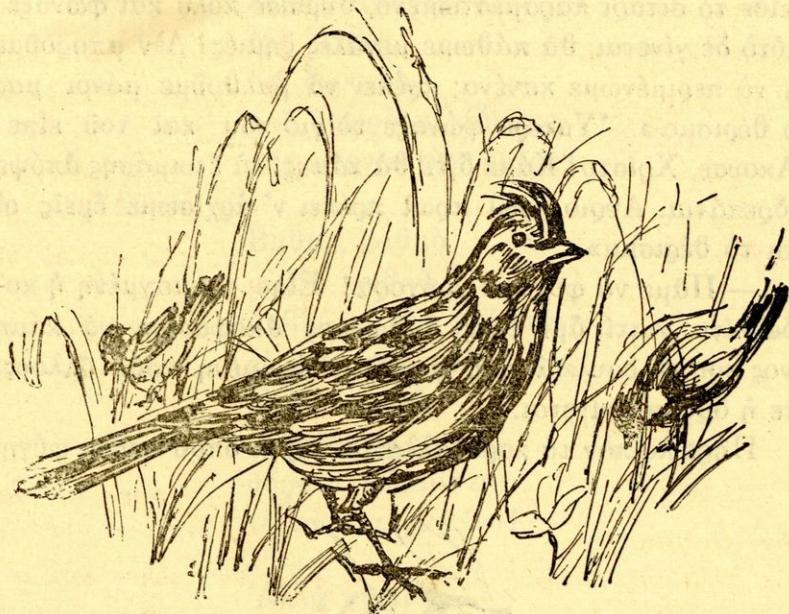
Ἡ κορυδαλλίνα γέλασε καὶ εἶπε :

— Μὴ φοβᾶστε, παιδιά μου. “Αν περιμένη δ μπαρμπα-
Θόδωρος νὰ τοῦ κάμουν τὴ δουλειά του οἱ γειτόνοι, ἐμβεῖς

θάχωμε δλο τὸν καιρὸν νὰ φύγωμε μὲ τὴν ἡσυχία μας.

3. Τὴν ἄλλη βραδιὰ τὰ κορυδαλλάκια ἔτρεμαν πάλι ἀπὸ τὸ φόβο τους κι ὅταν φάνηκε ἡ μάνα τους, τῆς φώναξαν ἀπὸ μακριά :

— Μάνα, ἀπόψε πρέπει χωρὶς ἄλλο νὰ μᾶς πάρης ἀπ'

ἔδω. Ὁ μπαρμπα-Θόδωρος ἥρθε πάλι σήμερα κι εἶπε : «Πα-
ράγινε τὸ σιτάρι ! Δὲν μποροῦμε πιὰ νὰ περιμένωμε τοὺς
γειτόνους. Πρέπει νὰ μηνύσωμε τοὺς συγγενεῖς μας νάρθουν». Καὶ φώναξε τὸ γιό του καὶ τοῦ παράγγειλε νὰ πάη εὐθὺς
στοὺς θείους του καὶ στὰ ξαδέρφια του, νὰ τοὺς καλέσῃ γιὰ
τὸ θέρισμα. Νὰ μᾶς πάρης, μάνα νὰ μᾶς πάρης !

— Ἔννοια σας καὶ μὴν ἀνησυχῆτε, ξαναεῖπε ἡ κορυδαλλίνα. Οἱ θεῖοι καὶ τὰ ξαδέρφια ἔχουν κι αὐτοὶ νὰ θεούσουν τὰ δικά τους τὰ χωραφία, ἔχομε καιρὸν ἀκόμα.

4. Τὴν τρίτη μέρα, ὅταν γύρισε πάλι ἡ μάνα τους, τῆς εἶπαν τὰ κορυδαλλάκια: Ἐίσως ἐπάργεται σήμερα —

— Ξέρεις, μάνα, σάν νηρθε σήμερα δι μπαρμπα-Θόδωρος κι είδε τὸ σιτάρι παραμεστωμένο, θύμωσε πολὺ και φώναξε: «Αύτὸ δὲ γίνεται, θὰ πάθωμε μεγάλες ζημιές! Δὲν μποροῦμε πιὰ νὰ περιμένωμε κανένα· πρέπει νὰ βαλθοῦμε μόνοι μας στὸ θέρισμα». Ὅστερα φώναξε τὸ γιό του και τοῦ εἶπε: «Ἀκουσε, Χρίστο! Κάμε δι, τι θὰ κάμης, νὰ ἐτοιμάσης ἀπόψε τὰ δρεπάνια. Αὔριο πρωὶ πρωὶ πρέπει ν' ἀρχίσωμε ἐμεῖς οἱ ίδιοι τὸ θέρισμα».

— Πᾶμε νὰ φύγωμε γρήγορα! Εἶπε τρομαγμένη ἡ κο-
ρυδαλλίνα· γιατί, ἀμα ἐνας ἄνθρωπος ἀποφασίσῃ νὰ κάμη
μόνος του τὴ δουλειά του, χωρὶς νὰ περιμένη τοὺς ἄλλους,
τότε ἡ δουλειὰ γίνεται.

Πήρε λοιπὸν τὰ κορυδαλλάκια της κι δπου φύγη φύγη.

6. Ο ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΣ

Μὲ τὰ φτερά
τὰ σταχτερά,
μὲ τὸ μικρὸ διάδημα
πετάει στὸν αἰθέρα.

Μὲ λιγερὸ
καὶ δροσερὸ
καὶ ζωηρὸ κελάδημα
μᾶς φέρνει τὴν ἡμέρα.

Βαθμό, βαθμὸ
μὲνα ρυθμὸ
ἀνέβῃ καὶ δὲ φαίνεται
μὲ φῶς περιχυμένο.
Στὸν οὐρανὸ
τὸ γαλανὸ
ἀόρατα κυμαίνεται
τὸ τρισευτυχισμένο !

Ἄλλὰ γιατί
τὰ παραιτεῖ
τὰ φωτερὰ οὐράνια
καὶ κάτω πάλι βλέπει ;
— "Εχει φωλιὰ
κι ἔχει πουλιὰ
δῶ κάτω στὰ πλατάνια
καὶ ταΐρι ποὺ τὰ σκέπει.

“Οσο καλά
πούναι ψηλά,
χάμω ἔχει τὰ παιδάκια του,
πῶς νὰ τὰ λησμονήσῃ !
Μὲ συλλογὴ
καὶ μὲ στοργὴ
μαζεύει τὰ φτεράκια του
νὰ πᾶ νὰ τὰ φιλήσῃ.

Πῶς ἀγαπῶ
κάθε σκοπό,
ποὺ ψάλλεις μὲ κατάνυξη,
ξανθὸ κορυδαλλάκι !
Εὐλογητὸς
ἄς εἰν’ Αὔτος,
ποὺ στόλισε τὴν ἄνοιξη
μὲ σὰν ἐσὲ ψαλτάκι !

Γ. Βιξυηνός.

7. Η ΩΡΑΙΟΤΕΡΗ ΦΟΡΕΣΙΑ

1. Ό Κώστας ἦταν δώδεκα χρονῶ παιδὶ κι ἀγαποῦσε πολὺ τοὺς γονεῖς του, τὰ γράμματα καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμα : τὸ κολύμπι.

“Ω ! πῶς τ’ ἀγαποῦσε τὸ κολύμπι !

‘Η μεγαλύτερη εύτυχία του ἦταν νὰ σκίζῃ τὴ θάλασσα, σὰ βαρκούλα, ἀφήνοντας πίσω του ἕνα ὑγρὸ αὐλάκι ἢ νὰ ταλαντεύεται γλυκὰ γλυκὰ στὸ γαλαζοπράσινο νερό.

Τοῦ ἄρεσε νὰ παιζη σὰν ψάρι μέσα στὸ ησυχο κύμα, νὰ γλιστρᾶ σὰ δελφίνι, νὰ κάνῃ μαχοβιούτια, νὰ βλέπῃ θαμπά τὰ φύκια στὸ βυθὸ τῆς θάλασσας.

Δὲ φοβύταν τὰ κύματα· ἡ θάλασσα τὸν εἶχε κάμει γενναῖο. Προχωροῦσε χωρὶς φόβο ἐπάνω τους καὶ μαζεύοντας δύναμη τὰ πηδοῦσε, χωρὶς νὰ σπάσουν στὸ πρόσωπό του καὶ νὰ σκεπάσῃ ὁ ἀφρός τὸ κεφάλι του. Καὶ πότε τὸν ἀνέβαζαν ψηλὰ ψηλά, πότε τὸν κατέβαζαν χαμηλά.

Τὴν ἀγαποῦσε πολὺ τὴν θάλασσα ὁ Κώστας. Τὸν νανούριζε μὲ τὸν ησυχο φλοιοῦσθι της, τοῦ ἔδινε θάρρος μὲ τὸ θυμό της καὶ τὸν ἔκανε ν' ἀγαπᾶ τὸν κίνδυνο. Καὶ τί δροσερὸ ποὺ ἦταν τ' ἀεράκι της καὶ τί ὥραια μοσκοβιοῦσαν τὰ φύκια της, ποὺ ἔμοιαζαν σὰν πράσινα κεντήματα!

2. Μιὰ Κυριακὴ ὁ Κώστας εἶχε κατεβῆ πάλι στὴν ἀκρογιαλιά. Φυσοῦσε ἕνας πενταδρόσερος μπάτης. Τί ώραια μέρα γιὰ κολύμπι !

Μὰ δὲν μποροῦσε νὰ κολυμπήσῃ σήμερα. Τὸν ἐμπόδιζε ἡ κάτασπρη, κομψή, λινὴ φορεσιά του. Τὴν εἶχε ράψει ἡ μητέρα του μὲ τὰ χέρια της. Κι ὁ Κώστας τὴν φοροῦσε μὲ μεγάλο καμάρι. Πῶς μποροῦσε λοιπὸν τὴν δλοκάθαρη φορεσιά του νὰ τὴν ἀφήσῃ στὴν ἀκρογιαλιά, ἐπάνω στὰ χαλίκια κι αὐτὸς νὰ γυρίζῃ στὴ θάλασσα;

— "Οχι ! σκέψητηκε. Δὲ θὰ κολυμπήσω σήμερα.

Διάλεξε τὰ πιὸ καθαρὰ πετραδάκια τῆς ἀκρογιαλιᾶς καὶ κάθισε ἑκεῖ μὲ προσοχή. Καὶ παρατηροῦσε ἕνα παιδί, ποὺ κολυμποῦσε πιὸ πέρα καὶ τὰ ἀραγμένα καΐκια στ' ὅμιορφο λιμανάκι τῆς πατρίδας του.

Ξαφνικὰ ἀκούει πολλὲς φωνὲς ἑκεῖ κοντά :

— Ο Ἀντώνης τῆς Μήτραινας πνίγεται!

Ἐκεῖ μπροστά του, ἀρχετὰ βαθιά, ὁ Κώστας βλέπει δυὸς χέρια νὰ χτυποῦν δυνατά τὴν θάλασσα κι ἔνα κεφάλι νὰ βουλιάζῃ, νὰ χάνεται κάτω ἀπὸ τὸ νερό. Ἡταν τὸ παιδί, ποὺ κολυμποῦσε. Τὸ δυστυχισμένο εἶχε προχωρήσει πολὺ βαθιά, δὲν ἥξερε καλὸ κολύμπι, ἀπόκαμε στὸ δρόμο καὶ πάλευσε μὲ τὰ κύματα. Μερικὰ παιδιὰ τὸ εἶχαν ἴδει κι ἔβαλαν τὶς φωνές.

Ο Κώστας τινάζεται ἐπάνω· κοιτάζει τριγύρω· κανένα ἄλλο παιδί δὲν εἶναι κοντά του· καμιὰ βάρκα δὲν περνᾶ.

Σὲ λίγο φαίνεται πάλι τὸ κεφάλι τοῦ παιδιοῦ καὶ τὰ χέρια του χτυποῦν ἀπελπιστικὰ τὴν θάλασσα, σὰ νὰ θέλουν νὰ κρατηθοῦν ἀπὸ τὸ νερό· μὰ αὐτὸ δὲν πιάνεται, δὲν κρατιέται καὶ τὸ παιδί βουλιάζει...

Πιὸ πέρα δυὸς ναῦτες σπρώχνουν στὴν θάλασσα μιὰ βάρκα, τραβηγμένη στὴ στεριά κι ἔνας ἄλλος τρέχει νὰ πάρῃ τὰ κουπιὰ ἀπὸ ἔνα μαγαζί. Ἄλλὰ θὰ προφτάσουν; Ἄπὸ τὴν ἀκρογιαλιὰ ἀκούονται σπαραχτικὲς φωνές.

— Πνίγεται, πνίγεται! Πάει, χάθηκε!

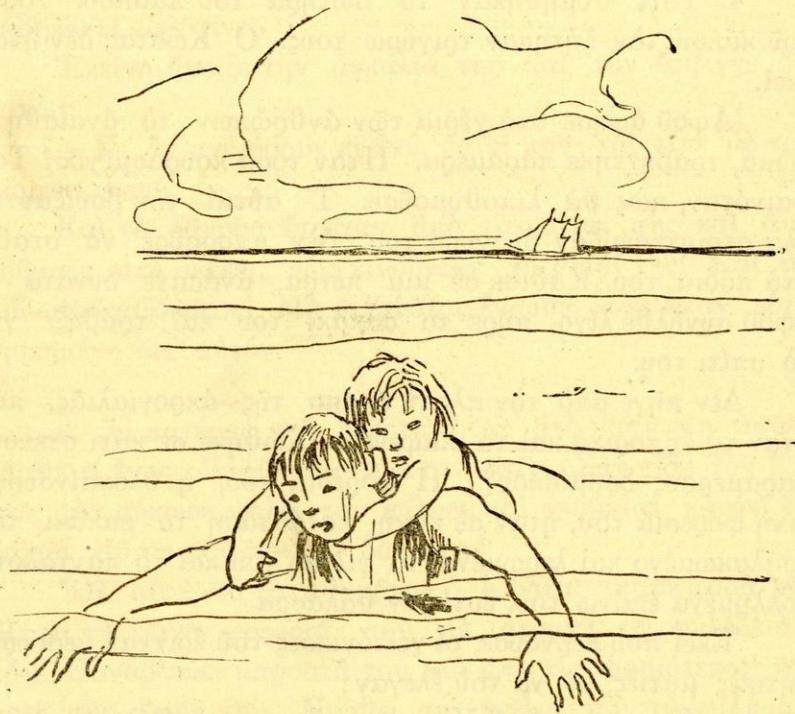
3. Ή καρδιὰ τοῦ Κώστα χτυπᾶ δυνατά· βλέπει, πῶς ἡ βάρκα δὲ θὰ προφτάσῃ. Καὶ πῆρε τὴν ἀπόφασή του. Τραβᾶ βιαστικὰ τὸ σακάκι του, τὸ πετᾶ πέρα καὶ φίχνεται στὴ θάλασσα.

Σὰ θαλασσοπούλι σκίζει τὴν θάλασσα· οὔτε νιώθει νὰ τὸν βαραίνουν τὰ ροῦχα, ποὺ φορεῖ.

Όλος ὁ κόσμος, ποὺ μαζεύτηκε στὴν ἀκρογιαλιά, βάζει τὶς φωνές. Όλοι φοβοῦνται, μήπως ἀντὶ γιὰ ἔνα παιδί πνιγοῦν δυό. Καὶ περιμένουν μὲ ἀγωνία τὸ ἀποτέλεσμα.

Ο Κώστας εἶχε πλησιάσει τώρα· πρόσεχε νὰ ἴδῃ ποὺ θὰ ἔαναφαινόταν τὸ κεφάλι τοῦ παιδιοῦ καὶ μόλις τὸ εἶδε, τὸ

ἀρπάζει μὲ δύναμη καὶ τὸ κρατεῖ ἔξω ἀπὸ τὸ νερό. Εἶχε διαβάσει πῶς πρέπει νὰ καταπιανώμαστε, γιὰ νὰ σώσωμε ἐναν ποὺ πνίγεται. Πρόσεχε λοιπὸν νὰ μὴν ἀφήσῃ τὸ παιδί, ποὺ παράδερνε, νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ, γιατὶ ἔτσι ἦταν κίνδυνος νὰ πνιγοῦν κι οἱ δυό. Μὲ τὸ ἑνα χέρι τὸ σπρώχνει στὴν ἀκρο-

γιαλιὰ καὶ μὲ τὸ ἄλλο κολυμπᾶ. Σὰν ἔφτασε στὰ ρηχὰ νερὰ δὲ Κώστας, στηρίζεται στὰ πόδια του καὶ μὲ τὰ δυό του χέρια σέρνει τὸ παιδί στὴν ἀκροθαλασσιά.

“Ολοι πλησίασαν τὸ παιδί κι ἔσκυψαν μὲ καρδιοχτύπι ἐπάνω του. Τὸ ἔβαλαν μὲ τὸ κεφάλι κάτω, γιὰ νὰ βγάλη

τὴν θάλασσα, ποὺ εἶχε καταπιεῖ. Ἡταν κατάχλομο, σὰ νεκρό. Εὔτυχῶς σὲ λίγο ἔνιωσαν μιὰν ἀδύνατη ἀναπγοὴ νὰ βγαίνῃ ἀπὸ τὸ στόμα του. Τὰ κλειστὰ μάτια του ἄνοιξαν κι ἀντίκρισαν τὰ μάτια τῆς μητέρας του, ποὺ τὸ κρατοῦσε στὴν ἀγκαλιά της.

4. Τότε θυμήθηκαν τὸ σωτήρα τοῦ παιδιοῦ. Ἄλλὰ τοῦ κάκου τὸν ζήτησαν τριγύρω τους. Ὁ Κώστας δὲν ἦταν ἐκεῖ.

Ἄφοῦ ἄφησε στὰ χέρια τῶν ἀνθρώπων τὸ ἀναίσθητο σῶμα, τραβήχτηκε παράμερα. Ἡταν τόσο κουρασμένος! Τοῦ φαινόταν, πῶς θὰ λιποθυμοῦσε. Τ' αὐτιά του βούζαν κι δλα στριφογύριζαν ὀλόγυρά του. Δὲν μποροῦσε νὰ σταθῇ στὰ πόδια του. Κάθισε σὲ μιὰ πέτρα, ἀνάσανε δυνατὰ κι ἀφοῦ συνῆλθε λίγο, πῆρε τὸ σακάκι του και τράβηξε γιὰ τὸ σπίτι του.

Δὲν πῆγε ἀπὸ τὸν πλατὺ δρόμο τῆς ἀκρογιαλιᾶς, ποὺ ἦταν τὰ ἐμπορικὰ και τὰ καφενεῖα. Χώθηκε σὲ κάτι στενοὺς παράμερους δρομίσκους. Ἡ φορεσιά του, ἡ δλοκαίνουργη λινὴ φορεσιά του, ἦταν σὲ κακὴ κατάσταση· τὸ σακάκι του τσαλακωμένο και λερωμένο· τὸ γιλέκο του και τὸ πανταλόνι, κολλημένα ἐπάνω του, ἔσταζαν θάλασσα.

Ἐκεῖ ποὺ περνοῦσε, οἱ γειτόνισσες τοῦ ἔριχναν περιφρονητικὲς ματιές, σὰ νὰ τοῦ ἔλεγαν:

— Τὸ κακόπαιδο! Ἐπαιξε κι ἔπεσε στὴ θάλασσα. Κρίμα στὰ δμορφα καινούργια ροῦχα!

‘Ο Κώστας μποροῦσε νὰ τοὺς πῆ:

— Δὲν ἔπαιξα. Γλίτωσα μιὰ ζωή.

‘Άλλὰ δὲν εἶπε τίποτε. Τί τὸν ἔνοιαζε; ὃς ἔλεγαν ὅτι ἥθελαν.

5. Ἀνέβηκε μὲ καρδιοχτύπι ὁ Κώστας τὴ σκάλα τοῦ σπιτιοῦ. Ὄλο συλλογιζόταν τί θὰ ἔλεγε ἡ μητέρα του, ἅμα τὸν ἔβλεπε σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση.

Κι ἀλήθεια. Ταραχή, λύπη καὶ θυμὸς ζωγραφίστηκαν μονομιᾶς στὸ πρόσωπό της· λίγο ἔλειψε λόγιος πικρὸς νὰ βγῆ ἀπὸ τὰ χεῖλια της. Ἀλλὰ ὁ Κώστας, ώχρος ἀκόμη ἀπὸ τὴ συγκίνηση καὶ τὴν ἔξαντληση, ἔτρεξε κοντά της καὶ τῆς διηγήθηκε τί εἶχε γίνει.

Ἐκείνη ἀνοίξε τὴν ἀγκαλιά της καὶ τὸν ἐσφιγγε δυνατά.

— Κι ἀν πνιγόσουν κι ἔσύ, παιδί μου; τοῦ εἶπε μὲ τρεμάμενη φωνή.

Καὶ τὰ δάκρυα ἔτρεχαν ἀπὸ τὰ μάτια της καὶ ἀνατρέχιαζε στὴ σκέψη, πῶς κινδύνεψε τὸ παιδί της. Καὶ τὸν μᾶλλον χαϊδευτικά. Μὰ ὁ Κώστας ἐνιωθε, πῶς ἦταν εὐχαριστημένη ἀπ' αὐτόν.

6. Ὁ πατέρας τοῦ Κώστα ἦταν στὸ καφενεῖο κι ἔκει ἔμαθε τί ἔγινε. Ἡρθε βιαστικὰ στὸ σπίτι. Σὰν εἶδε τὸν Κώστα, τὸν σήκωσε ψηλά, τὸν φίλησε καὶ σκούπισε κρυφὰ ἔνα δάκρυον· αὐτὸς ποὺ ποτὲ δὲ δάκρυσε!

“Ολ’ αὐτὰ τὰ ξαναθυμᾶται ὁ Κώστας κάθε φορὰ ποὺ βλέπει τὴ λινὴ φορεσιά, ποὺ μὲ στοργὴ τὴ φύλαξε ἀπὸ τότε. Ξαναβλέπει μπροστά του μιὰ ἀπὸ τὶς ὠραιότερες στιγμὲς τῆς ζωῆς του. Νιώθει στὰ χεῖλια του τὰ φιλήματα τῆς μάνας του καὶ στὸ μάγουλό του τὸ δάκρυ τοῦ πατέρα του.

‘Αλήθεια! Αὔτὴ εἶναι ἡ ὠραιότερη φορεσιὰ ἀπ’ δεσμόφρεσε ως τὰ τώρα.

8. ΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΦΑΝΑΡΙ

1. "Οσοι ταξίδεψαν μὲ τὸ σιδηρόδρομο, θὰ παρατήρησαν ἵσως, δτι κι ἀπὸ τὶς δυὸ μερὶες τῶν γραμμῶν εἶναι χτισμένα κάτι μικρὰ παραπήγματα. Τὰ παραπήγματα αὐτὰ λέγονται φυλάκια.

Οἱ φύλακες, ποὺ ζοῦν μέσα στὰ φυλάκια, ἔχουν γιὰ μόνη τους δουλειὰ νὰ προσέχουν ἀν εἶναι ἐν τάξει οἱ γραμμές. "Ἐτσι κάθε μέρα ὁ φύλακας ἔξετάζει τὸ τμῆμα τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, ποὺ βρίσκεται ἀνάμεσα στὸ δικό του παράπτηγμα καὶ στὸ παράπτηγμα τοῦ ἄλλου φύλακα, ποὺ βρίσκεται σὲ ἀρκετὴ ἀπόσταση ἀπὸ τὸ δικό του.

"Ἀν εὔρῃ τὴ γραμμὴ ἐν τάξει, τότε τὴν ὥρα ποὺ εἶναι νὰ περάσῃ τὸ τραῖνο, στέκει μπροστὰ στὸ παράπτηγμά του, κρατώντας στὸ χέρι του μιὰ πράσινη σημαία, ἀν εἶναι μέρα ἡ ἔνα πράσινο φαναράκι, ἀν εἶναι νύχτα.

"Ἀν δμως βρῇ, πῶς κάπου ἡ γραμμὴ ἔχει κάποια βλάβη, ἀν ἔξαφνα ἔχῃ σατίσει καμιὰ δοκὸς ἢ ἀν ἡ βροχὴ ἔφερε καμιὰ ζημιὰ στὴ γραμμῆ, τότε σταματᾶ στὸ σημεῖο, ποὺ εἶναι ἡ βλάβη, τὴ μέρα μὲ κόκκινη σημαία καὶ τὴ νύχτα μὲ κόκκινο φανάρι στὸ χέρι.

Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ὁ δδηγὸς καταλαβαίνει, πῶς ἡ γραμμὴ εἶναι χαλασμένη. Τὰ κόκκινα σημάδια τοῦ δείχνουν, πῶς ὑπάρχει κίνδυνος κι ἔτσι σταματᾶ τὸ τραῖνο ἐγκαίρως, γιὰ νὰ μὴ γίνη καταστροφὴ καὶ γαθὴ τόσος κόσμος.

2. Μέσα σ' ἔνα τέτοιο παράπηγμα ζοῦσε κάποτε ἔνας φύλακας, ποὺ τὸν ἔλεγαν Καβούρη. Χρόνια τώρα ζῆ ὁ καλὸς φύλακας στὴν ἴδια αὐτὴ θέση καὶ κάνει τὴ δύσκολη ὑπηρεσία του μὲ μεγάλη προσοχὴ κι εὔσυνειδησία.

Ἐκεῖνο τὸ ἀπόγευμα — ἔνα πνιγερὸ ἀπόγευμα τοῦ Ἰουλίου — ὁ οὐρανὸς ἦταν σκεπασμένος μὲ μαῦρα σύννεφα κι δλα τὰ σημεῖα προμηνοῦσαν καταιγίδα.

Μόλις ἀρχισε νὰ πέφτη ἡ νύχτα, σηκώθηκε ἔνας ἄνεμος τρομερὸς καὶ ἔσπασε μιὰ φοβερὴ νεροποντή. Σὲ λίγο τὸ σκοτάδι ἔγινε ἀδιαπέραστο κι ὁ ἄγριος ἄνεμος, ποὺ στὸ πέρασμά του ἔρειζων δέντρα, ἔριξε τὸν τηλεγραφικοὺς στύλους καὶ κομμάτιασε τὸ σύρμα.

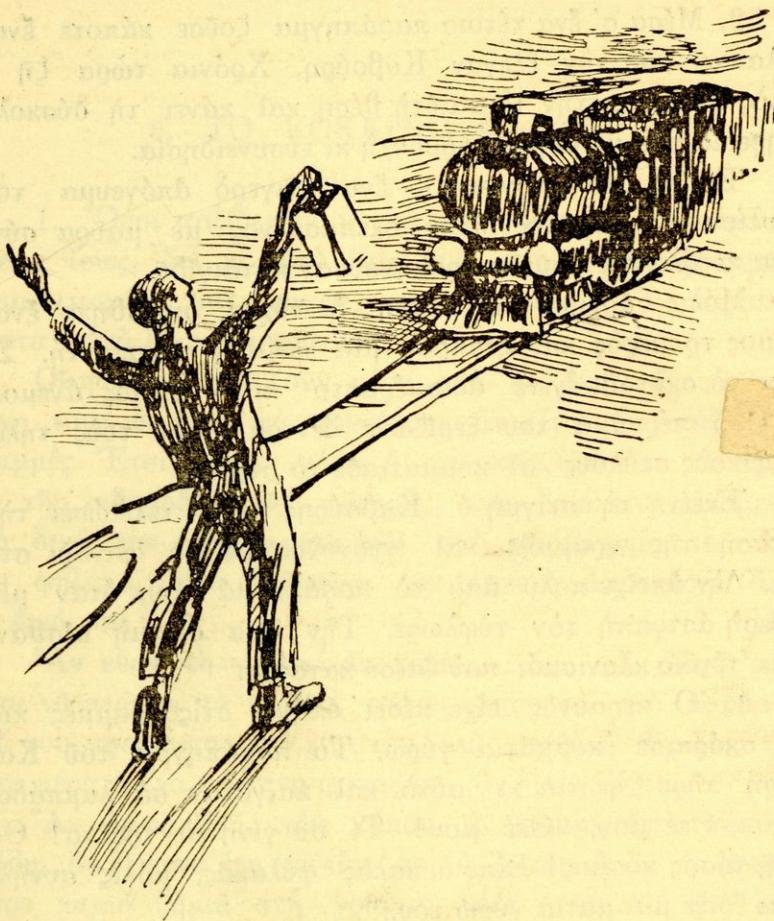
Ἐκείνη τὴ στιγμὴ ὁ Καβούρης εἶχε τελειώσει τὴν ἔξέταση τῆς γραμμῆς καὶ γυρνοῦσε μὲ τὸ φανάρι στὸ χέοι. Δὲν ἀπεῖχε πολὺ ἀπὸ τὸ παράπηγμα του, δταν μιὰ φοβερὴ ἀστραπὴ τὸν τύφλωσε. Τὴν ἴδια στιγμὴ αἰσθάνθηκε τέτοιο κλονισμό, ποὺ ἔπεισε καταγῆς.

3. Ὁ κεραυνὸς εἶχε πέσει ἐπάνω στὶς γραμμὲς καὶ τὶς σκόρπισε κομμάτια γύρω. Τὸ παράπηγμα τοῦ Καβούρη πῆρε φωτιὰ κι αὐτὸ καὶ καιγόταν σὰ λαμπάδα.

— Θεέ μου, Θεέ μου! Τί θὰ γίνη τὸ τραῖνο! Θὰ χαθῇ τόσος κόσμος! Εἶπε ὁ καλὸς φύλακας, μόλις συνῆλθε κι ἔριξε μιὰ ματιὰ γύρω του.

Μάζεψε τὶς τελευταῖς του δυνάμεις καὶ σηκώθηκε δρυθιος. Ἀπὸ μακριὰ ἀκούστηκε τὸ σφύριγμα τοῦ τραίνου. Ὁ Καβούρης δὲν κρατοῦσε στὸ χέοι του τὸ κόκκινο φανάρι. Γυρνώντας ἀπὸ τὴν ἔξέταση τῆς γραμμῆς, κρατοῦσε τὸ ἀπλὸ φανάρι, ποὺ εἶχε κιόλας σβήσει ἀπὸ τὸν ἀέρα.

Χωρὶς νὰ χάσῃ καιρό, τὸ ἀνόβει, ἔεσκίζει ἔνα κομμάτι ἀπὸ τὸ κόκκινο πουκάμισό του, τυλίγει μ' αὐτὸ τὸ φα-

νάρι, ἀνεβάζει τὸ φυτίλι του καὶ ὅρθιος ἐπάνω στὴ χαλασμένη γραμμὴ σηκώνει τὸ φανάρι, ὅσο μπορεῖ πιὸ ψηλά.

4. Δεξιά του καίγεται τὸ παράπηγμά του καὶ μαζὶ

μ' αὐτὸ δλη του ἡ περιουσία. Οἱ φλόγες βγαίνουν σὰ γλῶσσες ἀπὸ τὴ στέγη κι οἱ σπίθες σκορποῦν στὸν ἀέρα. Ὁ Καβούρης δμως, ἔχοντας καρφωμένη τὴ ματιά του πρὸς τὸ μέρος τοῦ τραίνου, ἀδιαφορεῖ γιὰ τὴν καταστροφή.

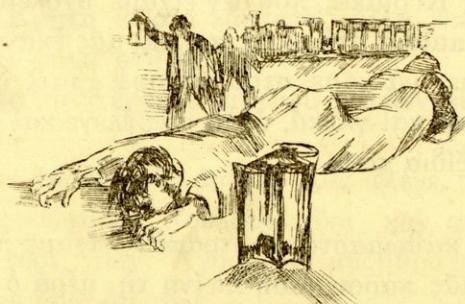
· Απὸ μέσα δμως ἡ καρδιά του χτυπᾶ δυνατὰ καὶ τὰ μάτια του σκοτεινιάζουν.

· Απὸ πολὺ μακριὰ φάνηκαν δυὸ φωτίτσες: εἶναι τὰ φανάρια τῆς μηχανῆς, ποὺ σέρνει τὸ τραίνο κι ἔρχεται ὀλοταχῶς.

— Νά! τώρα, δπου κι ἀν εἶναι, θὰ ἐκτροχιαστῇ, θὰ γίνη κομμάτια, θὰ σκοτωθῇ τόσος κόσμος, σκέπτεται μὲ τρόμο ὁ Καβούρης.

Καὶ δμως δὲν ἔγινε αὐτὸ ποὺ φοβόταν ὁ καλὸς φύλακας. Ὁ δδηγὸς διέκρινε τὸ κόκκινο φανάρι κι ἐλάττωσε τὴν ταχύτητα καὶ τὸ τραίνο σταμάτησε σὲ μικρὴ ἀπόσταση ἀπὸ τὸ γενναῖο φύλακα. Ἐκεῖνος δμως, ἔξαντλημένος ἀπὸ τὴν ἀγωνία, ἔπεσε κάτω λιπόθυμος.

Μὲ κόπους πολλοὺς ὁ γιατρός, ποὺ συνόδευε τὴν ἀμαξοστοιχία, κατόρθωσε νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν καλὸ φύλακα στὶς αἰσθήσεις του.

9. ΤΑ ΓΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΚΩΣΤΗ

1. Ό θειος δος Κωστής ήταν περίφημος φαγάς. "Όχι πώς έτρωγε πολὺ δος ανθρωπος. Άγαπουσε δύως τὰ ώραια καὶ ἐκλεκτὰ φαγώσιμα. Κι ἐπειδὴ ήταν γιατρὸς στὸ πολεμικὸ ναυτικὸ καὶ ταξίδευε συχνά, ἔφερνε κάθε φορὰ ἀπὸ τὰ ταξίδια του δόλα τὰ καλά. Στὸ σπίτι του ἔβρισκε κανεὶς δος, τι μποροῦσε νὰ ἐπιθυμήσῃ.

"Ο θειος δὲν εἶχε οἰκογένεια δική του. Ζοῦσε μὲ μιὰ γριὰ ἀδερφή του. Μὰ ἀπὸ τὸ σπίτι του δὲν ἔλειπαν ποτὲ οἱ καλεσμένοι. Δὲν μποροῦσε ποτὲ νὰ φάῃ μόνος του. "Ηθελε τὰ ἐκλεκτά του πράματα νὰ τὰ χαίρωνται καὶ ἄλλοι. Καὶ κάθε μεσημέρι καὶ κάθε βράδυ ἔφερνε πάντα δυὸς τρεῖς φίλους μαζί του.

— Ελάτε νὰ φᾶμε μαζί, τοὺς ἔλεγε. Δὲν ἔχω καμιὰ προετοιμασία. Θὰ φᾶμε δος, τι βρίσκεται.

Μὰ οἱ φίλοι του ἤξεραν, πώς τὸ «δος, τι βρίσκεται» τοῦ θείου Κωστῆ δὲν μποροῦσε νὰ τὸ βρῆ κανεὶς οὕτε στὸ πλουσιώτερο προετοιμασμένο γεῦμα.

Συχνὰ τὶς Κυριακές, ποὺ δὲν εἶχαμε σχολεῖο, μᾶς ἔπαιρνε κι ἐμᾶς τὰ παιδιὰ στὸ σπίτι του καὶ μᾶς ἔκανε τραπέζι. Τί χαρὰ ποὺ εἶχαμε, νὰ πᾶμε στοῦ θείου! Γιατὶ δὲν εἶχε μόνο ώραια φαγώσιμα καὶ γλυκά, ἀλλὰ μᾶς ἔλεγε καὶ ώραιες ιστορίες ἀπὸ τὰ ταξίδια του.

2. "Οταν καθώμαστε στὸ τραπέζι, εἶχαμε περιέργεια νὰ ίδουμε τί θὰ μᾶς παρουσιάσῃ ἐκείνη τὴν μέρα δος θειος. Κι δος θειος ἄρχιζε:

— Πρῶτα, παιδιά μου, θὰ σᾶς βγάλω λίγο αύγοτάρασχο τοῦ Μεσολογγίου, λίγες ἔλιες τῶν Καλαμῶν καὶ τῶν Σαλόνων καὶ λίγη κοπανιστὴ τῆς Μυκόνου· γιὰ ν' ἀνοίξῃ ἡ ὄρεξή σας.

Κάθε πράμα μᾶς τόλεγε μὲ τὴν πατρίδα του. Καὶ μᾶς ἔξηγοῦσε, δτι κάθε τόπος στὴν πατρίδα μας βγάζει κι ἀπὸ ἔνα ἥ περισσότερα ἐκλεκτὰ πράματα. Ἀλλοῦ βγαίνουν βραστερὰ ὅσπρια, ἀλλοῦ ἐκλεκτὸ λάδι, ἀλλοῦ καλὸ κρασί, ἀλλοῦ ὠραῖα τυριὰ καὶ ἀλλοῦ πάλι ἄλλα.

Κι ἀφοῦ παίρναμε τὰ ὀρεκτικά μας, μᾶς ἔλεγε:

— Τώρα θὰ φᾶμε σούπα ἀπὸ τραχανὰ τῆς Ἀράχοβας, ποὺ μοῦ τὸν ἔστειλε ἔνας φίλος ἀπ' ἑκεῖ. Εἶναι ώραία καὶ θρεπτικὴ σούπα ἀπὸ σιτάρι κοπανισμένο καὶ βουτηγμένο στὸ γάλα, ποὺ τὸ ἔραίνουν ὕστερα στὸν ἥλιο. Θὰ ιδῆτε!

Καὶ ἦταν νοστιμώτατος ἀλήθεια ὁ τραχανὰς τῆς Ἀράχοβας. Ἐπειδὴ ἥξερε, πὼς μᾶς ἀρέσουν τὰ γλυκὰ φαγῆτά, μᾶς εἴχε πάντα ἥ κρέας μὲ ἔραδα δαμάσκηνα ἥ κρέας μὲ κάστανα, κατὰ τὴν ἐποχή.

— Φᾶτε, μᾶς ἔλεγε. Τὰ δαμάσκηνα εἶναι τῆς Σκοπέλου, ποὺ βγάζει καὶ τὰ ώραῖα ἀχλάδια. Κι εἶναι καλύτερα ἀπὸ τὰ ἔνεικά, ποὺ μᾶς φέρνουν ἔδω. Τὰ κάστανα εἶναι τοῦ Βόλου. Βγάζει κι ἥ Κρήτη ώραῖα κάστανα, ἀλλὰ ἔκεινα εἶναι, γιὰ νὰ τρώγωνται ψητὰ στὴ θράκα.

Κι ἐπειτα μᾶς ἔβγαζε τὸ τυρί. Πόσων εἰδῶν τυριὰ δὲν ἔχει ὁ θεῖος!

— Πάρτε δποιο σᾶς ἀρέσει, μᾶς ἔλεγε. Σᾶς ἔχω ἔδω κεφαλίσιο τῆς Κρήτης, τουλουμοτύρι καὶ φορμαγέλα τοῦ Παρνασσοῦ, τυρὶ τῶν Ἀγράφων, μυζήθρα τῆς Μυτιλήνης. Δοκιμάστε λίγο ἀπ' δλα.

Κι ὕστερα τὸ φροῦτο. Πόσων λογιῶν φροῦτα! Ἐ-

κτὸς ἀπὸ τὰ φροῦτα τῆς ἐποχῆς μᾶς παρουσίαζε ἀφράτα ἀμύγδαλα τῆς Χίου, καρύδια ἀπὸ τὰ Τρίκαλα τῆς Ζήρειας, ποὺ ἔσπαζαν μὲ τὰ δάχτυλα, σύκα τῆς Κύμης καὶ τῶν Καλαμῶν, σταφίδα σουλτανίνα τῆς Κορίνθου καὶ μαύρη τοῦ Αἰγίου. Εἶχαμε μάθει κι ἐμεῖς τὴν καταγωγή τους.

— Νά καὶ τὸ μέλι τοῦ ‘Υμητοῦ, μᾶς ἔλεγε, ποὺ μυρίζει θυμάρι! ‘Αν θέλετε, φάτε το μὲ τὰ καρύδια σας. Λιγάκι ὅμως ἀπ’ δλα, νὰ μὴ στομαχιάσετε.

Μὰ δὲ στομαχιάζαμε ποτέ. Γιατὶ δὲ θεῖος φρόντιζε νὰ παίρνωμε λίγο ἀπ’ δλα. ‘Επειτα δλα του τὰ φαγητὰ ἦταν μαγειρεμένα μὲ ἔκλεκτὰ ὄλικά.

— Φᾶτε ἄφοβα, μᾶς ἔλεγε. Τὸ βούτυρο εἶναι ἀνόθευτο ἀπὸ τὰ Γιάννενα καὶ μοῦ τὸ στέλνουν κατευθείαν ἀπὸ τὴ στάνη. Τὸ λάδι τῆς σαλάτας εἶναι ἀπὸ τὴν Κέρκυρα κι ἀπὸ τὰ καλύτερα. Πάρτε κι ἔνα δάχτυλο γλυκὸ κρασὶ τῆς Σαντορίνης νὰ πιῆτε στὴν ύγειά μου. Δὲ σᾶς βλάπτει.

Καὶ μᾶς ἔβαζε ἀπ’ δλα μόνος του. ‘Ως καὶ τὸ λεμόνι ἀκόμα μᾶς ἔστυβε στὸ φαΐ μας.

— Ωραία τὰ λεμόνια τοῦ Πόρου, ἔλεγε. ‘Ολο ζουμὶ καὶ ἄρωμα.

Καὶ ψωμὶ εἶχε πάντα μαῦρο, σιταρένιο. Σὰ γιατρός, ἔλεγε, πώς εἶναι πιὸ καλὸ γιὰ τὴν ύγειά ἀπὸ τὸ ἄσπρο. Τούστελνε ταχτικὰ μ’ ἔναν καμαρότο τῶν βαποριῶν μιὰ κουμπάρα του ἀπὸ τὴ Θεσσαλία.

3. Τί δὲν τρώγαμε τέλος πάντων στοῦ θείου Κωστῆ. Καὶ σὰ νὰ μὴν ἔφταναν δλ’ αὐτὰ τὰ καλά, ποὺ μᾶς ἔδινε, μᾶς ἔλεγε :

— Νάχαμε καὶ βιδελάκι τῆς Τήνου! Εἶναι νοστιμώτατο. Νάχαμε καὶ πετάλια παστὰ ἀπὸ τὴ λιμνοθάλασσα τοῦ Με-

σολογγίου! Νάχαμε καὶ λίγο χέλι ἀπὸ τὴ λίμνη τῶν Ἰωαννίνων! Βαρὺ εἶναι, δὲ σᾶς λέω, ἄλλὰ εἶναι νοστιμότατο στὴ σούβλα, ψημένο μὲ φύλλα δάφνης ἀνάμεσα. Νάχαμε καὶ κανένα πεπόνι τοῦ Ἀργους...

“Ολο «νάχαμε» καὶ «νάχαμε» ὁ φαγάς ὁ θεῖος.

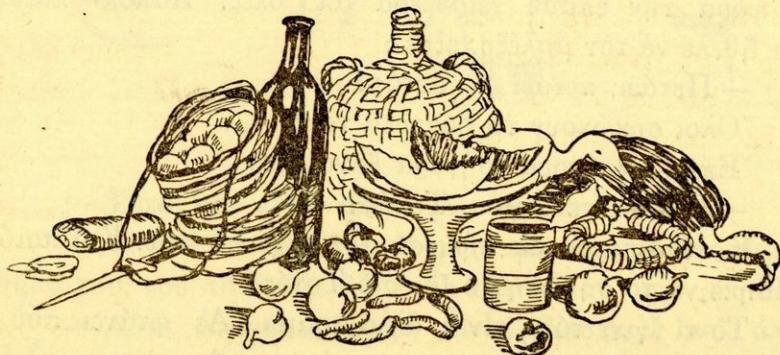
Κι δταν ἀποτρώγαμε, ἐκεῖνος ἄναβε ἔνα τσιγαράκι ἀπὸ μυρωδάτο καπνὸ τῆς Ξάνθης καὶ τῆς Καβάλλας — καπνὸ τοῦ Ἀγρινίου κάπνιζε τὶς ἄλλες ὥρες — καὶ μᾶς ἔλεγε ίστορίες ἀπὸ τὰ ταξίδια του.

— Μὰ ποὺ εἶναι δλα αὐτὰ τὰ μέρη, ποὺ μᾶς λέσ, θεῖε, καὶ ποὺ κάνουν τόσα ώραῖα πράματα; τὸν ρωτούσαμε.

— Φέρτε τὸ χάρτη, μᾶς ἔλεγε, νὰ τὰ βροῦμε.

Φέρναμε τὸ χάρτη τῆς Ἐλλάδας καὶ βρίσκαμε δλα τὰ μέρη. Καὶ κάθε φορὰ ποὺ μᾶς ἔκανε τραπέζι, βρίσκαμε ἄλλα.

‘Ο καημένος ὁ θεῖος Κωστής. Τώρα δὲν τρώει πιά. Πέθανε. Μὰ ἔμεῖς δὲν τὸν ξεχνοῦμε ποτέ. Δὲν καλοτρώγαμε μόνο στὸ σπίτι του. Μάθαμε τρώγοντας καὶ τὴ Γεωγραφία τῆς Ἐλλάδας.

10. ΠΕΤΑΕΙ, ΠΕΤΑΕΙ Ο . . . ΤΟΤΟΣ

1. Ἡ ἀπροσεξία τοῦ Τοτοῦ.

Ακόμη θυμᾶται τὶς κατακεφαλιές, ποὺ εἶχε φάει ὁ Τοτός, ὅταν ἦταν μικρότερος. Ἐπαιζαν μὲ τ' ἄλλα παιδιὰ τὸ «πετάει... πετάει...». Ἐκεῖνος, βιαστικός, δπως ἦταν πάντα, νὰ δώσῃ τὴν ἀπάντηση, τὴν πάθαινε ταχτικά. Ἐβαζαν τὸ δάχτυλό τους τὰ παιδιὰ στὸ τραπέζι κι ἔνας ἀπ' δλους ἔλεγε :

— Πετάει... πετάει... τὸ... λελέκι !

Οἱ ἄλλοι σήκωναν τὰ δάχτυλά τους.

— Πετάει !

Τὸ λελέκι βέβαια εἶναι πουλὶ καὶ πετάει.

Ἐπειτα ἔλεγε :

— Πετάει, πετάει τὸ... γελέκι !

Ἄν κανένας ἔκανε λάθος καὶ σήκωνε τὸ δάχτυλό του, ἀλίμονό του ! Μπορεῖ νὰ πετάξῃ τὸ γελέκι ; Καὶ δὲν ἥξερε ποῦ νὰ κρύψῃ τὸ κεφάλι του.

Ο Τοτὸς τὴν πάθαινε τὶς περισσότερες φορές. Ἀλλὰ μιὰ φορὰ τὴν ἔπαθε χειρότερα ἀπ' δλες. Κάποιο παιδί, ποὺ ἤθελε νὰ τὸν μπλέξῃ, εἶπε :

— Πετάει, πετάει δ... ἀετός !

Ολοι σηκώνουν τὰ δάχτυλά τους.

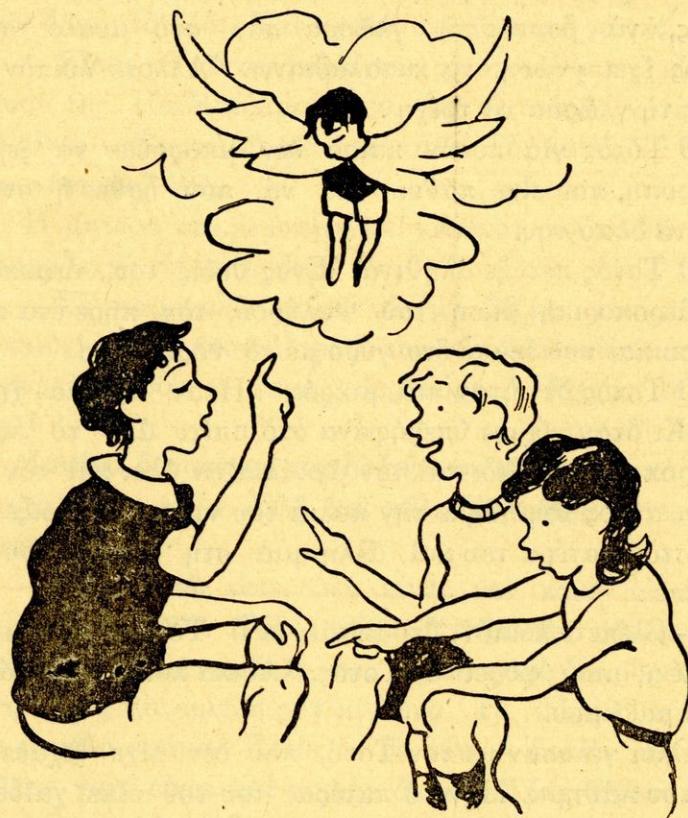
Ἐπειτα γρήγορα γρήγορα ἔκανεπε :

— Πετάει, πετάει δ... Τοτός !

Κανένα παιδί δὲ σήκωσε τὸ δάχτυλό του. Καὶ ποιός βρέθηκε νὰ τὸ σηκώσῃ ; δ ἵδιος ὁ Τοτός !

Τὸ τί ἔγινε τότε, εἶναι ἄλλο πράμα. Δὲ φτάνει ποὺ ὁ καημένος δ Τοτὸς ἔφαγε τοῦ κόσμου τὶς κατακεφαλιές,

ἀλλὰ καὶ γιὰ πολλὲς μέρες ὕστερα τὸν κορόιδευαν τ' ἄλλα παιδιά.

— Τοτό, ποῦ εἶναι τὰ φτερά σου;

‘Ως καὶ ὁ πατέρας του ἀκόμα, ποὺ εἶχε μάθει τὸ πάθημά του, τοῦ τὰ ἔψαλε ἀπὸ τὴν καλή.

— Αὕτα παθαίνει δποιος εἶναι βιαστικὸς καὶ ἀπρόσεχτος καὶ δὲ συλλογίζεται, πρὶν νὰ μιλήσῃ, τοῦ εἴπε.

Κι ή γιαγιά του, ποὺ ἥταν γριά Χιώτισσα καὶ μιλούσσε πάντα μὲ παροιμίες, τοῦ εἶπε :

— Ξέρεις, παιδί μου, τί λέμε ἐμεῖς στὴ Χιό ; «πρὸν μιλήσης, νὰ βουτᾶς τὴ γλῶσσα σου στὸ μυαλό σου». "Οποιος ἔχει γνώση, τὸ καταλαβαίνει. "Άλλοτε λοιπὸν μὴν ἀφήνης τὴ γλῶσσα νὰ τρέχῃ . . .

"Ο Τοτὸς γιὰ πολὺν καιρὸ δὲν μποροῦσε νὰ ξεχάσῃ τὴν ντροπή, ποὺ εἶχε πάθει. Μὰ νά, ποὺ ἥρθε ἡ στιγμὴ νάβροη τὸ δίκιο του.

"Ο Τοτός πέταξε ἀληθινά. "Ενας θεῖος του, ἀεροπόρος στὴν ἀεροπορικὴ βάση τοῦ Φαλήρου, τὸν πῆρε ἔνα πρωὶ μαζί του καὶ τοῦ ἔκαμε ἔνα γύρο μὲ τὸ ὑδροπλάνο.

"Ο Τοτὸς δὲν ἥταν πιὰ μικρός. "Ηταν δώδεκα χρονῶ παιδί. Κι δταν γύρισε ὑπερήφανα στὸ σπίτι ἀπὸ τὸ πρῶτο του ἀεροπορικὸ ταξίδι καὶ τὸν ἀγκάλιαζαν ὅλοι καὶ τὸν φιλοῦσαν, αὐτὸς θυμήθηκε τὴν παλιά του ντροπή. "Εριξε μιὰ ματιὰ στὸν πατέρα του καὶ ἄλλη μιὰ στὴ γιαγιά του καὶ τοὺς εἶπε :

— Βλέπετε λοιπόν, δτι πετάει κι ὁ Τοτός; πετάει καὶ τὸ γελέκι, ποὺ φορεῖ ὁ Τοτός. "Άδικα λοιπὸν τὰ βάλατε κάποτε μαζί μου.

"Ολοι γέλασαν μὲ τὸν Τοτό, ποὺ δὲν εἶχε ξεχάσει τὸ παλιό του πάθημα. Μόνο ὁ πατέρας του τοῦ εἶπε χαϊδεύοντάς του τὴν πλάτη :

— Κακὰ τὰ ψέματα, Τοτό. Τώρα βέβαια πετάει κι ὁ Τοτὸς καὶ τὸ γελέκι του. Μὰ ἐσύ, παιδί μου, πέταξες, πρὸν νὰ ἔφευρεθοῦν τ' ἀεροπλάνα !

2. Πῶς πέταξε ὁ Τοτός.

Γιὰ νὰ πετάξῃ ὁ Τοτός, ἔγινε μεγάλη ίστορία. "Οταν

ο θεῖος του δ ἀεροπόρος, ποὺ τὸν εἶχε παρακαλέσει κρυφὰ
ο Τοτὸς νὰ τὸν πάρῃ καμιὰ μέρα μαζί του μὲ τὸ ἀερο-
πλάνο, ἔκαμε λόγῳ στὸ σπίτι γι' αὐτὴ τὴν ὑπόθεση, σηκώ-
θηκαν δλοι στὸ πόδι. Καὶ πρώτη ἀπ' δλους ἦ γιαγιά.

— Εἰσαι μὲ τὰ συγκαλά σου, χριστιανέ μου; εἴπε τοῦ
ἀνιψιοῦ της. Παιδὶ πράμα τώρα θὰ τὸ πάρης νὰ πετάξῃ;
αὐτὸ εἶναι τρέλα καὶ νὰ μὲ συμπαθᾶς. Τὸ παιδὶ δὲν ἔχει νὰ
τὸ κουνήσῃ ἀπ' ἐδῶ.

‘Η μητέρα του κι ἔκείνη μὲ κανέναν τρόπο δὲν ἥθελε
νὰ παραδεχτῇ τέτοιο πράμα.

— Σὲ παρακαλῶ πολύ, νὰ μὴ βάζης τέτοιες ίδέες
στὸ παιδί! Εἴπε στὸν ἀδερφό της. Φτάνει ποὺ ἔκαμες ἐσὺ
τοῦ κεφαλιοῦ σου κι ἔγινες ἀεροπόρος. Ἀφησε τὸ παιδὶ^{ησυχο!}

Μονάχα δ πατέρας του δὲ σήκωνε φωνή. Σὰ νὰ μὴν τὸ
ἥθελε κι αὐτὸς πολύ, ἀλλὰ καὶ πάλι δὲν τόβρισκε καὶ τόσο
τρομερό.

— Νὰ σᾶς πῶ, εἴπε. Δὲν εἶναι καὶ κακὸ νὰ πετάξῃ.
Τόσοι νέοι πετοῦν. Τόσος κόσμος ταξιδεύει σήμερα μὲ τ'
ἀεροπλάνα. Κι ἔπειτα ἔνας νέος πρέπει ἀπὸ μικρὸς νὰ μα-
θαίνῃ νὰ μὴ λογαριάζῃ τὸν κίνδυνο. Τὸ θάρρος στὴ ζωὴ
εἶναι μεγάλο πράμα. Ἐκτὸς ἀν δὲ θέλη δ Τοτός. Ἐκτὸς ἀν
φοβᾶται, γιατὶ εἶναι καὶ μικρὸς ἀκόμη. Τότε βέβαια δὲ θὰ
τὸν στείλωμε μὲ τὴ βία.

‘Ο Τοτός, ποὺ ώς τώρα δὲ μιλοῦσε, περιμένοντας νὰ
ιδῆ πῶς θὰ πάρουν τὸ πράμα οἱ δικοὶ του, ξεθαρρεύτηκε μὲ
τὰ λόγια τοῦ πατέρα του. Πετάχτηκε ἀπὸ τὴ θέση του καὶ
φώναξε :

— Ἔγὼ θέλω, πατέρα, ἔγὼ δὲ φοβοῦμαι.

Ἡ γιαγιὰ κι ἡ μητέρα τὰ ἔβαλαν τώρα μὲ τὸν πατέρα τοῦ Τοτοῦ.

— Εἶδες τώρα τί κάνεις; τοῦ σήκωσες κι ἐσὺ τὰ μυαλὰ τοῦ παιδιοῦ!

Καὶ τοῦ ἔψαλαν κι ἄλλα πολλά.

Τότε ὁ θεῖος του ὁ ἀεροπόρος μπῆκε στὴ μέση.

— Ἀφῆστε με νὰ μιλήσω κι ἐγώ, εἶπε, κι ὑστερα κάμετε δ, τι θέλετε.

Κι ἀρχισε νὰ τοὺς ἔξηγῃ, δτι τ' ἀεροπορικὰ ταξίδια δὲν ἔχουν σήμερα τοὺς κινδύνους, ποὺ είχαν ἄλλοτε. "Οτι περισσότερο κινδυνεύει κανένας σήμερα μὲ τ' αὐτοκίνητα καὶ μὲ τὰ βαπόρια παρὰ μὲ τ' ἀεροπλάνα. "Οτι εἶναι ἀστεῖο νὰ φοβᾶται κανεὶς νὰ ταξιδέψῃ μ' ἔνα ἀεροπλάνο καὶ νὰ μὴ φοβᾶται νὰ ταξιδέψῃ μ' ἔνα σαράβαλο αὐτοκίνητο, ποὺ κινδυνεύει νὰ τσακιστῇ κάθε λίγο, δπως τσακίζονται τόσα κάθε μέρα. "Οτι τὸ ἀεροπλάνο θὰ γίνη σὲ λίγα χρόνια τὸ ἀσφαλέστερο μέσο συγκοινωνίας. Καὶ δτι, ἀνύπαρχουν σήμερα ἀνθρώποι ποὺ τὸ φοβοῦνται, εἶναι γιατὶ δὲν ἔτυχε ἀκόμη νὰ ταξιδέψουν. "Οσοι ταξίδεψαν, δὲν τὸ φοβοῦνται.

Αὔριο, τοὺς εἶπε, δταν ἀρχίση νὰ ταξιδεύῃ περισσότερος κόσμος μὲ τ' ἀεροπλάνα, θὰ λείψῃ κι αὐτὸς ὁ φόρβος. Μήπως τὰ ἴδια δὲν ἔγιναν στὴν ἀρχὴ καὶ μὲ τὰ ἀτμόπλοια καὶ μὲ τοὺς σιδηροδρόμους; οἱ περισσότεροι ἔτρεμαν νὰ πατήσουν τὸ πόδι τους σ' αὐτά. Σήμερα ταξιδεύει δλος ὁ κόσμος, χωρὶς νὰ λογαριάξῃ τὰ δυστυχήματα, ποὺ γίνονται κάθε λίγο.

Καὶ τοὺς θύμισε ἀκόμη, δτι ἔνας ποιητής, ἔνας χτεσινὸς ἀνθρώπος, δὲν εἶχε ταξιδέψει ποτὲ μὲ τὸν ὑπόγειο σιδηροδρόμο ἀπὸ τὴν Ὁμόνοια ώς τὸ Θησεῖο. Κι δταν

μὲ πολλὰ παρακάλια, γιατὶ ἡταν ἄρρωστος, ζήτησαν οἱ δικοὶ του νὰ τὸν μεταφέρουν μὲ αὐτοκίνητο ἀπὸ τὴν Ἀθήνα στὸ σπίτι του, στὸ Νέο Φάληρο, δέχτηκε, ἀφοῦ ἔκαμε συμφωνία νὰ πηγαίνῃ σιγὰ σιγὰ τὸ αὐτοκίνητο, σὰ γαϊδουράκι.

Καὶ τέλος τοὺς εἶπε:

— Δὲν εἶμαι τρελὸς νὰ πάρω τὸ παιδὶ μαζὶ μου νὰ τὸ σκοτώσω. "Αν ἐβλεπα καὶ τὸ μικρότερο κίνδυνο, καὶ νὰ μὲ παρακαλούσατε, δὲ θὰ τόπαιρνα. Τί ἄλλο θέλετε νὰ σᾶς πῶ ἀκόμη; παίρνω ἐπάνω μου ἐγὼ δῆλη τὴν εὔθυνη.

— Νὰ τὸν πάρης! Εἴπε ἀποφασιστικὰ ὁ πατέρας.

— Τέλος πάντων ἄς πάγη, ἀφοῦ εἶναι ἔτσι, εἴπε μὲ μισὴ φωνὴ κι ἡ μητέρα, ποὺ δὲν ἥθελε νὰ κακοκαρδίσῃ τὸν Τοτό.

Καὶ μόνο ἡ γιαγιά δὲν ἥθελε ν' ἀκούσῃ τίποτε.

— Λολάθηκε ὁ κόσμος! Μουρμούρισε. Ἐγὼ φεύγω, νὰ μὴν ἀκούω.

"Η καημένη ἡ γιαγιά! Στὸν καιρὸν της ὁ κόσμος ταξίδευε μὲ τὰ γαϊδουράκια. Πῶς ν' ἀγαπήσῃ τὸν ἀεροπλάνο;

— "Αν εἶχε κάμει ὁ Θεός τὸν ἀνθρωπο, γιὰ νὰ πετάῃ, εἴπε φεύγοντας ἀπὸ τὸ δωμάτιο, θὰ τοῦ εἶχε δώσει φτερά.

Κι ὁ Τοτός, χαρούμενος τώρα ποὺ θὰ πετοῦσε, εἶπε:

— "Αν εἶχε κάμει ὁ Θεός, γιαγιάκα, τὸν ἀνθρωπο νὰ ταξιδεύῃ ἐπάνω στὰ νερά, θὰ τοῦ ἔδινε τὰ πόδια τῆς πάπιας. Καὶ δύως, γιαγιάκα μου, κι ἐσὺ πέρασες θάλασσα, γιὰ νάρθης ἀπὸ τὴν Χίο στὸν Πειραιά, χωρὶς νὰ εἶσαι πάπια.

Τὸ ἄλλο πρωὶ ὁ Τοτὸς πέταξε.

3. Τί εἶδε ὁ Τοτὸς στὸ πέταγμά του.

Τὸ ἴδιο βράδυ στὴν ταράτσα τοῦ Τοτοῦ εἶχαν μαζευτῆ τὰ ξαδερφάκια του, νὰ ἴδοιν τὸ μικρὸ δεροπόρο καὶ ν' ἀκούσουν ἀπὸ τὸ στόμα του, πῶς τοῦ φάνηκε τὸ ταξίδι καὶ τί εἶδε ἀπ' ἐκεῖ ἐπάνω. Ἡταν ἐκεῖ κι οἱ γονεῖς του, ποὺ τὸν καμάρωναν.

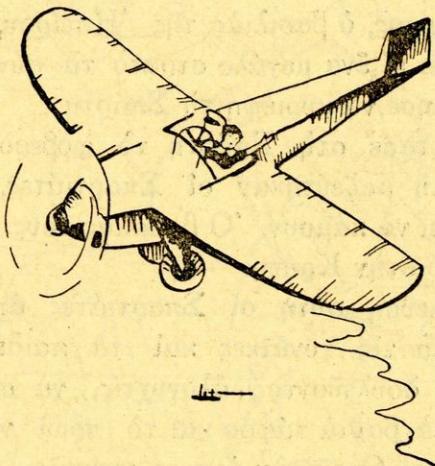
— Τίποτε δὲν εἶναι, παιδιά, τίποτε! "Αρχισε νὰ τοὺς μιλῇ ὁ Τοτός, ποὺ ἥθελε νὰ τοὺς δεῖξῃ, δτι δὲ φοβήθηκε καθόλου. Δὲν καταλαβαίνεις, καθὼς ἀνεβαίνεις, οὔτε τὴ ζαλάδα ποὺ νιώθεις, δταν σὲ τινάζη ἐπάνω ἡ κούνια. Τίποτε, σᾶς λέω· θαρρεῖς, πῶς κυλιέσαι ἐπάνω σὲ μπαμπάκια. Τόσο μαλακὰ ταξιδεύεις. Δὲν τὸ καταλαβαίνεις κι ὁ ἴδιος, πῶς σὲ μιὰ στιγμὴ βρέθηκες ἐκεῖ ἐπάνω. Κι ἔπειτα ἔρχεται μιὰ στιγμή, δταν δὲν κοιτάζῃς κάτω τὰ πράματα, ποὺ περνοῦν γρήγορα καὶ χάνονται πίσω σου, ἔρχεται μιὰ στιγμή, ποὺ νομίζεις, πῶς ἔχεις σταματήσει ἀνάμεσα οὐρανοῦ καὶ γῆς. Καὶ μόνο ἀπὸ τὸν κρότο τῆς μηχανῆς, ποὺ βουλίζει στ' αὐτιά σου, ξαναδυμᾶσαι, πῶς ταξιδεύεις.

"Ἐπειτα ὁ Τοτὸς τοὺς διηγήθηκε τί εἶδε ἀπ' ἐκεῖ ἐπάνω: Στεριές καὶ θάλασσες, σὰν ἔνας γεωγραφικὸς Ἀτλας ἀπλωμένος ἀποκάτω, σὰ χαλὶ πολυκεντημένο. Οἱ δρόμοι τῆς πολιτείας σὰ στενὲς λουριδίτσες. Τὰ σπίτια σὰν τὰ κουκλόσπιτα τῶν παιγνιδιῶν, ποὺ κάνομε μὲ τοὺς κύβους. Τ' αὐτοκίνητα σὰν κατσαρίδες, ποὺ σέργονται στὸ χῶμα. Οἱ ἀνθρωποι σὰ μερμήγκια. Τὰ πολεμικὰ πλοῖα στὴ θάλασσα τοῦ Φαλήρου σὰν καραβάκια τοῦ κουτιοῦ, ποὺ τὰ βάζομε καὶ πλέουν μέσα σὲ μιὰ λεκάνη νερού.

— Τὴν Ἀκρόπολη τὴν εἶδες; τὸν ωρίησε κάποιο ἔξα-
δερφάκι του.

— Ἀστεία! Εἶπε ὁ Τοτός. Σὰν τούρτα τοῦ ζαχαροπλα-
στείου ἐπάνω σ' ἓνα δίσκο, μὲν μισοφαγωμένα τὰ ζαχαρωτά
της. Ἀφήνω πιὰ τὸ Ζάππειο καὶ τὸ Βασιλικὸν κῆπο. Τὰ
ἀνθοφυτεμένα πεζούλια τοῦ σπιτιοῦ μας εἶναι πολὺ μεγα-
λύτερα. Καὶ τὸ Στάδιο; ἔνα τόσο δὰ πραματάκι...

Τοὺς εἶπε καὶ ἄλλα καὶ ἄλλα. Ἡταν κατενθουσιασμέ-

νος. Μακάρι νὰ πετοῦσε κάθε μέρα! Καὶ τὸν ἀκουναν δλοι
μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα. Ποιός νὰ τοῦ βαρέσῃ τώρα κατα-
κεφαλιά;

— Πετάει, πετάει... ὁ Τοτός!

‘Ο Τοτὸς εἶχε πετάξει.

Μονάχα ἡ γιαγιά του δὲν ἦταν στὴν ταράτσα. “Οταν
ὁ Τοτὸς ἄρχισε νὰ διηγῆται τὸ ταξίδι του, ἡ καλὴ γριού-
λα σηκώθηκε κι ἔφυγε θυμωμένη.

— Ούτε νὰ τ' ἀκούωθέλω τέτοια τρελὰ πράματα!... εἶπε. Φεύγω...

‘Η καημένη ἡ γιαγιά! Μήπως δὲν εἶχε δίκιο; στὸν καιρό της ταξίδευαν μὲ τὰ γαϊδουράκια.

11. ΟΙ ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΣΣΕΣ ΣΤΗΝ ΩΡΑ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

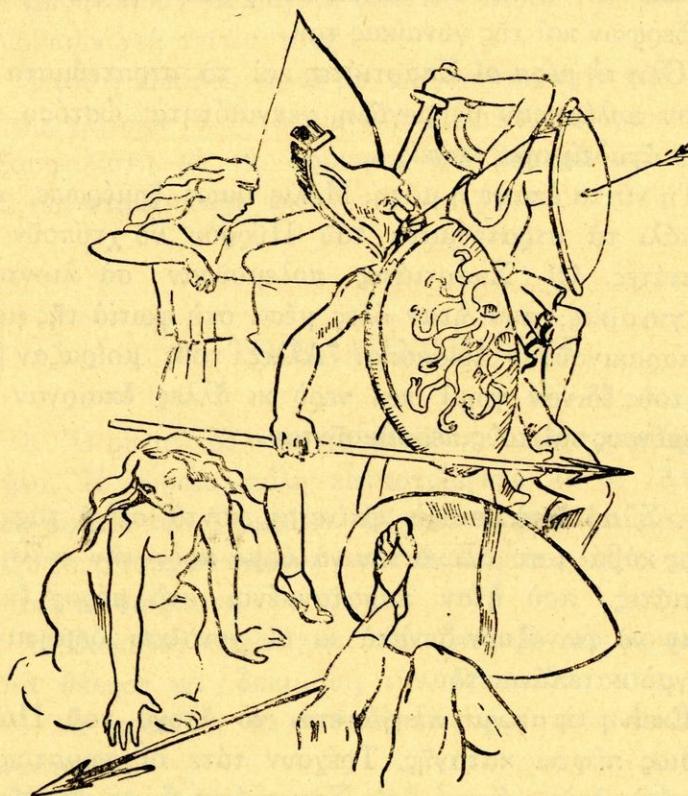
1. Ό Πύρρος, δ βασιλιάς τῆς Ἁπείρου, τὸ 272 πρὸ Χριστοῦ πέρασε μ' ἔνα μεγάλο στρατὸ τὰ σύνορα τῆς Λακωνίας καὶ ὅρμησε νὰ κυριέψῃ τὴν Σπάρτη.

Νύχτα ἔφτασε στὴν Σπάρτη τὸ φοβερὸ ἄγγελμα καὶ τὴν ἴδια στιγμὴ μαζεύτηκαν οἱ Σπαρτιάτες, γιὰ νὰ σκεφτοῦν τί πρέπει νὰ κάμουν. Ό βασιλιάς τους Ἀρέας ἔλειπε μὲ στρατὸ πολὺ στὴν Κρήτη.

Στὴ συνέλευση αὐτὴ οἱ Σπαρτιάτες ἀποφάσισαν νὰ στείλουν πρῶτα τὶς γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά τους στὴν Κρήτη, ἔπειτα, δουλεύοντας δλονυχτίς, νὰ σκάψουν γύρω στὴ Σπάρτη μιὰ βαθιὰ τάφρο καὶ τὸ πρῶτο νὰ πολεμήσουν μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ σὰν ἄντρες γενναῖοι.

2. Οἱ γυναῖκες, δταν ἔμαθαν, πὼς οἱ ἄντρες ἀποφάσισαν ν' ἀντιμετωπίσουν τὸν κίνδυνο μόνοι τους, λυπήθηκαν πολὺ καὶ ἀντιστάθηκαν. Ή Ἀρχιδάμεια μάλιστα, μιὰ γυναίκα, ποὺ ἡ καταγωγὴ τῆς ἦταν ἀπὸ βασιλικὴ οἰκογένεια, ζωσμένη σπαθί, πῆγε στὴ συνέλευση καὶ τὰ ἔβαλε μὲ τοὺς ἄντρες γιὰ τὴν ἀπόφαση ποὺ πῆραν, νὰ στείλουν τὶς γυναῖκες στὴν Κρήτη, γιὰ νὰ μὴν κινδυνέψουν, ἐνῶ ἡ Σπάρτη βρισκόταν σὲ τόσο μεγάλο κίνδυνο.

Καὶ κατὰ τὰ μεσάνυχτα, δταν οἱ ἄντρες ἀρχισαν νὰ σκάβουν τὴ βαθιὰ τάφο, δλες οἱ κοπέλες κι οἱ γυναικες ἔτρεξαν, γιὰ νὰ ἐργαστοῦν κι αὐτές. Παρακάλεσαν μάλιστα τοὺς ἄντρες ν' ἀφήσουν τὴ φροντίδα γιὰ τὴν τάφο

σ' αὐτὲς κι ἔκεινοι ν' ἀποσυρθοῦν, γιὰ νὰ ἔχουν δυνάμεις γιὰ τὴν ἄλλη μέρα. Τὴν τάφο θὰ τὴν ἐσκαβαν αὐτές.

3. Τὰ ἔημερώματα, δταν οἱ ἔχτροι ἀρχισαν νὰ κινοῦν-

ται, οί γυναῖκες παρέδωσαν τὴν τάφρο στοὺς ἄντρες, λέγοντας νὰ τὴν ὑπερασπίσουν γενναῖα· γιατὶ δὲν ὑπάρχει στὸν κόσμο πράμα πιὸ γλυκὸ ἀπὸ τὸ νὰ νικήσῃ κανεὶς κάτω ἀπὸ τὰ μάτια τῆς Πατρίδας του, οὔτε δόξα πιὸ μεγάλη ἀπὸ τὸ νὰ πεθάνῃ κανεὶς στὰ χέρια τῆς μάνας του ἢ τῶν ἀδερφῶν καὶ τῆς γυναίκας του.

Ολη τὴν μέρα οἱ Σπαρτιάτες καὶ τὰ στρατεύματα τοῦ Πύρρου πολέμησαν μὲ μεγάλη γενναιότητα· ώστόσο νικητὴς δὲν ἀναδείχτηκε κανεὶς.

Τὴν νύχτα ἔπαιψε ἡ μάχη. Μόλις δῆμος ἔημέρωσε, ἄρχισαν πάλι τὰ στρατεύματα τοῦ Πύρρου νὰ χτυποῦν τοὺς Σπαρτιάτες. Οἱ Σπαρτιάτες πολεμοῦσαν σὰ λιοντάρια. Κι οἱ γυναῖκες, ποὺ ἦταν ὅλες μέσα στὴ φωτιὰ τῆς μάχης, τοὺς παρακινοῦσαν ἀδιάκοπα. Ἀλλες τοὺς μοίραζαν βέλη, ἄλλες τοὺς ἔδιναν ψωμὶ καὶ νερὸ καὶ ἄλλες ἔπαιρναν τοὺς πληγωμένους καὶ τοὺς περιποιοῦνταν.

4. Σ' αὐτὸ τὸ μετοξὺ φαίνεται κοντὰ στὴν τάφρο διΠύρρος καβάλα στ' ἄλογό του νὰ ὁρᾶ πρὸς τὴν πόλη. Οἱ Σπαρτιάτες, ποὺ ἦταν παραταγμένοι στὸ μέρος ἐκεῖνο, ἄρχισαν νὰ φωνάζουν δυνατὰ καὶ οἱ γυναῖκες ὁρμησαν μὲ ἀλαλαγμὸ κατεπάνω του.

Ἐκείνη τὴ στιγμὴ πληγώνεται τὸ ἄλογο τοῦ Πύρρου κι ὁ ἴδιος πέφτει καταγῆς. Τρέχουν τότε οἱ σωματοφύλακές του νὰ τὸν σηκώσουν, οἱ Σπαρτιάτες δῆμος ὁρμοῦν μὲ τὰ κοντάρια τους. Γίνεται συμπλοκὴ τρομερή.

Τότε διΠύρρος πρόσταξε νὰ πάψῃ ἡ μάχη. Νόμιζε, πὼς τὸ ἥθελαν καὶ οἱ Σπαρτιάτες αὐτό, γιατὶ καὶ ἀπ' αὐτοὺς πολλοὶ εἶχαν σκοτωθῆ καὶ ὅλοι σχεδὸν οἱ ἄλλοι ἦταν πληγωμένοι.

5. Σ' αύτὸ τὸ μεταξὺ φτάνει ἀπὸ τὴν Κρήτην μὲ δυὸ χιλιάδες στρατὸ ὁ βασιλιάς τους Ἀρέας. Τότε οἱ γυναικεῖς, βλέποντας, διὰ καὶ ὁ βασιλιάς τους ἦταν πιὰ ἐκεῖ καὶ ἄντρες ὑπῆρχαν ὀρκετοί, γιὰ νὰ ὑπερασπίσουν τὴν πατρίδα, τότε μόνο ἀποφάσισαν νὰ φύγουν ἀπὸ τὸ πεδίο τῆς μάχης καὶ νὰ γυρίσουν στὰ σπίτια τους.

Ἐτσι ἡ Σπάρτη, ἀφοῦ μὲ τὴ γενναιοψυχία τῶν γυναικῶν της γλίτωσε ἀπὸ τὸ μεγάλο κίνδυνο, μπόρεσε κατόπι νὰ ἔξασφαλιστῇ μὲ τὴ φρόνηση τοῦ βασιλιᾶ καὶ τὴν ἀνδρεία τῶν στρατιωτῶν της.

12. ΤΟ ΕΛΛΗΝΟΠΟΥΛΟ

1. Ὁ ρωμαϊκὸς στρατὸς τὸ 87 π.Χ. εἶχε κυριέψει τὴν Ἀθήνα. Ἡ ὥραία πόλη καταστράφηκε καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἔγιναν δοῦλοι τῶν Ρωμαίων. Οἱ κατακτητὲς μοίρασαν ἀγαμεταξύ τους τοὺς κατοίκους καὶ τὰ λάφυρα, ποὺ σωρεύτηκαν ἀπὸ τὴ διαρπαγή.

Ο Ρωμαῖος στρατηγός, ποὺ ἀνέλαβε νὰ μοιράσῃ τὰ παιδιὰ θέλησε νὰ δοκιμάσῃ τὴν ἔξυπνάδα τους, μὲ τὸ σκοπὸ νὰ κρατήσῃ τὰ πιὸ ἔξυπνα γιὰ τοὺς δικούς του ἀξιωματικούς.

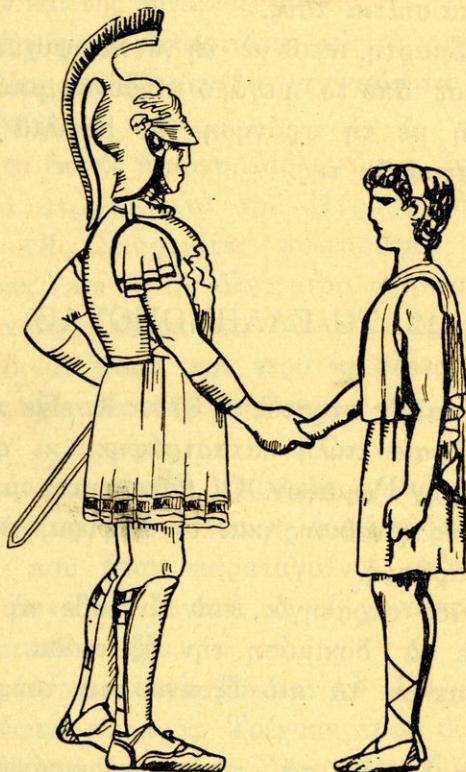
Πρόσταξε λοιπὸν τὰ παιδιὰ νὰ γράψῃ τὸ καθένα ἐπάνω στὸ πινακίδιο του δ, τι ἥθελε.

Ὑστερα ὁ Ἰδιος ὁ στρατηγός, ἔξετάζοντας δ, τι ἔγραψαν, διάβασε ἐπάνω στὸ πινακίδιο ἐνὸς μικροῦ Ἀθηναίου τοὺς παρακάτω στίχους τοῦ Ὁμήρου:

«Καλότυχος καὶ τρισκαλότυχος ἐκεῖνος, ποὺ ἔπεσε

πολεμώντας κάτω ἀπὸ τὰ τείχη τῆς Τροίας! Αὐτὸς δὲν εἶδε τὴν καταστροφὴν τῆς πατρίδας του».

2. Ὁ στρατηγὸς γεμάτος κατάπληξη, ἀλλὰ καὶ συγκινημένος, πρόσταξε νὰ φέρουν τὸ παιδὶ μπροστά του.

Τὸ παιδὶ παρουσιάστηκε ἀτάραχο. Στὸ πρόσωπό του ἦταν ζωγραφισμένη ἡ θλίψη, ἀλλὰ περισσότερο ἡ περηφάνια. Ἔδειχνε, πῶς ἦταν ἀποφασισμένο ν' ἀντικρίση ηρεμοτὴν τιμωρία, ποὺ τὸ περίμενε.

‘Ο στρατηγὸς ἀτένισε γιὰ μιὰ στιγμὴ σιωπηλὸς

τὸ μικρὸν Ἀθηναῖο καὶ ὕστερα πιάνοντάς του μὲ καλοσύνη τὸ χέρι, τοῦ λέει :

— Εσὺ ποὺ ξέρεις ν' ἀγαπᾶς τὴν πατρίδα σου, ἀκόμα καὶ καταστραμμένη, εἰσαι ἄξιος νὰ ζήσῃς ἐλεύθερος. Μεῖνε στὴν πατρίδα σου, παιδί μου.

13. ΣΑΝ ΠΑΡΑΜΥΘΙ

1. Ο κύριος Καρέλης, ἀπόστρατος ἀξιωματικός, ἦρθε σήμερα στὸ σπίτι τοῦ γιοῦ του ντυμένος μὲ τὴ μεγάλη του στολή. Τὰ ἐγγόνια του μαζεύτηκαν γύρω του χαρούμενα, γιατὶ τὸν ἀγαποῦσαν πολύ, δχι τόσο γιὰ τὰ γλυκὰ καὶ τὰ δῶρα, ποὺ τοὺς ἔφερνε κάθε τόσο, δσο γιατὶ τοὺς ἔλεγε ώραῖα παραμύθια.

- Γιατί φόρεσες σήμερα τὴ στολή σου, παππού;
- Σήμερα πῆγα σὲ μιὰ μεγάλη γιορτή, παιδιά μου.
- Ποιά γιορτή, παππού;
- Μιὰ γιορτή, ποὺ ἐσεῖς δὲν μπορεῖτε νὰ τὴν καταλάβετε ἀκόμα, γιατὶ εἶστε μικροί.
- Πές μας, πές μας, παππού! Φωνάζουν τὰ παιδιὰ μὲ μιὰ φωνή.

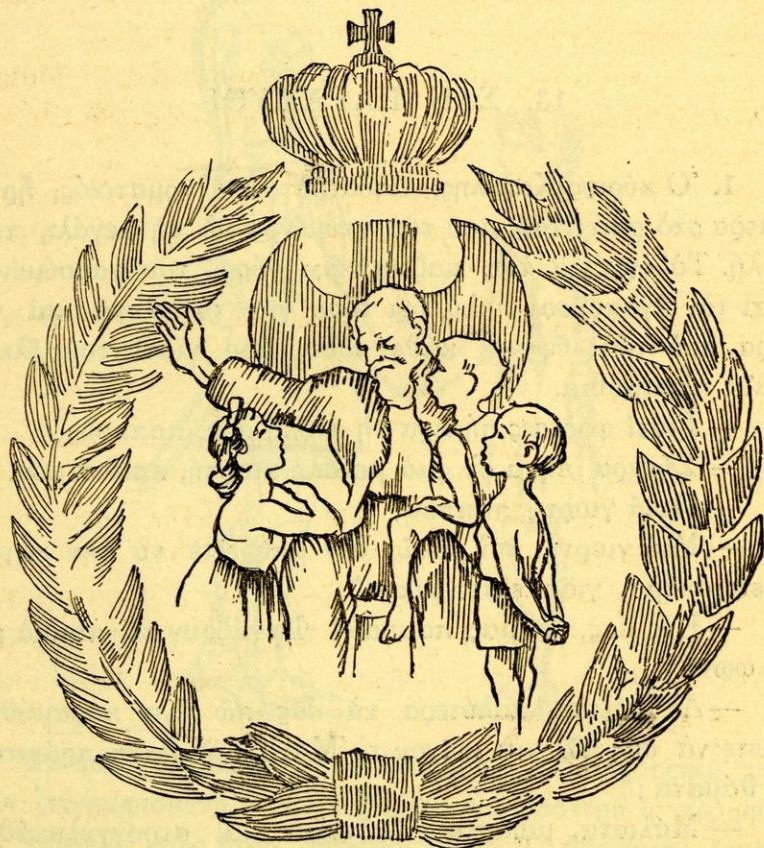
— Δὲ θέλετε καλύτερα νὰ σᾶς πῶ ἐνα παραμύθι; Θέλετε νὰ σᾶς πῶ γιὰ κείνον τὸ Μάγο, ποὺ ἔκανε πράματα καὶ θάματα;

— Μάλιστα, μάλιστα! Φώναξαν καὶ στρογγυλοκάθισαν γύρω στὸν παπποὺ δλα τὰ ἐγγόνια του: δ Κωστάκης, δ Λέαντρος, ή Μαίρη καὶ ή Κική.

Τὸ μεγαλύτερο, δ Κωστάκης, ἥταν δώδεκα χρονῶ

καὶ τὸ μικρότερο, ἡ Κικῆ, ἔξι. Αὕτη κάθισε στὰ γόνατα τοῦ παπποῦ της.

Οὐ κύριος Καρέλης, χαῖδεύοντας τὰ μαλλάκια τῆς Κικῆς, κοίταξε πρῶτα στὰ μάτια ἔνα ἔνα τὰ παιδιά, ποὺ στέκονταν μὲ ἀνοιχτὸ τὸ στόμα κι ἄρχισε τὸ παραμύθι του:

2. Μιὰ φορὰ κι ἔναν καιρὸ ἦταν μιὰ ἔακουσμένη χώρα. Δὲν ἦταν πολὺ μεγάλη, μὰ ἦταν ἀπὸ τίς δύμορφότερες χώρες τοῦ κόσμου. Αὕτη ἡ χώρα εἶχε μιὰ παλιὰ ἴστορία

πολὺ ἔνδοξη. Μάλιστα ίστοροῦσαν, ὅτι στὴ χώρα αὐτὴ μιὰ φορὰ κι ἔναν καιρὸν κατοικοῦσαν οἱ θεοὶ μαζὶ μὲ τοὺς ἀνθρώπους καὶ κουβέντιαζαν. Ἡ ίστορία της ἦταν τόσο ἔνδοξη, ποὺ ὅλος ὁ κόσμος τὴ διάβολος καὶ τὴν ξαναδιάβαζε καὶ θαύμαζε τὴν ξακουσμένη χώρα.

— Δὲν ὑπάρχει πιὰ αὐτὴ ἡ χώρα παππού; ρωτᾶ ὁ Κωστάκης.

— Μήπως πνίγηκε στὸν κατακλυσμό; λέει ἡ Μαίρη.

— Μὴ βιάζεστε, παιδιά μου, καὶ θὰ σᾶς πῶ, λέει ὁ παππούς.

Στὸ ἀναμεταξὺ ἡ Κική, βλέποντας τὸ γατάκι νὰ παίζῃ μὲ μιὰ κουβαρίστρα, πετάχτηκε ἀπὸ τὰ γόνατα τοῦ παπποῦ της καὶ πῆγε νὰ λάβῃ μέρος στὸ παιγνίδι.

Τὰ παιδιὰ γέλασαν κι ἀμέσως γύρισαν στὸ παπποῦ ρωτώντας:

— Λοιπόν;

— Λοιπόν, ἔξακολούθησε ὁ παππούς, ἡ χώρα αὐτὴ ἔξησε χιλιάδες χρόνια, πότε εὔτυχισμένη καὶ πότε δυστυχισμένη. Γιατί, ἐπειδὴ ἦταν ὅμιορφη χώρα, κάθε τόσο οἱ ἔχτροι τῆς ἔκαναν πολέμους νὰ τὴν πάρουν. Μὰ οἱ κάτοικοί της ἦταν τόσο γενναῖοι καὶ τόσο ἀγαποῦσαν τὴν πατρίδα τους, ποὺ στὸ τέλος ἔδιωξαν τὸν ἔχτρο μὲ πολλὲς θυσίες κι ἔμειναν ἐλεύθεροι. Ἡρόθε οὖτις μιὰ δύσκολη ἐποχή, ποὺ ἡ χώρα αὐτὴ κινδύνεψε νὰ χαθῇ.

— Ἀπὸ τοὺς ἔχτρούς πάλι;

— Μὰ αὐτὸ εἶναι τὸ περίεργο. Ὁχι ἀπὸ τοὺς ἔχτρούς, ἔξακολούθησε ὁ παππούς, μὰ ἀπὸ τοὺς ἵδιους τοὺς κατοίκους της. Καὶ γιὰ νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθεια, ὥχι ἀπὸ τὸ λαό της, ποὺ ἦταν πάντα καλός, ἀλλὰ ἀπὸ ἐκείνους, ποὺ ἤθελαν νὰ διευθύνουν τὸ λαό. Μιὰ καταραμένη δι-

χόνοια φύτρωσε ἀναμεταξύ τους καὶ ἀδιάκοπα μάλωναν γιὰ τὴν ἔξουσία. Κάθε τρεῖς καὶ λίγο ἄλλαζε ἡ Κυβέρνηση κι ἡ χώρα βρισκόταν πάντα σὲ μιὰ ἀναρχία. Κάθε μέρα γίνονταν ἀπεργίες, οἱ δουλειὲς λιγόστεψαν καὶ χιλιάδες ἐργάτες δὲν εἶχαν δουλειά. Φόρους ἄλλοι πλήρωναν καὶ ἄλλοι δὲν πλήρωναν. Πειθαρχία δὲν ὑπῆρχε πουθενά. Στρατὸς καὶ στόλος ἥταν παραμελημένοι καὶ κινδύνευε ἡ χώρα νὰ σκλαβωθῇ ἀπὸ ἄλλους, δυνατώτερους λαούς.

‘Ο κόσμος ἀπελπίστηκε κι ἔλεγε : «‘Ο Θεὸς νὰ βάλῃ τὸ χέρι του».

— ‘Ο Βασιλιάς τους δὲν ἔκανε τίποτε ; ρώτησε ὁ Κωστάκης.

— Μὰ αὐτὸ ἀκριβῶς ἔγινε, ἀπάντησε ὁ παππούς. ‘Ο Βασιλιὰς τότε ἔλαβε μιὰ γενναίᾳ ἀπόφαση. Πρέπει νὰ σώσω τὴν χώρα μου, σκέφτηκε, πρὸν καταστραφῆ ὀλωσδιόλου. Πρέπει νὰ βρῶ ἔναν ίκανὸ Κυβερνήτη.

3. Τότε παρουσιάστηκε στὸ Βασιλιὰ ἔνας Μάγος, ὅπως σᾶς εἶπα, καὶ τοῦ λέει :

— Μεγαλειότατε, δῶσε μου ἐμένα τὴν ἔξουσία καὶ ἐγὼ θὰ κάμω τὴν χώρα μας τὴν πιὸ εὐτυχισμένη χώρα.

‘Ο Βασιλιὰς δέχτηκε κι ὁ Μάγος ἀνέλαβε τὴ Διοίκηση.

Σὲ εἰκοσιτέσσερεις ὕρες ἡ χώρα αὐτὴ ἡσύχασε τέλεια. Οἱ διχόνοιες ἔπαψαν. Ἐκεῖνοι ποὺ ἔφεραν τὴ διχόνια, παραμερίστηκαν. ‘Ο Μάγος προσκάλεσε τὸ λαὸ νὰ ἐνωθῇ ὅλος σ’ ἔνα σῶμα καὶ νὰ ἐργαστῇ ὁ καθένας καὶ ὅλοι μαζὶ γιὰ τὴν εὐτυχία τῆς Πατρίδας.

Τότε ἔγιναν τὰ θαύματα. Τὰ ἐργοστάσια κινήθηκαν. Οἱ ἀπεργίες ἔλειψαν. Οἱ ἐργάτες βρῆκαν ἐργασία, πῆραν

μάλιστα μεγαλύτερα ἡμερομίσθια. Οἱ γεωργοὶ ἀφοσιώθηκαν στὴν καλλιέργεια τῆς γῆς καὶ ἡ γῆ τοὺς ἔδωσε ἄφθονα προϊόντα, ποὺ πολλὰ ἀπ' αὐτὰ πουλοῦσαν σὲ ξένες χῶρες. Ὁ μάγος φρόντισε γιὰ τὴν ὑγεία καὶ τὴν εὔτυχία τοῦ λαοῦ. Ἐκαμεὶς ιατρεῖα, νοσοκομεῖα καὶ πολλὰ ἄλλα φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα. Ἐδωσε στοὺς ἐργάτες σύνταξηνὰ ζοῦν, ἀμα δὲν μποροῦσαν πιὰ νὰ ἐργαστοῦν καὶ φρόντισε γιὰ τὶς οἰκογένειές τους.

Δρόμοι γίνονται κάθε μέρα. Ἀποξηραντικὰ ἐργα ἔδωσαν νέα ἀπέραντα χωράφια γιὰ καλλιέργεια, ποὺ μοιράστηκαν στοὺς γεωργούς.

Ἄν ρωτήσετε καὶ γιὰ τὸ στρατὸ καὶ γιὰ τὸ στόλο καὶ τὴν ἀεροπορία, ἔκει ἔγιναν τὰ μεγαλύτερα θαύματα. Ὁ Μάγος ἔκαμε ἐναν ἀπὸ τοὺς καλύτερους στρατοὺς τοῦ κόσμου, ποὺ οἱ γεροντότεροι ἔτριβαν τὰ μάτια τους κι ἐλεγαν :

— Δική μας χώρα εἶναι αὐτὴ ἡ μᾶς γελοῦν τὰ μάτια μας;

Μὲ λίγα λόγια ὁ λαὸς βρῆκε τὴν ἡσυχία του καὶ ἀφοσιώθηκε στὴν ἐργασία. Οὔτε διχόνοιες οὔτε φιλονικίες οὔτε λόγια. Μόνο ἐργασία. Ὄλος ὁ λαός, ἄντρες, γυναῖκες, παιδιά λάτρευαν τὸ Μάγο καὶ τὸν εὐγνωμονοῦσαν. Παρακαλοῦσαν τὸ Θεὸν νὰ ζήσῃ χίλια χρόνια γιὰ τὴν εὔτυχία τῆς χώρας.

4. — Καὶ γιὰ τὰ παιδιά δὲν ἔκαμε τίποτε ὁ Μάγος;

— Μὰ ἔκεινα ἀγάπησε περισσότερο. Τὰ ἔνωσε ὅλα σ' ἔνα σῶμα καὶ φρόντισε νὰ γίνουν οἱ καλύτεροι πολίτες κι οἱ καλύτεροι στρατιῶτες τῆς Πατρίδας. Καὶ ὅλα τὰ παιδιά τῆς νέας χώρας ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη ἔνωθηκαν γιὰ τὴν Πατρίδα. Λάτρεψαν τὸν Μάγο καὶ τὸν ἐλεγαν πατέρα τους...

— Μὰ αὐτὸ δὲν εἶναι παραμύθι, λέει ὁ Κωστάκης.
Καταλάβαμε ποιὸς εἶναι δὲ Μάγος.

Καὶ ἡ Μαίρη ἀρχισε νὰ τραγουδῆ:

« Τὴν δλόθεομη ψυχή της
ἔθνικὴ φωτίζει αὐγὴ
κι δὲ μεγάλος Κυβερνήτης
πάντα ἐμπρὸς τὴν ὁδηγεῖ ».

Μὲ μιὰ φωνὴ ἀρχισαν τότε νὰ τραγουδοῦν δλα τὰ παιδιά, ώς καὶ ἡ Κικὴ ἀκόμα, ποὺ ἔτρεξε νὰ ἔνωθη μὲ τ' ἀδέρφια της, ἀφήνοντας τὸ παιγνίδι της μὲ τὸ γατάκι.

— Μάλιστα, παιδιά μου, εἶπε δὲ παππούς. Τὸ καταλάβατε. Ἐτσι εἶναι. Τὰ πράματα, ποὺ βλέπουν τὰ μάτια μας σήμερα, εἶναι τόσο ἀπίστευτα γιὰ μᾶς τοὺς παλιούς, ποὺ τὰ βλέπομε σὰν παραμύθι, ἐνῶ εἶναι πραγματικά. Μόνο εἶνας Μάγος θὰ μποροῦσε νὰ κάμη τόσα πράματα καὶ νὰ σώσῃ μιὰ χώρα.

14. ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΟΝ ΑΡΧΗΓΟ

1. Ἡ ἐπαρχιακὴ πόλις γιορτάζει σήμερα' εἶναι σημαιοστόλιστη ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη.

Περιμένει τὸν Ἀρχηγὸ τοῦ Νέου Κράτους, ποὺ ἔρχεται νὰ ἴδῃ μὲ τὰ μάτια του καὶ ν' ἀκούσῃ μὲ τὰ αὐτιά του τὶς ἀνάγκες τοῦ λαοῦ.

‘Ολόκληρη ἡ ἐπαρχία εἶναι στὸ πόδι. Συγκεντρώνεται στὴν πρωτεύουσά της, γιὰ νὰ χαιρετήσῃ τὸν Κυβερνήτη.

Τὰ πλήθη σπρώχνονται δεξιὰ κι ἀριστερὰ τοῦ κεντρικοῦ δρόμου, προσπαθώντας νὰ βροῦν κατάλληλη θέση, γιὰ

νὰ ἴδοῦν καλύτερα. Ἡ ἀστυνομία ἔχει βάλει στὶς ἄκρες τῶν πεζοδρομίων χοντρὰ σύρματα, γιὰ νὰ μὴν κατεβαίνουν στὸ δρόμο καὶ δυσκολεύουν τὴν κυκλοφορία.

Τὰ σπίτια γύρω γύρω εἶναι γεμάτα κόσμο. Τὰ μπαλκόνια, τὰ παράθυρα, οἱ ταράτσες καὶ οἱ στέγες ἀκόμη τῶν σπιτιῶν εἶναι φορτωμένα. Μερικὰ παιδιὰ ἔχουν σκαρφαλώσει στὰ δέντρα τῶν πεζοδρομίων κι ἐκεῖ βρίσκουν τὸ καλύτερο θεωρεῖο. Τοῦ κάκου οἱ χωροφύλακες φωνάζουν ἀδιάκοπα:

— "Ε, σύ, κατέβα κάτω ἀπὸ τὸ δέντρο!

— Μὴ φοβᾶσαι, κὺν χωροφύλακα, δὲν πέφτω, ἀπαντᾶ ὁ πιτσιρίκος.

— Κατέβα κάτω, σοῦ λέω!

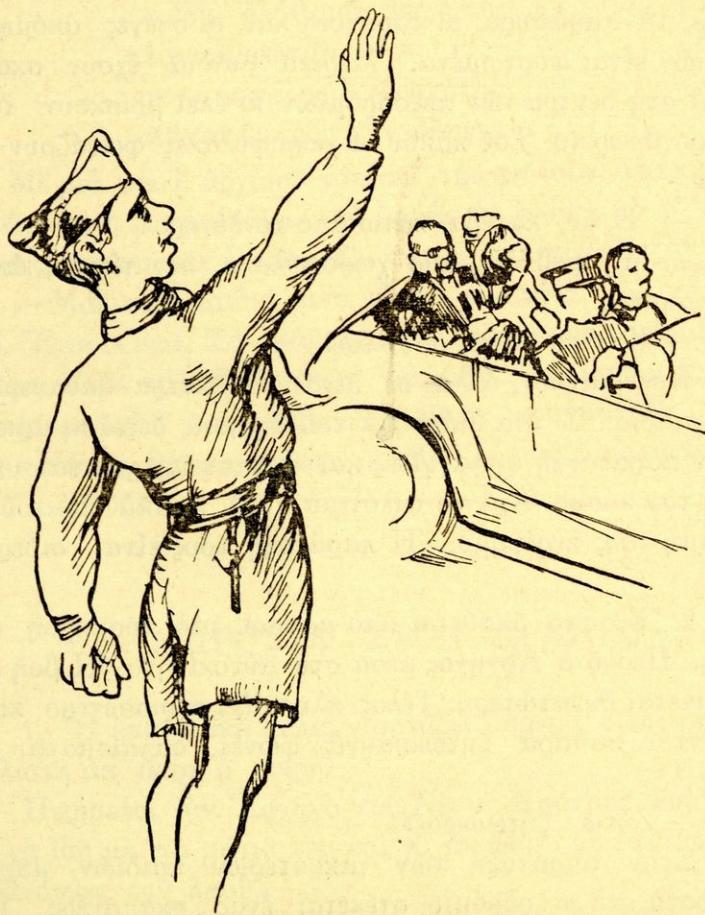
Κατεβαίνουν, ἀλλὰ σὲ λίγο τὰ δέντρα ἔσταναγμέζουν ἀπὸ παιδιά. Σ' ἔνα διάστημα τοῦ δρόμου, δεξιὰ κι ἀριστερὰ ἔχουν παραταχτῇ φαλαγγίτες καὶ σκαπανεῖς, γιὰ νὰ συγκρατοῦν τὸν κόσμο. Καὶ τὰ φιλότιμα αὐτὰ παιδιὰ κρατοῦν τὴ γραμμή τους περίφημα. Ἡ παράταξή τους εἶναι σιδερένια.

2. "Ἐξαφνα ἀκούεται ἀπὸ μακριὰ μιὰ κοσμοβοὴ ἀδιάκοπη. Περνᾶ ὁ Ἀρχηγὸς μέσα στὸ αὐτοκίνητο. Ἡ βοὴ ὅλοενα γίνεται δυνατώτερη. Τέλος πλησιάζει περισσότερο καὶ ἀκούονται καθαρὰ ἔητωκραυγές, φωνές, σαλπίσματα, μουσικές.

— Ζήτω, ζήτω ωτο!

Στὴν παράταξη τῶν μικρότερων παιδιῶν, μπροστὰ μπροστὰ στὸ πεζοδρόμιο, στέκεται ἔνας σκαπανέας. Εἶναι ἔνα ψηλό, καλοδεμένο παιδί, ἵσαμε δέκα χρονῶ, ποὺ φαίνεται σὰ δεκαπέντε, μὲ ὅμορφο παράστημα, μὲ περήφανη στάση, σὰ νάταν ὁ ἀρχηγὸς τῆς στρατιωτικῆς παράταξης.

3. Σὲ μιὰ στιγμή, ποὺ πλησιάζει τὸ αὐτοκίνητο τοῦ Κυβερνήτη, ὁ σκαπανέας αὐτὸς μὲ μεγάλο ἐνθουσιασμὸ καὶ φωνὴ συγκινημένη χαιρετᾶ τὸν Ἀρχηγὸ μὲ ὑψωμένο τὸ χέρι

καὶ φωνάζει μ' ὅλη τὴ δύναμη τοῦ στήθους του

— Ζήτω, ζήτω ω ὁ Ἀρχηγός μας!

‘Η φωνὴ τοῦ σκαπανέα εἶναι τόσο διαπεραστικὴ καὶ

τόσο διακρίνεται ἀπὸ τὶς ἄλλες φωνές, ποὺ ὁ Κυβερνήτης σὲ μιὰ στιγμὴ γυρίζει μὲ περιέργεια τὸ πρόσωπό του ἀριστερά, βλέπει τὸν ἐνθουσιασμένο σκαπανέα καὶ μ' ἔνα χαμόγελο τὸν χαιρετᾶ, σηκώνοντας τὸ χέρι.

Σ' αὐτὸν τὸ βλέμμα τοῦ Ἀρχηγοῦ τὰ μάτια τοῦ σκαπανέα παίρνουν μιὰ λάμψη ἄλλιωτικη. Αὐτὸς ὁ ἴδιαίτερος χαιρετισμὸς τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ σφίγγει τὴν καρδιὰ καὶ τὸν κάνει ὑπερήφανο. Τὸ πρόσωπο τοῦ Κυβερνήτη τοῦ φαίνεται ὑπερβολικὰ μεγάλο, τὸ βλέμμα του διαπεραστικὸ καὶ γλυκό.

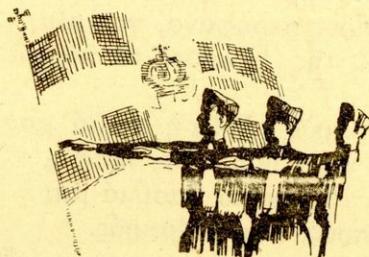
— Ζήτω! ξαναφωνάζει ὁ σκαπανέας, ὑψώνοντας τὸ χέρι. Ζήτω! ἐπαναλαμβάνουν χιλιάδες στόματα.

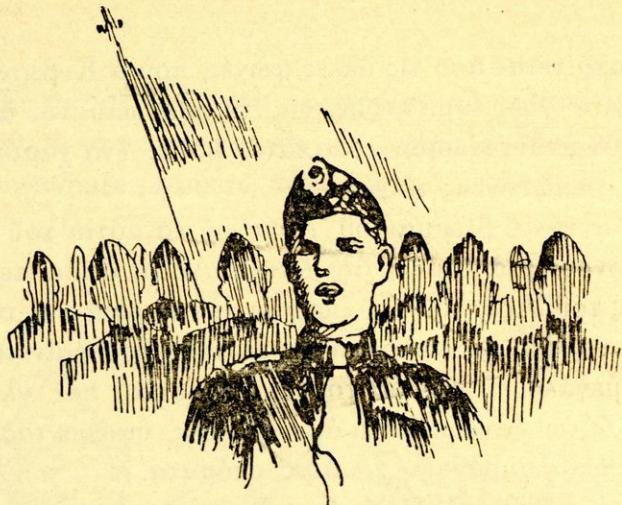
Τὸ αὐτοκίνητο τοῦ Ἀρχηγοῦ πέρασε, ὁ σκαπανέας στέκεται σαστισμένος, συγκινημένος. Μόλις συγκρατεῖ τὰ δάκρυα. Ἀντίκρισε σήμερα τὰ βλέμματα τοῦ Ἀρχηγοῦ του. Εἶναι τὸ μεγαλύτερο γεγονὸς τῆς ζωῆς του.

Σὲ δέκα δεκαπέντε χρόνια, ὅταν τὸ παιδὶ αὐτὸν γίνη αντρας, θὰ θυμᾶται ἀκόμη τὸ βλέμμα τοῦ Ἀρχηγοῦ του καὶ θὰ κρατᾶ στὸ νοῦ του τὰ λόγια του:

« Παιδιά, ἀπὸ σᾶς ἔξαρτάται τὸ μέλλον τῆς Ἑλλάδος».

Μήπως καὶ ὅλα τὰ ἄλλα παιδιὰ τῆς Νεολαίας δὲν ἔνιωσαν τὴν ἴδια συγκίνηση καὶ τὸν ἴδιο ἐνθουσιασμό; μήπως κι αὐτὰ δὲ θ' ἀκολουθήσουν τὸ δρόμο, ποὺ τοὺς ἔδειξε ὁ Ἀρχηγός;

15. ΥΜΝΟΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

Στή γλυκιά μας τὴν πατρίδα,
τὴν τρανή κι ἴστορική,
σὺ ἀπόμεινες ἔλπιδα,
Νεολαία 'Ελληνική.

Τὴν ὄλοδθεομη ψυχή της
ἐθνική φωτίζει αὐγή
κι ὁ μεγάλος Κυβερνήτης
πάντα ἐμπρὸς τὴν ὁδηγεῖ.

'Εμπρὸς γιὰ μιὰ 'Ελλάδα νέα,
ἐμπρὸς μ' ἑλληνική καρδιά,
ἐμπρὸς περήφανα, γενναῖα,
ναί, τῆς 'Ελλάδος τὰ παιδιά.

'Εμπρὸς ἡ δόξα ἡ παλιά μας
νὰ ξαναζήσῃ εἶναι καιρός,
μὲ τὸ μεγάλο βασιλιά μας
ἐμπρός, πάντα ἐμπρός.

Σ. Μεταξάς.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α' ΚΥΚΛΟΣ

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

I. Ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ ὑπαίθρου

	Σελίς
1. Κατασκήνωση στὴν ἀκρογιαλιά	7
2. Δὲ σὲ ἔφενῶ (ποίημα N. Δαμιόλη)	14
3. Στοὺς ἐλαιῶνες καὶ στὰ νυχτέρια τοῦ χωριοῦ	15
4. Ἡ ἐλιὰ (ποίημα K. Παλαμᾶ)	20
5. Τί διηγεῖται μιὰ βαλανιδιὰ γιὰ τὴν ζωὴν της	21
6. Ὁ κισσός (ποίημα M. Στασινοπούλου)	26

II. Ἀπὸ τὴν ζωὴν σπιτιοῦ καὶ τοῦ σχολείου

7. Μιὰ συνεδρίαση	27
8. Ὁ τελευταῖος στὴν τάξη	31
9. Ἡ Μαρουλιώ	38
10. Ἡ Μαριγώ (ποίημα Z. Παπαντωνίου)	43

III. Ιστορίες γιὰ τὴν ζῶα

11. Ἡ σκαντζοχερίνα μὲ τὰ σκαντζοχεράκια της	45
12. Τὸ δρτύκι	49
13. Ὁ πόνος τῆς μάνας (ποίημα Z. Παπαντωνίου)	52
14. Λελέκι καὶ σκουλήκι	54
15. Τοῦ σκύλου ἡ οὐρὰ (ποίημα Z. Παπαντωνίου)	58

Β' ΚΥΚΛΟΣ
ΧΕΙΜΩΝΑΣ

I. Ἀπὸ τὴς ωὴ τοῦ νπαίθρου	<i>Σελλις</i>
1. Χειμώνας (ποίημα Ἀλ. Φωτιάδη)	61
2. Τὸ χιόνι	62
3. Ὁ χιονάνθρωπος	64
II. Θρησκευτικὲς ἴστορίες	
4. Ἡ δύναμη τῆς προσευχῆς	68
5. Τὸ ναυτόπουλο (ποίημα Γ. Βιζηνοῦ)	72
6. Τὰ Χριστούγεννα τῆς μάνας	73
7. Χριστούγεννα τοῦ χωριοῦ (ποίημα Π. Βασιλικοῦ)	84
III. Ἀσχολίες καὶ ἐπαγγέλματα	
8. Τὰ κάρβουνα	85
9. Πόσοι εἰναι ποὺ μᾶς βοηθοῦν	87
IV. Ἡ ζωὴ στὴν κοινωνίᾳ	
10. Ὁ μικρὸς εὐγενὴς	89
11. Ἔνας μικρὸς βιοπαλαιστὴς	93
12. Ἐλεημοσύνη (ποίημα Α. Παράσχου)	98
V. Ἰστορικὲς σελίδες	
13. Ἔνας φαλαγγίτης στὴν ἀρχαία Σπάρτη	98
14. Πῶς πῆρε τὸ ὄνομά της Ἀθήνα	104
15. Ἡ Ἀθηνᾶ στὴν Ἀθήνα (ποίημα Κ. Παλαμᾶ)	108
16. Ἐπάνω στὸν Παρθενώνα τὸ 438 π. Χ.	108
17. Ὁ ὅρκος τοῦ ἀρχαίου στρατιώτη στὴν Ἀθήνα	116

Γ' ΚΥΚΛΟΣ

ΑΝΟΙΞΗ

I. Ἰστορίες για τη ζωή

Σελίς

1. "Ανοιξη (ποίημα Σ. Σκίπη)	121
2. Τὸ πληγωμένο πουλὶ	122
3. Ἡ μέλισσα	124

II. Ἰστορικές σελίδες

4. Ἡ Γοργόνα (παράδοση)	127
5. Ἡ Γοργόνα (ποίημα Γ. Δροσίνη)	128
6. Ὅταν πολεμοῦσε τὸ Μεσολόγγι	130
7. Ἡ Σημαία (ποίημα Ἰ. Πολέμη)	133
8. Ἡ υποδοχὴ τοῦ νικητῆ	134
9. Ὑμνος στὴν Ἐλευθερία (ποίημα Δ. Σολωμοῦ)	137

III. Θρησκευτικές ιστορίες

10. Ἡ παπαρούνα	138
11. Ἡ παπαρούνα (ποίημα Ἰ. Πολέμη)	140
12. Ἡ Λαμπρὴ	141
13. Βράδυ στὴ γειτονιὰ (ποίημα Μ. Στασινοπούλου)	145

VI. Οἰκογενειακές ιστορίες

14. Προσπάθησε πάλι	146
15. Ὁ Στέργιος καὶ τὸ γεφοντάκι	150

V. Ἀσχολίες καὶ ἐπαγγέλματα

16. Τὸ μελίσσαι τοῦ κὺρο Κώστα	152
17. Τὸ κηπάκι μου (ποίημα Κ. Βελμύρα)	156
18. Πῶς γίνεται τὸ μετάξι	156
19. Τὸ τραγούδι τοῦ ἥλιου (ποίημα Ζ. Παπαντωνίου)	161

Δ' ΚΥΚΛΟΣ

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

I. Ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ χωριοῦ καὶ τοῦ ὑπαίθρου	Σελὶς
1. Τὸ καλοκαίρι (ποίημα Κ. Παλαμᾶ)	165
2. Πῶς σώθηκε τὸ χωριό	166
3. Τὸ χωριό (ποίημα Ἰ. Πολέμη)	172
4. Ἐλᾶτ ἔδῶ μαζί μου... (ποίημα Ν. Γεννηματᾶ)	173
II. Ἰστορίες γιὰ τὴν ζῶσ	
5. Οἱ κορυδαλλοὶ μέσα στὸ σπαρτὸ	174
6. Ὁ κορυδαλλὸς (ποίημα Γ. Βιζυηνοῦ)	177
III. Κοινωνικὲς ἀρχές	
7. Ἡ ὁραιότερη φορεσιὰ	178
8. Τὸ κόκκινο φανάρι	184
IV. Οἰκογενειακὲς ἴστορίες	
9. Τὰ γεύματα τοῦ θείου Κωστῆ	188
10. Πετάει, πετάει . . . δ Τοτὸς	192
V. Ἰστορικὲς σελίδες	
11. Οἱ Σπαρτιάτισσες στὴν ὕδρα τοῦ κινδύνου	200
12. Τὸ Ἑλληνόπουλο	203
13. Σὰν παραμύθι	205
14. Μπροστὰ στὸν Ἀρχηγὸ	210
15. Ὅμνος Ἐθνικῆς Νεολαίας (ποίημα Σ. Μεταξᾶ)	214

Σ η μ ε ί ω μ α

Τὰ κάτωθι 20 ἀναγνώσματα τοῦ ἀνὰ χειρας βιβλίου ἐλήφθησαν ἐκ τῶν βραβευθεισῶν συλλογῶν τῶν κ. κ. Π. Νιρβάνα - Δημ. Ζήση, Τέλλου "Αγρα - Σ. Χατζάκη, Δημ. Κοντογιάννη καὶ Κ. "Αθ. Ρωμαίου ὡς ἀκολούθως :

I. Ἐκ τῆς συλλογῆς Π. Νιρβάνα - Δ. Ζήση.

1. Ἡ δύναμη τῆς προσευχῆς (διασκευὴ)
2. Τὸ ναυτόπουλο (ποίημα Γ. Βιζηνοῦ)
3. Ὁ μικρὸς εὐγενῆς
4. Ἔπάνω στὸν Παρθενώνα τὸ 438 π. Χ. διασκευὴ)
5. Πῶς σώθηκε τὸ χωριὸ
6. Τὰ γεύματα τοῦ θείου Κωστῆ
7. Πετάει, πετάει . . . δ Τοτὸς
8. Σὰν παραμύθι
9. Μπροστὰ στὸν "Αρχηγό.

II. Ἐκ τῆς συλλογῆς Τέλλου "Αγρα - Σ. Χατζάκη.

1. Τί διηγεῖται μιὰ βαλανιδιὰ γιὰ τὴ ζωὴ τῆς
2. Ὁ κισσὸς (ποίημα Μ. Στασινοπούλου)
3. Τὰ κάρβουνα
4. Ὁ Στέργιος καὶ τὸ γεροντάκι.

III. Ἐκ τῆς συλλογῆς Δημ. Κοντογιάννη.

1. Τὸ πληγωμένο πουλὶ
2. Ἡ παπαρούνα
3. Ἡ παπαρούνα (ποίημα 'Ι. Πολέμη)
4. Ἡ ὥραιότερη φορεσιὰ (διασκευὴ).

IV. Ἐκ τῆς συλλογῆς Κ. Ἀθ. Ρωμαίου.

1. Στοὺς ἔλαιῶνες καὶ στὰ νυχτέρια τοῦ χωριοῦ
2. Ἡ ἔλια (ποίημα Κ. Παλαμᾶ)
3. Ὅταν πολεμοῦσε τὸ Μεσολόγγι
4. Ἡ ὑποδοχὴ τοῦ νικητῆ.

Ἡ λοιπὴ ὄλη ἔλήφθη ἐκ τῆς τυχούσης πρώτου βραβείου συλλογῆς τοῦ κ. Γεωργίου Α. Μέγα.

Ἡ εἰκονογράφησις τοῦ βιβλίου ἐγένετο ἀπὸ τὸν ζωγράφον κ.
Περικλῆν Βυζάντιον.

Ανάδοχος ἐκτυπώσεως : *Τυπογραφικὰ καὶ Βιβλιοδετικὰ Καταστήματα Ιωάννου Γ. Γκούφα, δδδς Περικλέους 25—Πυθέου 72, Ἀθῆναι.*

ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΝ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ

ΔΡΧ. 28

ΔΙΑ ΤΑΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΔΡΧ. 30.80